

**T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI**

**7-12 YAŞ ARASI ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARIN
EĞİTİMİ VE BİR YÖNTEM ÖNERİSİ
(İSTANBUL İLİ ÖRNEĞİ)
(Yüksek Lisans Tezi)**

Tezi Hazırlayan: Nursemin ÖZGÜLER

İSTANBUL, 2009

**T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI**

**7-12 YAŞ ARASI ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARIN
EĞİTİMİ VE BİR YÖNTEM ÖNERİSİ
(İSTANBUL İLİ ÖRNEĞİ)
(Yüksek Lisans Tezi)**

Tezi Hazırlayan:
Nursemin ÖZGÜLER
Öğrenci No:
060712045

Danışman:
Dr. Şeyma İpek KÖSTEKLİ

İSTANBUL, 2009

YEMİN METNİ

Sunduğum yüksek lisans tezimi, Akademik Etik İlkelerine bağlı kalarak, hiç kimseden akademik ilkelere aykırı bir yardım almaksızın bizzat kendimin hazırladığına and içerim. 12/08/2009

Aday: Nursemin ÖZGÜLER

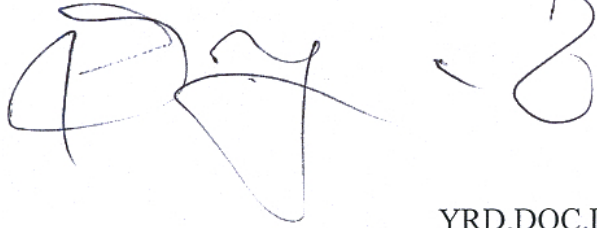
T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

20.08.2009

Enstitümüz *İşletme Yönetimi* Anabilim dalı *Eğitim Yönetimi ve Denetimi* Bilim dalı yüksek lisans öğrencilerinden 060712045 numaralı *Nursemin Özgüler'in* "Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim ve Sınav Yönetmeliği"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "7-12 YAŞ ARASI ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARIN EĞİTİMİ VE BİR YÖNTEM ÖNERİSİ (İSTANBUL İLİ ÖRNEĞİ)" tezini, Yönetim Kurulumuzun 14.08.2009 tarih ve 2009/21 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin (c) bendi gereğince 60 dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında oyçokluğu/oybirliği ile ~~Kabul/Red veya Düzeltme~~ kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 7 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

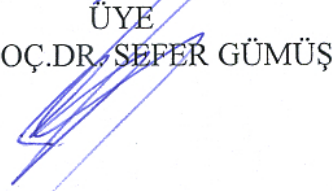
DANIŞMAN
DR. ŞEYMA İPEK KÖSTEKLİ

ÜYE
YRD.DOÇ.DR. ENGİN YÖRÜK

ÜYE
YRD.DOÇ.DR. SEFER GÜMÜŞ

7-12 YAŞ ARASI ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARIN EĞİTİMİ VE BİR YÖNTEM ÖNERİSİ (İSTANBUL İLİ ÖRNEĞİ)

Tezi Hazırlayan: Nursemin Özgüler

Özet

Araştırma, 7-12 yaş üstün yetenekli çocukların eğitimlerine yönelik bir yöntem önerisi oluşturmak amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın evrenini ve örneklemini 2008–2009 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Fatih, Gaziosmanpaşa, Kadıköy ve Çamlıca ilçelerinde bulunan, 2 resmi, 2 özel eğitim kurumunda üstün yetenekli çocukların eğitiminde görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır.

Verileri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan anket 23 maddeden oluşmakta, ayrıca bağımsız değişkenlere (cinsiyet, yaş, medeni durum, mezun olunan okul, mesleki kıdem, branş, çalışılmakta olunan okul, daha önce çalışılan okul, üstün yetenekliler eğitiminde çalışılan süre, alınan özel eğitimler) ilişkin 10 madde yer almaktadır. Uygulanan anketle elde edilen verilerin analizinde frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama (\bar{X}) hesaplaması yapılmış, gruplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için t Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi'nden yararlanılmıştır.

Araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Yapılan analizler sonucunda araştırmaya katılan öğretmenlerin en çok katıldıkları özel eğitim yöntemlerine ilişkin görüşler, 7-12 yaş arası üstün yetenekli çocukların eğitiminde öğrencinin güçlü yönlerine göre eğitim yapılması gerektiği, rehberlik ve danışma hizmetlerinin ücretsiz verilmesi gerektiği, eğitim ortamlarının uygulamaya elverişli dersane dışında olması gerektiği, zenginleştirilmiş eğitim programıyla eğitim görmesi gerektiği, eğitim programının gelişim özelliklerine göre farklılaştırılması gerektiği olarak belirlenmiştir.

Bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkilerin bulunması için sorular özel eğitim modellerinden gruplandırma, hızlandırma ve zenginleştirmeye göre gruplandırılmıştır. Gruplandırılmış bağımlı değişkenler ve bağımsız değişkenler açısından 3 farklılaşma bulunmuştur. Birinci olarak, öğretmenlerin medeni durumları ile gruplandırma yöntemine ilişkin görüşlerinde, ikinci olarak, öğretmenlerin şuan

Çalışılmakta olan eğitim kurumları ile zenginleştirme yöntemine ilişkin görüşlerinde, üçüncü olarak öğretmenlerin üstün yetenekli çocukların eğitimlerinde çalışma süresi değişkenine göre gruplandırma eğitim modeli ile ilgili görüşlerinde $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılaşmanın bulunduğu anlaşılmaktadır.

Anahtar kelimeler: stn Yetenekli ocuklar, zel Eğitim, Gruplandırma Modeli, Zenginleştirme Modeli, Hızlandırma Modeli.

**EDUCATION OF GIFTED CHILDREN OF 7-12 YEARS AGE GROUP AND
A METHOD SUGGESTION
(A CASE STUDY OF İSTANBUL)**

Presented by: Nursemin Özgüler

Abstract

The study is carried out with the intention of building up a method suggestion oriented towards the education of gifted children of 7-12 years age group.

Population and sampling of the study is made up of the teachers taking part in the training of gifted children at 2 public and 2 private educational institutions located in Fatih, Gaziosmanpaşa, Kadıkoy and Çamlıca towns of Istanbul in 2008-2009 academic year.

The survey prepared by the researcher for collecting data is made up of 23 articles, and further 10 articles, relating to independent variables (gender, age, marital status, graduated school, professional seniority, branch, current school, previous school, duration of employment in the training of gifted children, special trainings received) are also included in the survey. During the analysis of the data obtained from the survey; calculations of frequency (f), percentile (%), arithmetic mean (\bar{X}) were carried out, and t-test and one-way analysis of variance were utilized to determine whether there were any meaningful differences between the groups.

The following results were obtained from this study;

At the end of the analysis, the opinions relating to the special training methods, which are most frequently attended by the teachers participating in the survey, indicated that the gifted children of 7-12 years age group should be trained in accordance with the individual strengths of the students; guidance and counseling services should be provided as free; the training should be given outside the classroom in an environment appropriate for the implementation; training should be provided with enriched educational programs, and the training program should be differentiated in accordance with the development characteristics of the students.

The questions were grouped in accordance with special education models of Grouping, Acceleration and Enrichment to find out the interrelationship between the dependent and independent variables. 3 differentiations were found in terms of grouped dependent and independent variables. It is determined that there is a meaningful

differentiation at $p < 0,05$ significance level among the opinions of the teachers, i.e. firstly, their opinion relating to the grouping method in accordance with the teachers' marital status, secondly their opinion relating to the grouping method in accordance with their currently employed educational institution and the enrichment method, and thirdly their opinion relating to the grouping in accordance with the duration of employment in the training of the gifted children.

Key words : Gifted Children, Special Education, Grouping Model, Enrichment Model, Acceleration Model.

İÇİNDEKİLER

Yemin metni	
Jüri Sayfası	
Türkçe Özet ve Anahtar Kelimeler	
İngilizce Özet ve Anahtar Kelimeler	
Tablolar Listesi	V
Şekiller Listesi	VIII
Kısaltmalar	IX
Giriş	1

I. BÖLÜM

ZEKA, ÜSTÜN YETENEKLİLİK VE ÖZEL EĞİTİM KAVRAMLARI, ÖNEMİ VE SINIFLANDIRILMASI

1. ZEKA KAVRAMI, ZEKAYI ETKİLEYEN FAKTÖRLER VE SINIFLANDIRILMASI	4
1.1. Zeka Kavramı	4
1.2. Zekayı Etkileyen Faktörler	9
1.3. Zekanın Sınıflandırılması	12
2. ÜSTÜN YETENEKLİLİK KAVRAMI, ÖZELLİKLERİ VE EĞİTİMİ	15
2.1. Üstün Yeteneklilik Kavramı	15
2.2. Özellikleri	16
2.2.1. Genel Özellikler	16
2.2.2. Gelişim Özellikleri	17
2.2.2.1. Fiziksel Gelişim	17
2.2.2.2. Bilişsel Gelişim	18
2.2.2.3. Sosyal Ve Duygusal Gelişim	19
2.2.2.4. Kişilik Gelişimi	20
2.2.2.5. Dil Gelişimi	21
2.3. Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi	22
2.3.1. Üstün Yetenekli Çocukların Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi	23
2.3.2. Özel Eğitimin Gereçekleri	26
2.3.3. Eğitim Modelleri	28

2.3.3.1. Zenginleştirme	28
2.3.3.2. Hızlandırma	30
2.3.3.3. Gruplandırma	33
2.3.3.3.1. Türdeş Yetenek Kümeleri	33
2.3.3.3.2. Özel Sınıf Uygulaması	34
2.3.3.3.3. Özel Okul Uygulaması	35
2.3.4. Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminde Öğretmenin Rolü	36
2.3.5. Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminde Ailenin Rolü	38
2.3.6. Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminde Rehberlik	40
3. ÖZEL EĞİTİM KAVRAMI, AMACI VE TÜRLERİ	41
3.1. Tanımı	41
3.2. Amaçları ve İlkeleri	43
3.3. Özel Eğitim Hizmetleri	44
3.4. Özel Eğitimde Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP)	46
3.5. Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Bireylerin Sınıflandırılması	48

II. BÖLÜM

DÜNYADA ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARIN EĞİTİMİNDE SEÇİLMİŞ ÜLKE UYGULAMALARI VE TÜRKİYE

1. GENEL OLARAK	52
1.1. Dünyada Özel Eğitim	52
1.2. Türkiye’de Özel Eğitim	55
2. ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARIN EĞİTİMİNDE SEÇİLMİŞ ÜLKE UYGULAMALARI	59
2.1. Amerika Birleşik Devletleri	59
2.2. Kanada	61
2.3. Rusya	62
2.4. Almanya	63
2.5. İngiltere	64
3. TÜRKİYE’DE ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARIN EĞİTİMİ	65
3.1. Tarihsel Gelişim	65
3.1.1. Genel Değerlendirme	65

3.1.2. Enderun Deneyimi	67
3.2. Üstün Yeteneklilerin Eğitiminin Özellikleri	70
3.2.1. Belirlenmesi	70
3.2.2. Eğitim Kurumları ve Uygulanan Yöntemler	71
3.2.2.1. Bilim Sanat Merkezleri	72
3.2.2.2. Beyazıt Ford Otosan İlköğretim Okulu	73
3.2.2.3. Türk Eğitim Vakfı İnanç Türkeş Özel Lisesi	74
3.2.2.4. Özel Şefkat Eğitim Kurumları	75
3.2.2.5. Özel Coşkun Eğitim Kurumları	76
3.2.2.6. Üstün Yetenekliler Eğitim Programı (ÜYEP)	76
3.2.3. Öğretmen Seçimi	78
4. ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN YAŞADIKLARI SORUNLAR	79
5. YURTDIŞINA BEYİN GÖCÜ	82

III. BÖLÜM

7-12 YAŞ ARASI ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARIN EĞİTİMİ VE BİR YÖNTEM ÖNERİSİNE İLİŞKİN ALAN ARAŞTIRMASI

1. ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER	84
1.1. Amaç ve Kapsam	84
1.1.1. Amaç	84
1.1.2. Kapsam	86
1.2. Sayıtlı ve Sınırlılıklar	87
1.3. Yöntem ve Analiz	87
1.3.1. Yöntem	87
1.3.2. Analiz	89
2. ARAŞTIRMA SONUÇLARI	90
2.1. Bağımsız Değişkenlere İlişkin Sonuçlar	90
2.2. Bağımlı Değişkenlere İlişkin Sonuçlar	95
2.3. Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkilere Yönelik Sonuçlar	109
2.3.1. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Gruplandırma, Hızlandırma ve Zenginleştirme Yöntemlerine İlişkin Sonuçlar	115

2.3.2. Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Gruplandırma, Hızlandırma ve Zenginleştirme Yöntemlerine İlişkin Sonuçlar	116
2.3.3. Öğretmenlerin Medeni Durumuna Göre Gruplandırma, Hızlandırma ve Zenginleştirme Yöntemlerine İlişkin Sonuçlar	118
2.3.4. Öğretmenlerin En Son Mezun Olunan Eğitim Kurumuna Göre Gruplandırma, Hızlandırma ve Zenginleştirme Yöntemlerine İlişkin Sonuçlar	120
2.3.5. Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Gruplandırma, Hızlandırma ve Zenginleştirme Yöntemlerine İlişkin Sonuçlar	121
2.3.6. Öğretmenlerin Branşlarına Göre Gruplandırma, Hızlandırma ve Zenginleştirme Yöntemlerine İlişkin Sonuçlar	122
2.3.7. Öğretmenlerin Şuan Çalışmakta Oldukları Eğitim Kurumuna Göre Gruplandırma, Hızlandırma ve Zenginleştirme Yöntemlerine İlişkin Sonuçlar	124
2.3.8. Öğretmenlerin Şuan Çalışmakta Oldukları Eğitim Kurumundan Önce Çalıştıkları Kuruma Göre Gruplandırma, Hızlandırma ve Zenginleştirme Yöntemlerine İlişkin Sonuçlar	126
2.3.9. Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimde Çalıştıkları Süreye Göre Gruplandırma, Hızlandırma ve Zenginleştirme Yöntemlerine İlişkin Sonuçlar	128
SONUÇ VE ÖNERİLER	130
KAYNAKÇA	140
ÖZGEÇMİŞ	144
EKLER: EK 1: Anket Formu	145
EK 2: Araştırma İzni	149
EK 3: Araştırma İzni	150

TABLULAR LİSTESİ

<u>Tablo No.</u>	<u>Sayfa</u>
1. Örnekleme Yer Alan Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okullara Göre Dağılımı	86
2. Dağıtılan Anket Sayıları ve Geri Dönüş Oranları	88
3. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Cinsiyet Dağılımı	90
4. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Yaş Dağılımı	90
5. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Medeni Durum Dağılımı	91
6. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin En Son Mezun Olunan Öğrenim Kurumu Dağılımı	91
7. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Meslekteki Kıdem Dağılımı	92
8. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Branş Dağılımı	92
9. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Şuan Çalışmakta Oldukları Eğitim Kurumu Dağılımı	93
10. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Şuan Çalışmakta Oldukları Eğitim Kurumundan Önce Çalıştıkları Kurum Dağılımı	94
11. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitiminde Çalışma Sürelerinin Dağılımı	94
12. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Üstün Yeteneklilerin Eğitimi İle İlgili Aldıkları Özel Eğitimlerin Dağılımı	95
13. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin 7-12 Yaş Arası Üstün Yetenekli Çocukların Eğitim Yöntemine İlişkin Görüşleri	96
14. Birlikte Eğitimde Eğitim Hızından Sıkılma	98
15. Kendi Özelliklerindekiyle Eğitim Görmesi	98
16. Erken Yaşta Okula Başlaması	99
17. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Hazırlanması	99
18. Eğitimcilerin Özel Eğitim Alması	100
19. Eğitim Sürecinde Proje Çalışmalarına Ağırlık Verilmesi	100
20. Ders Saatlerinin Normalden Fazla Olması	101
21. Birlikte Eğitim Görmenin Sosyalleşmesini Engellememesi	101
22. İlköğretimi Erken Bitirip Bir Üst Kuruma Geçmesi	102
23. Belirlenmelerinin Okul Öncesi Dönemde M.E.B Tarafından Yapılması	102

24. Üstün Yetenekli Çocuklar İçin Özel Okul Açılması	103
25. Zenginleştirilmiş Eğitim Programıyla Eğitim Görmesi	103
26. Rehberlik ve Danışma Hizmetlerinin Ücretsiz Verilmesi	104
27. Öğrencinin Güçlü Yönlerine Göre Eğitim Yapılması	104
28. Yetenekli Olduğu Alanlarda Üniversitedeki Uzmanlardan Ders Alması	105
29. Eğitim Programının Gelişim Özelliklerine Göre Farklılaştırılması	105
30. Eğitim Ortamının Dershane Dışında Uygulamaya Elverişli Olması	106
31. Normalden Fazla Konu İşlenmesi	106
32. Üstün Yeteneklilerin Büyük Çoğunluğuna Ulaşılabilmesi	107
33. Üstün Yeteneklilerin Ailelerinin Rehberlik Araştırma Merkezlerinde Bilgilendirilmesi	107
34. Üstün Yeteneklilerin Bilim Sanat Merkezine Gitmesinin Tüm Zamanını Okul Ortamında Geçirmesine Neden Olması	108
35. Üstün Yeteneklilerin Tanınması ve Belirlenmesi İçin Özel Birim Açılması	108
36. Seçmeli Ders Sistemiyle Eğitim Görmesi	109
37. Gruplandırma Sınıfındaki Soruların Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Yüzde Dağılımı	110
38. Hızlandırma Sınıfındaki Soruların Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Yüzde Dağılımı	111
39. Zenginleştirme Sınıfındaki Soruların Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Yüzde Dağılımı	111
40. Bağımsız Değişkenlerin Gruplandırılmış Bağımlı Değişkenlere Göre Dağılımı	112
41. Gruplandırma Cinsiyet Değişkeni İlişkisi	115
42. Hızlandırma Cinsiyet Değişkeni İlişkisi	116
43. Zenginleştirme Cinsiyet Değişkeni İlişkisi	116
44. Gruplandırma Yaş Değişkeni İlişkisi	117
45. Hızlandırma Yaş Değişkeni İlişkisi	117
46. Zenginleştirme Yaş Değişkeni İlişkisi	117
47. Gruplandırma Medeni Durum Değişkeni İlişkisi	118
48. Gruplandırma Medeni Durum Değişkeni İlişkisi LCD Test Sonuçları	119
49. Hızlandırma Medeni Durum Değişkeni İlişkisi	119
50. Zenginleştirme Medeni Durum Değişkeni İlişkisi	119
51. Gruplandırma En Son Mezun Olunan Öğrenim Kurumu Değişkeni İlişkisi	120
52. Hızlandırma En Son Mezun Olunan Öğrenim Kurumu Değişkeni İlişkisi	120

53. Zenginleştirme En Son Mezun Olunan Öğrenim Kurumu Değişkeni İlişkisi	121
54. Gruplandırma Mesleki Kıdem Değişkeni İlişkisi	121
55. Hızlandırma Mesleki Kıdem Değişkeni İlişkisi	122
56. Zenginleştirme Mesleki Kıdem Değişkeni İlişkisi	122
57. Gruplandırma Branş Değişkeni İlişkisi	123
58. Hızlandırma Branş Değişkeni İlişkisi	123
59. Zenginleştirme Branş Değişkeni İlişkisi	124
60. Gruplandırma Şuan Çalışılmakta Olan Eğitim Kurumu Değişkeni İlişkisi	124
61. Hızlandırma Şuan Çalışılmakta Olan Eğitim Kurumu Değişkeni İlişkisi	125
62. Zenginleştirme Şuan Çalışılmakta Olan Eğitim Kurumu Değişkeni İlişkisi	125
63. Zenginleştirme Şuan Çalışılmakta Olan Eğitim Kurumu Değişkeni İlişkisi	126
LCD Test Sonuçları	
64. Gruplandırma Şuan Çalışılmakta Olan Okuldan Önce Çalışılan Eğitim Kurumu Değişkeni İlişkisi	126
65. Hızlandırma Şuan Çalışılmakta Olan Okuldan Önce Çalışılan Eğitim Kurumu Değişkeni İlişkisi	127
66. Zenginleştirme Şuan Çalışılmakta Olan Okuldan Önce Çalışılan Eğitim Kurumu Değişkeni İlişkisi	127
67. Gruplandırma Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Çalışma Süresi Değişkeni İlişkisi	128
68. Hızlandırma Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Çalışma Süresi Değişkeni İlişkisi	129
69. Zenginleştirme Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Çalışma Süresi Değişkeni İlişkisi	129

ŞEKİLLER LİSTESİ

<u>Şekil No.</u>	<u>Sayfa</u>
1. Zeka Yaş İlişkisi	11
2. 2008-2009 Dönemi Özel Öğretim Kurumlarında Temel Eğitim Göstergeleri	58

KISALTMALAR LİSTESİ

A.B.D	Amerika Birleşik Devletleri
a.g.k.	Adı Geçen Kitap
a.g.m.	Adı Geçen Makale
a.g.y.	Adı Geçen Yer
B.E.P	Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
IQ	Zeka Bölümü
M.E.B.	Milli Eğitim Bakanlığı
ÜYEP	Üstün Yetenekliler Eğitim Programları
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

GİRİŞ

İnsanlar gizli güçlerle donatılarak dünyaya gelmektedirler. Gizli güçler kimilerinde üstün yetenekler olarak karşımıza çıkmaktadır. Yetenekler, yaşam boyunca fırsatlar eşliğinde ortaya çıkmaktadır. Üstün yetenekli birey başarılı bir bilim adamı, başarılı bir sanatçı veya iş adamı olabilmektedir. Bu insanların ortak özelliği, yeteneklerinin farkında olmaları ve bunu çok iyi kullanabilmeleridir. Farkında olunmayan bir yeteneğin, aniden ortaya çıkmadığı sürece kullanılması güçtür. Bireyin öncelikle farkında olması, kendini iyi tanıması gerekmektedir. Uygun şartlara sahip birey, yeteneğini daha çok geliştirecektir.

Üstün yeteneklilik bazı zamanlarda kendiliğinden fark edilip, geliştiği halde çoğu zaman birilerinin desteği sayesinde istenilen seviyeye gelmektedir. Üstün yetenekli bu kişilerin gelişimlerine baktığımızda, hayatlarında onlara yardımcı olan birilerinin varlığını görmekteyiz. Örneğin, Thomas Edison'un hayatına bakacak olursak, maddi sıkıntılar yüzünden okulu erken yaşlarda bırakmak zorunda kalmıştır. Annesi onunla tıpkı bir özel öğretmen gibi evde ilgilenmektedir. Okuma, yazmayı, aritmetiği, öğretmektedir. Annesi, Edison'a sadece bilgiler vermekle kalmamış, onun merakını ve ilgilerini arttıracak konuları da öğretmektedir. Çiftlikte yaşamaları Edison'un doğayla ilgili bilgilerini yaparak yaşayarak pekiştirmesine olanak sağlamaktadır. Annesi Edison'u doğal güzelliklere yöneltilmektedir. Edison, doğal güzelliklerin insanlar tarafından şekillendirilmiş hali olan güzel sanatlara karşı da ilgili olmaktadır.¹ Bu bilgiler ışığında şunu söyleyebiliriz, Edison ailesinin desteği, yönlendirmesi olmasaydı belki de yeteneklerinin birçoğunu fark edemeyecekti. Edison uygun çevre şartlarına sahip olarak, yetenekleri için olumlu yaşantılar geçirmiştir. Genel olarak toplumun %2'lik kısmının üstün yetenekli olduğu varsayılmaktadır. Bu çocukların hepsi Edison ve diğer uygun çevre şartlarına sahip insanlar kadar şanslı olamamaktadır. Öncelikle bu çocukların zamanında teşhis edilip, tanınmaları gerekmektedir. Zekalarının yüksek seviyede olduğu, anlamalarının çok hızlı gerçekleştiği yaşlarda eğitilmeleri önemli olmaktadır. Her çocuk toplum için değerlidir. Toplum içerisinde kendisini gösterememiş birçok yetenekli çocuğun olduğu da bir gerçektir. Bu çocukların farklılıkları anlayamadığı zaman, normal yaşatlarının seviyesinde ilerlemektedirler. Üstün yetenekler, normal seviyede kalarak ilerleyememekte hatta bir kısmı zamanla kaybolmaktadır.

Her çocuk yeteneklerle dünyaya gelmektedir. Bu yetenekleri ortaya çıkarmak ancak eğitimle gerçekleşmektedir. Zamanında tanısı konulmuş çocuklar için özel eğitim verilmesi

¹ Yayıncıoğlu, N., Başarı ve Çocuklarımız, Ankara, 1988, s.13.

gerekmektedir. Üstünlerin eğitimi de tıpkı diğer özel eğitime ihtiyaç duyan bireyler gibi üzerinde durulması gereken bir konudur. Üstünlerin eğitiminde bireye destek olacak birileri olmalıdır. Her aile çocuğunun yaşantılarını zenginleştirecek eğitim ortamlarını sağlayamayabilir. Bu ortamları sağlamak maddi imkanlarla bağlantılıdır. Bu konuda eğitim kurumları üstünlere ve ailelerine yardımcı olmalıdır. Çocuğun eğitiminde bilinçli olması gereken ilk kurum ailedir. Daha sonra eğitim kurumu yani öğretmenleri gelmektedir.

Üstün yetenekli çocukları sistemli şekilde seçmesini, özel eğitim almasını sağlayan ülkeler her zaman avantajlı konumda olmaktadırlar. 400 yıllık uzun bir süre cihan devleti olmayı başarmış Osmanlı'nın sırrı da üstünleri eğitmesinde gizlidir. Enderun mektebi, yetenekli çocukların alınıp eğitildiği okuldur. Çok yönlü bir eğitim anlayışını benimseyen Enderun'da bireyler, ilgi ve yeteneklerine göre usta kişilerden ders almakta eğitim görmektedirler. İlerleme derecelerine göre en üst kademeye geçebilenler genç yaşlarına rağmen saygı görmekte ve yönetici olmaktadırlar. Enderun mektebi seçilmiş bireylerin eğitim gördüğü, üstünler için özel bir okul modelidir. Bu bireyler bilim derslerini alırken, fiziksel gelişimlerini destekleyecek dersler de almaktadırlar. Ayrıca kişilik gelişimleri konusunda da yönlendirmeler yapılmaktadır. Enderun eğitimi almış kişilerin dürüst, sadık olmaları konusunda çalışmalar yapılmaktadır. Padişahın en çok güvendiği, fikirlerini aldığı bu kişilerin iyi ahlaklı oldukları bilinmektedir. Osmanlı yetenekli bireyleri eğitmiş ve onlardan her alanda yararlanmıştı. Enderun sistemi dünyada ilk olması açısından önemlidir. Günümüzde A.B.D. Enderun sistemini inceleyerek kendi ülkesinde uygulamaya başlamaktadır. Bunun karşılığında beyin göçünü kendi ülkesine çevirmektedir. Ancak ülkemiz bu sistemi modern eğitimle ileriye taşıyamamıştır. Cumhuriyet tarihinde konuyla ilgili bazı çalışmalar yapılmıştır, fakat başarılı olunamamıştır. Atılan adımların kalıcılığı sağlanamamıştır. Türkiye'de üstün yeteneklilere uygulanması gereken özel eğitimin gerekliliği ve önemi yeterince anlaşılamamıştır, üstünlerin eğitiminde istenilen sonuç elde edilememiştir.

Gelişmiş ülke örneklerine baktığımızda potansiyelin çok iyi değerlendirildiği görülmektedir. Üstünlerin, eğitimlerini tamamladıkları zaman alacakları görevler düşünüldüğünde, özel eğitimleri ön plana çıkmaktadır. Eğitimin kalitesi arttıkça, ihtiyaçlar karşılandıkça yetişen bireyler de o derece yeteneklerini kullanabilen kişiler olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Özel eğitimin nasıl yapılması gerektiği, hangi modellerin uygulanması gerektiği konusunda halen kesin kabul edilmiş bir yöntem bulunmamaktadır. Günümüzde A.B.D. başta olmak üzere birçok ülkede eğitim yöntemi ile ilgili çalışmalar sürdürülmektedir. Özellikle hızlandırılmış eğitim programları sayesinde üstün yetenekli

çocuklar, erken yaşlarda üniversitelerde eğitim görme olanağı bulmakta, zenginleştirilmiş farklı çalışmalarla, özel sınıf ve özel okul uygulamalarıyla eğitim almaktadırlar. Ülkemizde gruplandırma, hızlandırma konuları henüz başarı ile sonuçlanmamış uygulamalardır. Zenginleştirme etkinlikleri sınırlı kalmakta, çevresel şartlardan gerektiğince yararlanılamamaktadır. Öğrencilerin rehberlik hizmetlerinde de gereğince yararlanamadığı da belirtilmelidir.

Ülkemizde üstün yetenekler üzerinde bu güne kadar yapılan çalışmaların üstün yeteneklilerin özellikleri, belli derslerdeki başarıları, gelişimleri üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Özellikle eğitim yöntemine dair çalışmaların yeterince ele alınmadığı tespit edilmiştir. Eğitim yöntemine dair çalışmalar sınırlıdır. Bu yaklaşımdan hareketle 7-12 yaş arası üstün yetenekli çocukların eğitim yöntemine yönelik bir yöntem önerisi oluşturmak amaçlanmıştır.

Tezimiz üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm; konunun kavramsal çerçevesi, zeka, üstün yeteneklilik ve özel eğitim kavramları olmak üzere üç alt bölümden oluşmaktadır. Birinci alt bölümde, zeka kavramı, zekayı etkileyen faktörler, zekanın sınıflandırılması ele alınmıştır. İkinci alt bölümde, üstün yeteneklilik kavramı açıklanmış, üstün yeteneklilerin özellikleri, belirlenmeleri, eğitim modelleri, eğitimlerinde öğretmen ve ailenin rolü üzerinde durulmuş, rehberlik konusu açıklanmıştır. Üçüncü alt bölümde özel eğitim kavramı, amacı, ilkeleri ve Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı verilmiştir.

Tezimizin ikinci bölümünde, dünyada ve Türkiye'deki üstün yeteneklilerin eğitimi incelenmiştir. Bu bölüm beş alt bölümden oluşmaktadır. Birinci alt bölümde, genel olarak dünya ve Türkiye'de özel eğitim çalışmalarına yer verilmiştir. İkinci alt bölümde, dünyadan seçilmiş ülkelerde üstün yeteneklilerin eğitimlerine ilişkin uygulamalar açıklanmıştır. Üçüncü alt bölümde Türkiye'de yapılan uygulamalar ele alınmıştır. Dördüncü alt bölümde üstün yeteneklilerin sorunları açıklanmış, beşinci alt bölümde de üstün beyin göçü üzerinde durulmuştur.

Birinci ve ikinci bölümler, konuyla ilgili kaynaklar incelenerek, kütüphane ve internet taraması yapılarak oluşturulmuştur.

Tezimizin üçüncü ve son bölümünde İstanbul ili üstün yetenekli çocukların eğitiminde görevli öğretmenlerin, 7-12 yaş arası üstün yetenekli çocukların eğitimine yönelik uygun yöntemi bulmak adına görüşleri alınmıştır. Araştırma kapsamında yapılan anket çalışmasıyla öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda destekledikleri ve desteklemedikleri uygulamalar ışığında eğitim yöntemi ile ilgili önerilerde bulunulmuştur.

I. BÖLÜM: ZEKA, ÜSTÜN YETENEKLİLİK VE ÖZEL EĞİTİM KAVRAMLARI, ÖNEMİ VE TÜRLERİ

1. ZEKA KAVRAMI, ZEKAYI ETKİLEYEN FAKTÖRLER VE SINIFLANDIRILMASI

1.1. Zeka Kavramı

Zeka, eski çağlardan günümüze kadar hep merak edilmiş ve üzerinde çalışmalar yapılmış soyut bir kavramdır. Bundan 150 yıl önce ‘zeka’ terimi günlük hayatta kullanılmıyordu.

1850'lere gelindiğinde filozof Herbert Spencer ve biyolog Sir Francis Galton, Darwin'in türlerine ilişkin yazılarından etkilenecek ‘zeka’ (intelligence) terimini eski Yunancadan alarak bilim dünyasında betimsel bir kavram olarak kullanmışlardır. Bilim adamları kendi uzmanlık alanlarına göre zekayı açıklamaya çalışmışlardır. Zekayı ilk açıklayan Galton olmuştur. Dönemin gözde yaklaşımlarından yapısalcılığı benimseyen Galton, zekanın doğuştan geldiğini düşünüyordu. Yaptığı deneyler sonucu zekanın duyum, algı ve hareketten oluştuğunu öngörmüştür. Zekayı araştıran diğer bilim adamı Alfred Binet'e göre zeka, kavrama, hüküm verme, akıl yürütme gibi karmaşık işlemlerle kendini gösteren yetenektir.¹

İşlevsel psikoloji kuramcılarında John Dewey ve William James, zekayı organizmanın çevreye uyum yeteneği olarak tanımlamışlardır. Gestalt psikoloji kuramcıları ise zekayı, bilişsel yeteneklerin tümünü oluşturan algılama yeteneği olarak tanımlamışlardır. Davranışçı kuramcılar zekayı, önemli ölçüde çevresel etmenlerle değişebilen, pratik beceri ve yeteneklere uygun, işlevsel yetenekleri baskın olan tepkiler bütünlüğü olarak tanımlamışlardır. Wechsler zekayı, bireyin amaçlı davranabilmesi, akıcı düşünebilmesi ve çevresiyle baş edebilme yeterliliği olarak tanımlamıştır. Piaget'e göre zeka, nesnel gerçekliğin bilinç yapılarına dönüştürülme yeterliliğini içeren, uyum, özümleme ve dengeleme yeteneği olarak tanımlanmıştır. Piaget'e göre dış nesnel gerçekliğe uyum ve özümleme; dengesizlikten başlayıp sonu her zaman dengeleme ile sonuçlanan bir süreçtir.²

¹ Dağ, İ., ‘‘Zekayı Ölçmek’’, Bilim Teknik Dergisi, Sayı.33, İstanbul, 1995, s.52.

² Topses, G., Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi, Ankara, 2006, s.52.

Bilim adamları kendi alanlarına göre zekayı tanımlamaya çalışmışlardır. Bu tanımlamaları yaparken de ya bilişsel ya da davranışsal öğeler ön plana çıkmıştır. Oysa ki zeka tek etmenlere bağlanılarak açıklanamayacak kadar çok sayıda yeteneği içermektedir.

Zekayı açıklamaya çalışan Amerikalı ruh bilimci Spearman ilk olarak g faktörü adı altında genel bir zeka etmenini ortaya atmıştır. Bu kurama Tek Etmen- Genel Yetenek Kuramı demiştir. Daha sonraları Spearman testlerin ölçmeye uğraştığı ve zeka gücünü yansıtmaya yeterli olduğuna inanılan çeşitli davranışlar arasında bir korelasyon bulunup bulunmadığını incelemiştir. Zeka düzeyini yansıttığına inanılan tepki çeşitlerinden önemli bir kısmı arasında mükemmel olmamakla birlikte olumlu ve yeterli korelasyon olduğunu görmüştür. Testlerin kapsadığı sorular yoluyla ilişki saptanmaya çalışılan bazı davranışlarda erişilen başarı düzeyi ile pek zayıf ya da olumsuz korelasyon gösterenlerin de var olduğu gözlenmiştir. Bu davranışlar g etmeniyle tahmin edilemez durumdadır. Bu davranışları özel faktörlerin varlığına bağlamıştır. Bunlara da s etmeni denmiştir. Bilişsel etkinliklerde kimi zaman s kimi zaman da g etmeni baskın olabilir. S ve g etmenlerinin oluşturduğu bu kuram da Çift Etmen Kuramı olarak adlandırılmıştır.³

Guildford ve Thorndike zekayı Çok Etmen Kuramıyla açıklamaya çalışmışlardır. Guildford a göre zekanın üç temel boyutu vardır. Bunlar zihinsel işlemler, içerik ve üründür. Zihinsel işlemler kendi içerisinde altı alt gruba ayrılmaktadır. Bunlar biliş, hatırlama, belleğe kayıt, bütünleştirici düşünme, ayrıştırıcı düşünme ve değerlendirme. İçerik boyutu da kendi içinde beş alt gruba ayrılıyor. Görsel, işitsel, sembolik, anlamlı ve davranışsal içeriktir. Ürün de birim, sınıflar, ilişkiler, sistemler, dönüşümler ve doğrular olarak sınıflandırılır. Guildford' un zihinsel yaklaşımında 120 olası zihinsel faktör ortaya çıkmaktadır. Bu yaklaşım çok fazla karmaşık ve kapsamlı olduğu için diğer psikologlar tarafından çok fazla desteklenmemiştir. Ancak çok boyutlu zeka anlayışında yeni çalışmalar yapılmasına rehberlik etmiştir.⁴

Thorndike'a göre zeka birbirinden ayrı faktörlerden meydana gelmektedir ve faktörler birbirlerinden bağımsızdır. Bu durumda genel bir zekadan bahsedilemez görüşünü savunmaktadır. Spearman'ın g faktörüne kesinlikle karşıdır. Thorndike görüşlerine göre zekayı üç boyutta incelemektedir. Bunlar soyut, sosyal ve mekanik zekadır. Soyut zeka; soyut düşünmeyi, sözcükleri, formül, sayı ve sembolleri anlamayı, kavramayı ve kullanabilmeyi sağlar. Sosyal zeka; kişileri tanımayı, anlamayı, ilişkilerde

³ Enç, M., Üstün Beyin Gücü, Ankara, 2005, ss.80-81.

⁴ Erden, M.- Akman, Y., Gelişim ve Öğrenme, Ankara, 2003, s.222.

ölçülü olabilmeyi kapsar. Mekanik zeka ise; makine, motor gibi mekanizmaları anlama, öğrenme ve kontrol edebilmedir, mekanik beceridir.⁵

Grup Faktör Kuramını oluşturan Thurstone'a göre zihinsel etkinliği gerekli kılan işler gruplandırılabilir. Zekanın temel yapı bütünlüğünü oluşturan yedi temel etmen vardır. Bunlar; sözel yetenek, sözcük akıcılığı, genel akıl yürütme gücü, yer-mekan ilişkileri, bellek, ve çeşitli algılama yeterlilikleridir. Thurstone' a göre karmaşık bir zihinsel yetenek bunların birkaçının bir araya gelmesiyle açıklanabilir. Bu kurama göre soyut düşünme yeteneğinin yapısal düzeni, yaş ilerledikçe, genel yetenektan başlayarak birbirinden oldukça bağımsız yetenek gruplarına ayrılarak giderek uzmanlaşmaktadır, birbirinden bağımsız olarak kabul edilen zeka yetenekleri işlevsel olarak gitgide bağımsızlaşmaktadır ve özgül duruma gelmektedir.⁶

İnsan zekası hakkında ileri sürülen geleneksel yapıdaki görüşün sınırlılığını fark eden Gardner, 1983'te yayımladığı 'Frames of Mind' yani zihin çerçeveleri adlı eserinde bir insanın en az yedi temel zeka alanları çeşitlemesinden oluşan geniş bir yetenekler yelpazesine sahip olduğunu öne sürmüştür. Ancak Gardner yedi değişik zeka alanını tanımlamakla birlikte, aynı zamanda bu sayının insan yeteneklerinin çokluğunu ifade etmekte asla yeterli olmadığına ve her zaman daha fazla zeka alanlarının olabileceğine de dikkat çekmiştir.⁷ Gardner, çalışmaları sonucunda zekayı yeniden tanımlamıştır. Gardner'a göre zeka; yaşam boyu karşılaşılan farklı durumlarda problemleri çözme ve yeni ürünler ortaya çıkarma kapasitesidir. Zeka değişen dünyada yaşamak ve değişimlere uyum sağlamak amacıyla her insanda kendine özgü bulunan yetenekler ve beceriler bütünüdür. Gardner zeka alanlarını şöyle sıralamıştır; sözel dilbilimsel zeka, görsel uzaysal zeka, bedensel kinestetik zeka, kişilerarası sosyal zeka, kişiye dönük zeka, mantıksal matematiksel zeka, müzik ritmik zeka. Prof. Dr. Gardner daha sonra 8.zeka alanı olarak doğacı zekasını da çoklu zeka teoremine eklemiştir.⁸

Sözel dilbilimsel zeka; konuşma ve yazma dilini anlama ve kullanma yeteneği olarak tanımlanmaktadır.⁹ Kelimelerle düşünme ve ifade etme, dildeki kompleks anlamları değerlendirme, kelimelerdeki anlamları ve düzeni kavrayabilme, şiir okuma, mizah, hikaye anlatma, gramer bilgisi, mecazi anlatım, benzetme, soyut ve simgelerle düşünme, kavram oluşturma ve yazma gibi karmaşık olayları içeren dili üretme ve etkili kullanma becerisidir.

⁵ Demirel, Ö.- Başbay, A.- Erdem, E., Eğitimde Çoklu Zeka Kuram ve Uygulama, Ankara, 2006, s.9.

⁶ Topses, a.g.k., s.61.

⁷ Saban, A., Çoklu Zeka Teorisi ve Eğitim, Ankara, 2005, s.6.

⁸ Yavuz, K.E., Çoklu Zeka Teorisi Uygulama Rehberi, Ankara, 2004, s.9.

⁹ Duy, B., "Güdülenme ve Bireysel Farklılıklar", Eğitim Psikolojisi (Ed. A. Kaya), Ankara, 2007, s.637.

Bu zekaya sahip kişiler kelime oyunlarını sever, hikaye, şiir yazma etkinliklerinden zevk alırlar, yeni dil formları oluşturur. Etkili dinleme becerilerine sahiptir.¹⁰

Görsel uzaysal zeka; resimleri, imgeleri ve görsel dünyayı doğru algılama ve kişinin kendi görsel yaşantılarını yeniden yaratma kapasitesidir. Şekil, renk, biçim ve dokunuşu zihin gözü ile görme ve bunları resim olarak somut temsilcilerine dönüştürme yeteneğini içerir. Bu zeka türüne sahip kişiler şekil, zemin ve renklere karşı duyarlıdır, resim, karikatür, kroki, maket, heykel gibi modeller yaratma becerisine sahiptirler, grafik, çizelge, harita ve diyagramları çözümlene becerileri vardır, üç boyutlu görünüme duyarlıdırlar, materyallerde kelimelerden çok resim ve çizimlere odaklaşırlar, görsel imgeleri daha net ve iyi hatırlarlar.¹¹

Bedensel kinestetik zeka; bir bireyin bir problemi çözmek, bir model inşa etmek veya bir ürün meydana getirmek için vücudunun belli organlarını kullanabilmesi kapasitesidir. Bu zeka alanı koordinasyon, denge, güç, esneklik ve hız gibi bazı fiziksel yetenekleri ve bu yeteneklerin hepsinin bir arada işlemesini sağlayan devinimsel nitelikteki bazı özel becerileri de içermektedir. Bu zekaya sahip kişiler, bir veya birden çok sporla uğraşır, uzun süre hareketsiz kalmaz, nesnelere parçalayıp, bütünleştirmeyi sever, söylenenlerden çok yapılanları hatırlarlar.¹²

Kişilerarası sosyal zeka; daha çok iki kişi arasındaki ilişkide ve iletişimde ortaya çıkar. Etkili konuşma, dinleme, birlikte çalışma gibi etkinlikleri kapsar. Bu zeka türüne sahip olan kişi başkalarının duygularını doğru teşhis edebilir, özellikle kişilerin zaman içindeki ve birbirleri arasındaki farklılık ve benzerliklerine karşı duyarlıdır. Sözlü ve sözsüz iletişimde beceriklidirler, sosyal ortamlarda bulunmayı severler, arkadaşlarıyla iyi geçinirler, başkalarının davranışlarının ardındaki niyetleri fark ederler, buldukları gruba canlılık ve hareket getirirler, başkalarıyla işbirliği yaparak uyum içinde çalışabilirler.¹³

Kişiyeye dönük zeka; insanın kendi duygularını, duygusal tepki derecesini, düşünme sürecini tanıma, kendini değerlendirebilme ve kendisiyle ilgili hedefler oluşturabilme becerisidir. Bu zekaya sahip kişiler özgürlüklerine düşkündür, bireysel çalışmaktan zevk alır, kendisi hakkında düşünmeyi sever, kendi ilgi ve becerilerinin farkındadır, kendini sever ve kendisiyle gurur duyar, öğrenirken kişisel çalışmalar, kendini değerlendirme ve kişisel olarak kendini anlamaya ihtiyaç duyar.¹⁴

¹⁰ Vural, B., Öğrenci Merkezli Öğretim ve Çoklu Zeka, İstanbul, 2005, ss.238-240.

¹¹ Bümen, N., Çoklu Zeka Kuramı, Ankara, 2004, ss.12-23.

¹² Saban, a.g.k., ss.11-12.

¹³ Bacanlı, H., Gelişim ve Öğrenme, Ankara, 2006, s.122.

¹⁴ Yavuz, a.g.k., s.121.

Mantıksal matematiksel zeka; problemlere bilimsel çözümler üretme ve kavramlar arasındaki ilişkileri ayırt etme, sınıflandırma, genelleme yapma, matematiksel bir formülle ifade etme, hipotezleri test etme ve sayıları etkili kullanma becerilerini ifade etmektedir. Bu zekaya sahip kişiler, nesnelere ve aralarındaki ilişkileri algılama, ilişkileri ve benzerlikleri algılar, hesaplamalar, fizik ve bilgisayar programları ya da araştırma yapma gibi karmaşık çalışmalardan hoşlanırlar, matematik problemlerinin çözümünde teknoloji kullanmayı severler, istatistikleri yorumlar ve bilgileri kullanarak grafik formlarında görsel olarak sunabilme gibi matematik becerilerini kullanabilirler.¹⁵

Müzik ritmik zeka; sesler, notalar, ritimlerle düşünme, farklı sesleri tanıma ve yeni sesler, ritimler üretme becerisidir. Bu zeka alanına sahip kişiler çevreden gelen seslere ve müzik aletlerine karşı duyarlıdır. Enstrüman çalarlar, melodileri tanırlar. Çalışırken tempo, ritim tutar. Şarkıları kolaylıkla öğrenirler. Şarkı söyleme, mırıldanma ve dinlemeyi severler. Öğrenmek için müziğe ihtiyaç duyarlar. Müziğinde yaşamında kullanmak için fırsatlar oluşturur. Müziği hareketlerle birleştirerek farklı figürler ortaya çıkarabilir.¹⁶

Doğa zekası; doğal hayattaki önemli farklılıkları ayırt etme, avcılık, çiftçilik, izcilik, botanik ile uğraşma becerilerini kapsar. Bu zekaya sahip kişiler, bitki yetiştirmeyi, hayvan beslemeyi, belgesel izlemeyi, doğa sporları ile uğraşmayı, bitkileri incelemeyi, bitki ve hayvan bakımını severler. Biyolog, veteriner, doğa fotoğrafçılığı gibi meslekleri seçen insanlarda bulunan zeka türüdür.¹⁷

Çoklu zeka kuramı günümüzde eğitim sisteminde kabul görmüş eğitim yöntemleri oluşturulurken merkeze konulmuş zeka kuramıdır. Bu zeka kuramı anlayışına göre yeni müfredat programları hazırlanmıştır. Kuram her geçen gün eğitime daha çok uygulanmaya çalışılmaktadır. Bu kuram zekanın birden çok alanda olduğunu, her insanın bu zeka alanlarının hepsine sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bireyin zekasını artırma yeteneğine sahip olduğu, zekanın değişmekle kalmayıp başkalarına da öğretilebileceği, zekanın çok yönlü olmasına karşın kendi içinde bir bütün olduğu ve bu zeka alanlarının bir uyum içinde çalıştığı da belirtilmiştir. Bireyi sadece matematiksel ya da sadece sözel zeka ile değerlendirip zeka puanını belirlemenin yanlış olduğu bu kuramla açıkça belirtilmiştir. Ayrıca bu kuramdaki zeka alanlarının zamanla daha da çoğalması gerektiği üzerinde de önemle durulmaktadır.

¹⁵ Demirel- Başbay- Erdem, a.g.k., s.22.

¹⁶ Vural, a.g.k., s.251.

¹⁷ Bümen, a.g.k., s.27.

1986 Yılında Renzulli Üçlü Çember Modeli'ni geliştirmiştir. Yaşamları boyunca üstün başarı gösteren yetişkinleri inceleyen araştırmacı, üstün performansın altında yatan iç içe geçmiş üç belirgin unsur bulmuştur. Bunlar;

- Normalin üzerinde yetenek
- Yaratıcılık
- İşe sarılmadır.

Bu modele göre, bu özelliklere sahip olması kişinin üstün yetenekli olduğunu göstermektedir. Ama kişinin etiketlenmemesi gerekmektedir.¹⁸

1.2. Zekayı Etkileyen Faktörler

Zekayı etkileyen birçok faktör vardır. Bunları ana başlıklar halinde toplayacak olursak kalıtım, çevresel faktörler, cinsiyet ve yaş şeklinde sıralayabiliriz. Kişinin zeka gelişiminde kalıtımla getirdiği özellikler hiç bozulmadan korunmakta mıdır yoksa zeka doğuştan geldiği halde çevresel faktörlerden etkilenip değişmekte midir işte bu iki sorunun cevabı bilim adamlarının yıllardır tartıştığı konulardan biridir. Oysa ki bu iki faktörü birbirinden kesin çizgilerle ayırmak mümkün değildir. Bunların zekayı nasıl etkilediğini incelemek daha doğru olacaktır. Çünkü birey dünyaya belli bir donanımla gelmektedir ama bu donanım çevresel faktörlerle gelişebilmekte veya gerileyebilmektedir. Zeka kalıtım ve çevresel faktörlerin etkileşiminden oluşan üründür.

Zekanın gelişiminde kalıtım faktörünün önemini araştıran üç araştırmacı Erlenmayer, Kimling ve Jarvik son elli yılın araştırmaları ışığında çalışmalar yapmışlardır. Bu yaptıkları araştırmalar sonucunda özellikle genetik yakınlıkla zeka bölümü benzerliği arasında önemli bir ilişkinin olduğunu buldular. Birlikte büyütülen tek ve çift yumurta ikizlerinin zeka bölümleri yani IQ'ları arasındaki korelasyon katsayılarının 80 ve 73 dolaylarında, birlikte büyüyen kardeşlere 40, anne baba ile çocukların IQ'larının arasında 50 korelasyon olduğu belirlemişlerdir. Evlat edinilen çocukların zeka IQ'ları ile evlat edinilen annenin IQ'ları arasında önemli bir korelasyon bulamamışlardır. Evlat edinilen çocukların IQ'ları zamanla öz annelerinin IQ'larına benzer biçimde geliştiğini gözlemlemişlerdir.¹⁹ Bu araştırmalar zekanın kalıtımla aktarıldığını açıkça ortaya koymaktadır.

¹⁸ Akarsu, F., Üstün Yetenekli Çocuklar Aileleri ve Sorunları, Ankara, 2001, s.11.

¹⁹ Topses, a.g.k., s.103.

Armstrong adlı bilim adamı çevresel faktörlerin zekanın üzerindeki etkilerini araştırmıştır. Zekanın gelişmesinde olumlu ve olumsuz etki yaratan etmenleri sıralamıştır. Kişilerin kaynaklara ulaşma şansı, tarihsel ve kültürel etmenler, coğrafi etmenler, ailesel etmenlerdir. Birey belli donanımla zeka birikimiyle doğuyor olsa dahi bu etmenlerin olumlu olması zekanın olumlu yönde gelişmesini sağlarken, şartların olumsuz olması ise zekanın gerilemesine neden olmaktadır.²⁰

Tek yumurtadan olan normal ikiz kardeşlerin doğumdan hemen sonra biri çevre şartları çok iyi olan bir ailenin yanına, diğeri ise çevre şartları çok olumsuz olan bir ailenin yanına verilmiştir. Çocuklar 10sene sonra bu ailelerin yanında yetişmiştir. 10 sene sonra her iki kardeşinde IQ'ları ölçülmüş ve IQ'larında 15-20 puanlık bir farklılaşma olduğu görülmüştür. İyi çevre şartlarında olan çocuğun zekası 15-20 puan artmış, olumsuz koşullardaki çocuğun zekası ise 15-20 puan gerilemiştir. Çevresel faktörlerin etkisini araştırırken bilim adamları 8 yaşındaki birçok çocuğun zekasını ölçmüş IQ'larının 87 olduğu tespit edilmiştir. Bu çocuklar 8sene süreyle çevre koşulları olumsuz ailelerin yanına verilmiştir. 16 Yaşına geldiklerinde zekaları ölçülmüş ve 66'ya düştüğü görülmüştür.²¹ Bu araştırmadan IQ düzeyi iyi olan bir çocuğun yeterince çevreden uyarılmadığı takdirde zeka puanında düşme olacağı görülmüştür.

1700 ve 1910 yılları arasında yaşayan 4421 ünlü kişinin kökenini inceleyen bir araştırmada, bu kişilerin %83'ünün üst sosyo-ekonomik düzeyden, ancak %16'sının alt sosyo-ekonomik düzeyden geldiğinin ortaya çıkması, çevre faktörünün de önemli bir etken olduğunu ortaya koymaktadır. O halde zeka potansiyeli açısından kalıtımın etkisi daha fazla olmakla beraber, tek başına zekayı etkilememektedir. Potansiyel ne olursa olsun çevre koşullarının da o potansiyele uygun olması gerekmektedir.²²

Zekayı etkileyen faktörlerden biri de cinsiyettir. Yapılan araştırmalar kadın ve erkeğin IQ seviyeleri arasında bir fark bulunmamakla beraber zamanla erkeklerin IQ'larının yükseldiğini, kadınların IQ'larının ise düştüğünü ortaya koymuştur. Kadının toplum içerisindeki statü ve rol sorununun zeka gelişiminde etkin olduğunu düşünülmektedir. Toplum içerisinde erkeklerin kadınlardan daha çok problemlerle uğraşması, zihinsel olarak canlılık göstermesi zeka puanlarının ilerlemesine neden olmaktadır. Kadınların büyük bölümü toplum içinde uysal, boyun eğen, edilgen bağımlı roller üstlenmektedir. Kız çocuklarına erkeklere oranla daha baskıcı aile yaklaşımları

²⁰ Vural, a.g.k., s.228.

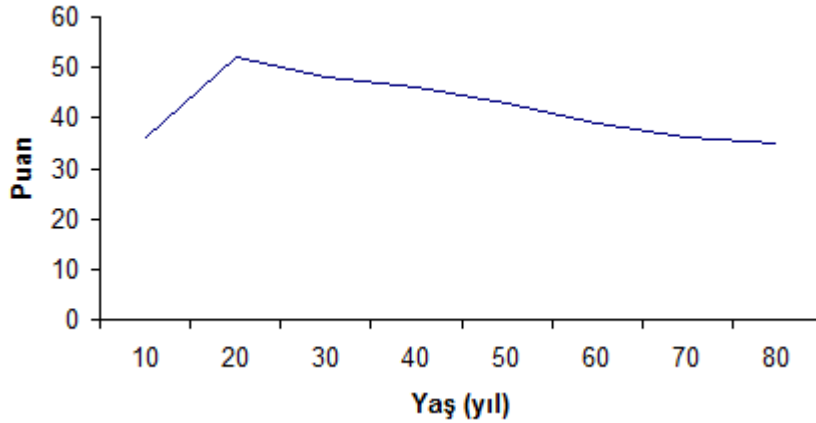
²¹ Kayar, Z., Gelişim ve Öğrenme, İstanbul, 2004, s.84.

²² Koçer, D., "Zeka Nedir?", Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, Sayı.72, Ankara, 2006, s.15.

olabilmektedir. Bu ileriki yıllarda kadınlar üzerinde olumsuz etkiler bırakmaktadır.²³ Oysa ki günümüzde eğitimli kadınlar, iş hayatlarında olsun sosyal hayatların da olsun çok başarılı olmaktadır. Bu başarıları onlarda başarılı olmak güdüsünü arttırmakta, hırslı, azimli ve çalışkan bireyler ortaya çıkmaktadır. Bu bireylerin zeka seviyeleri de karşılaştıkları problemlerle uğraşma derecelerine göre artış göstermektedir.

Zekayı etkileyen bir diğer etmen de tabii ki yaştır. Yaş bireyin belli dönemlerde yapması gerekenleri yapabiliyor olmasıyla orantılıdır. Eğer birey yaşına uygun zeka özelliklerini gösteremiyorsa zeka seviyesinde bir sorun var demektir. Zekanın belli testler yardımıyla ölçülerek kişinin sorunu hakkında kanıya varılması gerekir. Varılan kanı neticesinde gerekli eğitim amaçlı tedbirler alınmalı, kişinin kendi yeteneklerini geliştirmesi için yardımcı olunmalıdır.

Zeka seviyesi hayatımızın her aşamasında aynı düzeyde kalmaz. Belli zamanlarda zeka çok belirgin artışlar gösterir, belli dönemlerde de düşüşler gösterir. Zeka ile yaş arasındaki ilişki aşağıdaki grafikte açıkça görülmektedir. Zeka giderek yükselmiş, en üst seviyesine çıkmış, sonra belli bir zaman da düşüşler yaşamaya başlamıştır.

Şekil-1 Zeka Yaş İlişkisi

Kaynak: Erden, M.-Akman, Y., Gelişim ve Öğrenme, Ankara, 2003, s.226.

Bu grafikte görüldüğü gibi zeka seviyesi küçük yaşardan artmaya başlıyor, belirgin şekilde artış 10-12 yaşlarında başlıyor. Birey 20'li yaşlara geldiğinde zeka seviyesi en üst düzeylere ulaşıyor. Bundan sonraki yaşlarda zeka seviyesi nispeten sabit kalmaktadır. 40'lı yaşlardan sonra zeka seviyesinin düştüğü görülmektedir. Bu düşüş kişiden kişiye değişmektedir. Bu durumda eğitim yaşının daha küçük yaşlara çekilmesi ve bireylerin en hızlı şekilde zeka seviyelerinin yükseldiği 3-4 yaş aralığında eğitime başlaması

²³ Topses, a.g.k., s.105.

gerekmektedir. Zeka seviyesi olarak yaşlılarından üstün olan bir bireyin en verimli çağlarının 20li yaşları olduğu düşünülürse üniversite eğitimini bu yaşlardan önce tamamlamasına olanak sağlanmalıdır.

Sonuç olarak birey kalıtımla getirdiği zekasını uygun çevresel faktörlerle geliştirmeli, cinsiyet farkından doğabilecek olumsuzlukları kendi azmi ve başarıma güdüsü ile ortadan kaldırmalıdır.

1.3. Zekanın Sınıflandırılması

Zekanın ne olduğu hakkında hala kesin bir fikir birliği sağlanamadığı halde 20.yy 'ın başından beri zekayı ölçmeye çalışan testler geliştirilmiştir. Bu testlere standart zeka testleri denilmektedir.

Zekayı ölçmek için ilk çalışmaları yapan bilim adamı Francis Galton'dur. Galton yaptığı deneysel çalışmalarıyla tepki zamanını, görsel duyarlılığı ve fiziksel gücü ölçmeye çalışmıştır. Öğrencisi Cattle ise, Galton'un yaptığı çalışmaları temel alarak ilk zeka testini oluşturmuştur. Cattle bu zeka testinde, bireylerin kas gücü, devinim hızı, acıya karşı ve görme işitme alanındaki duyarlılığı, tepki zamanı ve bellek gücü gibi değişkenlerin ölçülmesine yönelik çalışmalar yapmıştır.²⁴

Ciddi anlamda ilk zihinsel yetenek ölçeği 1900'lü yılların başında Fransız Psikolog Alfred Binet tarafından yapılmıştır. Binet bu ölçeği öğrenme güçlüğü olan çocukları ayırt etmek için geliştirmiştir. 3-13Yaş arasındaki çocukların okulla ilgili iyi ve zayıf davranışlarını gözlemiş ve her yaş grubu için ortalama öğrencilerin doğru yanıt verdikleri sorular belirlemiştir. Böylece standart bir test geliştirmiştir. Bu test daha sonra A.B.D'de Standford Üniversitesi'nde tekrar gözden geçirilerek Standford-Binet testi adını almıştır.²⁵

Standford-Binet zeka testinin sonuçlarından yola çıkan Alman Psikolog Stren zeka yaşının, doğru yanıtlanan test sonuçlarının takvim birimlerine oranlanması yoluyla bulunacağını söylemiştir. Bu bilgilere göre zeka bölümü, zeka yaşının takvim yaşına bölünmesiyle elde edilen sonuçtur. Bu bilgilerden hareketle Herman adlı bilim adamı aşağıdaki zeka bölümü formülünü geliştirmiştir.²⁶

²⁴ Topses, a.g.k., s.108.

²⁵ Erden- Akman, a.g.k., s.227.

²⁶ Aydın, A., Eğitim Psikolojisi, Ankara, 2007, s.389.

$$\text{Zeka Bölümü (IQ)} = \frac{\text{Zeka Yaşı (Z.Y.)}}{\text{Takvim Yaşı (T.Y.)}} \times 100$$

Bu formüle göre bireyin kronolojik yaşı ile zekası orantılı ise birey testten 100 puan alır. Eğer zeka seviyesi kronolojik yaşından daha fazla ise bireyin testteki puanı 100 puandan fazla olacaktır, zeka seviyesi kronolojik yaşından az ise, test sonucu 100 puandan düşük olacaktır. 10 Kronolojik yaşı olan ve 12 zeka yaşına sahip bir çocuk için formülde değerleri yerine koyduğumuzda;

$$\text{Zeka Bölümü} = \frac{12}{10} \times 100 \text{ sonuç olarak, IQ 120 bulunur.}$$

Bu formülden elde ettiğimiz sonuca göre 10 yaşında olmasına rağmen bu çocuğun yaşlarından daha ileride zeka puanına sahip olduğu, daha ileri derecede yeteneklere sahip olduğunu söyleyebilmekteyiz.

Günümüzde kullanılan ve zeka ölçekleri içerisinde önemli bir yere sahip diğer zeka ölçeğini David Wechsler geliştirmiştir. Wechsler zekayı bütün ve küresel bir varlık olarak kavramsallaştırmış, ölçeğini bireyin amaçlı olarak eylemde bulunma, mantıklı düşünme ve çevresiyle etkin bir biçimde baş etme yeteneklerini değerlendirmek için geliştirmiştir. Sözel olan yeteneklerin yanında sözel olmayan motor yeteneklerin zekanın önemli bir yanını oluşturduğuna inanmaktadır. Oluşturduğu üç ölçekte de sözel ve performans testlerine yer vermiştir. Bu ölçekler şunlardır; Wechsler Okulöncesi ve İlkokul Ölçeği (WPPSI-R), Wechsler Çocuklar için Zeka Ölçeği (WISC-III), Wechsler Yetişkinler için Zeka Ölçeği (WAIS-R) dir.²⁷

Standford-Binet ve Wechsler zeka ölçeklerine göre zeka bölümleri ve genel nüfus içindeki dağılımları aşağıdaki gibidir.²⁸

0-25	Zeka Bölümü	DEBİL	0.3
25-50	Zeka Bölümü	EMBESİL	0.2

²⁷ Eripek, S., Zeka Geriliği, Ankara, 2005, s.89.

²⁸ Kulaksızoğlu, A., ‘‘Çocuk Psikolojisi ve Gelişimi’’, Farklı Gelişen Çocuklar (Ed.A. Kulaksızoğlu), İstanbul, 2003, s.31.

50-70	Zeka Bölümü	MORON	2.4
70-80	Zeka Bölümü	SINIR ZEKALI	5.6
80-90	Zeka Bölümü	DONUK ZEKA	14.5
90-110	Zeka Bölümü	NORMAL ZEKA	46.5
110-120	Zeka Bölümü	PARLAK ZEKA	18.1
120-130	Zeka Bölümü	ÜSTÜN ZEKALI	8.2
130-140	Zeka Bölümü	ÜSTÜN ZEKALI	3.1
140-150	Zeka Bölümü	ÇOK ÜSTÜN ZEKALI	1.1
150-160	Zeka Bölümü	ÇOK ÜSTÜN ZEKALI	0.2
160-170	Zeka Bölümü	ÇOK ÜSTÜN ZEKALI	0.3

Bu listede yer alan 0-25 zeka puanı arasındaki bireyler sürekli bakıma muhtaç kişilerdir. İlköğretime başlayamazlar ve zeka yaşları 0-3arasındadır. 25-50 Arasında zeka bölümüne sahip olanlar öğretilbilir zihinsel engellilerdir. Günlük hayatlarını sürdürebilecek becerileri kazanabilirler. 50-70 zeka puanı bulunanlar, eğitilebilir zihinsel engellilerdir. Zeka yaşları en fazla 12yaş civarındadır. 80-90 zeka puanı olanlar okullardaki normal programı ağır da olsa izleyebilirler. 90-110 normal zekalılarıdır ve ders programları bu grup dikkate alınarak hazırlanmaktadır. 110-120 zeka puanına sahip bireyler normalden biraz daha parlak zekaya sahiptirler. 120-140 zeka puanına sahip bireyler üniversite eğitimlerini rahatlıkla sürdürebilirler. 140 ve üstü zeka puanına sahip kişiler çok çabuk öğrenirler,soyut düşünceleri çok gelişmiştir. Akranlarına göre çok çabuk ilerleyen gruptur.²⁹

Her birey kendi özelliklerine ve yeteneklerine göre eğitim alma hakkına sahiptir. Normalden düşük zeka puanına sahip bir birey normal ders programlarıyla başarı gösteremezken kendi özelliklerine uygun yavaşlatılmış ve basitleştirilmiş ders programıyla kendinden beklenen kazanımlara sahip olabilmektedir. Fırsat eşitliği ilkesi bu şekilde uygulanmalıdır. Zeka puanı bize öğrenme güçlüğü çeken veya çok çabuk öğrenen çocuklar hakkında ipucu vermektedir.Onlar için uygun programların geliştirilmesinde rol oynamalı yol gösterici olmalıdır. Bu farklılık gösteren bireylerin varlığını görmezlikten gelerek onları kendilerine yeten faydalı bireyler haline getiremeyiz.

²⁹ Selçuk, Z., Eğitim Psikolojisi, Ankara, 2007, s.79.

2. ÜSTÜN YETENEKLİLİK KAVRAMI, ÖZELLİKLERİ VE EĞİTİMLERİ

2.1 Üstün Yeteneklilik Kavramı

Üstün yetenekli çocuklar en genel anlamıyla; geçerli ve güvenilir zeka testlerinde sürekli olarak 120 ve daha yukarı zeka bölümü sağlayan, kendi yaşlıtlarından rastgele seçilmiş bir kümenin %98'inden üstün olan çocuklardır. Özel yetenekliler ise; zeka bölümü sürekli 120 ve daha yukarı olup da güzel sanatlar, matematik, fen ve teknik gibi alanlarda yaşlıtlarından belirgin ölçüde üstün olan çocuklardır.³⁰ Bu tanımlara bakıldığında zeka bölümünden alınan puan ile çocuğun değerlendirildiğini görmekteyiz. İlk belirlemeler ve tanımlamaların hemen hepsinde zeka bölümünden alınan sayılar geçerli olmaktaydı. Bu zekanın sadece belli zeka testleriyle ölçülebileceğini savunanlar tarafından ortaya konulan tanımlardır. Oysa ki zeka sadece alınan puanlarla karar verilecek bir durum değildir ve tek bir testle çocuğun performansını ölçemeyiz. Çocuğun yeteneklerine karar vermek uzun ve zahmetli bir iştir.

I. Özel Eğitim Konseyi, Üstün Yetenekli Çocuklar ve Eğitimleri Komisyon Raporu'nda üstün zeka ve üstün yetenek kavramlarını 'üstün yetenek' başlığı altında toplamış ve tanımı şu şekilde yapmıştır: üstün yetenekliler, genel ve / veya özel yetenekleri açısından, yaşlıtlarına göre yüksek performans gösterdiği konunun uzmanları tarafından belirlenmiş kişilerdir. Üstün yetenekliler, bu yeteneklerini geliştirmede normal eğitim programlarının yetersiz kaldığı, kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda farklılaştırılmış programlara ihtiyaç duyan gruptur şeklinde tanımlanmışlardır.³¹

Bilim Sanat Merkezi yönergesinde ise; üstün ve özel yetenekli çocuklar, özel akademik alanlarda veya zeka, yaratıcılık, sanat ve liderlik kapasitesi yönüyle yaşlıtlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren ve bu tür yeteneklerini geliştirmek için okul tarafından sağlanamayan hizmet veya faaliyetlere gereksinim duyan çocuktur şeklinde tanımlanmıştır.³²

Bu tanımlarda görüldüğü gibi üstün yetenekli birey zihinsel olarak oldukça ileri derecede başarı gösteren veya bir ya da birden çok alanda özel yetenek gösteren bireydir. Birey her alanda başarılı olmayabilir fakat bir alanda üstün başarı gösterebilir. Üstün

³⁰ Özsoy, Y., "Üstün Yetenekli Çocuklar ve Eğitimleri", Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı. 1, Eskişehir, 1984, s.31.

³¹M.E.B, Üstün Yetenekliler ve Eğitimleri Komisyon Raporu, I.Özel Eğitim Konseyi, Ankara, 13-15 Mayıs 1991, s.225.

³²M.E.B, Bilim Sanat Merkezi Yönergesi, Ankara, 2001, s.668.

yetenekli bireyden her alanda aynı başarıyı göstermesini ve aynı hızda ilerlemesini bekleyemeyiz. Üstün yetenekli farklı çocukların hızlı gelişim gösterdiği alanlar farklılaşabilir.

Okullarda üstün yetenekli çocukların yeteneklerini geliştirebileceği yeterli çalışmaların yapılamadığına tanımlarda dikkat çekilmektedir. Bu özel bireylerin eğitiminde okullarımızın yetersiz kaldığı özellikle Bilsem tanımlamasında açıkça görülmektedir. Bu bireyler farklılaştırılmış eğitim programlarına ihtiyaç duymaktadırlar. Bu da ancak özel eğitimle mümkündür.

Üstün veya özel yeteneklilik, bir veya birkaç alanda kendini gösterir. Bunlar; yüksek derecede akademik başarı veya bir alanda üstün yetenek, bir sanat alanında özel yetenek, liderlik kapasitesi, pratik zekalılık, yaratıcılık, genel zeka, fiziksel yetenek.³³ Üstün yeteneklilik ve çok üstün yeteneklilik zeka testlerinde alınan puanlarla ortaya çıkarken, üstün özel yetenek ise daha çok bir veya birkaç alandaki olağan üstü başarılarla kendini gösterir.

2.2. Özellikleri

2.2.1. Genel Özellikleri

Üstün yetenekli çocuklar, çoğunluğun yaptığını yapmama ve farklılık eğilimindedirler. İç dünyaları oldukça zengin olduğu halde onlar dış dünya ile ilgili düşüncelerle doludurlar. Zihinlerinin soyut boyutu gelişmiş olduğundan hayalperest ve çoğunlukla kuvvetli sezgilere sahiptirler. Yaşama karşı içsel bir canlılık ve enerji sergilerler. Hayata sentezci bir yaklaşımla bakarlar. Kendileri ve başkaları için yüksek beklentiler beslerler. Besledikleri öz güven sayesinde kendi yaptıklarının ve hareketlerinin sorumluluğunu alırlar. Kişilikleri fazla esnek değildir ve toplumun isteklerine karşı direnç gösterirler. Başkalarının duygusal tepkilerine karşı duyarlıdırlar. Mükemmeliyetçi yaklaşımları vardır. Yaşıtlarının çok ilerisinde potansiyelleri olan üstün yetenekliler hissettiklerini ve bildiklerini ifade edememenin veya bir olunu bulup gösterememenin sıkıntısı yaşarlar.³⁴ Üstün yetenekli çocuklarda gözlemlenen bu özelliklerin hepsinin bir

³³ Uzun, M., Üstün Yetenekli Çocuklar El Kitabı, 1. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi, İstanbul, 2004, s.20.

³⁴ Stuart, T.- Beste, A., Farklı Olduğumu Biliyordum (Çev.A.Gönenli), Ankara, 2008, ss.46-47.

çocukta bulunmasını bekleyemeyiz. Üstün yetenekli çocuk bu özelliklerden sadece bir tanesini de taşıyor olabilir veya birden çok özelliği taşıdığı da gözlemlenebilir.

2.2.2. Gelişim Özellikleri

Üstün yetenekli çocuklar, gelişimlerinin her aşamasında yaşlılarından ileri seviyededir. Bu farklılıkları çocuğun ailesi ve öğretmenleri rahatlıkla fark edebilmektedirler. Bu özellikler üstün yetenekli çocuklar için ayırt edicidir fakat sadece bunlara bakarak bir çocuğun üstün olduğuna karar vermek doğru olmaz. Karar verilebilmesi için bireyin belli testlerden geçirilmesi gerekmektedir. Bireyin gelişim özelliklerini incelersek fiziksel, bilişsel, sosyal ve duygusal, kişilik, dil gelişimi olarak ana başlıklar altında toplayabiliriz.

2.2.2.1. Fiziksel Gelişim

Üstün yetenekli çocukların en belirgin fiziksel gelişim özelliği erken yürümeleridir. Bu üstün yetenekliliğin ilk belirtilerindedir.

Üstün yetenekli bireylerin bedensel gelişimini araştıran Galton ve Terman gibi araştırmacılar bazı sonuçlar elde etmişlerdir. Ünlü büyükleri inceleyenler bunların bir çoğu hakkında iri yarı kaydına rastlandığını belirtmişlerdir. Çok üstün zekalı çocuklara ait hastane kayıtları ve bebek defterlerinden edinilen bilgiler bunların bir grup olarak emsalleri olağan zekalı kontrol grubuna göre doğum ağırlıklarının yarım kilo çevresinde bir fazlalık gösterdiği anlaşılmaktadır. Ortalama boy oranında 1-1,5 cm çevresinde bir fazlalık olduğu gözlenmiştir. Doğum sonrasında da bu oranlar devam etmektedir.³⁵

Genelde sağlıkları normalin üstündedir, boy uzunlukları ve ağırlıkları normal çocuk grubuna göre daha fazladır. Duyu organı bozuklukları, bedensel sakatlık, diş bozuklukları ve çürüklüğü daha az görülür. Üstün nitelikte sinir sistemine sahiptirler, kuvvetlidirler ve koordinasyon gerektiren etkinliklerde tepkileri daha hızlıdır. Aşırı duyarlı sinir sistemine sahip olmaları, bebeklik döneminde daha az uyku gereksinimi duymalarına neden olabilir.³⁶

³⁵ Enç, a.g.k., s.129.

³⁶ Koçer, D., “Üstün Zekalı Ve Yetenekli Çocuklar”, abece Eğitim ve Ekin Dergisi, Sayı.219., Ankara, 2004, s.14.

Üstün yetenekli çocuklar psikomotor alanlarda yeteneklidirler. Vücutlarının tümünü yada bir bölümündeki motor kaslarını rahatlıkla kullanabilirler kullanırken de genelde yüksek performans gösterirler. Bu performans hızlı olma, kuvvetli olma, iyi koordinasyona sahip olma, dengeli olma, güvenli olma, topu kontrol etme gibi özelliklerle ortaya çıkmaktadır. Psikomotor alandaki yetenekler jimnastik, yüzme, atletizm gibi spor dallarıyla ortaya çıkacağı gibi küçük kaslarla gerçekleşen yeteneklerde çocukta, resim, heykel yapımı gibi güzel sanatlarla da ortaya çıkabilir.³⁷

Her zaman motor beceriler hemen gelişemeyebilir. Üstün yetenekli çocuklarda bazen motor becerilerde belli bir davranış keskinliğine ulaşamayabilir. Ya da bu davranışlar gecikebilir. Böyle durumlarda ikilem oluşur. Çocuk ailesinin veya öğretmenin istediği gibi güzel yazamayabilir fakat zihni kalemden çok hızlı çalışıyordu. El yazısını yavaş, yorucu ve olumsuz görebilir. Bu durumda klavyenin öğretilmesi pek çok açıdan özellikle de yaratıcı işlerin ortaya konmasında büyük önem taşımaktadır. Bu durumda çocuğun küçük kaslarını geliştirmesi için çeşitli egzersizler yaptırılabilir. Yaptırılacak pek çok fiziksel etkinlik çocuğun küçük ve büyük motor becerilerini geliştirmede önem taşımaktadır.³⁸

2.2.2.2. Bilişsel Gelişim

Üstün yetenekli çocuklar çabuk ve kolay öğrenirler. Bu bakımdan çoğunluğu okula, okuma ve yazmayı öğrenmiş olarak gelirler. Okulda da kendi sınıflarının düzeyinden ileri durumda olurlar. Zihinden yapılacak işlemleri kolaylıkla yaparlar. Genelleme yapmada ilişkileri görmede, bilgilerin transferinde, mantıksal çağrışımda ileridirler. Soyut konulara karşı ilgileri fazladır ve dikkatleri sürekli. Akademik konularda akranlarından 1-2 yıl ileridedirler. Duyduklarını, gördüklerini, okuduklarını, yazdıklarını uzun zaman belleklerinde tutarlar ve hatırlarlar. İlgi alanları çok geniştir. Birçok olayın nedenini, niçinini öğrenmek istekleri fazla olduğundan çok soru sorarlar. Kendilerine özgü ve pratik fikirleri çoktur. Yaratıcıdır. Hazır cevap, uyanık ve gergindirler.³⁹

Bu çocuklar kolaylıkla kavram oluşturabilirler, sayılarla ilgilenmeye erken yaşlarda başlarlar. Eleştirel düşünme yetenekleri oldukça gelişmiştir. Zaman kavramı çok erken

³⁷ Ersoy- Avcı, a.g.k., s.134.

³⁸ Ataman, A., “Üstün Zekalı ve Üstün Yetenekli Çocuklar”, Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş (Ed.A.Ataman), Ankara, 2005, s.183.

³⁹ Özsoy, Y.- Özyürek, M.- Eripek,S., Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Özel Eğitime Giriş, Ankara, 2002, s.132.

yaşlarda gelişir. Yeni mekanik aletler keşfedip, inşa edebilirler. İki işi aynı anda yapabilirler. Neden sonuç ilişkilerine ilgi duyarlar. Güçlü bir gözlem güçleri vardır ve güçlü bir belleğe sahiptirler.⁴⁰

Güçlü bir belleğe sahip olan üstün yetenekli çocuklar başlarından geçen olayları verilen sözleri unutmazlar. Hatırlayamayacağını düşündüğümüz yaşlarda aldığı hediyeleri, başına gelen olayları hatırlayabilirler. Bu hatırladıkları olaylar ailelerini bile şaşırtabilir. Bu çocuklara bir şeyler için söz verirken dikkatli olunmalıdır. Yapılamayacak sözler verilmemeli, verilen sözler de zamanında yerine getirilmelidir. Böylece çocuğa güven duygusu verilmiş olacaktır.

2.2.2.3. Sosyal Ve Duygusal Gelişim

Üstün yetenekli çocuklar arkadaşları arasında popülerdir. Yeni ve değişik durumlara kolay ve çabuk uyum sağlarlar. Ders çalışmalarının yanı sıra sosyal etkinliklere, spor etkinlikleri, resim, müzik gibi çalışmalara katılmaktan hoşlanırlar. Sorumluluk duygusuna sahiptirler. Okulu çok severler ve isteyerek gelirler.⁴¹

Grup içerisinde genellikle lider rolündedir. Grubu yönlendirme becerilerini kullanırlar ve zor durumları kolaylıkla aşabilirler. Sosyal süreçleri aktif olarak sürdürür ve değiştirirler. Zeka, mizah ve ileri görüşlülüğü ile sosyal durumlarla başa çıkmakta üstün yetenekleri vardır. İlişki kurma ve sürdürme, empati kurma, anlayışla karşısındakileri dinleme, insanların ne hissettiklerini, grupların nasıl işler gördüğünü anlama, sorumlulukları yerine getirmede başarı, yaşlıları ve yetişkinler tarafından aranan kişi olma, girişken olma gibi yeteneklere sahiptirler. Yaşlıları tarafından arabulucu ve karar alıcı olarak görülürler. Karar alırken duygusal davranmazlar, objektif düşünürler. Başkalarını üretken davranışlara teşvik edebilirler. Her grup içerisinde kendilerinden emin davranışları vardır.⁴²

Üstün yetenekli çocuklar tüm yaşlarda bir takım problemlerin net ve kesin kaynağının farkındadırlar. Yüksek farkındalık ve gözlem kabiliyetleri sayesinde savaş, açlık, gücü kötüye kullanma, şiddet gibi olumsuz bir takım davranışlar yada olaylar hakkında korku geliştirebilirler. Dünya problemleri hakkında kaygı duyarlar. Çok erken yaşlardan itibaren bu hassas tutumları yüzünden kendilerini olumsuz, üzgün, çaresiz

⁴⁰ Koçer, Üstün Zekalı ve..., a.g.m., s.14.

⁴¹ Özsoy- Özyürek- Eripek., a.g.k., s.132.

⁴² Ersoy- Avcı, a.g.k., s.132.

hissedebilirler. Bu çocuklar yaşlılarıyla kıyaslandıklarında onların fazlasıyla şiddet ve nükleer savaştan çok korktukları, çekindikleri saptanmıştır.⁴³

2.2.2.4. Kişilik Gelişimi

Üstün yetenekli çocuklar için genel kanı onların sakar, utangaç, sosyal açıdan akranlarıyla uyumsuz olduğudur. Oysa sanılanın aksine bu çocuklar birçok şeyi ortalama insandan daha iyi yapabilmekte, iyi huylu, sevilen kişilerdir.⁴⁴ Araştırmalar üstün yetenekli çocukların kişilik özellikleriyle ilgili şaşırtıcı sonuçlar ortaya koymuştur. Bu çocukların başarıları ,sınıf ortalamalarından çok daha üstün olmasına rağmen övünme ve böbürlenme eğiliminde değillerdir. Sınavlarda diğer çocuklara göre daha az kopya çekme isteği duyarlar. Ayrıca bu çocuklar sınıf arkadaşlarından daha sağlam toplumsal davranışlara sahiptir. Normal yaşlılarına göre sağlıklı kişilik gelişimleri vardır.⁴⁵

Üstün yetenekli çocukların güçlü kişilik özellikleri vardır. Bu çocukların kendilerine güvenleri tamdır. Yeniliklerden hoşlanırlar, risk almayı severler, maceraya atılabilirler. Doğayla ilgilenirler. Keşfetme duyguları ağır basar, kendileriyle ilgili özellikleri çok iyi bilirler. Empati yetenekleri gelişmiştir. Kendilerini kontrol edebilirler, kendi özelliklerinin farkındadırlar. Güçlü sezgileri vardır. Belirginsizliğe açıktırlar, tekdüzelikten sıkılırlar, özgürlüğe yönelirler. Dünya sorunlarıyla ilgilenirler, haksızlığa katlanamazlar. Yalnızlıktan hoşlanırlar. Sürekli gelişme arzuları vardır. Sebat duyguları vardır. Gelişmiş ahlaki değerleri vardır. Öğrenmekten çok zevk alırlar. Gelişmiş mizah duyguları vardır. Kendilerini çok rahat ifade edebilirler. Estetik konusunda duyarlıdırlar.⁴⁶

Bağımsız olma özelliği gösterirler. Yüksek amaç ve ideallere sahiptirler. Bir etkinliğe başlamak için bir dış kuvvete ihtiyaç duymazlar yani içten denetimlidirler. Yaşamlarındaki olayları denetim altına alabileceklerin düşünürler. Kaderci değillerdir. Aşırı duygusal olabilirler. Olağanüstü duygusal derinlik ve yoğunluk özelliği gösterebilirler. Çevresindeki bireylerin kendisi hakkındaki beklentilerine ve duygularına da aşırı duyarlıdırlar. Eleştirilere tahammül edememe özellikleri, onları yüksek başarı ve takdir gereksinimi içerisine sokabilir.⁴⁷ Bu durumda aileler ve öğretmenler çocukların mükemmeliyetçilik duygularının aşırı olmasını önlemelidir. Üstün yetenekli çocuğun

⁴³ Ataman, a.g.k., s.185..

⁴⁴ Tunçdemir, İ., “Çoksesli Müzikte Harika Çocuk Kanununun Türk Müzik Kültürüne Etkisi: İdil Biret-Suna Kan Örneği”, Milli Eğitim Dergisi, Sayı.177, Ankara, 2008, s.8.

⁴⁵ Witty, P., Üstün Zekalı Çocuklara Nasıl Yardımcı Olabilirsiniz? (Çev.İ. Özgentaş), Ankara, 1963, s.20.

⁴⁶ Akarsu, a.g.k., s.20.

⁴⁷ Koçer, Üstün Zekalı ve..., a.g.m., s.14.

sadece başarılı olduğunda takdir edilmemesi veya sevgi gösterilmemesi, onun başarı ile takdir edilmeyi bağdaştırmasını engellemektedir. Çocuk normal zamanda da takdir görürse aşırı mükemmeliyetçi tutumlarda bulunmayacaktır. Böylece mutsuz olması engellenecektir.

Üstün yetenekli çocukların espri yetenekleri oldukça gelişmiştir. Dünyayı anlama becerileri oldukça yüksek seviyededir ve bu nedenle uygun espriyi rahatlıkla yakalayabilirler. Şakalardaki önemli noktaları rahatlıkla fark ederler. Bu durum hem duydukları hem de kendi yaptıkları şakalar için geçerlidir. Bunun yanında diğer çocuklar espriyi anlamayabilir. Böyle bir durumda üstün yetenekli çocuk diğerlerinin şakayı anlamamasından dolayı kendini kötü hissedebilir. Bazı çocuklar sırf bu nedenden dolayı yetişkinlerin arkadaşlıklarını tercih edebilir.⁴⁸

2.2.2.5. Dil Gelişimi

Üstün yetenekli çocukların dil gelişimleri incelendiğinde genellikle bu çocukların gelişim gösteren çocuklara oranla sözcükleri anlamlı şekilde kullanmaları üç-altı ay daha erken olmaktadır. Yapılan araştırmalar, konuşmaya erken başlamanın üstün yeteneğin en güvenilir belirtisi olduğunu, ancak konuşmaya erken başlamanın üstün yeteneğin tek kriteri olarak ele alınmaması gerektiğini vurgulamaktadır.⁴⁹

Üstün yetenekli çocukların çoğunluğunun göstermiş olduğu en belirgin özelliklerinden birisi dil gelişiminde fazla kelime hazinesine sahip olmaları, çok küçük yaşlarda düzgün konuşmalarıdır. Çocukların çoğu iki yaş dolaylarında iki sözcüklü cümleler kurarken aynı yaşlardaki üstün yetenekli çocuk ise beş altı kelimedenden oluşan cümleler kurabilmektedir. 'kitabı ver', gibi basit cümleler yerine üstün yetenekli çocuklar 'tavşanla kaplumbağanın hikayesini anlatan kitabı ver' gibi cümleler kurabilmektedir.⁵⁰ Bu dil gelişimin yaşlılarından daha hızlı olmasından kaynaklanmaktadır.

Üstün yetenekli çocukların dil gelişimini araştıran Terman, araştırmalarının sonucunda dikkat çekici bilgilere ulaşmıştır. Üstün yetenekli çocuklarda çok erkenden kitaplara karşı ilgi gelişmektedir. Okumayı okula başlamadan önce öğrenmektedirler. Okuma yazmayı erken yaşta öğrenen bu çocuklar resmi bir eğitimden de geçmemişlerdir. Üstün yetenekli çocukların 10 yaşına geldiklerinde hemen hepsi atlaslara, sözlüklere ve

⁴⁸ Ataman, a.g.k., s.184.

⁴⁹ Aral, N.- Gürsoy, F., Özel Eğitim Gerektiren Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş, İstanbul, 2007, s.275.

⁵⁰ Ergin, H.- Köse, S., Zeka Türüne Göre Çocuk Eğitimi, İstanbul, 2008, s.80.

ansiklopedilere karşı belirgin bir ilgi göstermiştir. Onlar biyografi, tarih, coğrafya, ve fen bilgisiyle ilgili kitapların da okumuşlardır. Bunların yanında içlerinde renkli güldürücü resimlerin, karikatürlerin bulunduğu yazılardan da okumuş, fakat kendi yaşlarına göre bu türden yazıları daha önceden bırakmışlardı.⁵¹

Üstün yetenekli çocuklar kendi iradeleri ile kitap okurlar. Okudukları kitapların türleri genelde ilgi alanları ve merak ettikleri konular hakkında ipucu vermektedir. Zengin kelime hazineleri anlatmak istediklerimi düzgün cümleler açık, net biçimde ifade etmelerini sağlar. Dili iyi kullanırlar. Normal gelişim gösteren çocuklara göre daha çok kelimenin anlamını bilirler. Bu kelimeleri zamanında ve uygun yerde kullanabilirler. Dil yeteneği çok gelişmiş olan üstün yetenekli çocuklar, konuşmalarıyla karşılarındakileri rahatça etkileyebilirler. . Kusursuz dil yeteneğini istedikleri şeyleri elde etmek amacıyla da kullanabilirler. Örneğin; evde uyulması gereken kuralları çocuk belirlemeye çalışabilir. Aile önemli olan noktaların farkına vararak kurallarını oluşturmalıdır, böylelikle çocuk kendini daha güvende hissedecektir. Bu çocukların üstün yetenekli olmaları onların kurallara uymamaları için bir mazeret olarak kabul edilemez.⁵²

2.3. Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi

Üstün yetenekli çocukların özelliklerine baktığımızda normal yaşlılarından çok farklı olduklarını görmekteyiz. Bu çocukların okula başladıktan sonra aldıkları eğitim hizmetleri de normal yaşlılarından farklı olmalıdır. Sınıfta her soruya parmak kaldıran, ödevlerini zamanından önce tamamlayan, tam başarı gösteren, soruları da diğer çocuklarınkilerden farklı olan çocuklar görebiliriz. İşte bu çocukları diğerlerinin hızında eğitmeye çalışmak, potansiyellerinin tamamını kullanmalarına izin vermemek haksızlık olur.

Üstün yetenekli çocuklar kendilerine göre yeterli hazırlık yapılmamış sınıflarda sıkılabilirler. Bu durum da uyumsuzluk sorunlarının ortaya çıkmasına yol açabilir. Benzer uyumsuzluk sorunları, çocuğun özel yetenekleri fark edilmediği yaşanır. Bu çocuklardan bazıları çabuk fark edilir, bazıları ise o kadar kolay fark edilemezler. Fark edilemeyen özel yetenekli çocuklar, genelde davranış sorunları nedeniyle yeteneklerini maskeleyen çocuklardır. Davranış bozukluklarının varlığı, çocuğun gereksinimlerinin

⁵¹ Witty, a.g.k., ss.19-20.

⁵² Ataman, a.g.k. s.183.

karşılanmadığının bir göstergesidir.⁵³ Bir çocuğun sahip olduğu gerçek yetilerin tanılanmasının, onunla ilgili olan herkes için çok yüksek bir değeri vardır. Eğer öğretmen, eğitimin ilk basamaklarından başlayarak onu yarışmaya, potansiyelini kullanmaya özendirirse öyle bir çocuk daha başlangıçta düzenli bir çalışma sistemini benimsemesini sağlar. Okula olan ilgisini arttırır. Üstün yetenekli çocuğun ilgi ve yetilerini daha ilerlere götürebilmesi yolunda araştırmalar yapmasına yardımcı olur. Sıradışı yeteneklere sahip çocuğun bu yetenekleri daha erken yaşlarda göze batmaya başlarsa bunların geliştirilebilmesi için çok daha uzun zaman var demektir. Bu geliştirme yapılırken çocuğun diğer ilgilerinin saptanmasını da sağlamaktadır ve kişiliğinin gelişmesinde önemli rol oynamaktadır.⁵⁴ Bu yüzden üstün yeteneklilerin eğitiminde ilk adım bu çocukların belirlenmesi ve değerlendirilmesi olmalıdır. Daha sonra bu çocuklar için potansiyellerine göre üstün yetenekli çocuklar yönlendirilmelidir.

2.3.1. Üstün Yetenekli Çocukların Belirlenmesi Ve Değerlendirilmesi

Üstün yetenekli çocukların gereksinim duydukları eğitim olanaklarından yararlanabilmeleri ve yeteneklerini en üst düzeyde kullanabilmeleri için mümkün olduğu kadar erken dönemde belirlenerek yaşamlarını bu yönde devam ettirmeleri sağlanmalıdır. Üstün yetenekli çocukların belirlenmesinde disiplinler arası bir çalışma yapılarak çeşitli kaynaklardan bilgi toplanmaktadır. Bu bilgi kaynaklarını sırasıyla inceleyelim. İlk olarak çocuğun gelişim profilleri oluşturma yöntemi bulunur. Bu yöntemle çocuğa ait özellikler hakkında gelişimsel bilgileri ve aynı kültürdeki akranları ile ilişkilerine yönelik bilgiler biriktirilip dosyalanır. Bu sayede çocuğa ait performans profili çıkartılır.⁵⁵

Aile geçmişinin araştırılmasıyla, ailelere ait sosyoekonomik şartlara bakılmaktadır. Üstün yetenekliler konusunda yapılan araştırmalar, gizilgüç olarak tüm sosyo ekonomik katmanların eşit şansa sahip olduğunu ancak, uygun çevre şartlarında ve uygun olanaklarla yetişen bireylerin daha şanslı olduklarını ortaya koymuştur. Ancak burada anne ve babanın eğitim düzeyinin yüksek öğrenim olma koşulunu da belirtmek gerekir. Bunun nedeni çevre

⁵³ Akarsu, F., “Toplumun Küçük Prens(es)leri Özel Yetenekli Çocuklar”, Bilim Teknik Dergisi, sayı.351, Ankara, 1997, s.77.

⁵⁴ Cutts, N.- Moseley, M., Üstün Zekalı ve Yetenekli Çocukların Eğitimi (Çev.İ.Ersevimi), İstanbul, 2004, s.54.

⁵⁵ Aral- Gürsoy, a.g.k., s.279.

kadar kalıtımın da böyle bir ortamda ortaya çıkacak çocuğun yeteneklerini göstermede etkili olmasıdır.⁵⁶

Akran bilgileri fazla güvenilir olmamakla birlikte, çocukların birbirlerini daha iyi tanıyabilecekleri düşünüldüğünde iyi bir veri kaynağı olarak değerlendirilebilir. Ancak akranlarından bilgi alınırken izlenecek yola dikkat edilmelidir. Üstün yetenekli çocuğun arkadaşına sorulacak sorular çocukların düzeylerine uygun olmalı, daha sonra çocukların birbirleriyle alay edebileceği durumlar oluşturulmamalıdır. Bunun için genellikle öğrenci envanterleri uygulanmalıdır. Bunlar uzmanlar tarafından hazırlanacağı için sözü edilen sakıncalardan arınmış, tarama araçları kullanılmalıdır. Böylelikle alay konusu olabilecek çocuk için bir yandan arkadaşlarının kanaati alınırken bir yandan çocuğun kendine ilişkin kendi görüşü alınmış olur.⁵⁷

Öğretmenin gözlem ve kanaatine göre değerlendirmede, 7-12 yaş öğrenciler için sınıf öğretmenleri çok isabetli gözlemler yapabilmektedir. Sınıf öğretmenleri beş yıl boyunca öğrenciyle sürekli etkileşim içerisinde olabilmektedir. Bu bakımdan okula devam eden çocuklar arasında yapılacak taramalarda öğretmenlerin gözlem ve kanatları yararlı olmaktadır. Özellikle çok üstün olan, yeteneğini her fırsatta açığa vurabilen öğrencileri, öğretmenler daha az yanılma ile diğerlerinden ayrılabilirler. Fakat duygusal problemi olan, düşük verimli üstün yetenekli öğrenciler öğretmenin gözünden kaçabilmektedir. Eğer öğretmen, öğrencilerini tanımak için çaba sarf ederse üstün yetenekli çocukların belirlenmesi için daha etkili olmaktadır.⁵⁸

Aday gösterme, okullara gönderilecek bir form ile yönetici, rehber öğretmen ve sınıf öğretmenlerinden, üstün zekalı özellikleri taşıyan öğrencileri, aday göstermeleri ya da anne babalardan çocukları içinde en uygun olanlarını belirlemeleri istenebilir. Terman'ın yaptığı araştırmalarda anne ve babaların çocuklarının üstün yetenekli olup olmadığı hakkındaki isabet oranlarının %40 olduğunu bulmuştur. Bu nedenle anne babalardan sağlanacak ön bilgilerin mutlaka başka verilerle desteklenmesi gerekmektedir.⁵⁹

Grup zeka testine göre seçim, birçok ülkede ilk genel seçimlerde uygulanmaktadır. Ancak bu testlerin her ülkenin koşullarına uygun hazırlanmış ve kültürel serbestliği sağlamış testler olmasına dikkat edilmelidir. Kullanılan başlıca grup zeka testler şunlardır:⁶⁰

⁵⁶ Ataman, a.g.k., s.180.

⁵⁷ Özsoy- Özyürek- Eripek, a.g.k., s.134.

⁵⁸ Özsoy- Özyürek- Eripek, a.g.y.

⁵⁹ Ataman, a.g.y.

⁶⁰ Özgür, İ., Engelli Çocuklar ve Eğitimi Özel Eğitim, Adana, 2008, s.245.

5-7 yaş Temel Kabiliyetler Testi,
7-11yaş Temel Kabiliyet Testi,
Otis Alfa Testleri,
Otis Beta Testleri,
Khulman Anderson Testleri,
Thurstone Sürat Kavrayış Testi,
Soyut Kavrama Testidir.

Başarı testleri, bu testler bireysel farklılıkları ayırt etmede kullanılmaktadır. Başarı testinin sonucu, bireyin düşük yada yüksek düzeyde başarılı olduğunu göstermektedir. Üstün yetenekli çocukların belirlenmesinde kullanılan başarı testleri Peabody Bireysel Başarı Testi ve Lova Temel Başarı Testleridir.⁶¹

Bireysel Zeka testler, bir önceki seçim işlemleri ve yöntemlerine üstün yetenekli olmasından şüphe edilen çocuklara uygulanan testlerdir. Klasik ve geleneksel anlamda üstün zekalı çocuğun yetenekleri ve gizilgücü hakkında daha kesin tanılamalar yapmayı olası kılan ölçekler olarak benimsemelerine karşın, çocuğun sınıf ortamında nasıl bir performans gösterebileceğini kestirmede kullanılamaz. Pahalı ve uygulaması uzman ve zaman gerektiren ölçeklerdir. Kültürel sınırlılık ve yanlılıkları bulunmaktadır. Bu araç ancak çocuk ilköğretime başladıktan sonra uygulanabilir.⁶²

Üstün yetenekli çocukların belirlenmesinde kullanılan bireysel zeka testleri şunlardır;⁶³

Standford-Binet Zeka Testi,
Goodenough İnsan Resmi Çizme Testi,
Çocuklar İçin Wechsler Testi,
Yetişkinler İçin Wechsler Testi,
Uluslararası Leither Performans İş Testi,
Colombia Zihin Olgunluk Testi,
Kosh Testi,
Porteüs (Dolambaçlı Yollar)Testi,
Peabody (Resimli Sözcük Hazinesi) Testi,
Dearbon Testidir.

⁶¹ Aral- Gürsoy, a.g.k., s.281

⁶² Ataman, a.g.k., s.180.

⁶³ Özgür, a.g.k., s.246

Üstün yetenekli çocukların belirlenmesinde ve değerlendirilmesinde kullanılan bireysel diğer bir test ise, sosyal olgunluk testidir. En yaygın kullanılan Vineland Sosyal Olgunluk testidir. Psiko-devimsel özelliklerin belirlenmesi için kullanılan testlerin başında Oseret Sky-Psiko Devimsel Gelişim Ölçeği gelmektedir. Sosyometrik ölçümler için kullanılan araçların başlıcaları Sosyometrik Metot, Bu Kimdir?, Rol Dağıtım testleridir. Kişilik ölçümleri için de değişik testler uygulanmaktadır. Bunların başında Rorshah, T.A.T., C.A.T., Psikoanalitik Hikayeler Testi, Gazi-Beier Cümle Tamamlama Testi, Gazi Beier Resim Yorumlama Testi, sık kullanılanlar arasında görülmektedir. İlgi alanlarının belirlenmesi için kullanılan test ve envanterler de bulunmaktadır. Kuder İlgi Envanteri, Bell İlgi Envanteri en çok bilinen ilgi testleridir.⁶⁴

2.3.2. Özel Eğitimin Gerekçeleri

Özel eğitim kavramı denilince ilk olarak akla gelen, öğrenme güçlüğü çeken, yaşlılarından geri düzeyde ya da fiziksel özründen dolayı eğitim öğretim faaliyetlerinden yeterince faydalanamayan çocuklar gelmektedir. Oysa ki üstün yetenekli çocukların da özel eğitim almaları gerekmektedir. Üstün yetenekli çocukların özel eğitim almaları büyük çoğunluk tarafından anlaşılammamaktadır. Bu çocukların özel öğrenimini başarı ile yürüttüğü ve her hangi bir zorluk çekmeyecekleri sanılmaktadır fakat özel eğitim almaları gerektiğinin birçok gerekçesi vardır. Günümüzde, eğitim ve zeka özürü, fiziksel veya duygusal engelli çocukların kabul edildiği oranda, yetenekli ve üstün yetenekli çocukların da kabul görmesine çaba harcanmalıdır.⁶⁵

Üstün yetenekli öğrenciler, ilköğrenimlerini ve bir dereceye kadar ortaöğrenimlerini, çoğunluğun oluşturduğu normal öğrencilere göre hazırlanmış eğitim programlarıyla geçirmektedir. Bu programlar normal zeka seviyesinin ihtiyaçlarına ve ilgilerine göre hazırlanmıştır. Yaşlılarından yetenek gelişimi açısından en az iki zeka yaşı ileride bulunan üstün yetenekli bir çocuk böyle bir programı çaba harcamadan izleyebilmektedir. Yaşlılarına göre dört, beş yaş ileride zeka yaşına sahip bir çocuk için sınıfın programı hiç ilgisini çekmeyecek kadar yalın kalacaktır. Terman, Amerika Birleşik Devletleri'nde yaptığı araştırmasında üstün yetenekli öğrencilerin normal yaşlılarıyla olduğu okullarda, programın iki yıl ilerisinde bilgi sahibi olduklarını fakat tam

⁶⁴ Özsoy- Özyürek- Eripek, a.g.k., s.136.

⁶⁵ Stuart- Beste, a.g.k., s.11.

kapasitelerinin altında geliştiklerini görmüştür. Gizil güçlerinin önemli bir kısmını öğrenimde kullanmadıklarını saptamıştır.⁶⁶

Üstün yetenekli çocuklar öğrenmeleri istenen konuları yalın, ilgi köreltici, sıkıcı buldukları zaman okuldan soğuyabilmektedirler. Okul hayatları üzerinde inceleme yapılan üstün yetenekli çocukların bazılarında okulu sevmedikleri görülmüştür. Bu yüzden verilen ödevleri yapmadıkları yada baştan savma yaptıkları, öğretmenlerin bile anlayamadığı, ilgi alanlarının dışındaki sorunlarla ilgilendiklerinden yakınılmaktadır. Okul çalışmalarında başarısızlığa uğrayan, okulu bırakan, öğrenimini ya kendi çabası ya da bir yetişkinin yardımıyla tamamlayanlar bulunmaktadır. Tanınmış kişilere baktığımızda Churchill, Edison ve Hitler bu olumsuzlukları yaşayanların başında gelmektedir.⁶⁷

Üstün yetenekli çocukların çoğu toplum içerisinde tanımlanamamaktadır. Aile ve öğretmenler yeterince konu üzerinde bilgi sahibi değildirler. Çocukları uyum sorunu olan, hiperaktif, problemlili çocuklarla karıştırabilmektedirler. Tanılanması yapılamamış çocuk anlaşılmanın getirdiği sıkıntıyla normalin dışında davranışlarda bulunabilmekte yaramaz, tembel gibi sıfatlar edinebilmektedir. Bunları önlemek için öncelikle bu çocukların toplum içerisinde bulunup seçilmeleri gerekmektedir. Sonra da kendilerine uygun eğitim almaları sağlanmalıdır. Demokrasinin gereği olarak her birey kendi özelliklerine uygun eğitim alma hakkına sahip olmalıdır.

Üstün yetenekli çocukların ilerinin yetişkinleri olacağı göz önünde bulundurulmalı, üstün yetenekli çocukların tanılanıp gereksinim ve yeteneklerine uygun önlemlerin alınması sağlanmalıdır. Bu çocuklar özel eğitim yöntemleriyle eğitim görmeli, yeteneklerinin körelmesi önlenmelidir. En iyi biçimde gelişmelerine yardımcı olunmalıdır. İleride ülkelerin kaderini belirleyebilecek bu çocukların kaybedilmesi ülkeler adına telafisi mümkün olmayan bir açıktır. Bu çocukların eğitimler mümkün olduğu kadar kısa sürede tamamlanıp, hayata atılmaları gerçekleşip, verimlerinden toplum için yararlanılmalıdır.

Üstün yeteneklilerin sahip oldukları özelliklerinden dolayı hangi ortamda olursa olsun sivrili gelişebilecekleri şeklindeki bir yaklaşım bu çocukların beceri ve potansiyelleri ile orta çıkaracakları ürünlerden toplum ve insanlığın yoksun kalması anlamına gelecektir. Üstün veya özel yetenekli bireylerin yetenekleri doğrultusunda eğitim almaları eğitimde fırsat eşitliği kavramına da uyan bir yapı sağlayacaktır. Böylelikle tüm bireylere kendi yetenek, ilgi ve kapasiteleri oranında eğitim ve olabildiğince gelişme

⁶⁶ Enç, M.- Çağlar, D.- Özsoy, Y., Özel Eğitime Giriş, Ankara, 1981, s.198.

⁶⁷ Enç, a.g.k., s.18.

imkanları sağlanacaktır.⁶⁸ Üstün yetenekli çocukların özelliklerine göre eğitim ve çevre şartları planlanırsa, ilgilendikleri alanlarda çalışma yapabilmek ve bu alanlarda kendilerini geliştirmek için uygun zamanları olacaktır. İlgilendikleri konularla ilgili gerekli araç-gereçlere malzemelere rahatça ulaşabileceklerdir. Esnek eğitim ortamında gelişmeleri sağlanır. Sınıf ortamı keşiflere açıktır, uygulamalı yaparak yaşayarak öğrenme vardır. Eğitim ortamı davetkardır, öğrenmeyi destekleyicidir. Bilginin inşa edilmesine yardımcı olur.⁶⁹

2.3.3. Eğitim Modelleri

Üstün yetenekli bireyler toplum içerisinde seçilip, belirlendikten sonra bu çocukların yetenekleri belirlenmelidir. Yetenekleri ve özellikleri doğrultusunda ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılayacak eğitim programına ve sağlanacak özel hizmetlere karar verilmelidir. Sağlanacak bu hizmetler üç ana başlık altında toplanmaktadır. Bunlar; Zenginleştirme, Hızlandırma ve Gruplandırma'dır.

2.3.3.1. Zenginleştirme

Üstün yetenekli bir çocuğa normal yaşatlarına göre hazırlanmış, alışlagelmiş, rutin bir çalışmayı uygulamak ve onun gelişimini kendi haline bırakmak, zamanla kötü çalışma alışkanlıkları yaratabilir. Sonuçta böyle bir çocuk, kendisine verilen görevi o kadar çabuk yapar ki tembelleşir. Zamanla bildiği şeylerin yinelenmesi onda sıkıntı doğurur. Sonuçta okul çalışmasına çabaya layık olmayan, birtakım tekrarlama egzersizleri olarak bakar. Tedirgin olur ve kötü davranış biçimleriyle heyecan aramaya başlar. Ya da tamamen iç dünyasına dönerek hayal kurar.⁷⁰ Bunları engellemek ve üstün yetenekli çocuğu kazanmak için eğitim programlarında zenginleştirmenin yapılması gerekmektedir.

Üstün yetenekli öğrencilerin kendi yaşatları arasında ve normal sınıflarında tutularak, çalışmalarını normale göre daha zengin hale getirme yoluyla alınan önlemlere zenginleştirme denilmektedir. Zenginleştirme dikey ve yatay olabilmektedir. Normal sınıflarda yedi ayrı ders varsa, üstün yetenekli öğrenci için bunlara iki ders daha eklenebilir. Buna yatay zenginleştirme denir. Bu sayede etkinlik türlerini çoğaltma

⁶⁸ M.E.B, a.g.k., s.224.

⁶⁹ Clark, B., Growing Up Children, New Jersey, 2002, s.381.

⁷⁰ Cutts- Moseley, a.g.k., s.99.

yapılmıştır. Dikey zenginleştirme ise; ders ve etkinlik sayısı aynı kalmakta fakat üstün yetenekli öğrenci normallerin işlediği konuda daha derinliğine çalışma yapmaktadır.⁷¹

Zenginleştirme 1930'lerden günümüze kadar üstün yetenekli öğrencilere akranlarıyla bir arada olup sosyalizasyon olanağı sağlaması açısından önemli görülmele birlikte, diğer eğitsel düzenlemeler ile karşılaştırıldığında üst seviyede bir performansı ortaya çıkarmadığı görülmektedir. Bu yaklaşımın uygulanabilmesi için öğretmenin konu ile ilgili yeterliliğe sahip olması gerekmektedir. Zenginleştirme kapsamında, bağımsız proje çalışmaları, ileri düzeyde sınıf dışı öğretim çalışmaları, yüksek seviyeli düşünme süreçlerini uygulama, misafir konuşmacılar çağırma, yüksek seviyeli materyallerle çalışma uygulanmaları yapılmalıdır.⁷²

Zenginleştirme eğitim programı ile şunlar sağlanmış olur;⁷³

-Yetileri tümüyle kullanırmak: Karşılaşılan sorunlar ve güçlükler karşısında iyi konsantre olmak ve merakıyla çözüm yollarını bulmak için çaba sarfetmek,

-Bilgi bazını genişletmek: Bir alanda çok geniş görüşlü olmayı sağlamak,

-Anlamayı derinleştirmek: Öğrenilen bilginin gerekçelerini anlamayı,

-Bir öğrenme aşkı geliştirmek: Sadece derslerde bir şeyleri öğrenmek amacıyla ya da nesnel değerlendirmeler için çalışmak değil, öğrenmek, bilmek ve bundan zevk almak için öğrenmeyi,

-Yeti düzeyini yükseltmek: Çocuğun öğrendiği bilgileri çoğaltmak ve bu bilgileri aynı düzeyde uygulayabilmesini sağlamak,

-Yaratıcılığa şans vermek: Çocukların duygularını bastırmayı engellemek, duygu ve düşüncelerini rahatlıkla söyleyebilecekleri duruma getirmek amaçlanmaktadır.

Bu modelin yararlarına bakacak olursak; üstün zekalıların normal akranlarından ayrılmadan birlikte eğitimlerine olanak taşıdığından toplumsal bütünleşmeyi sağlar, üstün yetenekli çocukların hem ileride oldukları alanlarda kendi hız, yeterlik ve kapasitelerine göre gelişmelerini sağlarken, akranlarıyla diğer alanlarda birlikte olmalarını, yarışmalarını, etkileşim içerisinde bulunmalarını, birlikte proje üretmelerini olanaklı kılar, çocukların daha esnek ve uyumlu olmalarını sağlar.⁷⁴

Bu modelin etkin şekilde uygulanabilmesi için bazı noktalara dikkat etmek gerekmektedir. Her düzeyde okul programlarının esnek, öğrenci gereksinimlerine göre değiştirilebilecek özelliklere ulaştırılması gerekmektedir. Sınıf mevcutları öğrencilere

⁷¹ Özsoy- Özyürek- Eripek, a.g.k., s.142.

⁷² Ersoy- Avcı, a.g.k., s.136.

⁷³ Cutts- Moseley, a.g.k., ss.104-110.

⁷⁴ Ataman, a.g.k., s.191.

uygulanacak bireysel eğitim programlarına olanak sağlayacak sayıda yapılmalıdır. Sınıf öğretmenlerini destekleyecek bilgi, araç gereç gibi donanımları sağlayacak kaynak oda ve uzman alan öğretmenleri bulunmalıdır. Programlarda, okul aile ve çevrenin ortaklaşa katılımını sağlayacak yönetsel düzenlemeler yapılmalıdır. Tüm eğitim personelinin bu konuda hizmet içi eğitiminden geçirilmelidir. Sınıf öğretmenlerinin hizmet öncesi eğitimlerinde gerek tanılama, genel programları düzenleme ve bireysel eğitim programları geliştirme konularında bilgilenmelerini sağlayacak programlarla yetiştirilmelidir.⁷⁵

2.3.3.2. Hızlandırma

Çeşitli uyarlamalarla bir programın normal, süresinden daha önce tamamlanmasıdır. Okula erken başlama, sınıf atlama, ileri olduğu derslerde sınıf atlama, birkaç sınıfa birleştirme, programı süresinden daha kısa sürede tamamlama, kurslar alma ve seminerlere katılma gibi pek çok şekilde uygulanabilmektedir.⁷⁶

En yaygın kullanılan hızlandırma yöntemi sınıf atlatmadır. Öğrenci belirlenen seviyesine göre yaşına uygun sınıfa değil seviyesine uygun ileri bir sınıfa yerleştirilmektedir. Üstün yetenekli bir çocuk için okul çalışmalarını onun gücüne denk, onu çalışmaya sevk edecek bir şekle getirmek gerekir. Bu da çocuğu bir üst sınıfa geçirmekle olmaktadır. Bu yol hemen her ülkede sıkça kullanılan bir yöntemdir. Üstün yetenekli çocukların birçoğuna kendi yaşındaki çocuklar için verilen okul ödevleri oldukça kolay ve basit gelir. Bu da onların okul çalışmalarını ilgi çekici bulmamalarına neden olur. Bir iki sınıf ilerisindeki ödevleri çok istekle karşılar ve onları çözmekten zevk alır.⁷⁷

Okul yaşına giren çocuğu girişte bir yoklamaya tabii tutarak başarı gösterirse birinci sınıf yerine bir yada iki sınıf yukarısına almaktır. Yahut okula devam başladıktan sonra üstün yeteneğini ortaya koymuşsa onu belirli sınıflarda olağan ders yılı süresince tutmak yerine, ders yılı içerisinde bir sınıf yukarısına yollamaktır. Bu yöntemin olumlu tarafı, aynı sınıfta okuyan çocukların başarı seviyeleri arasında üç sınıfa kadar fark olabilmesidir. Çocukların başarı düzeyine bakıldığında sınıf seviyesinin üç yıl altında kalanlar olduğu gibi, üç yıl ilerisinde olanlar da bulunmaktadır. Tabii sınıf seviyesinde

⁷⁵ Ataman, a.g.k., s.192.

⁷⁶ Ersoy- Avcı, a.g.k., ss.136-139.

⁷⁷ Witty, a.g.k., s.53.

olanlar da vardır. Bu durum karşısında birinci sınıfa yeni giren bir öğrenciyi bilgi ve yetenek düzeyi elverişli ise bir veya iki sınıf yukarısına taşımakta sakınca yoktur.⁷⁸

Bir çocuğun okula erken başlamasına karar verirken öğrencinin bireysel özellikleri önemle dikkate alınmalıdır. Bir çocuğun okula erken başlamasına karar verirken şu sorulara cevaplar aranmalıdır;⁷⁹

- Gelişimsel alanlarda yaşlılarına kıyasla üstün bir performans gösteriyor mu?
- Okuma yazma ve matematik çalışmaları yapmaya hevesli mi?
- Bağımsız karar verme ve girişimde bulunma özellikleri gösteriyor mu?
- Kendisinden büyük çocuklarla bir arada olduğunda onlarla baş edebiliyor mu?
- Okula başlamaya istekli mi?

Bu sorulara evet cevabı alınması halinde çocuğun okula erken başlaması sağlanmalıdır.

Sınıflandırılmamış grup yöntemi ile hızlandırma modeli ise, okula erken kayıt edilmeyen yada sınıf atlamayan öğrenciler içindir. Bu çocuklar okulun ilk yılında resmi bir sınıftan kaçınılarak her yaşta çocukla çalışması, oynaması sağlanır. Öğretmen gözlemleri, testler sonucunda okumaya hazır olduğuna inanılırsa okuma grubuna dahil edilir. Daha sonraları gelişimi incelenir başarı durumuna ve sosyal gelişmesine bakılarak en uygun gruba yerleştirilir. Bu yöntemde okulun ilk iki yılı anaokulu ve okumaya hazırlık olarak kabul edilir. Eğer bireyler çok uzun zamandır okuyorlarsa onlar için de okuyanlar grubu oluşturabilir. Bu yöntemle üstün yetenekli çocuk iki yerine bir yıl, üç yerine iki yıl okuyabilir. Zaten üst bir sınıfa çıkarıldığında zaten önceden bildiği kişilerle beraber olacak demektir.⁸⁰

Ders atlatma yöntemiyle de hızlandırma yapılabilir. Öğrenci yeteneğine göre dersi farklı sınıflardan alabilmektedir. Bu yöntemle öğrenmenin başarılı olduğu derslerde ilerlemesi sağlanır. Örneğin; matematik alanında yeteneği olan birinci sınıf öğrencisi yeteneğine göre ilköğretim ikinci kademe matematik derslerine devam etmektedir.⁸¹

Dersi okutmadan sınava sokmak gibi hızlandırma çalışmaları da günümüzde uygulanmaktadır. Bu yöntemle birey belli bir birikime sahip olduğunu sınavda aldığı sonuç

⁷⁸ Enç, a.g.k., s.207.

⁷⁹ İftar, G. K., “Özel Gereksinimi Olan Diğer Öğrenciler”, İlköğretimde Kaynaştırma (Ed. S.Eripek), Eskişehir, 2007, s.130.

⁸⁰ Cutts- Moseley, a.g.k., s.218.

⁸¹ Ersoy- Avcı, a.g.k., s.139.

ile kanıtlar ve o dersi almadan kredisine sahip olur. Ayrıca bazı ülkelerde orta öğretimde öğrenim gören üstün yetenekli bireyler, üniversitelerden bazı dersleri almaktadır. Bunun gerçekleşmesi için öğrenci günün bir kısmını ileri düzey ders almak için üniversitede geçirir, yada orta öğretimde aynı dersi alan bir sınıfı oluşturacak sayıda öğrenci varsa, öğretim üyesi bizzat gelerek lisede ders verebilir. Böylece öğrenci üniversiteye başlamadan bazı derslerin kredilerine sahip olabilmektedir. Bazı öğrenciler için ise; ders içerikleri sıkıştırılabilir. Böylece üç dönem olan bir ders içeriği, iki dönemlik ders haline getirilebilir. Bu şekilde öğrenci zaman kaybetmeden ilerlemiş olmaktadır.⁸²

Üniversiteye erken başlatma yönteminde, hızlandırılmış eğitimle ilerleyen bireyler 14-15 yaşlarında üniversitelerde okumaya başlamaktadırlar. Üniversitelerden en geç 19-20 yaşlarında mezun olmaktadır. Bu yaşlarda mezun olan genç, ya çalışma hayatına başlayacaktır ya da daha yüksek derece eğitim programlarına katılacaktır. Mesleki kariyeri seçenler, bu hesaba göre eğitimlerinin sonunda, hayatlarının en yaratıcı devrelerine girmiş olacaklardır. Formal eğitimin kısaltılması, gerek öğretmen ve gerekse sınıf alanı konularında tasarrufa imkan verecektir. Bunlardan arttırılacak ekstra para öğretmenlerin daha iyi ve nitelikli bir hayat sağlamalarına verilebilir. Aynı şekilde yüksek yetenekli çocuklar için çok daha fazla burs olasılığı yaratılmış olur.⁸³

Konuyla ilgilenen bazı bilim adamları bu konuda karşıt görüşler bildirmişlerdir. Bireyin kendinden beden, duygu ve toplumsal açıdan daha gelişkin arkadaşlarıyla iletişim kuramayacağını, bedensel gelişimlerinin zihinsel gelişimleri kadar hızlı olmadığını, spor etkinliklerine katılımlarının zorlaşacağını öne sürmüşlerdir. Bunun üzerine Terman, araştırmalar yapmıştır. Bir denek kümesi seçmiş sınıf atlatılanlar ve atlatılmayanları karşılaştırmıştır. Yüksek öğretime sınıf atlatma yüzünden iki yıl daha erken alınan öğrenciler olağan yaşta girenlere göre hem daha başarılı olmuştur, hem de öğrenimden sonra daha iyi ve yüksek ücretli işler bulmuşlardır. Bunun sonucunda erken öğrenimi bitirmenin birey için sakıncaları olmadığı görülmüştür. Terman'a göre en elverişli özel eğitim tedbiri hızlandırmadır. Üstün yeteneklilerin öğrenimlerini erken bitirmesi şarttır. Yapılan araştırmalar en yaratıcı yeteneklerin 25-35 yaşları arası olduğunu göstermektedir.⁸⁴ Hızlandırma uzman kişilerce, uygun yöntemlerle, deneme süresi verilerek, olumlu olumsuz durumlar sürekli takip edilerek uygulanırsa oldukça başarılı

⁸² Davaslıgil ve diğerleri, Üstün Yetenekli Çocuklar Durum Tespit Komisyonu Ön Raporu, 1.Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Komisyonu, Ankara, 2004, ss.29-30.

⁸³ Cutts- Moseley, a.g.k., s.233.

⁸⁴ Enç, a.g.k., s.208.

sonuçlar vermektedir. Von Tassel ve Baksa yaptıkları araştırmalar sonucunda, her düzeydeki akademik hızlandırmanın şu özellikleri geliştirdiğini söylemektedir:

- Motivasyonun, okul başarısının ve kendine güveninin artması,
- Zihinsel tembellikten uzaklaşma,
- Mesleki eğitimi daha erken yaşta tamamlama,
- Yükseköğretim maliyetinin düşmesi.⁸⁵

Üstün yetenekli çocuklar bir yıl anaokulu, sekiz yıl ilköğretim, dört yıl lise öğrenimi, dört-yedi yıl arası üniversite eğitimi, iş bulması, verimli olması, erkek bireyler için askerlik derken kariyer yapma yolunda hayata geç atılmaktadırlar. Bu da Terman'ın yaptığı araştırmaların doğru olduğu kanaatine varılmasını sağlar. Zeka seviyesinin 20 yaşlarında en üst seviyelerde olduğu ve bir süre sabit kaldığını, sonra düşmeye başladığını düşünürsek yaratıcı üstün yetenekli bireylerin hızlandırılmış eğitim modeliyle erken hayata atılmasının önemi daha iyi anlaşılmaktadır.

2.3.3.3. Gruplandırma

Bu uygulama belirli özelliklerde benzerlik ve düzey yakınlığı gösteren üstün yeteneklileri bir araya toplayarak onların özellik ve gereksinimlerine uygun programları uygun ortamda uygulamayı ön görür. Bu uygulama sadece üstün yeteneklilerin eğitiminde yapılmamaktadır. Geri zekalılar, işitme engelliler, görme engelliler, ortopedik özürülleri de bir araya toplayıp ayrı eğitim verilmektedir. Normal yaşıtlarından ayrı eğitmenin sakıncaları olduğu gibi bu sakıncaları bilinçli olarak en aza indirerek uygulanabilmektedir. Bu modelde türdeş yetenek kümelerini, özel sınıf ve özel okul uygulamalarını kapsamaktadır.⁸⁶

2.3.3.3.1. Türdeş Yetenek Kümeleri

Üstün yetenekli çocukların özel yetenekleri açısında ne gibi özellikler gösterdiği bilinerek aynı sınıf içerisinde türdeş yetenek kümeleri geliştirerek ihtiyaçları karşılamak etkili bir yöntemdir. Bu durumda öğrenci yeteneklerini gelişme durumuna göre bir konuda üstün, ötekinde orta, bir başkasında ise ortanın altında olanlarla aynı kümede olabilir. Fakat bunun uygulanabilmesi için öncelikle sınıf mevcutlarının sınırlı sayıda olması gerekir.

⁸⁵Akarsu, a.g.k., ss.28-29.

⁸⁶ Özsoy- Özyürek- Eripek, a.g.k., s.140.

Sınıflar kümelerin oluşumuna uygun hazırlanmalı, gerekli donanım, araç gereç sınıfta bulunmalıdır. Öğretmenin iyi yetiştirilmiş, kümeleri oluşturma ve etkinlikleri yürütme becerisine sahip olması gerekmektedir.⁸⁷

2.3.3.3.2. Özel Sınıf Uygulaması

Özel sınıf uygulamasında bireyler ilgi, yetenek ve gelişimlerine göre bir sınıfta toplanırlar. Bu sınıflar normal yeteneklere sahip öğrencilerin eğitim gördüğü normal okul içerisinde bulunurlar.

Özellikle büyük kentlerin okullarındaki öğrenciler taranır belirli bir zeka düzeyinin üstünde olan öğrenciler belirlenir. Bu öğrenciler normal okullarda açılan özel sınıflarda, özel öğretmenler yoluyla yetiştirilirler. Örneğin 130 zeka bölümü sınırı ile belirlenen beş öğrencilik bir sınıf için hiç değilse 1500 okul öğrencisi taramak gerekir. Taban puanı 140 zeka bölümü olan bir sınıf için ise en az 2400 öğrencinin taranması gerekir. Bu yöntem öğrenci sayısı sınırlı küçük kent, ilçe ve köy okulları için elverişli değildir.⁸⁸

Özel sınıf uygulamasının öğrenci açısından birçok yararı vardır. Özel sınıflarda üstün yetenekli çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına uygun eğitim programı geliştirilir ve bu program öğrencilere uygulanır. Programları uygulayan eğitim veren öğretmenler de özel eğitim görmüş, üstün yetenekli çocukların özelliklerini bilen kişilerdir. Ayrıca bu programlar çocukların bireysel ve bağımsız çalışmalarına olanak sağlamaktadır. Özel sınıflarda eğitim gören bireyler kendilerini özgür hissetmektedirler. Esnek bir eğitim görmektedirler. Bu esneklik çocukların ilgi duyduğu alanlarda kendilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Özel sınıf uygulamasında zenginleştirme modelinden yararlanılmaktadır. Konular daha derinlemesine işlenmektedir. Öğrenme hızı yüksek olduğu için, çocuklar sıkılmamaktadır. Yeteneklerine göre, çocuklarda merak, ilgi, keşfetme duygusu artmaktadır.⁸⁹

Özel sınıf uygulamasına karşı olan kişiler bazı sebepler öne sürmüşlerdir. Çocuklarda kendini beğenmişlik, öteki çocukları hor görmek gibi davranışlar geliştirdiğini söylemişlerdir. Üstün yetenekli çocukların özel sınıflarda eğitim görürken normal yaşlılarını tanıyamayacaklarını ve liderlik özelliklerinin gelişmeyeceğini belirtmişlerdir. Normal yaşlıların, üstün yetenekli çocukların yeteneklerini görmeye ihtiyaçları vardır,

⁸⁷ Enç- Çağlar- Özsoy, a.g.k.,s.219.

⁸⁸ Enç, a.g.k., s.216.

⁸⁹ Ataman, a.g.k., s.190.

beraber eğitilmeleri en uygun yöntem olduğunu belirtmektedirler. Üstün yetenekli çocukların uzman öğretmenler tarafından eğitilmeleri eşitlik ilkesine aykırıdır denilmektedir. Olumlu ve olumsuz tüm yaklaşımların kişisel görüşlerden oluştuğunu görmekteyiz. Bireylerin özel sınıfta ayrı eğitim alırken kendini beğenmiş olacaklarına dair bir bilimsel veri bulunmamaktadır. Amerika ve Avrupa ülkelerinin eğitim sistemlerinde A,B,C,D diye adlandırılan seviye sınıfları bulunmaktadır. Bu çocuklar için bu ülkeler en uygun düşecek programları kapsam, yöntem ve araçları açısından deneyip geliştirmeye en elverişli deney ortamlarından birisidir.⁹⁰

2.3.3.3.3. Özel Okul Uygulaması

Üstün yetenekli öğrencilerin ayrı şekilde, özel eğitim aldığı okullardır. Burada normal gelişimsel özellikleri olan çocuklar bulunmaz. Bu okullara girebilmek için çocuğun zekasının belli bir düzey ve ilerisinde olması gerekmektedir.

Üstün yetenekli öğrencinin yetenek alanıyla ilgili ileri planlamalar yapılmış müfredatı olan, zenginleştirilmiş içeriğe sahip, tamamen bu öğrencilerin hızlarına göre geliştirilerek oluşturulmuş seçkin okullardır.⁹¹

Özel okulların en eski örneğine tarihimiz tanık olmuştur. Saraylarda bulunan Enderun Mektebi'dir. Bu tür hizmetler büyük bir kentin yada bütün ülkenin üstün yeteneklilerine hizmet amacıyla kurulur. Bu tür okulların program, araçlar ve yöntemleri öncelikle program zenginleştirmeyi andırır. Öğrenim süresi içinde verilen içerik normal okullardan daha ağırdır. Ayrıca deneme, araştırma, inceleme, yaratma çabaları geniş ölçüde desteklenir. Bütün öğrenciler yetenek açısından oldukça türdeş bir kitle oluşturdukları için aralarında geliştirici ve uyarıcı bir yarışma durumu sağlanabilir. Küme çalışma ve etkinlikleri kolayca yürütülebilir. Toplumsal gelişmeleri elverişli bir ortamda geliştirme olanağı bulurlar. Bu tür özel eğitim hizmetlerini üstün yeteneklilerin toplumdan ayrıştırılması olarak nitelendirenler de vardır. Fırsat eşitliğine aykırı bulanlar da bulunmaktadır.⁹² Fakat özel okul kavramı ile bireyler ilgi, istihdam ve yeteneklerine uygun eğitim almaktadır. Eğer bu bireyleri biz normal yaşlılarıyla eğitmeye zorlarsak, kendi hızları yerine normal bireylerin hızlarına ayak uydurup, körelmelerine neden olmak fırsat

⁹⁰ Enç, a.g.k., s.217.

⁹¹ Ersoy- Avcı, a.g.k., s.138.

⁹² Enç- Çağlar- Özsoy, a.g.k., s.218.

eşitliğine aykırı olmaktadır. Kendilerini geliştirmesi için uygun ortamları oluşturmamak, üstün yetenekli çocuklara yapılacak en büyük zarar olacaktır.

Sonuç olarak eğitim modellerine genel olarak bakarsak, hızlandırma modelinde öğrencilerin normal yaşlarından daha erken yaşlarda öğrenim hayatlarını bitirmeleri amaçlanmıştır. Bu yöntemle üstün yetenekli bireyler eğitim hızından sıkılmamakta ve boşa zaman geçirmemektedirler. Gruplandırma modeli ile üstün yetenekli bireyler kendi özelliklerindeki kişilerle yarışarak, etkileşimde bulunarak, kendi özelliklerine uygun eğitim programıyla eğitim görmektedirler. Zenginleştirme modeli ise, bireylerin kendi ilgi alanlarında derinlemesine çalışmalarına ve yeteneklerini üst seviyede kullanmalarına olanak sağlamaktadır. Zenginleştirme modeli normal yaşlarla birlikte eğitim görülen okulda uygulanırsa, öğretmenlerin bu konuda çok bilgili olması gerekmektedir. Eğer öğretmenler yeterli bilgiye ve yeteneğe sahip olmazlarsa özel eğitimle ilgili istenilen çalışmaları yürütemezler. Zenginleştirme modeli grup modeliyle beraber daha verimli olmaktadır. Bu eğitim modellerini tek tek uygulamak yerine beraber uygulamaya çalışmak daha olumlu sonuçlar doğuracaktır.

2.3.4. Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminde Öğretmenin Rolü

Üstün yetenekli çocuklar farklı özelliklere sahip oldukları için onlara eğitim verecek öğretmenlerin de farklı olması gerekmektedir. Öncelikle öğretmen farklılıkları normal karşılamalı, anlayışlı olmalıdır.

Üstünleri eğitecek öğretmenlerin yüksek iradeli, güçlü, başkalarının benliklerine değer veren kişiler olması gerekir. Esnek olmalı, yeni fikirlere açık, entelektüel, edebi ve kültürel konulara ilgilenmelidir. Öğretmenlerin, yol gösterici, kuralcılıktan ve gelenekçilikten uzak, demokratik olmaları gerekmektedir. Öğrencinin isteklerini ön plana çıkaran, farklı stratejiler uygulayan, üretken, hayal gücüne sahip, öğrencilerine inanan, güvenen ve onlara eşit davranan kimseler üstün yetenekli çocukların eğitiminde daha başarılı olmaktadır.⁹³

Üstün yetenekli çocuklar normal yaşlarından farklı özelliklere sahip oldukları için farklı davranışlarda bulunabilirler. Eğitim programı üstün yetenekli öğrencilere göre düzenlenmezse bu çocuklar yeteneklerine karşın başarısızlık yaşamaktadırlar. Bunun

⁹³ Karakurt, B., “Sınıf Yönetiminde Üstün Zeka ve Yetenekli Öğrencilere Yönelik Öğretmen Tutumu”, Eğitim Dergisi, Sayı. 2, 2003, <http://www.egitirim.gen.tr/Bilal-ustunyetenek.html> (23.05.2008).

nedeni uygulanan eğitim programının basit olmasından, yavaş olmasından, aşırı tekrarlardan, derinlemesine tartışmaların yapılmamasından ve konuların ilginç gelmemesinden dolayıdır.⁹⁴

Öğretmenlere düşen ilk görev, normal sınıf ortamında bir çocukta üstün yetenek sezdiği takdirde, çocuğu ders içi ve ders dışı faaliyetlerde gözlemlemelidir. Üstün yetenekli olarak belirlenen çocuğun ailesi, çocuğunun yetenekleri konusunda bilgilendirmelidir. Yeteneklerine uygun özel eğitim alması konusunda aileyi ikna etmelidir.⁹⁵

Öncelikle öğretmenler, çocuklar üzerindeki dış baskıyı azaltmaya çalışmalı ve programın çocuk merkezli olmasına özen göstermelidir. Üstün yetenekli çocukların eğitimlerinde özellikle grup faaliyetlerinde çocuklarla bireysel iletişim kurularak, çocukların öğrenme ortamında sıkılmaması sağlanmalı, soruları asla cevapsız bırakılmamalıdır. Çocukların küçük yaşlardan itibaren sorularını cevaplamak, çocuklarda niçin sorusunun yerleşmesine neden olacak ve yaşam boyunca sürekli daha ileriye araştırma çabaları için bu sorular zemin oluşturulacaktır. Üstün yetenekli çocukların tepkilerine karşı duyarsız kalınmamalı, başarıları, ilgileri, mutlaka ödüllendirilmelidir.⁹⁶

Her şeyden önce öğretmen sınıfında üstün yetenekli çocuklarla karşılaştığında kendi hızında ilerlemesi için liderlik yapmalıdır. Öğretmen sınıfındaki üstün yetenekli çocuklara daha zor sorular sorarak, yeni fikirler geliştirilmesini isteyerek, onların zekalarını, özelliklerin yaratıcı yanlarını geliştirmelerine olanak sağlamalıdır. Öğretmenlerin her çocuğa kazandırılması beklenen hedefler doğrultusunda çocuğun öğrenme hızına uygun olarak hazırlanan bir program hazırlamaları gerekmektedir. Bu program katı kurallar olmayan esnek olmalıdır. Derslerle ilgili çocuklara araştırma ağırlıklı proje ödevleri vermeleri gerekmektedir. Bu proje ödevlerini arkadaşlarıyla paylaşmalarını sağlamalıdır. Öğretmen okul ve çevrenin olanaklarını üstün yetenekli çocuklar için kullanma yollarını bulmalıdır. Öğretmen sınıfın düzeyini dikkate almadan kendi hızlarında ilerlemelerine olanak tanınmalıdır.⁹⁷

Öğretmen, üstün yetenekli öğrencilere çok uzun ödevler vermemelidir. Diğer öğrencilerle eşit olarak söz hakkı vermelidir. Tek düze, tekrarlayan görevler ve ödevler vermemelidir. Alışılmışın dışındaki görüşlere açık olmalı, yaratıcı fikirleri desteklemelidir.

⁹⁴ Özsoy- Özyürek- Eripek, a.g.k., s.140.

⁹⁵ Oğuzhan, T., Normal Sınıflarda Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar, Ankara, 1963, s.46.

⁹⁶ Aral- Gürsoy, a.g.k., s.287.

⁹⁷ Aral- Gürsoy, a.g.k., s.288.

Öğrencinin zamanını boşa geçirmemesini sağlamalıdır. Çocuğa anlamsız gelebilecek görevler vermemelidir.⁹⁸

Üstün yetenekli öğrencileri eğitecek öğretmenlerin belli özelliklere sahip olması gerekmektedir. Öğretmenler, öğrencilerin bildiklerini ortaya çıkarıp, paylaşmasını sağlamak, anlamlı ödevler vermek, öğrencilerin özgür olmalarını sağlamak, ilginç ve önemli konular seçmek, öğrencilerin konuşmalarına izin vermek, soru sormalarına izin vermek ve sordukları soruları yanıtlamaya çalışmak, sorulan soruların cevabı bilinmediği zaman öğrenciyi araştırmaya beraber soruların cevaplarını bulmaya sevk etmek, merak uyandırmak dersi anlatırken ilgi çekmek, yol gösterici olmak, adil olmak, yanlı olmamak, önyargılı olmamak, ders içerisinde bazen espri yapmak, başarılı öğrencileri ödüllendirmek, öğrencilerin alışık olmadıkları değişik yöntemler kullanmak gibi özelliklere sahip olmalıdır.⁹⁹

2.3.5. Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminde Ailenin Rolü

Toplumun en temel birim olan aile üstün yetenekli bir çocuğa sahip olduğunda bazı sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Ailelerin büyük bir kısmı üstün yeteneğin ne olduğunu, çocuklarının üstün yetenekli olup olmadığını ve ne yapmaları gerektiğini bilmemektedir. Fark ettikleri tek durum çocuklarının diğer yaşlılarından farklılıklar gösterdiğidir. Bu farklılık aile içinde olumlu değil de olumsuz şekilde ortaya çıkmaktadır. Ailenin öncelikle bu konuda yardım alması ve çocuğun gelişim döneminde yönlendirici olması gerekmektedir.

Ailelerin üstün yetenekli çocukların eğitimindeki en büyük sorunları, ailelerin çoğu zaman eğitim düzeyi düşüktür. Çocuklarına gerekli rehberliği yapamazlar. Üstün yetenekli çocuklar konusunda bilgileri yoktur, özelliklerini bilmedikleri için yanlış tutum sergilerler. Sorunlarla başa çıkmada yetersiz kalırlar. Uzmanlardan yardım almazlar. Kendilerini çocukları gibi çaresiz hissederler.¹⁰⁰ Oysa ki, ailelerin bu konudaki yaşadıkları güçlükleri çözecek olanaklar vardır. Üstün yetenekliler ile ilgili yayınlar okumak, bilgi edinmek, özel eğitim ile ilgili kurulmuş merkezlere giderek onlardan yaşanan sorunlarla ilgili bilgi almak gibi çözüm yolları bulunabilir. Veya üstün yetenekli çocuklara sahip olan ailelerle tanışmak, kendilerinin tek olmadığını görmek gibi davranışlarda bulunulabilir. Bunlar

⁹⁸ Ataman, a.g.k., s.187.

⁹⁹ Keskinoglu, M. Ş., Yüzünden Okumak, İstanbul, 2006, s.46.

¹⁰⁰ Akarsu, F., “Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Sorunlar”, Milli Eğitim Bakanlığı Dergisi, Ankara, sayı.121, 1993, s.50.

üstün yetenekli çocuğun aile ortamında daha iyi tanınmasına, farklılıklarıyla kabul edilmesini sağlayacaktır.¹⁰¹

Aile öncelikle çocuğunu gelişimi için yaparak yaşayarak öğrenmesine olanak sağlamalıdır. Çocuk ne kadar çok beş duyusunu, zihinsel ve duygusal alt yapısını kullanma fırsatı bulursa, etkileşimi o derece zengin, yaşantıların katkısı da o denli güçlü olur. Bir başka deyişle çocuğun fizikse anlamda aktif olması gerekir. Aileler, küçük yaşlardan itibaren üstün yetenekli çocuğun merakını engellememelidir. Kendi yolunu bulmaya çalışan çocuğu durdurmamalıdır. Aile birden çok alanda yaşantılarının ilerisinde performans gösteren çocuğun güçlü yönlerini geliştirip desteklemelerine izin vermelidir. Bunun yanında çok güçlü olmayan yanlarını da normal gelişim düzeyinde geliştirmesine özen göstermelidir. Aile çocuğunu kesinlikle başka çocuklarla kıyaslamamalıdır. Onun farklılığını kabul edip, çevreye de kabul ettirmeye çalışmalıdır. Üstün yetenekli çocuk kendi sınırlarını bilmelidir. Kendinden daha üstün biriyle karşılaştığında, başarısızlığı tanıdığına sona erecektir. Aile belli kurallar koymalıdır. Kesinlikle kuralsızlık, başıboşluk olmamalıdır.¹⁰²

Aileler diğer çocuklarıyla üstün yetenekli çocukları arasında doğabilecek sorunları da ortadan kaldırmalıdır. En sık rastlanan kıskançlıktır. Kardeşler arasındaki kıskançlık üstün yetenekli çocuğun kendini beğenmiş kişilik geliştirmesine, öte yandan diğer normal kardeşlerin de kendine güvensiz yetişmesine neden olur.

Aile, toplum tarafından örnek alınan bireylerle üstün yetenekli çocuklarını iletişim içerisine sokmalıdır. Böylece örnek davranışlar üstün çocuğa da gösterilmiş olur. Aile, başkalarının hak ve hürriyetlerine saygı göstermeyi öğretmelidir. Çocuğun mizah duygusunu geliştirmek için onunla beraber espri yapmalı, gülmelidir. Aile, çocuğu yetiştirirken ceza yöntemlerinden kaçınmalıdır. Çocuğa küçük çapta iş ve sorumluluklar verilerek çevresini keşfetmesi sağlamalıdır. Sorumluluk duygusu geliştirilmelidir. Aile, çocuğun kitap, dergi yayınları takip etmesini sağlamalı, okuma alışkanlığı geliştirmeli, gerekirse bir kitaplık oluşturmalıdır. Çocuğun hobi edinmesini sağlamalı, hobi için gerekli malzemeleri temin etmeye çalışmalıdır. Çocuğun kendi özelliklerindeki çocuklarla arkadaşlık kurmasını sağlamalıdır. Aile, çocuğun hayali oyun arkadaşlarının, fantastik ve ütöpik düşüncelerinin sıra dışı sorularının, kabul edilemez olduğunu ifade eden cesaret kırıcı konuşma ve davranışlardan kaçınmalıdır.¹⁰³

¹⁰¹ Witty, a.g.k., s.52.

¹⁰² Akarsu, a.g.k., ss.61-65.

¹⁰³ Uzun, a.g.k., ss.52-53.

Aileler bu noktaların üzerinde önemle durursa hem çocuğun gelişimi için katkıda bulunmuş olacaklardır hem de kendileri çocuklarını daha iyi anlayacak, olası sorunlarına çözüm getireceklerdir.

2.3.6. Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminde Rehberlik

Kişilik özelliklerinin farklılaşması sonucu, üstün yeteneklilerin motivasyon düzeyleri ve içerikleri de farklılaşmaktadır. Bu çocuklara yardım etmek için iyi bir rehberlik hizmetinin verilmesi gerekmektedir. Bütüncül bir yaklaşımla akademik başarılarının yanında diğer tüm özelliklerinin desteklenmesi, ilgilenilmesi ve korunması bireysel gelişim için önemlidir. Aile rehberliği ve ailelerin çocuklarının temel ihtiyaçlarını anlama ve karşılama boyutunda sağlayacakları destek de çok önemlidir. Bu sayede bireye hem ailesi destek olacaktır hem de kendisi içsel sorunlarını çözebilecektir.¹⁰⁴

Üstün yetenekli çocuklara ve ailelerine rehberlik yardımı sunulması gereken diğer bir alan üst eğitimleri ve meslek seçimleridir. Her üstün yetenekli çocuk yararlanabileceği en yüksek eğitimi almalıdır. En az bir üniversite bitirmelidir. Üniversite kişinin zayıf olanlardan ayrılmasını sağlamakta, kişinin gelişiminde rol oynamaktadır. Üstün yetenekli her bireyin bu deneyimi yaşaması gerekmektedir. Kişi üniversite hayatı boyunca, kendisine belli standartlar geliştirmekte, araştırma ve çalışma olanağı bulmaktadır. Üstün yetenekli bir çocuk gereksinim duyduğu eğitimi alamayıp, doğru şekilde yönlendirilmediğinde başarısız olabilmektedir. Bu başarısızlıktan sonra çocuğun eğitim hayatı tamamen bitebilir. Böyle bir çocuğun üniversiteye devam edememesi ortada kaldığı bir durum herkes için büyük kayıptır.¹⁰⁵

Öğrencinin üstün yeteneklere sahip olması kadar bu yeteneklerini nasıl kullanması gerektiğini bilmesi de onun derecesinde önemlidir. Birey farklıdır. Ama bu farklılıklarını iyi yönde değerlendirememektedir. Ne yapacağını bilememektedir. İşte bu sırada devreye rehberlik hizmetleri girmektedir. Rehberlik, bireyin kendisini tanımasını, güçlerini ve zayıflıklarını farkına varmasını, kendini hangi yönlerde geliştirmesi gerektiği hakkında ipuçları verir. Çocuk için ilk rehber sınıf öğretmenidir. Sınıf öğretmeni çocuktaki farklılığı anlayacak, yönlendirecek ilk kişi olmalıdır. Farklı özelliklere sahip çocuğu rehberlik merkezlerine yönlendirmelidir. Rehberlik merkezlerince üstün yetenekli olduğu kabul

¹⁰⁴ Kulaksızoğlu, A.- Bilgili, A. E.- Şirin, M. R., Üstün Yetenekli Çocuklar Bildiriler Kitabı, 1. Türkiye Üstün Yetenekliler Kongresi, İstanbul, 2004, s.391.

¹⁰⁵ Cutts- Moseley, a.g.k., s.366.

edilen bireylerin ailelerine bu konuda özel rehberlik uygulamaları yapılmalıdır. Aileler durumlarını bilmeli, sorunlarıyla baş edebilecek duruma getirilmelidir. Kendi başlarına çaresiz kalmamalıdır. Üstün yetenekli çocuk ve ailesi gereken rehberliği sürekli alabilmelidir. Bu süreç kişinin tamamen olgunlaşmasından sonra kesilmelidir. Rehberlik çalışmalarında çocuğun, kendi özelliklerini tanıması, bu farklılıklarını olumluya çevirebilmesi, etrafındaki insanlarla iletişim kurabilmesi ve varsa özel sorunları bunları çözümlemesi için yardım edilmelidir. Üstün yetenekli çocuğun ne yapmak istediği belirlenip, o yolda ilerlemesi için planlar yapılmalıdır. Yapılan planlarda amacına ulaştırarak yollar gösterilmelidir. Bu şekilde çocuk bilinçli bir şekilde gelişecektir. Her türlü olgunluğa sorunsuz ulaşacaktır.

3. ÖZEL EĞİTİM KAVRAMI, AMACI VE TÜRLERİ

Bireysel özellikleri ve eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından beklenen düzeyde anlamlı farklılık gösteren bireylere özel eğitim gerektiren bireyler denir. Bu bireylerin üstün özellikleri ve yetenekleri doğrultusunda kapasitelerini en üst düzeyde kullanabilmesine yardım eden, engelli bireyi kendine yeterli hale getirerek toplumla kaynaşmasını sağlayan, bağımsız ve üretici bireyler olmasını destekleyen becerileri içeren programlar özel eğitim programları olarak nitelendirilmektedir. Özel eğitim programları çocuğun bireysel özelliklerine göre tasarlanmalıdır. Bilindiği gibi özel eğitim gerektiren bireyler, çevresel uyaranları normal gelişim gösteren bireyler gibi olağan yollarla alamadıkları gibi kendilerini de ifade etmede zorluklar yaşarlar. Bu nedenle bu bireyler eğitimde özel materyallere, özel öğretim tekniklerine veya çeşitli imkanlara gereksinim duymaktadır.¹⁰⁶

3.1. Tanımı

Özel eğitim ile ilgili birçok tanıma rastlamak mümkündür. Bunlardan bazısına bu bölümde yer verilecektir. Özel gereksinimi olan çocukların eğitimlerinde genel eğitime ek yada ondan farklı bazı özel düzenlemelere gidilmesi gerekmektedir. Bu düzenlemelerin bütününe özel eğitim denilmektedir. Özel eğitimin genel eğitimden belki de en önemli farkı, öğretimin bireysel olarak planlanması, daha sistematik olarak uygulanması ve

¹⁰⁶ Aral- Gürsoy, a.g.k.,s.21.

değerlendirmesidir. Öğrencilerin özel eğitim öğretmeni, sınıfta genel eğitim öğretmeni ile birlikte öğretim yapıldığında bu özel eğitimidir.¹⁰⁷

1983 Yılında yürürlüğe giren 2916 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanununun 3. maddesinde özel eğitim ile ilgili şu tanıma yer verilmiştir; özel eğitime muhtaç çocuklar beden, zihin, ruh, duygu, sosyal ve sağlık özellikleri ve durumlarındaki olağandışı ayrılıklar sebebiyle normal eğitim hizmetlerinden yararlanamayan 4-18 yaş grubundaki çocuklardır şeklinde tanımlanmışlardır.

Başka bir tanımlamada ise; özel eğitim, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişim özellikleri yönünden normal çocukların gelişim özelliklerinden farklı özellikler gösteren çocukların eğitim öğretim işlerini kapsayan çalışmalardır denilmektedir.¹⁰⁸

Özel eğitim çoğunluktan farklı ve özel gereksinimli çocuklara sunulan, üstün özellikleri olanları yetenekleri doğrultusunda kapasitelerinin en üst düzeye çıkmasını sağlayan, yetersizliği engele dönüştürmeyi önleyen, engelli bireyi kendine yeterli hale getirerek topluma kaynaşmasını, ve bağımsız üretici bireyler olmasını destekleyecek becerilerle donatan eğitimidir. Özel eğitim birçok bakış açısına göre tanımlanabilir. Bu görüşlerden özel eğitimi yasal temelleri olan ve bunlara göre yürütülen bir girişim olarak ele almaktadır. Bu görüşü savunanlar ana babanın çocukları için uygulanacak tüm eğitsel önlemler ve süreçlerle ilgili kararlara katılmalarını ve bilgilendirilmeleri gerektiğini ileri sürmektedir. Ülkemizde de son uygulamalarda bu görüşün etkisi gözükmektedir.¹⁰⁹ Bunun sonucunda 573 sayılı özel eğitim hakkında çıkarılan kanun hükmünde karnamenin 3.maddesinde, özel eğitim bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile onların özür ve özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitimidir şeklinde tanımlanmıştır.¹¹⁰

Özel eğitim başka bir tanım da; özel gereksinimli olan bireylerin bağımsız yaşama olasılığını en üst düzeye çıkarmayı hedefleyen bireysel olarak planlanan, sistematik olarak uygulanan ve dikkatli bir biçimde değerlendirilen öğretim hizmetlerinin bütünüdür şeklinde tanımlanmıştır.¹¹¹

Bütün tanımların ortak noktasına baktığımızda, özel eğitim ihtiyacı duyan bireylerin kapasitelerini tam kullanamayan ya da var olan çok üst yeteneklerin farkında olmayan bunu kullanamayanlar için olduğunu görüyoruz. Bireylerin kapasitelerini

¹⁰⁷ Eripek, S., “ Özel Eğitim Ve Kaynaştırma Uygulamaları ”, İlköğretimde Kaynaştırma (Ed.S.Eripek), Eskişehir, 2007 , s.4.

¹⁰⁸ Özsoy- Özyürek- Eripek, a.g.k., s.7.

¹⁰⁹ Ataman, a.g.k., s.19.

¹¹⁰ Terazi, M., “Özel Eğitim Mevzuatı”, Hiperaktif Çocuk Okulda (Ed. Y. Yazgan), İstanbul, 2003, s.165.

¹¹¹ Özgür, a.g.k., s.6.

hayatlarını kolaylaştıracak şekilde geliştirmelerinin sağlanması gerektiğini, bunun da ancak farklılaştırılmış eğitim yöntemleriyle mümkün olacağını, bu programları uygulayacak yetişmiş personele ihtiyaç olduğunu görmekteyiz.

3.2. Amaçları ve İlkeleri

Özel eğitimin amaçları ülkelerin temel eğitimlerinin genel amaç ve ilkeleriyle ters düşmemelidir. Bütün amaç ve ilkeler birbirini tamamlayıcı nitelikte olmalıdır. Özel eğitim gerektiren bireyler için özel eğitim hizmetleri şunları amaçlamıştır;¹¹²

-Bireyin toplum içindeki rollerini gerçekleştiren, başkaları ile ilişkiler kuran,işbirliği içinde çalışabilen, çevresine uyum sağlayabilen, üretime katılabilen ve mutlu bir vatandaş olarak yetişmelerini amaçlar.

-Kendi kendilerine yeterli bir duruma gelmeleri için temel yaşam becerilerini geliştirmeyi amaçlar.

-Uygun eğitim programları ile özel yöntem,personel ve araç-gereç kullanarak ilgileri, gereksinimleri, yetenekleri ve yeterlilikleri doğrultusunda üst öğrenime, iş ve meslek alanlarına ve hayata hazırlanmalarını sağlamayı amaçlar.

Özel eğitimin bireylere yararlı olabilmesi ve amaçlarına ulaşabilmesi için bazı ilkelerin bilinmesi ve dikkatle ele alınması gerekir. Bu ilkeler 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanununun 4. maddesinde şu şekilde verilmiştir;¹¹³

-Özel eğitim gerektiren tüm bireyler ilgi, istek, yeterlilik ve yetenekleri doğrultusunda ve ölçüsünde özel eğitim hizmetlerinden yararlandırılır.

-Özel eğitime erken başlamak esastır.

-Özel eğitim hizmetleri, özel eğitim gerektiren sosyal ve fiziksel çevrelerinden mümkün olduğu kadar ayırmadan planlanır ve yürütülür.

-Özel eğitim gerektiren bireylerin her tür ve kademedeki eğitimlerinin kesintisiz sürdürülmesi için her türlü rehabilitasyonlarını yapacak kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılır.

-Özel eğitim gerektiren bireyler için bireyselleştirilmiş eğitim planı geliştirilip, uygulanmalıdır.

-Ailelerin özel eğitim sürecinin her boyutuna aktif katılmalarının sağlanması esastır.

¹¹² <http://orgm.meb.gov.tr/OzelEgitim/OEamaclar.htm> (20.05.2009)

¹¹³ Terazi, a.g.k., ss.165-166.

-Özel eğitim politikalarının geliştirilmesinde, özel eğitim gerektiren bireylerin örgütlerinin görüşlerine önem verilir.

-Özel eğitim hizmetleri, özel eğitim gerektiren bireylerin toplumla etkileşim ve karşılıklı uyum sağlama sürecini kapsayacak şekilde planlanır.

Bu bilgiler ışığında; her bireyin özelliklerine uygun eğitime hakkına sahip olduğunu görüyoruz. Bireylerin özel eğitime erken başlamasının önemi vurgulanıyor. Engelli bireyin engelinin erken zamanda öğrenilmesi gelişimini olumlu yönde etkileyecek, engelin olumluya çevrilmesi sağlanacaktır. Üstün yetenekliliğin erken yaşlarda öğrenilmesiyle uygun imkanlar sağlanacak bireyin verimliliği arttırılacaktır. Erken yaşlarda ortaya çıkarılmayan üstün yeteneklilik kaybolmakta, büyük yetenekler toplum içinde sıkışık kalmakta kendilerini gösterecek uygun ortamı bulamamaktadır. Bu değerlerin kaybolmaması için erken tanı konulmalıdır. Özelliklerine uygun eğitim ve öğretim programlarından yararlanmaları sağlanmalıdır. Gelişimi için önemli rehberlik hizmetlerinden yararlandırılmalıdır.

Aileler özel eğitimde çok önemli faktörlerdir. Aile eğitim-öğretim sürecini özel eğitim ihtiyacı olan çocuklarıyla beraber yaşamaktadırlar. Bu yüzden aileyi çocuktan ayrı düşünemeyiz. Önce aile bilgilendirilmeli, konudan haberdar olmalı ve kabullenmelidir. Ailenin çocuğuna faydalı olabilmesi için bilinçli davranması gerekir. Ailenin bilinçlendirilmesi de ancak iyi bir rehberlik hizmetiyle sağlanabilir. Özel eğitim süreçlerini aileye açıklamak gerekir böylece bireyin ailesi ile özel eğitim hizmetlerini sunan kurumlar arasında işbirliği sağlanacaktır. İşbirliği sayesinde özel eğitim hizmetleri amacına ulaşacaktır.

3.3. Özel Eğitim Hizmetleri

Özel eğitimde ilk ve temel ilke bireyin tanınmasıdır. Özel eğitim gereksinimi olan bireylerin uygun eğitim programlarına yerleştirilmeleri, tanılama süreciyle başlar. Tanı koyma, bireyin farklılığını belirleme, özrüne ad koyma, bireyin bundan etkilenme derecesini belirleme demektir. Tanı aşamasından sonra bireyin değerlendirilmesi gerekir. Değerlendirme ise; özel eğitim açısından daha kapsamlı bir işlem olarak görülmektedir. Bireyin halihazır durumunu, tüm davranışlarını içeren, ondan özel eğitim gereksinimlerini

ortaya çıkarmayı ve özel eğitiminde nelere dikkat edilmesi gerektiğini ortaya çıkaracak bir tanımayı içermektedir.¹¹⁴

Tanı konulup değerlendirme yapıldıktan sonra bireyi yerleştirme işlemi yapılır. Farklılığına göre birey, durumuna ve düzeyine uygun eğitim kurumlarına yönlendirilir. Bu yerleştirme diğer eğitim programlarının dışında okul öncesi eğitimi ve temel eğitimi içermektedir. Eğitime erken tanıdan hemen sonra başlamak gelişim için çok önemlidir.¹¹⁵ Birçok toplumda bu tanı özrü olan bireyler için geçerli görülmektedir. Oysa ki toplumun önemli güçleri olan üstün yetenekli bireylerin de erken yaşlarda tanılanması ve özel eğitime başlaması önemlidir.

En çok rastlanan özel eğitim hizmetlerinin başında kaynaştırma gelmektedir. Normal okullardaki, normal sınıflarda gerçekleştirilen eğitim hizmetidir. Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin normal akran gruplarının devam ettiği eğitim kurumlarında eğitim-öğretim yapması esasına dayanan bir düzenlemedir. Bu görüşe göre; insanların özel ihtiyaçlarına göre ayrılması sakıncalı bir durumdur. Toplumda herkesin durumuna göre eşit haklara sahip kılınması, birbirine saygı ve sevgi duyacak şekilde yetiştirilmesi gerekir. Bu hizmete göre, sınıfta bir öğretmen bulunur, bu öğretmen özel eğitim için eğitim görmüştür. Sınıf sayısı oldukça azdır. Özel eğitim ihtiyacı olan çocuk birçok dersi olağan sınıfta görmektedir. Ancak özel yardım görmesi gereken dersler ve konularda kendisi için özel yetiştirilmiş bir öğretmenin çalıştığı kaynak oda adı verilen yere gider. Oradaki öğretmenle çalışır. Bu uygulama batı ülkelerinde uygulanan bir programdır. Ülkemizde henüz uygulanmasına başlanmamıştır. Sadece deneme çalışmaları üzerinde durulmaktadır.¹¹⁶

Kaynaştırma hizmetinden sonra özel sınıf gelmektedir. Aynı tip özel eğitime muhtaç çocuklardan grup oluşturulup sınıf açılmasıyla gerçekleşmektedir. Özel sınıflar çoğu kez normal okulların bünyesinde yer almaktadır. Sınıflardaki öğrenci sayıları 15'i geçmemektedir. Sınıf ait olduğu grubun eğitim gereksinimlerine uygun araç ve gereçlerle donatılmıştır. Sınıfta görev yapan öğretmen alanında özel olarak yetiştirilmiştir.¹¹⁷

Özel eğitim hizmetlerinde diğer bir hizmet özel okuldur. Özel eğitim ihtiyacı olan çocuklar ayrı bir okulda toplanır. Bu öğrencilere göre hazırlanmış özel programla, özel olarak düzenlenmiş ortamda eğitim yapılmaktadır. Ayrı özel okul uygulaması kendi içerisinde iki şekilde uygulanır. Bunlar gündüz okulları ve yatılı okullardır. Gündüz eğitim

¹¹⁴ Özsoy- Özyürek- Eripek, a.g.k., s.10.

¹¹⁵ Özgür, a.g.k., s.23.

¹¹⁶ Özgür, a.g.k., s.13.

¹¹⁷ Eripek, S., "Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Ve Özel Eğitim", Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Eskişehir, Sayı.1, 1990, s.195.

hizmeti veren okullar, günlük eğitimleri bitince öğrenciler evlerine giderler. Yatılı okullarda ise; öğrenci günün 24 saatini, haftanın 5 ya da 7 gününü, yılın 8 ayını okulda geçirmek zorundadır.¹¹⁸

Özel eğitim okulları şu şekilde sıralanmaktadır:¹¹⁹

- İşitme, görme ve ortopedik yetersizliği olan bireyler için açılan okul ve kurumlar.
- Zihinsel yetersizliği olan bireyler için açılan okullar.
- Otistik bireyler için açılan okullar.
- Sağlık kuruluşlarında yatarak tedavi gören bireyler için açılan okullar.
- Üstün yetenekli bireylerin eğitimi amacıyla açılan okullar.
- Birden fazla yetersizliği olan bireyler için açılan okullar.
- Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için açılan iş okulları.
- Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için açılan iş eğitim merkezleridir.

Bu okullarda eğitim göre bireyler, okuldaki zamanlarının %60'dan fazlasını, özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklara yönelik hizmet veren özel eğitim ve destek hizmetlerinden yararlanarak geçirirler. Bu kurumların tek dezavantajı, bireylerin normal çocuklarla bir arada bulunmamalarıdır. Fakat bu çocuklar okuldan çıkıp evlerine giderken sosyal çevrenin içine girmektedirler. Aynı şekilde aile ortamında buldukları zamanlarda sosyal çevre ile iletişim içerisinde bulunmaktadır.¹²⁰

3.4. Özel Eğitimde Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP)

Özel eğitimin temel ilkelerinde bahsedilen önemli konulardan biri bireyselleştirilmiş eğitim programıdır. Bireyselleştirilmiş eğitim planı birçok kaynaktan kısaltılmış hali olan BEP şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

BEP; özel eğitime ihtiyaç duyan her çocuk için, yazılı olarak, bölge eğitim kurumu veya eğitim ünitesi tarafından geliştirilmiş olan özel eğitime ihtiyacı olan çocukların, öğretmenlerin, ana-babaların özel gereksinimlerini karşılamak için oluşturulmuş özel öğretim programlarıdır. Bir BEP'de çocuğun o anki eğitim performansı, kısa dönemli öğretim hedeflerini de içeren yıllık amaçlar, çocuğa sağlanabilecek özel eğitim hizmetlerini ve hizmetlere ulaşması için düşünülen zaman ve devam edeceği süre, uygun

¹¹⁸ Özsoy- Özyürek- Eripek, a.g.k., s.18.

¹¹⁹ Eripek, İlköğretimde Kaynaştırma, a.g.k., s.16.

¹²⁰ Aral- Gürsoy, a.g.k., s.310.

amaç, ölçüt, değerlendirme sürecini, öğretim amaçlarının değerlendirilmesi için en az bir yılı esas alan zaman çizelgesini içerir.¹²¹

BEP'te yer alması gereken bazı bileşenler vardır. Bunlar BEP'in temel yapısını oluştururlar. Bunlardan ilki şimdiki varolan performans düzeyidir. Kısaca eğitime alınacak olan bireyin gelişimsel seviyesinin saptanmasıdır. BEP ekibi elindeki verilerle, bireyin fonksiyonel düzeyini belirleyerek, hangi alanlarda eğitime ihtiyacı olduğunu tanımlar. Sonraki bileşen yıllık hedeflerdir. Yıllık hedefleri, ekip üyeleri performans sonuçlarına göre belirler. Bir öğretim yılı sonunda bireyin yapması istenilen davranışlar belirlenir. Yıllık hedefler de genellikle genel ifadeler yer almaktadır. Yıllık hedefler belirlenirken, çocuğun gelişimi bütün olarak ele alınır.¹²²

Yıllık hedefler belirlendikten sonra sıra kısa süreli hedeflere gelmektedir. Kısa süreli hedefler, yıllık hedeflere ulaşmak için gereksinim duyulan basamakları ya da davranışları göstermektedir. Her bir yıllık hedef için kısa dönemli hedeflerin sayısı, gereksinimlerin türü ve düzeyi, öğrencilerin öğrenme durumu ve hedeflerin karmaşıklığı ile ilişkilidir. BEP'te bulunması gereken diğer bir bileşen, öğrencinin genel eğitime katılma ölçüsüdür. Özel eğitim hizmetine ihtiyaç duyan bireyin genel eğitim sınıfından bütünüyle ya da belirli zamanlarda ayrı bir ortama yerleştirilmesi durumunda BEP'te bunun nedenleri mutlaka açıklanmalıdır. En son olarak da BEP'te gereksinim duyulan hizmetler ve uyarlamalar yer almalıdır. Öğrencinin ihtiyaç duyduğu özel eğitim hizmetlerinin tümü ana hatlarıyla yazılır. Bu hizmetler için hangi uyarlamalar ve destek hizmetlerinin sağlanması gerektiği belirtilir. Bu bileşen içerisinde BEP'in değerlendirmesi de yer almaktadır.¹²³

BEP, farklı disiplinlerden profesyonel kişileri içeren bir takım tarafından geliştirilmelidir. BEP için yapılan görüşmelerde çocuğun ailesi ve öğretmenleri mutlaka yer almalıdır. Bu programda öğretmenin sorumluluğu, çocuğun sınıf performansını tamamlama, kullanılabilecek değişik teknikleri ailelere açıklama ve sınıfta çıkabilecek herhangi bir sorunu çözmektir. Ailelerin ise, program ve çocuklarıyla ilgili tüm eylemler konusunda bilgilendirilmesi ve BEP konusunda onaylarının alınması gerekmektedir. Ayrıca ailenin, çocukları için hazırlanan programda aktif rol oynamaları sağlanmalıdır. Bu programlarda değerlendirme uzmanı kişiler bulunmaktadır. Uzman kişiler çocuğa

¹²¹ Fiscus, E. D.- Mandell, C. J., Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Geliştirilmesi (Çev.H.,G.,Şenel-E.,Tekin), Ankara, 2002, s.23.

¹²² Ersoy- Avcı, a.g.k., s.20.

¹²³ Eripek, İlköğretimde Kaynaştırma, a.g.k., ss.13-14.

uygulanan standart test sonuçlarını değerlendirmek ve sonucunu rapor etmekle görevlidirler.¹²⁴

BEP in aşamalarına bakacak olursak değerlendirme öncesinde yapılacak etkinlikler, yerleştirme ve program geliştirme aşamalarını görmekteyiz. Değerlendirme öncesi etkinlikleri sıralarsak; gönderme sürecinin düzenlenmesi, anne babaların haberdar edilerek onaylarının alınması, BEP’i hazırlayacak ekip birimlerinin bilgilendirilmesi, çocuğun değerlendirme gereksinimlerinin belirlenmesi değerlendirme için yapılacak ölçümlerin sıraya konulması, değerlendirmelerin yapılmasıdır. Yerleştirme etkinliklerinde ise; ekip üyelerinin olası yerleştirme kararlarından haberdar olması, yazılı rapor oluşturulması, ekipte bulunmayacak ama özel eğitimde görevli olacak kişilerle iletişim kurulması yer alır. Artık son aşama programın geliştirilmesidir. BEP’in hazırlanması ve BEP ve hizmetlerinin uygulanmasıdır.¹²⁵

3.5. Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Bireylerin Sınıflandırılması

Bireylerin ortak özelliklerine bakılarak birçok gruplandırma yapılmıştır. Batı ülkelerinde engelli çocuklar özür gruplarına, gelişim şekillerine, fonksiyonelliğine veya eğitim uygunluğuna göre çok farklı şekillerde sınıflandırılmaktadır. Ancak bu alanda çalışan özel eğitim uzmanları sınıflandırma yapılması konusunda karşıt görüşler içerisinde bulunmaktadır. Sınıflandırma, çocukların etiketlenmesini sağlamakta ve sosyal kabulünü etkilemektedir denilmektedir.¹²⁶

Sınıflandırma, özel gereksinimli çocuğun bireysel gereksinimlerini belirlemede bir role sahip olmasa da eğitim hizmetlerinin ve sağlanacak desteğin belirlenmesinde önem taşımaktadır. Özel eğitimde sınıflandırma, bireyi tanımayı sağladığı için ve bireyin eğitim gereksinimlerinin ortaya çıkarılmasına, eğitimlerinde daha uygun düzenlemeler yapılmasına ve eğitimin daha iyi planlamaya yol gösterici olması açısından yapılmaktadır.¹²⁷

Samuel Kirk’e göre özel eğitime muhtaç kişiler; iletişim bozukluğu olanlar, zihinsel yönden farklılığı olanlar, duygusal engeli olanlar, sinirsel ortopedik ve diğer hastalığı olanlar, davranış bozukluğu olanlar şeklinde sınıflanmıştır.¹²⁸

¹²⁴ Ersoy- Avcı, a.g.k., s.18.

¹²⁵ Fiscus- Mandell, a.g.k., ss.34-35.

¹²⁶ Özgür, a.g.k., ss.18-19.

¹²⁷ Ersoy- Avcı, a.g.k., s.13.

¹²⁸ Kirk, S. A.- Lord, F. E., Exceptional Children, Boston, 1974, s.40.

Yahya Özsoy ve arkadaşları özel eğitime muhtaç çocukları; görme özürlüler, işitme özürlüler, konuşma özürlüler, bedensel yetersizliği ve süreğen hastalığı olanlar, üstün zekalı ve üstün yetenekliler, geri zekalılar, öğrenme güçlüğü gösterenler uyumsuz çocuklar olarak sınıflandırılmıştır.¹²⁹

Mithat Enç ise, özel eğitime muhtaç çocukları görme özürlüler, işitme özürlüler, konuşma özürlüler, ortopedik özürlüler, sürekli hastalığı olanlar, üstün yetenekliler, geri zekalılar, uyumsuz çocuklar, korunmaya muhtaç çocuklar, öğrenme güçlüğü olanlar şeklinde sınıflandırmışlardır.¹³⁰

Başka bir sınıflandırma şeklinde özel gereksinimli çocuklar dört grup altında verilmiştir. Bunlar; Fiziksel özelliklerle ilgili durumlar, beyin ve omuriliğin, vücut bölümlerinin ve hareketlerinin olumsuz etkilendiği her türlü bedensel yetersizlik gibi bedenin zarar gördüğü ve bedenin fonksiyonlarını yitirdiği durumlar. Dil, konuşma ve duyuşsal yetersizliklerle ilgili durumlar, duyuşların etkin kullanımı ile ilgili problemleri kapsar. Kekemelik, dilin yapısını veya anlamını anlamada güçlükler, görme ve işitme ile ilgili sorunlar bu grupta yer alır. Öğrenme güçlükleri ile ilgili durumlar, öğrenmede güçlük, hafif, orta, ağır veya çok ağır öğrenme güçlüklerini kapsar. Down sendromu, Fragile, XSendromu, otizm ve özel öğrenme güçlükleri bu grubun içindedir. Duyusal problemler ve davranış sorunlarıyla ilgili durumlar, duyuşsal sorunlara neden olan durumlar, öğrenme güçlükleri bedensel ve duyuşsal problemler, hastalıklar, içedönüklük, saldırganlık, asosyal davranışlar bu gruba örnek olarak verilebilir.¹³¹

Özel gereksinimli çocukların tanılanmasında tıbbi yaklaşımı dikkate alan geleneksel sınıflandırmada, beden bölgelerinde ortaya çıkan zedelenmelere ve örselenmelere göre kümelemek esastır. Bu yaklaşıma göre özel eğitime muhtaç ayrıcalıklı çocuklar şu şekilde sınıflandırılmıştır;¹³²

-Zihinsel gelişimlerdeki farklılıklar nedeniyle özel eğitime muhtaç çocuklar yani üstün zekalılar ve geri zekalılar,

-İletişim gelişimlerdeki farklılıklar nedeni ile özel eğitime muhtaç çocuklar yani öğrenme güçlüğü olan, konuşma ve dil bozukluğu olan çocuklar,

-Duyuş organlarındaki farklılıklar nedeniyle özel eğitime muhtaç olanlar yani görme ve işitme özürlü olanlar,

¹²⁹ Özsoy- Özyürek- Eripek, a.g.k., s.8.

¹³⁰ Enç- Çağlar- Özsoy, a.g.k., s.7.

¹³¹ Güven, Y., ‘‘Özel Eğitime Giriş’’, Farklı Gelişen Çocuklar (Ed.A.Kulaksızoğlu), İstanbul, 2003, s.65.

¹³² Ataman, a.g.k., ss.27-28.

-Davranışlarındaki farklılıklarından dolayı özel eğitime muhtaç olanlar yani uyumsuz, suçlu veya suça yönelmiş çocuklar,

-Birden çok ağır zedelenmesi olanlar yani spastik ve zihinsel engelliler,

-Herhangi bir duygusal bozukluğu olamamakla birlikte fiziksel farklılıkları nedeniyle özel eğitime muhtaç olanlar yani ortopedik özürli çocuklar şeklinde sınıflandırılmıştır.

Eskiden beri izlenen gelişimin üç temel alanına göre sınıflandırmada şu şekilde olmaktadır,¹³³

-Bedence özürli olanlar: bu gruba görme özürli, işitme özürli, sağır ve körler, beyin özürli, doğuştan veya sonradan edinilmiş iskelet yapısı hastalıkları, sakatlıklar, uzun süre bakım ve sağaltımı gerektiren hastalıklar, çeşitli konuşma özürleri girmektedir.

-Anlıksal ayrıcalığı olanlar; bu gruba geri zekalılar, zeka bölümleri 130 ve daha yukarı olan üstün yetenekliler, zeka bölümleri 120 olup müzik, resim, fen bilimleri, matematik gibi öğrenim alanında yaşıtlarına göre olağan dışı üstünlük gösteren özel yetenekli çocuklar girmektedir.

-Toplumsal açıdan ayrıcalığı olanlar; bu grupta olumsuz aile şartlarında yaşayan korunmaya muhtaç çocuklar, suça yönelmiş veya suçlu durumuna girmiş çocuklar, coşkusal ya da davranışsal bozuklukları olan çocuklar girmektedir.

Tüm bu sınıflamalardan genel bir sınıflama yapmamız gerekirse,¹³⁴

-Konuşma ve dil bozukluğu olan çocuklar

-İşitme engelli çocuklar

-Zihinsel engelli çocuklar

-Ortopedik engelli çocuklar

-Görme engelli çocuklar

-Öğrenme güçlüğü çeken çocuklar

-Uyum güçlüğü çeken çocuklar Üstün zekalı ve üstün yetenekli çocuklar şeklinde yapabiliriz.

Her hangi bir özel eğitime ihtiyaç duyan grubun, tüm özel eğitime ihtiyaç duyan bireyler arasındaki dağılıma bakarsak, üstün yeteneklilerin oranı %22, zihinsel engelliler %10, görme engelliler %1, işitme engelliler %4, konuşma engelliler %13, bedensel engelliler %10, öğrenme güçlüğü çekenler % 18, davranış bozukluğu olanların oranı ise %22dir. Bu dağılıma göre %22 lik bir paya sahip olan üstün yeteneklilerin oranı

¹³³ Enç- Çağlar- Özsoy, a.g.k., ss.5-6.

¹³⁴ Aral - Gürsoy,a.g.k.,s.44.

azımsanmayacak bir değerdir. Büyük bir çoğunluğu oluşturan üstün yetenekli bireylerin özel eğitim ihtiyaçlarının olmadığı düşüncesi talihsiz bir gelişmedir.¹³²

Özel eğitime muhtaç çocuklar çoğu kere bu çocukların ortak bazı özelliklerine, bazen eğitim gereksinimlerine göre sınıflandırılmaktadır. Ancak uygulamada herkes tarafından kabul edilebilecek bir sınıflama bulunmamaktadır. Hatta bazen sınıflamasız yaklaşım diye adlandırılan gruplara bile rastlanmaktadır.¹³⁵ Sınıflamasız yaklaşımdan da bahsetmek gerekirse; 1970’li yıllarda ne sürülmüştür. İki yaklaşım şeklinde ortaya atılmıştır. İlkine göre, üstün yetenekliler dışında tüm özel eğitime muhtaç çocukların eğitim gereksinimleri pek çok yönden benzerlik göstermektedir. Dolayısıyla bu çocukları gruplamamak gerekmektedir. Bu görüş fazla taraftar toplayamamıştır. Çünkü her özel eğitime ihtiyaç duyan bireyin özel gereksinimleri vardır. İkinci yaklaşım da ise, öğrenme güçlüğü, hafif derecede uyum bozukluğu ve yine hafif derecede zihinsel geriliği olanlar, öğrenme güçlüğü olan çocuklar adı altında bir grupta toplanabilir denilmektedir. Bu görüş de uygulamaya dönük bir değer taşımamaktadır.¹³⁶

¹³² İftar, a.g.k., s.7.

¹³⁵ zsoy- zyrek- Eripek, a.g.k., s.7.

¹³⁶ Eripek, a.g.m., s.189.

II.BÖLÜM: DÜNYADA ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARIN EĞİTİMİNDE SEÇİLMİŞ ÜLKE UYGULAMALARI VE TÜRKİYE

1. GENEL OLARAK

1.1. Dünyada Özel Eğitim

Özel gereksinimli çocuklara yönelik tutum ve davranışlara ilişkin tarihsel bilgiler antik çağlara kadar uzanmaktadır. Antik çağlardaki toplumlarda özel eğitime gereksinimi olan çocukların istismar edildiği ve genelde öldürüldüğü görülmektedir. Özel gereksinimli çocuk ilkel toplumlarda sorumluluk anlamına gelmiştir. Engelli çocukların kendi ihtiyaçlarını kendi başlarına karşılamalarının mümkün olmayacağına ve sürekli olarak birilerinin yardımına ihtiyaçları olacağını düşünmüşlerdir. Bunun da topluma katkılarını engelleyeceğine inanılmıştır.¹ Büyük dinler gelmeden önce insanlar suç işlediklerinde Tanrının onları cezalandırmak için özel eğitim gerektiren bireyleri yolladıklarını sanıyorlardı. Onlara karşı acıma duygusu gösterip ilgilenirlerse bu Tanrının hışmını kendi üstlerine çekmek demektir. Bu bakımdan özüründen, sakattan uzak durmak yok etmek gerekliydi.²

Büyük dinler Hıristiyanlık ve Müslümanlık yayılmaya başlayınca farklı özellikler taşıyan engelli bireylere acınarak yaklaşmış, bu bireyler korunma altına alınmıştır. Bu yaklaşımın arkasında sevap kazanmak ve günah işlememek yatmaktadır. Dünya'daki ilk gerçek anlamdaki gelişmeler 18. ve 19. yüzyıllarda başlamıştır. Çeşitli bireysel çalışmalar özel eğitim ve engelliler için önemli başlangıçlardır. Jean Marc Gaspard Itard ormanda bulunduğu 12 yaşındaki zihinsel engelli bir çocuğu eğitmeye çalışmıştır. Thomas Hopkins Gallaudet sağırılar için ilk defa parmak alfabesini geliştirmiştir. Louis Braille kabartılmış altı nokta esasına dayanan körler alfabesi yapmıştır. Graham Bell işitme cihazları geliştirmiştir. Alfred Binet başarısız olan öğrencileri belirlemek amacıyla ilk zeka testini oluşturmuştur. İtalyan bir doktor olan Maria Montessori, yapılandırılmış eğitim materyallerini ilk defa zihinsel engellilerin eğitimi için geliştirmiş ve kullanmıştır. Anna

¹ Şahin,S., “Özel Eğitimin Tarihçesi”, Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş (Ed.A.Ataman), Ankara, 2005, s.49.

² Özsoy- Özyürek- Eripek, a.g.k., s.12.

Freud, duygusal sorunları olan çocuklara psikanaliz yöntemiyle yaklaşmaya çalışmıştır. Bu çalışmaların hepsi de başarılıdır, işe yaradılar fakat bireysel çabalarıdır.³

İlk ülkesel çabalar A.B.D'den gelmiştir. A.B.D.'nde özel gereksinimli çocukların eğitimi birçok aşamalardan geçerek bugünkü durumuna gelmiştir. A.B.D.'de özel gereksinimli çocukların tedavi edilebileceği, iyileştirilebileceği inancı hakim olmuştur. Özel gereksinimli çocuklar tımarhane ve hastanelere konulmuştur. 19. yüzyılın son otuz yılında özel gereksinimli çocukların normal gelişim gösterenlerden ayrılması gerektiğine inanıldı. A.B.D.'nin doğusunda okullar ve enstitüler açıldı. Bu okullarda bir süre sonra gönüllü, profesyonel olmayan kişilerin eğitim vermesiyle istenilen amaca ulaşılamamıştır. 19.Yüzyılın sonunda özel eğitim gerektiren bireyler için normal okullarda özel sınıflar açılmıştır. 20. Yüzyıla gelindiğinde özel eğitime halkın katılımı sağlanmıştır. 1930 yılında özel gereksinimli çocuklar için hazırlanan zeka testleri yenilenmeye başlanmıştır.⁴

1975 Yılına gelindiğinde Özürlü Bireyler Yasası çıkarılmıştır. Bu yasanın 1990 yılında kapsamı genişletilmiştir. Özürlü Bireyler Yasası 0-21 yaş arasındaki tüm bireylerin engelleri ne olursa olsun devlet tarafından ücretsiz eğitilmelerini zorunlu kılmıştır. A.B.D. Özürlü Bireyler Yasası beş temel özelliğe sahiptir. Bunlar; uygun eğitim hizmetleri, nesnel eğitsel değerlendirme, bireyselleştirilmiş eğitim programları, en az kısıtlayıcı eğitim ortamı, eğitsel kararları ve uygulamaları denetlemedir.⁵

Bu yasadan özel eğitime gereksinim duyan bireylere uygun hizmetlerin verildiğini, ve bu hizmetlerin ücretsiz devlet tarafından karşılandığını, bireylerin değerlendirildiğini, bu değerlendirmelere göre eğitim gereksinimlerinin belirlendiğini, kişiye özel eğitim planlarının yani BEP' in uygulandığını ve bireylerin kısıtlanmadığını anlamaktayız.

A.B.D'de bu şekilde gelişmeler olmuşken bir başka gelişmiş ülke İngiltere'de 1980'de parlamentoya özel gereksinimli çocukların eğitimine yönelik bir rapor sunulmuştur. Bu rapordan sonra 1981 de Özel Eğitim Yasası ile fırsat eşitliği sağlanmaya çalışılmıştır. Oldukça kapsamlı olan bu yasa da göze çarpan konu kaynaştırma değildir. 1988 Yılında Eğitimde Reform Yasası ile yine kaynaştırma ön plandadır.⁶

1994'de yürürlüğe giren Özel Eğitim Uygulama Kılavuzu ile özel eğitim gerektiren bireylerle ilgili tüm düzenlemeler yer almaktadır. İngiltere'deki son düzenlemelerde özel eğitimin formal eğitim süreçlerine yer vermeksizin, okullarda normal sınıflarda yapılması gerektiği savunulmuştur. Tüm özel eğitim gerektiren bireylere tek tip değerlendirme ve

³ Güven, a.g.k., ss.58-59.

⁴ Şahin, a.g.k., s.51.

⁵ Özgür, a.g.k., s.36.

⁶ Şahin, a.g.k., s.55.

eğitim yaklaşımının uygun olmayacağı kararı alınmıştır. Bu amaçla 5 aşamalı bir özel eğitim değerlendirme ve öğretim sistemi oluşturmuşlardır. 1. Aşamada sınıf veya branş öğretmeni öğrenciyi informal değerlendirir ve eğitimi bireyselleştirir. 2. Aşamada özel eğitim koordinatörü sorumludur. BEP hazırlar. 3.Aşamada özel eğitim koordinatörü okul dışından uzmanlardan destek hizmet alır. 4. Aşamada Öğrenci formal değerlendirme için yerel eğitim yönetimine gönderilir. Burada öğrencinin öğrenim sürecini geçireceği eğitim ortamına karar verilir. 5. Ve son aşamada yerel yönetim çocuğun resmen özel gereksinimli olarak nitelendirilip nitelendirilmeyeceğine karar verir. Bu aşamadan sonra öğrencilere özel hizmetler sunulmaktadır.⁷

A.B.D ve İngiltere arasında özel eğitim hizmetlerindeki temel fark A.B.D’de bireyler özel gereksinimli olarak resmen nitelendirildikten sonra özel hizmetlerden yararlanmaktadırlar. İngiltere’de ise; bireyler bu 4. ve 5. aşamanın hepsini geçtikten sonra özel gereksinimli birey olarak adlandırılır. Oysa bu 5aşamayı geçmeden de belli seviyelerdeki özel eğitime ihtiyaç duyan bireyler eğitimlerini sürdürmektedir. Bu 4. ve 5. aşamayı geçip de resmen özel gereksinimli birey olarak adlandırılanların oranı çok az olmaktadır. Bu ülkenin özel eğitim politikasında resmen isim olarak nitelendirilmeden bireylerin özel eğitimden kaynaştırma ortamında faydalanması sağlanması vardır.⁸

Özel eğitimin gelişim aşamalarında bazı özel eğitim okullarının açıldığını görüyoruz. Bunlar,⁹

- 1755 İlk defa Fransa’da sağırılar için bir okul açılmıştır.
- 1784 Fransa’da körler için bir okul açılmıştır
- 1817 A.B.D’ de sağırılar için ilk defa bir okul açılmıştır.
- 1829 A.B.D’ de körler için bir okul açılmıştır.
- 1860 A.B.D.’de zihinsel engelliler için okullar açılmıştır.
- 1869 A.B.D’ de bir devlet okulunda sağırılar için özel sınıf açılmıştır.
- 1869 A.B.D’ de bir devlet okulunda bedensel engelliler için bir sınıf açılmıştır.
- 1899 A.B.D’ de bir devlet okulunda körler için bir sınıf açılmıştır.

Özel eğitim hizmetlerinin gelişimine baktığımızda açılan okulların hepsinin, özrü olan bireylere yönelik olduğunu görmekteyiz. Oysa ki üstün yeteneklilerin, öğrenme güçlüğü çekenlerin, psikolojik desteğe ihtiyacı olan, hastalığı nedeniyle okullarına devam edemeyen çocukların da hastane ortamlarında özel eğitime ihtiyaçları vardır. Bu çocukların

⁷ Özgür, a.g.k., ss.38-39.

⁸ İftar, a.g.k., s.9.

⁹ Güven, a.g.k., ss.59-60.

özel eğitim ihtiyaçlarının düşünülmesi zaman almıştır. En son özel eğitimleri kabul edilen grup, her ortamda gelişecekleri düşünülen üstün yetenekliler olmuştur.

1.2. Türkiye’de Özel Eğitim

Türkiye ‘de özel eğitimin gelişimi çok eski dönemlere dayanmaktadır. Yetimleri, kimsesizleri koruma, bakma barındırma türü hizmetler öncelik ve erkenlik almıştır. Günümüzde bu hizmetler Çocuk Esirgeme, Sosyal Hizmetler, Darülaceze, Huzurevi, Çocuk Yuvaları, Yetiştirme Yurdu, Darüşşafaka vb. gibi adlar altında değişik kurumlarda verilmektedir. Osmanlı zamanına baktığımızda ise; bazı kaynaklara göre üstün zekalıların eğitiminin dünyadaki ilk uygulamaları Osmanlı Enderun Okullarıdır. Sağırın, körlerin eğitimlerine 19. yüzyılın sonlarına doğru başlanmış olduğunu görüyoruz.¹⁰

1889 Yılında İstanbul Ticaret Mektebi bünyesinde işitme engelli çocuklara eğitim veren bir okulun açılmıştır. Daha sonra bu okula görme engelliler ile ilgili bir bölüm eklenmiş, özel eğitim alanında ilk bilinçli ve sistemli eğitim hareketi olmasına karşın okul 30 yıl eğitim verdikten sonra kapatılmıştır. Bu tarihten sonra uzun bir süre ciddi bir yeni hareket görülmemiştir. Bu okullar Sağlık ve Sosyal Yardım bakanlığına bağlı olarak 1924 yılından 1950 yılına kadar hizmet verdikten sonra aynı yıl Milli Eğitim Bakanlığı’na devredilmiştir. Bu hareketin çok önemli bir dönüm noktasıdır. Bu konunun sadece bir sağlık sorunu olmayışının farkına varılması ve eğitim boyutu ağırlık taşıyan bir konu olarak görülmüştür. 1950’den 1980 yılına kadar özel eğitim hizmetleri, İlköğretim Genel Müdürlüğü bünyesinde bir şube müdürlüğü tarafından yürütülmüştür.¹¹

Türkiye Cumhuriyeti adına Mustafa Kemal Atatürk tarafından onaylanan 1923 Cenevre Bildirisi, Cumhuriyet döneminde özel eğitim konusunda bir ilerleme olarak görülmüştür. 1926 yılında 743 sayılı Türk Medeni Kanunu kabul edilmiştir. Kanununun 264. maddesi özel eğitim konusuna değinmiştir. Madde ‘anne-babaların çocuğu yetiştirmekle ve çocuğu sakat veya zihinsel engelli ise durumuna göre yetiştirilmesine karşı sorumlu’ olduğunu belirtmektedir. 1950 yılında Mithat Enç öncülüğünde Altı Nokta Körler Eğitim ve Kalkındırma Derneği kurulmuştur. 1955 yılında Ankara Kazakiçi Bostanları İlkokulu’nda zihinsel engelli çocuklar için özel bir alt sınıf açılmıştır. 1963 ve 1964

¹⁰ Özsoy, a.g.k., s.13

¹¹ Akçamete, G., “Türkiye’de Özel Eğitim”, Özel Eğitim (Ed.S.Eripek), Eskişehir, 1998, s.198.

yıllarında Ankara ve İstanbul'daki ilkokullardan seçilen üstün yetenekli öğrenci grubu özel bir programla yetiştirilmiş ve bu uygulamaya 1968 de son verilmiştir.¹²

Korunmaya Muhtaç Çocuklar Yasası 1949 yılında çıkarılmış ve bu yasa ile yatılı özel eğitim kurumları için yasal koşullar hazırlanmıştır. Görme ve işitme engelli çocuklar için 1950'li yıllar engellilerin örgütlenmesi açısından önemli yıllar olmuştur. 1955 yılında eğitilebilir zihinsel engelli çocukları seçmek, özel gereksinimli diğer çocukları incelemek ve rehberlikte bulunmak için ilk psikoloji kliniği yani Rehberlik ve Araştırma Merkezi kurulmuştur.¹³

Engellilerin üretken hale getirilmesi ve özel eğitime ilişkin maddelere 1961 Anayasa'sında yer verilmiş ve İlköğretim Yasası'na özel eğitimle ilgili hükümler konularak ilk defa özel eğitim yönetmeliği çıkarılmıştır.1982'de kabul edilen anayasada engelli çocuklara ilişkin kurallara yer verilmiştir. Önceleri özel eğitim alanında çalışmalar Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde küçük bir birimde yürütülürken, 1980 yılında Özel Eğitim Genel Müdürlüğü kurulmuş, 1982 yılında Özel Eğitim Genel Müdürlüğü Daire Başkanlığına, 1983 yılında ise Özel Eğitim Rehberlik Dairesi Başkanlığına dönüştürülmüştür. Aynı yıl çıkarılan 2916 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu ile özel gereksinimli bireylere özgü ilk kapsamlı yasanın adımları atılmıştır.¹⁴

1983 Yılında çıkarılan 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kanunu ile okul çağındaki çocukların eğitim ve öğretimleri Milli Eğitim Bakanlığı'nın ilgili kurumlarına ait okullarda gerçekleştirilmesi hükmüne bağlanmıştır. Bu kanun özel gereksinimli çocukların yanında duygusal, bedensel, zihinsel problemleri olan korunmaya muhtaç çocukları da koruma altına alınmıştır. 1992 yılında Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Bu birim özel eğitim, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin verilebilmesi ve yaygınlaştırılması amacıyla kurulmuştur. Bu birimin görevi ise; özel eğitim sınıfları, özel eğitim okulları, rehberlik araştırma merkezleri, meslek okulları ve öğretim programlarının, ders kitapları ile eğitim araç gereçlerini hazırlamak ve etkinliklerini Talim Terbiye Kurulu Başkanlığına sunmaktadır.¹⁵

6 Haziran 1997 tarihinde 573 Sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile 8 yıllık kesintisiz eğitim yasası reform niteliğinde değişikliklerle, okul

¹² Şahin, a.g.k., s.59.

¹³ Aral- Gürsoy, a.g.k., s.32.

¹⁴ Aral- Gürsoy, a.g.k., s.33.

¹⁵ Şahin, a.g.k., s.60.

programlarına uymadıkları için eğitim hakları sınırlandırılmış, engelli çocuklara özür düzeyleri nasıl olursa olsun genel ve mesleki eğitimden yararlanma yolları açılmıştır.¹⁶

Bu düzenlemeler dışında özel eğitime öğretmen yetiştirmek için de ülkemizde çalışmalar yapılmıştır. İlk özel eğitim öğretmeni yetiştirme 1952-1953 ders yılında Gazi Eğitim Enstitüsü içinde açılan Özel Eğitim Şubesiyle başlamıştır. Bu eğitim en az üç yıl ilkokul öğretmenliği deneyimi olan adaylar arasından seçilenlere verilen iki yıllık bir yüksek öğretim programıyla verilmekteydi. Ancak iki dönem mezun verdikten sonra Şube kapatılmıştır. 1965 yılında Ankara Üniversitesinde Eğitim Fakültesi kurulmuştur. Fakültenin bölümlerinden biri olan ‘Özel Eğitim Bölümü’nde özel eğitim uzmanı yetiştiren dört yıllık bir program kurulmuştur. 1982 yılında fakültenin adı Eğitim Bilimleri olarak değiştirilmiş ve Özel Eğitim Bölümü, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bölümü içinde yer almış, böylelikle alana eleman yetiştirilmesi engellenmiştir.1995 yılında bölüm yeniden açılmıştır.¹⁷

Özel Eğitim öğretmeni yetiştirme 1983-84 ders yılında Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde ‘Özel Eğitim Öğretmenliği Programı’ olarak başlamıştır.1986-87 de ilk mezunlarını vermiştir. 1990-91 yılında program ‘Özel Eğitim Bölümü’ halinde genişletilerek sürdürülmektedir. Aynı fakültede Özel Eğitimde lisans tamamlama, Yüksek lisans ve Doktora programında uygulamaya devam etmektedir. Daha sonra Gazi Üniversitesinde, Abant İzzet Baysal Üniversitesinde, Konya Selçuk Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Trabzon Karadeniz Teknik Üniversitesi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi ile Çukurova Üniversitesin Eğitim Fakültelerinin Özel Eğitim Bölümleri kurulmuştur. Bu üniversiteler özel eğitime çeşitli özür grupları için eğitim personeli yetiştirmektedir. Ayrıca İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesinde Üstün Zekalı Ana Bilim Dalı açılmıştır.¹⁸

Özel eğitim konusunda; Devlet Planlama Teşkilatı’nın hazırladığı 2001-2005 Kalkınma Planında, 8. bölümde 664.maddede özel eğitim konusunda alınacak tedbirlerde, özel eğitim kurumlarının artırılması gerektiği vurgulanmış, bu kurumlarda eğitim gören öğrencilerin sayısının toplam içerisinde düşük sayılarda kaldığı belirtilmiştir.¹⁹

Aşağıda 2008-2009 eğitim öğretim yılına ait özel eğitimdeki öğretmen, öğrenci, okul, derslik sayıları verilmiştir.

¹⁶ Özgür, a.g.k., 29.

¹⁷ Özgür, a.g.y.

¹⁸ Özgür, a.g.k., ss.27-28

¹⁹ D.P.T, Uzun Vadeli Strateji ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ankara, 2000, s.81.

1.14 Özel eğitim kurumlarında okul, öğrenci, öğretmen ve derslik sayısı
 Number of schools, students, teachers and classroom in special education institutions
 [2008/'09 Öğretim yılı- The educational year 2008/'09]

Eğitim kademesi Level of Education	Okul/ sınıf/ kurum School/ class/ institution	Öğrenci sayısı Number of students			Öğretmen Teacher			Derslik Classroom	
		Toplam Total	Erkek Males	Kadın Females	Toplam Total	Kadrolu Permanent	Sözleşmeli Contractual		
Toplam - Total		945	33 936	20 848	13 088	7 135	6 748	387	5 120
Özel Eğitim Örgün Eğitim Toplamı Total of Special Education, Formal Education		583	25 386	16 022	9 364	6 481	6 351	130	4 746
Özel Eğitim Okulu Bünyesindeki Anasınıfları Kindergartens within Special Education Schools		65	513	304	209	57	51	6	121
İşitme Engelliler İlköğretim Okulu Primary School for the Hearing-Impaired		48	4 821	2 756	2 065	1 113	1 067	46	675
Görme Engelliler İlköğretim Okulu Primary School for the Visually-Impaired		15	1 354	775	579	396	391	5	278
Ortopedik Engelliler İlköğretim Okulu Primary School for the Orthopedic-Impaired		3	461	253	208	81	81	-	62
Eğitilebilir Zihinsel Engelliler İlköğretim Okulu - Primary School for the Educable Mentally Impaired		50	2 881	1 857	1 024	918	901	17	537
Otistik Çocuklar Eğitim Merkezi Training Center for Autistic Children		25	580	478	102	278	264	14	253
Uyum Güçlüğü Olanlar İlköğretim Okulu Primary School for Children with Adaptation Problems		1	40	40	-	14	14	-	10
Öğretilebilir Zihinsel Engelliler (Eğitim Uygulama Okulu)(İlköğretim) Mentally Impaired capable of Learning (Training Imp.School-Primary Education)		125	5 706	3 612	2 094	1 579	1 544	35	1 099
Özel Özel Eğitim İlköğretim Okulu Private Special Education Primary School		171	4 302	2 620	1 682	1 461	1 461	-	1 446
Ortopedik Engelliler Meslek Lisesi Vocational High School for the Orthopedic Impaired		2	118	79	39	28	28	-	20
İşitme Engelliler Meslek Lisesi Vocational High School for the Hearing Impaired		16	1 692	1 133	559	233	229	4	108
Eğitilebilir Zihinsel Engelliler Meslek Lisesi Vocational High School for the Educable Mentally Impaired		62	2 918	2 115	803	323	320	3	137
Özel Eğitim Yaygın Eğitim Toplamı Total of Special Education, Non-Formal Education		362	8 550	4 826	3 724	654	397	257	374
Öğretilebilir Zihinsel Engelliler (İş Eğitim Merkezi) - Mentally Impaired Capable of Learning (Vocational Training Center)		112	2 867	1 918	949	56	26	30	20
Bilim ve Sanat Merkezi (Yetenekli ve Üstün Zekalılar) - Science and Arts Center (for Talented and Gifted Children)		50	5 534	2 787	2 747	598	371	227	354
Otistik Çocuklar İş Eğitim Merkezi Vocational Training Center for Autistic Children		2	149	121	28	-	-	-	-
Rehberlik ve Araştırma Merkezi Guidance and Research Centre		198	-	-	-	-	-	-	-

Şekil-2 2008-2009 Dönemi Özel Öğretim Kurumlarında Temel Eğitim Göstergeleri

Kaynak: M.E.B, http://s.g.b.meb.gov.tr/meb_istatistikleri_organ_egitim_2008_2009.pdf (12.07.2009)

Ülkemizde resmi ya da özel olsun özel eğitimden sorumlu olan Milli Eğitim Bakanlığı'dır. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı şuan mevcut olan özel eğitim kurumları ve Türkiye'deki sayıları 2008-2009 Milli Eğitim Bakanlığı istatistik bilgilerine göre tabloya baktığımızda, yaygınlık oranlarıyla kıyaslandığında henüz çok az kişiye ulaşılabildiğini anlamak çok güç değildir. Bireylerden sadece üstün yeteneklilerin toplum içerisinde %2 lik bir dilimi oluşturduğunu bilinmektedir. 7-18 Arasındaki genç nüfus düşünülse bu oranların düşük olduğu görülmektedir. Hizmetlerin daha çok kişiyi tanılayacak şekilde geliştirilmesi gerekmektedir.

2. ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARIN EĞİTİMİNDE SEÇİLMİŞ ÜLKE UYGULAMALARI

Dünyada 1980'leri izleyen yıllarda hız kazanan üstün yetenekliler eğitiminin gelişimi iki ana evrede toplamak mümkündür. Bunlardan ilki gerekçeler ve kuruluş evresi, ikincisi ise yaygınlaşma ve çeşitlenme evresi olarak tanımlanabilir. Farklı ülkeler bu evrelerden farklı zamanlarda geçmektedir. Uygulanan yöntemleri sorgulamak yerine uygulananların niteliğine ve türüne bakmak gerekir. Çünkü her ülkenin üstün yeteneklilere yaklaşımı kendi felsefeleri, nüfusları kısaca kendi ülkelerinin, toplum özellikleriyle yakından ilgilidir. Bazı ülke örneklerine bakacak olursak ilk incelenmesi gereken zeka ile ilgili ilk araştırmaların yapıldığı A.B.D'dir. Daha sonra üstün yeteneklilerin eğitimiyle fazlasıyla ilgilenen Rusya ve Kanada gelmektedir. Avrupa ülkelerinden örnek olarak Almanya, İngiltere ele alınacaktır. Avrupa ülkeleri Avrupa Birliği üyesi olarak son zamanlarda eğitimde genel politikalar uygulamaktadırlar ve eğitimleri benzerlikle göstermektedir.²⁰

2.1. Amerika Birleşik Devletleri

A.B.D 1958 tarihine kadar eğitimi toplumun her kesimine yayarak okullaşmasını arttırmaya çalışan bir ülke olmuştur. 1958 tarihine gelindiğinde A.B.D'de özel bir yasa çıkarılmıştır. Üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda çıkarılan bu yasa bir atılım

²⁰ Akarsu, F. ve diğerleri, Üstün Yetenekli Çocuklar Politika Önerileri Komisyonu Ön Raporu, 1. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi, İstanbul, 2004, ss.9-10

sağlamıştır.²¹ Bu tarih itibariyle üstün yeteneklilerin en çok tartışıldığı, eğitimleri konusunda kuramlar, modeller geliştirildiği, federal, eyalet düzeyi ile yerel düzeyde çok sayıda uygulamanın yapıldığı bir ülke halini almıştır. Konunun gündemde olduğu 1970’li yıllarda üstün yetenekli çocukların eğitiminde ilk özel eğitim yöntemine gidilmiş ve hızlandırma seçilmiştir. Hızlı gelişen, çok çabuk öğrenen, yaşlarının birkaç yaş üstünde performans gösteren çocukların normal gelişim hızını kesmenin haksızlık olduğu belirtilmiştir. Hızlandırma yöntemi, sınıf atlatma, ders atlatma, okula erken başlatma, üniversiteye erken başlatma, ilkokula erken başlatma, kredilendirme ile hızla ilerleme şeklinde uygulanmıştır. Bu uygulamalar eleştirilere maruz kalmıştır. Yapılan araştırmalar sonucunda, hızlandırma programı uzman kişilerce yapılırsa, dikkatli uygulanırsa, uygulamaya deneme devresi konulur artı ve eksiler iyi izlenirse üstün yetenekli birey için çok faydalı olduğu görülmüştür.²²

A.B.D’de, üstün zekalıların eğitiminde tercih edilen yöntemlerden birisi de zenginleştirmedir. Zenginleştirme kapsamında ise, okulun içinde ya da matematik, bilim, sanat ve öğrenme merkezlerini devreye sokma, geziler, haftasonu programları, yaz okulları, müzik, dil, sanat ve bilgisayar kampları kurma çalışmaları da yapılmaktadır. Bunların dışında genel eğitimin bir parçası olarak okul ya da öğretmenlerce yönlendirilen bağımsız inceleme, bilimsel araştırma ve sanatla ilgili projeler hazırlama etkinlikleri düzenlenmektedir.²³

A.B.D’de yatılı üstün zekalı okulları vardır. Bu okullar gruplandırılmış eğitim modelinin, özel okul yöntemine uygundur. Bu okulları sıralayacak olursak:

-Uluslar arası Bakalorya.

-Matematikte Üstün Yetenekli Gençlerin İncelenmesi Ve Yetenek Havuzu.

Bu iki programda öğrencilere iddialı iki yıllık bir eğitim verilmektedir. İçerisinde ülkemizin de bulunduğu, pek çok ülkeden öğrencilerin seçilerek girdiği bir okuldur. Uluslar arası saygınlığı olan IB diploması alabilmek için öğrencilerin yazılı sınavı geçmesi ve özgün bir araştırma raporu sunması gerekmektedir. Ayrıca Louisiana, Indiana, İllinois, Texas, Güney ve Kuzey Carolina’da açılan matematik ve fen ağırlıklı okullar, üniversite kampüslerinde yer alarak, seçilerek kabul edilen öğrencilerine zengin bilim, sanat, kültürel, sportif etkinliklerden faydalanma imkanı vermektedir.²⁴

²¹ Davaslıgil ve diğerleri, a.g.k., s.41.

²² Akarsu, a.g.k., ss.27-28.

²³ Davaslıgil ve diğerleri, a.g.y.

²⁴ Akarsu, a.g.k., s.29.

A.B.D’de üstün yeteneklilerin eğitiminde çeşitli eğitim yöntemleri uygulanmaktadır. Bunları sıralayacak olursak;²⁵

- Tam Zamanlı Homojen Sınıflar

-Magnet Okulları

-Üstün yetenekliler için özel okullar

-Özel kurumların açtığı özel okullar

-Okulların içerisinde üstünler için özel okul uygulamaları

-Tam Zamanlı Karma Sınıflar

-Normal sınıflarda

-Normal öğrencilerle birleştirilmiş üstün yetenekliler grubu

-Normal öğrencilerle birlikte farklılaştırma eğitimi sunan sınıflarda

-Yarı Zamanlı Geçici Gruplamalar

-Ders dışındaki zamanlarda farklı ortamlarda ders görme

-Kaynakların olduğu ortamda ders görme

-Özel sınıflar oluşturma

-Üstün başarılı öğrencilere özel programlar sayesinde eğitim verme şeklinde

sıralanırlar.

A.B.D’deki bazı üniversitelerde araştırma, eğitim ya da öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim sunan merkezleri görmek mümkündür. Purdue Üniversite’sindeki Üstün Zekalılar Araştırma Enstitüsü, William ve Marry Koleji’ndeki Üstün Zekalılar Eğitim Merkezi, Washington Üniversitesi’ndeki Yetenekli Gençler Merkezi, Connecticut Üniversitesi’ndeki Ortaokul Seviyesinde Araştırma ve Yetenek Gelişimi Yüksekokulları programlardan sadece birkaçıdır.²⁶

2.2. Kanada

Kanada’da üstün yeteneklilerin özel eğitim ihtiyaçları değişik yollarla resmi okullarda sağlanmaktadır. Farklılaştırılmış farklı programlar uygulanmaktadır. Akademik yönden hızlandırılmış ve zenginleştirilmiş programlar genellikle ilköğretim ve ortaöğretim sistemleri içerisinde yer almaktadır.²⁷

²⁵ Davis, G.- Rimm, S., Education Of The Gifted And Talented, U.S.A., 1998, s.136.

²⁶ Akarsu, a.g.k., s.33.

²⁷ Taştan, M., “Kanada Eğitim Sistemi”, Karşılaştırmalı Eğitim Sistemleri (Ed.A.Balcı), Ankara, 2007, s.344.

Üstün yeteneklerin eğitiminde özellikle Ontario eyaletinde eğitim yaşantıları kapsam, derinlik, hız ve çeşitlilik açısından farklılaştırarak öğrencilere sunulmaktadır. Okullarda programın okula uyumunu sağlayan bir koordinatörlük kurulmuştur. Üstün yetenekliler, özel alan öğretmenlerinden eğitim alırken, bir yandan da normal yaşlılarıyla normal eğitime devam etmektedir. Öğretmenlere hizmet içi eğitimler verilerek programlara okul düzeyinde katkılarda bulunmaktadır. Üniversitelere bağlı bazı enstitülerde öğretmenler için özel eğitim alanında lisansüstü eğitim sunulmaktadır. Üniversitelerde çalışan akademisyenlerden özel eğitim konusunda yardımlar alınmaktadır. Beraber çalışma olanağı bulan akademisyenler konu ile ilgili uygulamalı araştırmalar yapmaktadırlar. Kanada üstün yetenekliler eğitimin de dünyada en çok bütçe ayıran devlet statüsündedir.²⁸

2.3. Rusya

Günümüz Rusya'sında üstün yeteneklilerin eğitimi 1950'li yıllarda Nobel ödüllü bilim adamlarının kurduğu iki tür okula dayanmaktadır. Birinci tür okulda, bölgedeki tüm ortaokul öğrencileri arasından matematik, fizik, kimya, biyoloji ve informatik dallarında ayrı ayrı seçilen ve lise düzeyinde eğitim alan öğrencilere yöneliktir.²⁹ İkinci tür okul ise; daha çok sanat ve felsefe dallarında yetenekli çocukları almıştır. Rusların bilim ve sanatta olağan üstü performans sergileyen kişileri bu özel üstün yetenekliler okullarında yetiştirmiştir.³⁰

Rusya'nın eğitim sisteminde iki farklı yapı görülmektedir. Bunlar, eski sistem ve yeni gelişmelerin ışığında kalan yenilikçi sistemlerdir. Eski sistemin özelliği, tüm toplumun iyiliği için eğitim, ilerlemeyi sağlamak için eğitim ve bireyin kişisel gelişimini sağlamak için eğitim temellerine dayanmaktadır. Bu anlayışa göre üstün yetenekliler için okullar açılmıştır. Bu okullara baktığımızda daha çok sayısal alanda ön plana çıktıklarını görmekteyiz. Bu okullar; Moskova Okulu, Saint Petersburg Okulu, Moskova Yatılı Okulu, Matematikte Üstün Çocuklar için Novosibirik Okulu'dur. Bu okullardan Moskova Yatılı Okulu şuan Moskova Üniversitesi Özel Eğitim Araştırma Merkezi olarak, Matematikte Üstün Çocuklar için Novosibirik Okulu ise, Novosibirik Üniversitesi Özel Eğitim Araştırma Merkezi olarak faaliyette bulunmaktadır.³¹

²⁸ Akarsu ve diğerleri, a.g.k., s.13.

²⁹ Davaslıgil ve diğerleri, a.g.k., s.42.

³⁰ Akarsu, a.g.k., s.34

³¹ [www.http://okulweb.meb.gov.tr/34/12/381096/site/rehberlik/doc/ustunyetenek.pdf](http://okulweb.meb.gov.tr/34/12/381096/site/rehberlik/doc/ustunyetenek.pdf) (09.07.2009)

Rusya’da üstün yetenek gösteren çocuklar için kurulan bir başka eğitim kurumu da bilimsel akademilerdir. Buralarda, matematik, fen, fizik, kimya, gökbilimi gibi derslerde eğitim verilmektedir. İlkokuldan sonra bünyesine kabul eden ve yatılı eğitim veren bu yararlı uygulamanın başarılı örnekleri bulunmaktadır. Ayrıca öğrencilerini 6yaşından sonra sınavla seçen güzel sanatlar alanlarında eğitim veren okullarda bulunmaktadır. Buraya seçilen çocuklar hem kendi okullarına devam etmekte, hem de bu okullarda mecburi 2-4saat arası geçirmelidirler.³²

Rusya’da üstün yeteneklilerin eğitiminde iki yaklaşıma odaklanılmıştır. Bunlar; eğitimin hızlandırılması, genel hedeflerin ve spesifik içeriğin yeniden tanımlanması ve yapılandırılmasıdır. Hızlandırmaya göre, üstün yetenekliler normal eğitim programlarına dışarıdan kendi hızlarına göre devam etmektedir. Derslere girmemekte ve yaşlarına göre daha hızlı mezun olmaktadır. Genel hedeflerin yeniden tanımlanması ve yapılandırılması anlayışında ise, üstün yetenekli bireylerin bir konuda bilgi sahibi olması değil entelektüel ve duygusal olarak gelişmesi ve dengeli bireyler olması amaçtır.³³

2.4. Almanya

Almanya’da üstün yetenekli çocuklar 1900’lü yıllardan beri özel eğitime tabi tutulmaktadır. 1918’den beri üstün yetenekli çocukları bünyesinde barındıran tek okul Gymnasium idi. Ancak Doğu- Batı Almanya’nın birleşmesinden sonra üstün yeteneklileri eğiten okul sayısı 11’ e çıktığı görülmektedir.³⁴

Almanya’da doğu ve batı Almanya’nın birleşme öncesinde Almanya’da birleşme öncesinde üstün yetenekli çocuklarla ilgili ilk girişim 1978’de bir grup veli ve psikoloğun Girişimi ile, 1978’de bir grup veli ve psikologun kurduğu Gesellschaft für das hochbegabte yani Alman Üstün Yetenekli Çocuklar Derneği’dir. Bu kuruluş kamuoyunun ilgisini konuya çekerek okul dışı zenginleştirme etkinlikleri düzenlemiştir. Daha sonra üniversite ya da okullarla iş birliği yaparak federal hükümetten ve özel vakıflardan destek alan araştırma merkezleri kurulmuştur.³⁵

³² Davaslıgil ve diğerleri, a.g.k., s.43.

³³ [www.http://okulweb.meb.gov.tr/34/12/381096/site/rehberlik/doc/ustunyetenek.pdf](http://okulweb.meb.gov.tr/34/12/381096/site/rehberlik/doc/ustunyetenek.pdf) (09.07.2009)

³⁴ Turan, K., “ Avrupa Birliğine Giriş Sürecinde Türk- Alman Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırmalarak Değerlendirilmesi”, Milli Eğitim Dergisi, Sayı.167, Ankara, 2005, s.40.

³⁵ Davaslıgil ve diğerleri, a.g.k., s.45.

Üstün yeteneklilerin eğitiminde tek seçilmiş üstün yetenekliler okulu 1981'den bu yana faaliyette olan Braunschweig'daki okuldur.³⁶

2.5. İngiltere

İngiltere'de özel okul sayısı oldukça fazladır. Bu okulları bitirenler ülkede yönetici olurlar. Öğrencilerini seçerek alan ve üstün yetenekliler için ayrıca hızlandırılmış ve farklılaştırılmış eğitim uygulamaları yapan ünlü ve geleneksel okullar vardır. Genel eğitime paralel olarak yürütülen çok sayıda müzik, genel sanatlar programları da mevcuttur.³⁷

İngiltere'de tamamen üstün yetenekliler için kurulan iki özel okul vardır. 1989 Yılında velilerin istekleriyle kurulan Ulusal Üstün Zekalılar Derneği bulunmaktadır. Ayrıca Yahudi Müzik Okulu, Kraliyet Balo Okulu ve Koro okulları gibi bağımsız okullar da bulunmaktadır. Ülkenin genel politikası üstünleri kaynaştırma yolundadır.³⁸

İngiltere'deki üstünler eğitime genel olarak bakılırsa; her zaman toplumun bir parçası olmuş fakat sınıf temelli çıkar çatışmaları nedeniyle sınıf temelli kalmıştır. Üstün yeteneklilerin eğitimi yasal olarak kabul edilememekle beraber, resmi devlet raporlarında bahsedilen bir konudur. Üstünlerin eğitimi ile ilgili gelişmeler öğretmenlerin ve ailelerin kurduğu dernekler sayesinde önem kazanmıştır.³⁹

Bu beş ülke örneğinde ülkelerin farklı yeteneklere sahip çocukları seçme yoluna gittikleri ve seçtikleri her öğrencinin kendi ilgi, beceri ve ihtiyaçları doğrultusunda değişik alanlarda başarılı olabilmesi için özel programlara gönderildiğini görmekteyiz. Üretici bir toplum yaratabilmek için öğrencilerin yaratıcılık becerilerinin gelişimine önem verilmektedir. Bu tür becerilerin gelişmesinin ülkenin gelişimini sağlayacağı bilinmektedir.⁴⁰

³⁶ Akarsu, a.g.k., s.35.

³⁷ Davaslıgil ve diğerleri, a.g.k., s.44.

³⁸ Akarsu, a.g.y.

³⁹ www.okulweb.meb.gov.tr/34/12/381096/site/rehberlik/doc/ustunyetenek.pdf. (09.07.2009)

⁴⁰ Kaplan, Z., "Eğitim Yönetimi Ve Rehberlik Hizmetleri", Ülkeler Ve Eğitim Sistemleri Karşılaştırma Yazıları (Ed. F. Akarsu), Ankara, 2005, s.143.

3. TÜRKİYE'DE ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARIN EĞİTİMİ

Tarihsel süreç içerisinde üstün yetenekli bireylere her zaman rastlanılmıştır. Üstün yetenekliler çoğu zaman özel eğitim almadan çok üstün başarılarla bulunmuş kendilerini kanıtlamışlardır. Özel eğitim almadan kendilerini tanıtımları geç olmuş veya anlaşılmanın getirdiği sıkıntılara maruz kalmışlardır. Çoğu zama kendi hallerine bırakılmışlardır. Bu kişilerin dikkate alınması ve onlardan özel biçimde yararlanılması tarihimizde çok eskilere dayanmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde üstün yeteneklilerin eğitiminde neredeyse dünyaya örnek niteliğinde bir sisteme imza atmışlardır.⁴¹

3.1. Tarihsel Gelişim

3.1.1. Genel Değerlendirme

Cumhuriyet öncesinde ilk olarak üstün yetenekliler eğitimi Osmanlı İmparatorluğu döneminde Enderun Okulları ile yapılmıştır. Bu okullar Şehzadelerin eğitim gördüğü okullardır.

Cumhuriyet sonrası dönemde 1929 yılında 1416 sayılı yasa çıkartılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı, lise mezunları ve yüksek öğrenimin çeşitli dallarını bitirenler Batı ülkelerinde devlet ya da iktisadi devlet teşekkülleri hesabına ihtisas görmek isteyenleri seçmek için bu yasayı çıkartmıştır. Bu yasa ile beraber yaklaşık üç bin öğrenci gönderilmiştir. En çok A.B.D, Almanya ve Fransa'ya öğrenci yollanmıştır. Bu öğrencilerde dil bilme zorunluluğunun olmaması öğrenimi uzatmaktaydı ve başarısızlık oranları çok yüksekti. Bu da iyi seçim yapılmadığının göstergesidir.⁴²

1948 Yılına gelindiğinde 6660 sayılı kanun çıkartılmıştır. Güzel sanatlarda eğitim gören Suna Kan ve İdil Biret için çıkartılan bu kanun, 1950 yılında değiştirilerek daha yaygın hale getirilmeye çalışılmıştır. Fakat bu uygulama yaygın hale getirilememiştir. Bu kanun ile başvuran kişiler seçimle alınmaktadır, tarama yapılmamaktadır. Bu da objektif karar vermeyi engellemektedir. Başvuranlar seçilirse ufak yaşlarda yurtdışına

⁴¹ Aral- Gürsoy, a.g.k., s.281.

⁴² Enç- Çağlar- Özsoy, a.g.k., s.223.

gönderilmektedir. Ufak yaşlarda başka bir ülkenin eğitimin almak yabancılaşılmaya neden olmaktadır.⁴³

1960'lı yıllara kadar yapılan düzenlemeler bireysel nitelikte kalmaktadır. 1960 Yılında özel üst sınıflar açılmış üstün yeteneklilerin eğitimi daha kapsamlı ele alınmıştır. Ciddi sorunların ortaya çıkmasıyla bu uygulamaya son verilmiştir. Bunun başlıca nedeni ortalama öğrencilerin başarılı olabileceği bir programın üstün yetenekliler sınıflarında uygulanmasıdır. Bu özel üst sınıfta okutulan programlar üstün yetenekli, sıra dışı çocukların ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde değildir.⁴⁴

1964 Yılında Fen Lisesi uygulamasına başlanmıştır. Kurulacak okulda çalışmak üzere öğretmenler A.B.D' de yetiştirme kurslarına katılmışlardır. Okul programının gelişimi için A.B.D'li uzmanlardan yardım alınmıştır. Öğrenci seçimi karma uzmanların komitesince yapılmıştır. İki aşamalı seçim yapılmıştır. 1. aşamada ortaokulu başarı ile bitiren adayları il merkezlerinde genel yetenek ve genel başarı testleriyle seçmişlerdir. Seçilen öğrencilere 2. aşamada fen bilimleri yetenek testi uygulanmıştır. M.E.B yatılı olan okulun binasını inşa etmekle, binadaki araç-gereç donanımını sağlamakla, öğrencilerin yatılılık masraflarının karşılamakla sorumlu tutulmuştur.⁴⁵

1992-1993 yıllarında ülkemizde açılan Anadolu Liseleri, Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri, seçerek öğrenci almaktadır. Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri, müzik, resim, heykel gibi güzel sanat alanlarında yetenekli olanların eğitimini yürüttüğü okullardır. Bunlardan başka Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma hizmetleri Genel Müdürlüğüne iki değişik uygulama yapılmıştır. Bazı illerde pilot olarak Rehberlik Araştırma Merkezinde üstün yeteneklilerle ilgili çalışmalar yapılmıştır. Diğer bir uygulama ise, Bilim Sanat Merkezleri'nin açılmasıdır. Bu merkezlerde öğrenci ders ve okul dışında, yeteneklerini geliştirme imkanı bulmaktadır.⁴⁶

Üstün yeteneklilerin eğitimine katkı sağlayan bir başka gelişme, 1963 yılında 2287 sayılı kanun gereğince başlatılan ortaokul ve lise parasız yatılılık sınavlarıdır. Sınava kabul edilmek için belli şartlar vardır. Bunlar, bir önceki sınıfı iyi derece ile geçmek, içinde bulunduğu sınıfta birden fazla dersten bütünlemeye kalmamış olmaktır. Eğer çocukların puanları eşitse, yetim çocuklarına, zeka puanları yüksek olanlara, oturdukları yerde devam

⁴³ Özsoy- Özyürek- Eripek., a.g.k., s.138.

⁴⁴ Çamurlu, A., "Üstün Veya Özel Yetenekli Çocuklar Ve Bilim Ve Sanat Merkezleri", Milli Eğitim Dergisi, Sayı.1, Ankara, 2001, ss.4-5.

⁴⁵ Enç, a.g.k., ss.235-236.

⁴⁶ Özsoy- Özyürek- Eripek, a.g.k., s.139.

etmek istedikleri okul bulunmayanlara, yıllık aile geliri düşük olana öncelik verilmektedir.⁴⁷

Tübitak Kurumu her yıl lise ve üniversite öğrencileri arasından fen ve matematik alanlarında olağan üstü başarı gösteren öğrencileri seçerek burslar vermektedirler. Seçimlerini her yıl düzenlediği Tubitak Bilim Olimpiyatlarında yapmaktadır. Bu olimpiyatlara katılan öğrenciler matematik ve fen alanlarında yarışmaktadırlar. Dünya’da üstün yeteneklilere yönelik çalışmalar hızla devam ederken, Zekai Türkeş ailesi bu çalışmalardan etkilenerken 1993 yılında İnanç Lisesi’ni açmıştır.⁴⁸

1993 Yılında Türkiye Üstün Yetenekli Çocukların Eğitim Vakfı kurulmuştur. Bu vakfın temel amacı üstün yetenekli çocukların okul ve aile ortamında alacakları eğitime katkıda bulunmak, gereksinim duyacakları sosyal ve kültürel çalışmalar düzenleyerek onların bu etkinliklere katılımını sağlamaktır. Vakıf; santraç, plastik sanatlar, yaratıcı drama, yaratıcı yazma, izcilik, fotoğrafçılık, arkeoloji, edebiyat kulüpleri oluşturarak uzman eğitimcilerle çalışmalar düzenlemektedirler. Öğrencilere katılım belgesi vermektedirler.⁴⁹

3.1.2. Enderun Deneyimi

Enderun mektebi dört yüz yıl gibi uzun bir süre, Osmanlı devlet hayatına komutan, usta sanatkar ve idareci yetiştirmiştir. Enderun’un kökü 1.Beyazıt zamanındaki sarayın içerisinde yer alan şehzade okuluna dayanmaktadır. Fatih Mehmet bunu Eflatun’un Cumhuriyeti’nde açıkladığı amaçlar ve esaslara göre yeniden düzenlemiştir. 1.Murat döneminde esas şeklini aldığı söylenmektedir. Bu okulda devşirmelerin en yeteneklileri, savaş tutsaklarından hükümdar hissesi diye ayrılanların en gösterişli ve yeteneklileri, esir pazarlarından sarayca satın alınan elverişli adaylar, saraya yakın olan nüfuslu ailelerin hükümdara hediye ettiği yetenekli ve gösterişli köleler bulunurdu. Bunların hepsinde bedence sağlıklı, yakışıklı ve akıllı olmalarına bakılarak seçim yapılmaktadır. Önceleri yalnızca Rumeli’nin hıristiyan tabakasının çocukları alınırdı. Soylu ve ruhban çocuklarına öncelik verilirdi. Yahudi, köy çocukları, beden özü olanlar alınmamaktadır. Devşirme sonraları Anadolu’nun Müslüman olmayan tabakalarına ve Müslümanlara da uygulanmaktadır. Bu çocuklar önce sünnet edilmekte sonra Müslümanlığı kabul

⁴⁷ Enç, a.g.k., ss.243-244.

⁴⁸ Enç- Çağlar- Özsoy, a.g.k., s.223.

⁴⁹ Akarsu, Toplumun Küçük Prens(es)leri..., a.g.m., s.76.

etmektedirler. Sonra bir yıl süre ile köklü Türk ailelerinin yanlarına yerleştirilmektedir. Türkçeyi ve töreleri öğrenmeleri sağlanmaktadır. Bu olaya devşirme denilmektedir.⁵⁰ Devşirme ile Türk ailelerin yanına verilen çocuklar burada Türkçeyi, Türk gelenek ve göreneklerini, İslam dininin özelliklerini öğrenmektedirler. Buradaki süreleri biten çocuklar, acemi ocağı denilen yerlere gönderilmektedirler. Burası okuldan çok bir askeri eğitim merkezidir. Bu ocaktaki eğitim bittikten sonra seçmeler yapılmaktadır. Seçmeler sonucunda önemli kademelerinde görev yapabilecek şekilde eğitilmeleri için Enderun'a gönderilmektedirler. Devşirme sisteminde çocuklar belli yasalarla düzenlenmiş kurallara göre toplanmaktadır. Buna göre çocukların yaşı ne annesine ihtiyaç duyacak kadar küçük ne de eğitilemeyecek kadar büyük olmaktadır. Bu çocuklar ortalama 8 ile 20 yaşları arasında alınmaktadır.⁵¹ Çocuklar saraya alınmadan önce Kapı Ağaları tarafından bugünkü zeka ve yetenek testlerine benzer şekilde ölçeklerle seçilirlerdi. Devşirmenin kurallarına uygun yapıp yapılmadığını Sancak Beyi, Kadı ve Sipahiler denetlerlerdi. Eğer hile karıştırılırsa bunun sorumlusu şiddetle cezalandırılırdı. Aileler devşirme olayında çok istekli olurlardı. Eğer ailelerin tek erkek evladı varsa devşirmeye alınmazdı. Aileler çocuklarının seçilmesi için adeta yarışlardı. Sarayda eğitim almak o dönemde çok önemli görülmekteydi. Enderun Okulunda belli saraylar mevcuttu öğrenciler buralara gönderilirdi. Bursa Sarayı, II. Beyazıt döneminde Topkapı dışında kurulan ilk hazırlık okulu Galatasaray, Edirne, İbrahim Paşa, İskender Çelebi adlarıyla bulunan bu saraylarda hazırlık eğitimi verilirdi. Hazırlık okulunda Türkçeyi okuyup yazmayı, Kuran-Kerim-i okumasını, tecvit, ilmühal, edeb ve maaşeret gibi derslerin yanında cirit atma, at binme, el sanatları, kılıç, mızrak kullanma gibi becerilerini de geliştirirlerdi. Bunların eğitimi tamamlandıktan sonra en seçkin olanları Topkapı Sarayı'ndaki Enderun mektebine yollanırdı.⁵²

Enderun mektebinde eğitim gören çocuklar ilgilendikleri alanlarda, sarayda görevli bilginlerden veya sarayda bulunan mesleğinde ehil sanat erbabı üstatlardan eğitim almaktadırlar. Hükümetçe zamanın en büyük sanatkarları ve bilim adamları görevlendirilmektedir. Saray-ı hümayun hocaları ünvanını alan bu üstatlar, haftada bir defa Enderun mektebine gelirler, öğrenciler tarafından karşılandıktan sonra o günkü konuyu işlemeye başlamaktadırlar. Enderun mektebindeki çocuklar bu eğitimle yetinmezler, kendilerinden daha kıdemli olan öğrencilerden bilgi almaktadırlar. Kendilerine dört altı kişilik gruplar oluşturup, küme çalışmalarına devam etmektedirler. Bu şekilde 7-8 yıllık

⁵⁰ Enç- Çağlar- Özsoy, a.g.k., ss.219-220.

⁵¹ Karaçam,A., Osmanlı'yı Cihan Devleti Yapan 150 Sır, İstanbul, 2009, s.141.

⁵² Enç, a.g.k., ss.303-307.

eğitimi bitiren delikanlılar ya bir üst sınıfa geçerlerdi ya da bir saray görevine tayin edilmektedirler.⁵³

Enderun mektebi küçük, büyük, Doğancılar, Kiler, Hazine ve Has odalarından oluşurdu. Bunlardan her birisini bir sınıf olarak düşünebiliriz. Hepsinin farklı seçim şekilleri vardı. En yetenekli, en gösterişli ve en iyi karaktere sahip olanlar Has Odaya çıkardı. Has Oda'dakiler 30-35 yaşlarında olurlardı. Hükümdarın kişisel hizmetleri ile ilgilenen en iyi yetişmiş ve güvenilir kişilerdi. Saraydan vezirlik ya da beylerbeyi rütbesiyle çıkarlardı. Eğitim ve öğretimleri için zamanın en seçkin ve en bilgili kişileri bulunurdu bunlara yetki verilirdi. Arapça, Farsça, Türkçe dil ve edebiyatlarını öğrenirlerdi. Bunlardan başka matematik, tefsir, tarih gibi bilgileri de okurlardı. Sanat eğitimlerini sürdürürlerdi ve bir alanda tamamen ustalaşırlardı. Savaş becerilerini geliştirici eğitimler de yaparlardı. Bu kişiler karakterleri iyi, dürüst, sadakatli, azimli olarak yetiştirilmeye çalışılırdı.⁵⁴ Has odadakiler Enderun mektebinin elit kısmı olmaktadırlar. Defalarca seçimden geçmektedirler ve bundan sonra da bizzat padişaha takdim edilmektedirler. Genç olmalarına rağmen büyük mevkiye sahip olmaktadırlar. Burada bulunanlara devrin en yüksek eğitimi ve öğretimi verilmektedir. Buradaki eğitimin ana hedefi elemanları idarecilik yönünden yetiştirebilmektir.⁵⁵ Bu önemli eğitim kurumu Osmanlı devlet hayatına çok sayıda sadrazam, vezir, yüksek rütbeli asker ve birçok hattat, şair, müzisyen, ressam ve minyatür ustası yetiştirmiştir. Sadrazam Sokulu Mehmet Paşa ve Mimar Sinan Enderun'da yetişmiş değerli görevlilerden sadece ikisidir. Enderun sistemini A.B.D. günümüz şartlarına uyarlayarak kullanmaktadır. Enderun mektebi ile ilgili A.B.D.'de 400'e yakın kitap yazılmıştır. Ülkemizde dahi bu kadar kaynak bilimsel çalışma bulunmamaktadır. 26 yaşında tıp alanında profesör ünvanını alan A.B.D.'nin en genç öğretim üyesi Oktay Sinanoğlu A.B.D.'nin dünyanın vasıflı nüfusunu kullanarak dünyayı idare ettiğini söylemektedir. Bu vasıflı insanlar arasında Türkler, Araplar, Hintliler, İrlandalıları, İngilizler, Almanlar, Fransızlar kısacası dünyanın her yerinden millet bulunmaktadır. Bunlar çok zeki ve kabiliyetli insanlardır. Beyin göçü denilen sistemle A.B.D. bu zeki insanları bir araya gelmesini, ülkesinde eğitim görmesini sağlamaktadır. Yetenekli insanları eğitip onlardan faydalanmaktadır. Sonuç ise mükemmeldir.⁵⁶

⁵³ Çeki,E., “Özel Eğitim ve Üstün Yeteneklilerin Eğitimi”, Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, s.57.

⁵⁴ Enç- Çağlar- Özsoy, a.g.k., ss.220-221.

⁵⁵ Çeki, a.g.y.

⁵⁶ Karaçam, a.g.k., s.142.

3.2. Üstün Yeteneklilerin Eğitiminin Özellikleri

3.2.1. Belirlenmesi

Üstün yetenekli çocuğun, normal yaşlıları gibi ilk eğitimini aldığı yer ailesidir. Yeteneklerinin farkına varılacağı ilk yer de aile içinde olacaktır. Eğitimlerinde geç kalmış olmamak için, üstün yetenekli çocukların 3-8 yaşları arasında belirlenmeleri erken yönlendirmeleri açısından büyük önem taşımaktadır. Üstün yetenekli çocukların aile içerisinde belirlenmesi, erken yönlendirme şansını arttıracaktır. Bu nedenle gerek anne babanın, gerekse kreş veya anaokulundaki öğretmenlerin üstün yetenekli çocukların belirgin özelliklerini bilmeleri gerekmektedir. Erken okul deneyimi gibi imkanların üstün yetenekli çocuklara sunulması gerekmektedir. Bunlar hakkında ailelerin bilgi sahibi olmasına ihtiyaç vardır.⁵⁷ Maalesef ülkemizdeki ailelerin eğitim seviyeleri çok iç açıcı değildir. Bu ailelerin çocuklarının özelliklerini bile tanımakta güçlük çektiği görülmektedir. Konu hakkında hiç bilgi sahibi olmayan çok sayıda aile bulunmaktadır.

Okul öncesi erken dönemde bu çocukların belirlenmesi ve yönlendirilmesi gerekmektedir. Okul öncesi öğretmenlerin erken tanılama yöntemleri ile ilgili hizmet içi eğitimlerden geçirilmeleri, bu çocukların özellikleri hakkında bilgi sahibi olmaları gerekmektedir.⁵⁸

Okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki üstün yetenekli çocukları belirlemek amacıyla her öğretim yılının ekim ayı içinde Bakanlıkça hazırlanan gözlem formu il ve ilçelerde bulunan okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretim kurumlarına gönderilmektedir. Bu gözlem formu okul öncesi öğretmenleri, 1.-5. sınıf öğretmenleri, 6.-8. sınıflar şube öğretmenler kurulu, sınıf rehber öğretmenleri tarafından doldurulmaktadır.. Bu formlar mart ayının sonuna kadar Bilim Sanat Merkezine gönderilmektedir. Böylece öğretmenler gözlem formunu doldurarak, üstün yetenekli olarak gördükleri çocukları aday gösterilmiş olmaktadır. Örgün eğitim kurumları tarafından aday gösterilen okul öncesi çocukları, Rehberlik Araştırma Merkezi uzmanlarınca bireysel incelemeye alınmaktadır. İlköğretim ve ortaöğretim öğrencileri, yılın mayıs ayında Bilim Sanat Merkezi Müdürlüklerince belirlenen tarihlerde Bakanlıkça hazırlanan grup testine tabi tutulmaktadır. Grup testine alınan öğrenciler, genel zihinsel yönden başarı gösterirse

⁵⁷ Uzun, a.g.k., s.36.

⁵⁸ Kulaksızoğlu- Bilgili- Şirin, a.g.k., s.390.

Rehberlik Araştırma Merkezlerinde, özel yetenek yönünde başarı gösterenler de Bilim Sanat Merkezlerinde uzmanlarca bireysel incelemeye alınmaktadır.⁵⁹

Bireysel inceleme ve değerlendirme sonucunda başarılı olan adayların listeleri Bakanlığa gönderilmektedir. Bu çocuklar Bilim Sanat Merkezlerine kayıt edilirler.

Genel eğitim anlayışına bakmak gerekirse, bireyler ortaokula geldiğinde SBS adı altında her yıl genel sınava girmektedir. Bireylerin bilişsel yeteneklerini belirlemeye yarayan bir sınav olarak görülmektedir. Bu sınavlar ile öğrencilerin 6.,7.,8., sınıflarda aldıkları puanlara, derslerindeki başarı ortalamalarına ve rehber öğretmen, sınıf rehber öğretmenin yaptıkları yönlendirmelere göre kişinin gideceği ortaöğretim kurumu belli olmaktadır. Bu değerlendirmenin yetersiz kaldığı, ileriki yıllarda tüm öğrencilerin ülkemizde üniversiteye gitmek için uğraştığı ve mesleki gelişim alanlarının oldukça az ve istenmeyen durumda olmasından belgindir.

Bireylerin diğer bir belirlenme aşaması daha önce de bahsettiğimiz parasız yatılılık sınavlarıdır. 5. sınıf öğrencilerinin başvurabildiği bu sınavlarda alınan başarılarla ülkemizde üstün çocukların seçildiği inancını doğurmaktadır.⁶⁰

3.2.2. Eğitim Kurumları ve Uygulanan Yöntemler

Ülkemizde üstün yeteneklilerin eğitimi bir ilköğretim seviyesinde devlet okulu, Bilim Sanat Merkezleri, bir vakıf lisesinde ve yeni programlarla üstün yeteneklilerin eğitimine başlayan kolejlerde yapılmaktadır. Eğitim yöntemlerine bakılacak olursa birlik görülmemekle beraber hepsinde zenginleştirme eğitim modeline önem verildiği görülmektedir.

Üstün yeteneklilerin eğitiminde okullarda uygulanabilecek ortak tek yöntem sınıf atlatmadır. 6660 sayılı Yasa ile birlikte ilköğretimde sınıf atlatma yöntemi uygulanmaktadır. Üstün yetenekli çocuklar, okula okuma-yazma aritmetik becerileri kazanarak ilköğretime gelmektedir. Bu öğrencilerin 1. sınıfı okumadan 2. sınıfa başlamasının daha yararlı olacağı düşünülmektedir. İlköğretim Kurumlar Yönetmeliğinin 49. maddesi bu uygulamadan yararlanmak isteyen öğrenciler için düzenlenmiştir. Öğretim yılının ilk ayı içinde sınıf yükseltme sınavı yapılmakta, bunda başarılı olan çocuklar 2. sınıfa geçmektedirler.⁶¹

⁵⁹ Davaslıgil ve diğerleri, a.g.k., s.68.

⁶⁰ Enç, a.g.k., s.43.

⁶¹ Koçer, Üstün Zekalı ve..., a.g.m., ss.16-17.

3.2.2.1. Bilim Sanat Merkezleri

Ülkemizde üstün yeteneklilerin eğitim görebileceği kurum sayısı oldukça azdır. Bunların en bilineni Bilim Sanat Merkezleri'dir. Bilim Sanat Merkezleri, öğretmenlerin gözlemleri, grup taramaları ve bireysel incelemelerden elde edilen verilere dayanarak uzmanlarca üstün veya özel yetenekli olduğu belirlenen okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin; bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve özel yeteneklerini geliştirmelerini sağlamak amacıyla; onların okullarındaki eğitimlerini aksatmayacak şekilde, özel yeteneklerini geliştirici mahiyette programların uygulandığı özel eğitim kurumlarıdır. Bu anlamda okullarımızda konular, bilgi ve kavrama düzeyinde işlenirken bu merkezlerde, üstün veya özel yetenekli çocukların özel öğrenme ihtiyaçlarının karşılanması sağlanmaktadır.⁶²

Bilim Sanat Merkezleri'nde beş dönem olarak düzenlenen bir eğitim programı uygulanmaktadır. İlk dönem, uyum dönemidir. Bilim Sanat Merkezi'nin tanıtılması, amacı, felsefesi, çalışmaları öğrencilere anlatılmaktadır. İkinci aşamada; Destek eğitimi verilmektedir. Destek eğitimin içeriği şu şekilde sıralanmaktadır:

- İletişim becerileri programı
- Bilimsel çalışma yöntemleri programı
- Bilgisayar programı
- Yabancı dil programı
- Problem çözme teknikleri programı
- Grupla çalışma teknikleri programı
- Öğrenme yöntemleri programı
- Sosyal etkinlikler programı
- Araştırma teknikleri programı.

Üçüncü dönemde, bireysel yetenekleri fark ettirme programı vardır. Dördüncü dönemde öğrencilere özel yetenekleri geliştirme programı verilmektedir. Beşinci ve son dönemde öğrenciler özgün proje üretimi programına tabi tutulmaktadır.⁶³

Bilim Sanat Merkezlerinde eğitim öğretim belli ilkelere göre yapılmaktadır. Bireysel eğitim yapılması esastır. Öğrencilerin geleceğe yönelik düşünceleri, tahminlerde bulunmaları ve bunları tartışarak çalışmalarına yansıtılmaları özendirilmektedir. Üstünlere

⁶² Küçük, Y., “ Üstün veya Özel Yetenekli Çocukların Eğitimi ve Bilim ve Sanat Merkezleri”, Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, Sayı. 64-65., Ankara, 2005, ss.19-21.

⁶³ Davaslıgil ve diğerleri, a.g.k., s.62.

içten denetim anlayışı kazandırılmaya çalışılmaktadır. Öğrencilerin kendilerine özgü benlik geliştirmelerine ve iletişim becerileri kazanmalarına yardımcı olunmaktadır. Üstünlerin Türkçeyi doğru ve düzgün kullanan, öğrenme ve araştırmaya meraklı, problem çözme ve bağımsız karar verme becerilerine sahip, yaratıcı bireyler olmaları hedeflenmektedir.⁶⁴

Bilim Sanat Merkezlerinde eğitim programları, öğrenci merkezli anlayışa göre, disiplinler arası ilişkiler dikkate alınarak, öğrencilerin yaratıcılığını, sorunlara farklı yaklaşım ve çözüm bulma becerileri geliştirecek nitelikte hazırlanmaktadır. Özel yetenekleri geliştirmeye yönelik herhangi bir disiplinde derinlemesine çalışma yapılmasına izin veren, ileri düzeyde bilgi, beceri, tutum ve davranış kazandırma amacıyla oluşturulmaktadır.⁶⁵

2008-2009 Milli Eğitim verilerine göre Türkiye’de 50 tane Bilim Sanat Merkezi bulunmaktadır ve bu merkezlerde üstün yetenekliliği belirlenmiş 5534 öğrenci ilgi ve yeteneklerine göre eğitim görmektedir. Genel oranla toplumun %2 si üstün yeteneklidir. Bu oranı tüm eğitim çağındaki öğrenci sayısına oranlarsak, 5534 kişinin bu merkezlerde eğitim görmesi çok az bir sayıdır.

Bilim Sanat Merkezlerinin dezavantajları bu merkezlerin bir örgün eğitim kurumu olmamasıdır. Değişik ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarından üstün yetenekli olduğu tespit edilen öğrenciler, okul saatleri dışında bu merkezlere devam etmektedirler. Büyük şehirlerdeki trafik nedeni merkezlere giden öğrenciler devam konusunda zaman ve ekonomik açıdan sıkıntı çekmektedirler. Toplum tarafından çok bilinmemeleri de bu merkezlerin önündeki engeller olarak görülmektedirler.⁶⁶

3.2.2.2. Beyazıt Ford Otosan İlköğretim Okulu

Ülkenin kalkınmasında büyük rol oynayan üstün yetenekliler için, İstanbul Üniversitesi, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü’nde Türkiye’de ilk kez, Üstün Zekalıların Eğitimi Ana Bilim Dalı kurulmuştur. Ekim 2002’de bu Ana Bilim Dalı, Üstün Zekalılar Öğretmenliği Lisans Programı, yan alan olarak Sınıf Öğretmenliği adı altında bir program başlatılmıştır.⁶⁷ 30 Haziran 2002’de Milli Eğitim Bakanlığı ve İstanbul Üniversitesi arasında bir protokol imzalanmıştır. Bu protokola göre, bir devlet

⁶⁴ Çeki, a.g.m., s.58.

⁶⁵ Çeki, a.g.y.

⁶⁶ Davaslıgil ve diğerleri, a.g.k., s.63.

⁶⁷ Özgür, a.g.k., s.253.

okulu olan Beyazıt Ford Otosan İlköğretim Okulu, İstanbul Üniversitesi, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi tarafından yürütülen Üstün Zekalıların Eğitim Projesi için uygulama okulu olarak tahsis edilmiştir. 2003 öğretim yılında üstün yeteneklerin zihinsel, duyuşsal ve sosyal gereksinimlerini karşılamak üzere sözü edilen devlet okulunda başlatılan farklılaştırılmış bir program uygulaması yapılmaktadır.⁶⁸

Beyazıt Ford Otosan İlköğretim Okulu'nda uygulanan modelde 12'si üstün, 12'si normal zeka sınırları içerisinde olmak üzere 24 öğrenci vardır. Sadece aritmetik ve fen bilgisi derslerinde, üstün öğrencilerin kendi hızlarına göre ilerlemelerine, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda zenginleştirilmiş bir program izlemelerine fırsat yaratmak için, bu ders saatlerinde normal yaşlılarından ayrı bir sınıfta destek eğitimi görmelerine imkan verilmektedir. Birinci yarı yılda, birinci sınıftaki üstün çocukların çoğu okulöncesinde okumayı öğrenmiş oldukları için, Türkçe derslerini de normal yaşlılarından ayrı bir sınıfta yapmaktadırlar. İkinci yarı yılda ise, Türkçe derslerini beraber görmektedirler.⁶⁹

Milli Eğitim Sistemimizin müfredat programının içeriği hem normal hem de üstün zeka düzeyindeki öğrenciler için temelde olduğu gibi korunmakta, gerektiğinde zenginleştirilmekte, derinleştirilmekte ve özellikle de derslerin işlenişinde yöntem açısından farklılaşma getirilmektedir. Hem normal hem de üstün yetenekli çocukların zeka düzeyindeki öğrencilere dersler Gardner'ın Çoklu Zeka kuramına dayalı olarak uygulama, analiz, sentez, değerlendirme gibi yüksek düşünce süreçleri harekete geçirilerek işlenmekte, ileriye yönelik kestirimler yapmaları, bilimsel düşünme becerilerini geliştirmektedir.⁷⁰

Beyazıt Ford Otosan İlköğretim Okulu, 23 öğretmeniyle birlikte eğitim vermektedir. Bu okula her yıl 1. sınıf olmak üzere öğrenciler alınmaktadır.

3.2.2.3. Türk Eğitim Vakfı İnanç Türkeş Özel Lisesi

Üstün yetenekli yoksul öğrencilere yatılı olarak hizmet vermek amacıyla açılmış bir kurumdur. 1993 yılında İstanbul'un Bayramoğlu ilçesinde 30 öğrencisiyle eğitime başlamış olan okul, daha sonra 1994 yılında İnanç Vakfı öğrenme köyüne taşınmıştır. Eğitim öğretim dili İngilizce olan ve ilköğretimi bitiren öğrenilerini dört aşamalı bir seçim yöntemiyle seçen liseye her yıl 30-32 öğrenci alınmaktadır. Dışarıdan seçilmiş nitelikli

⁶⁸ Davaslıgil ve diğerleri, a.g.k., s.5.

⁶⁹ Kulaksızoğlu- Bilgili- Şirin, a.g.k., ss.96-98.

⁷⁰ Davaslıgil ve diğerleri, a.g.k., s.60.

öğretmenlerle, üstün yeteneklilere zenginlik ve çeşitlilik sağlayan etkinliklerle eğitim verilmektedir. Ancak M.E.B okulu üstün yetenekliler okulu olarak kabul etmeyerek, programlarını onaylamayarak Anadolu Lisesi düzeyine indirgemıştır.⁷¹

Bu önemli lisede müfredatın dışında üstün yeteneklilere uygun etkinlikler yapılmaktadır. Kendilerini geliştirmelerine olanak sağlanmaktadır. Başarılı öğrencileri ile üstün yetenekliler okulu olmayı da hak eden bir eğitim kurumudur.

3.2.2.4. Özel Şefkat Eğitim Kurumları

Üstün yeteneklilerin eğitiminde günümüzde öne çıkan kurumlar özel öğretim kurumları olmaktadır. Bu kurumlar kendi bünyelerinde üstün yetenekliler için farklılaştırılmış programlar uygulamaktadırlar. Bunlardan biri de İstanbul'da bulunan Özel Şefkat Eğitim Kurumları'dır. Kurum Gaziosmanpaşa'daki İlköğretim Okulu'nda üstün yetenekli olduğu belirlenmiş çocuklar için özel sınıfta eğitim vermektedir. Şefkat Eğitim Kurumu 2008-2009 eğitim-öğretim döneminde 1. sınıflarda özel yetenek sınıfı açmıştır. Özel yetenek sınıfında uygulanan programların içerikleri şu şekildedir:

- Farklılaştırılmış müfredat.
- Hızlandırılmış eğitim süreci.
- Bireysel yeteneklere, ilgi alanlarına göre gruplandırma.
- Dersler bazında zenginleştirme.

1. Sınıf etkinliklerinde, okulun 1. döneminde kaba ve motor kasları geliştirici etkinliklerle, uyum problemlerini ortadan kaldıracak etkinliklerle, yazı yazma, kitap okuma, kalem kullanma, temel sayı kavramları ve işlemleri kullanma gibi becerilerin tamamen gelişmeleri sağlanmaktadır. Türkçe ve Hayat Bilgisi derslerinde merak edilen, ilgi duyulan konularda derinlemesine ve ayrıntılı çalışmalarına çalışılmaktadır. Bu beceriler kazanıldıktan sonra 2. dönem eğitimde, temel üst düzey düşünme becerilerini ve iraksak düşünmeyi harekete geçiren etkinlikler üzerinde durulmaktadır.⁷² Bu çok yeni bir uygulamadır. Uygulamadaki verimlilik veya güçlükler zaman geçtikçe ortaya çıkacaktır.

⁷¹ Özgür, a.g.k., s.252.

⁷² http://www.sefkatkogretim.com/index.php?option=com_content&view=article&id=121:deneme&catid=49:yeni-uestuen-yetenekliler-eitim&Itemid=88 (11.06.2009)

3.2.2.5. Özel Coşkun Eğitim Kurumları

Üstün yeteneklilerin eğitiminde farklılaştırılmış eğitim sunan diğer bir eğitim kurumu Coşkun Kolejlere'dir. İstanbul'da bulunan Eğitim Kurumu'nun Özel Çamlıca İlköğretim Okulu'nda üstün yetenekliler eğitimi bulunmaktadır.

Eğitim Kurumu Enderun Mektebi'nin hale batılı bilim adamları tarafından incelenmesinin önemini vurgulayarak, Enderun Mektebi'ndeki eğitim sisteminin günümüze uyarlanmasını amaçlamaktadırlar. Eşit olmayan insanlara eşit davranmaktan daha büyük eşitsizlik olamaz görüşünü savunmaktadırlar.

Üstün yeteneklilerin eğitiminde uygulanan yöntem Renzulli Öğrenme Stilidir. Bu sistem günümüz internet teknolojisi ile geliştirilmiştir. Farklı seviyedeki öğrencilerin kendi hızlarında eğitim programlarını takip etmelerini sağlayan bu yöntem ile, öğrenciler merak ettikleri konularda kişiye özel zenginleştirilmiş farklı koleksiyon ve yüklenebilir kaynaklara ulaşmaları mümkün olmaktadır. Farklı seviyedeki akademik başarılar karşısında, az maliyetle ve az zamanda etkili olan bir yöntemdir. Coşkun Eğitim Kurumları bu uygulamaları üstün yetenekli çocuklara, özel sınıflar oluşturarak yapmaktadırlar. Bu üstün yetenekliler sınıfları anaokulundan başlamaktadır. Haftasonları üstün yetenekli öğrencilerine ayrı zenginleştirme programları uygulamaktadırlar. Bu programlarda, Teknoloji Tasarım, Fen Bilgisi, Matematik, Bilgisayarlı İngilizce, düşünce becerilerini geliştirme, duygusal ve sosyal gelişim, hafıza teknikleri, Resim ve Sanat, Drama, hayal odası çalışmaları yapılmaktadır.⁷³

3.2.2.6. Üstün Yetenekliler Eğitim Programları (ÜYEP)

Anadolu Üniversitesi bünyesinde TÜBİTAK desteğiyle, kısa adı ÜYEP yani Üstün Yetenekliler Eğitim Programları adı altında, özel bir program uygulamaya başlamıştır. Programın ilk kez 2007-2008 eğitim-öğretim yılında altıncı ve yedinci sınıf üstün yetenekli çocuklar için uygulaması yapılmıştır. Programın hedefi tüm ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerine hizmet verebilmektir. Programın amacı, üstün yetenekli öğrencilere özgün eğitimlerine ek olarak bireysel farklılıklarına uygun ve bilimsel temellere dayanan destekleyici eğitim etkinlikleri sunmaktır.

⁷³ <http://www.coskun.k12.tr/?id=566.html>. (17.02.2009)

Ülkemiz dışında bazı ülkelerde 11-12 yaşlarında üstün yetenekli çocuklar üniversitelerden ders almakta hatta 13-14 yaşlarında mezun olma imkanına sahip olmaktadır. Ancak ülkemizde buna müsaade edilmemektedir. ÜYEP ile en azından üstün yetenekli çocukların üniversite hocalarından ders alarak kendilerini geliştirmeleri sağlanacaktır. Programa kabul için ölçütler bulunmaktadır. Bunlar; I. yetenek testinin %70'i, II. yetenek testinin %20'si, not ortalamasının %10'u ile belirlenmektedir.⁷⁴ Etkinliğini daha sonraki yıllarda göreceğimiz program başarı sağlarsa ülke genelinde uygulaması yaygınlaştırılacaktır.

Uygulamalar bütün olarak değerlendirildiğinde, bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak için öncelikle normal eğitim gördükleri eğitim kurumları ön plana çıkartılmaya çalışılmıştır. Bunlar Türkiye'de tek ilköğretim okulu olan proje geliştirme okulu Beyazıt Ford Otosan İlköğretim Okulu ve Ortaöğretim seviyesinde Türk Eğitim Vakfı İnanc Türkeç Özel Lisesi'dir. Üstün yetenekli bireylerin bu iki okula ulaşma şansı çok azdır. İki okulda İstanbul'da bulunmaktadır. İstanbul ili içerisinde dahi olsa bireyin ekonomik olanakları, yol durumu ulaşımını olumsuz etkilemektedir. Bu okullardan faydalanamayan bireyler için Bilim Sanat Merkezleri düşünüldüğünde, İstanbul Bilim Sanat Merkezi'nin yeri ve konumu örnek olarak düşünülürse, Anadolu yakasında olan merkez, Avrupa yakasındaki bir çocuk için oldukça uzaktadır. Ayrıca Bilim Sanat Merkezi'nin, merkezi konumda ulaşım imkanlarına sahip olmaması oldukça düşündürücü olmaktadır. Çocukların ulaşım sorunlarını çözdükleri düşünülse dahi, tüm gün okulda ders dinleyen, enerji harcayan çocuk kalan zamanını bu merkezlerdeki etkinliklere katılmak için kullanacaktır. Normal eğitim kurumunda karşılayamadığı ihtiyaçlarını karşılayacak fakat normal yaşlıtlarının sahip olduğu kendine ayrılması gereken zamandan mahrum kalacaktır.

Özel öğretim kurumda farklılaştırılmış, özel sınıfta ders görmek isteyen bir üstün yetenekli çocuğun, ailesinin maddi durumunun bu eğitimi alabilecek şekilde iyi olması gerekmektedir. Maddi olarak imkanları yetersiz üstün yetenekli çocuklar bu özel sınıf uygulamalarına katılamayacaklardır. Ülkemizde üstün yetenekli çocukların, normal eğitim kurumlarında eğitim ihtiyaçlarının karşılanması, her çocuğun bu imkanlara ulaşması yoluna gidilmelidir.

⁷⁴ <http://www.uyep.anadolu.edu.tr/Program.html>. (09.11.2008)

3.2.3. Öğretmen Seçimi

Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde, öğretim modelinden sonra gelen en önemli nokta öğretmen seçimidir. Öğretmenler üstün yetenekli öğrenciler için, amaç belirlemede, değerlerin oluşumuna yardım etmekte, öğretim yöntemi ya da stratejiler seçmekte ve belki de en önemlisi öğrencilere örnek modeller ortaya koymaktadırlar.⁷⁵

Ülkemizde özel eğitim alanına öğretmen yetiştirme konusu oldukça yenidir. İlk özel eğitim öğretmeni yetiştirme 1952-1953 ders yılında Gazi Eğitim Enstitüsü içinde açılan Özel Eğitim şubesiyle başlamıştır. Bu eğitim en az üç yıl ilkokul öğretmenliği deneyimi olan adaylar arasından seçilenlere iki yıllık bir yüksek öğretim programlarıyla verilmekteydi. Ancak iki dönem mezun verdikten sonra, şube kapanmıştır. 1965 yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi yani şimdiki Eğitim Bilimler Fakültesi kurulmuştur. Fakültenin bölümlerinden biri “Özel Eğitim Bölümü”ydü. Bu bölümde özel eğitim uzmanı yetiştiren dört yıllık bir program uygulanmaktaydı. Bu çalışmalar 1982 yılına kadar devam etmiştir. 1982 yılında Fakültenin adı Eğitim Bilimleri olarak değiştirilmiştir. 1995 yılında Özel Eğitim Bölümü yeniden kurulmuştur. Özel eğitim öğretmeni yetiştirme 1983-1984 ders yılında Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesinde “ Özel Eğitim Öğretmenliği Programı” olarak başlatılmıştır. Dört yıllık bir program olarak eğitim vermiştir. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi de “ Özel Eğitim Öğretmenliği Programı” başlatmıştır. 1990-1991 ders yılında ilk mezunlarını vermiş olup uygulamaya devam edilmektedir. 1994-1995 ders yılında Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde Özel Eğitim Bölümü kurulmuş ve aynı ders yılında öğrenci almıştır.⁷⁶

Ülkenin kalkınmasında büyük rol oynayan üstün yetenekliler için, İstanbul Üniversitesi, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü’nde Türkiye’de ilk kez, Üstün Zekalıların Eğitimi Ana Bilim Dalı kurulmuştur. Ekim 2002’de bu Ana Bilim Dalı, Üstün Zekalılar Öğretmenliği Lisans Programı, yan alan olarak Sınıf Öğretmenliği adı altında bir program başlatılmıştır.⁷⁷

Şuan üstün yetenekliler eğitiminde görev alan öğretmenlerin çoğu hizmet içi eğitimden geçirilmektedir. Öğretmenlere, konunun uzmanı tarafından bilgi verilmesine hizmet içi eğitim denilmektedir. Hizmet içi eğitim sayesinde öğretmenler, üstün yetenekli çocukların özelliklerini tanımakta, eğitim modelleri hakkında bilgi sahibi olmaktadır. Bu

⁷⁵ Davaslıgil ve diğerleri, a.g.k., s.82.

⁷⁶ Özsoy- Özyürek- Eripek, a.g.k., s.14.

⁷⁷ Özgür, a.g.k., s.253.

bilgiler ışığında öğretmenlerden, üstün yetenekli öğrenciler için uygun eğitim ortamını hazırlamaları beklenmektedir.⁷⁸

Bilim Sanat Merkezlerinde çalışmak isteyen öğretmenlerin başvuruları belli kriterlere göre değerlendirilmeye çalışılmaktadır. Öğretmenler arasında, üstün yetenekliler alanında yüksek lisans yapanlar, doktora yapanlar, üstün yetenekliler konusunda tez yazarlar, makale yayınlayanlar, kitap yazarlar avantajlı olmaktadır. Seçilen öğretmenlere mülakat uygulaması da yapılmaktadır. Ancak bu şekilde seçim yapılması oldukça yenidir. Bu yüzden kadroda çalışan öğretmenlerin birçoğunda bu özellikler görülmemektedir. Üstün yeteneklilerin eğitiminde eskiden görev alan öğretmenler, bu şartlara uymamaktadır, bu öğretmenlere hizmet içi eğitim verilerek eğitim sürecini yönlendirmeleri sağlanmaktadır.

Seçilmiş öğrencilerin bulunduğu Anadolu Lisesi ve Fen Lisesi türündeki okullarda görev alacak öğretmenler sınav ve mülakat sonucu seçilerek görevlendirilmektedir.⁷⁹

Normal okullarda üstün yetenekli çocuklarla ilgili bilgi sahibi olmayan öğretmenlerin sayısı azımsanmayacak kadar çoktur. Bu öğretmenler için hizmet içi eğitimler düzenlenmelidir. Hizmet içi eğitimlerin üniversitedeki konunun uzmanları tarafından verilmesi sağlanmalıdır. Üstün yetenekli çocukları eğitecek öğretmenlerin mesleğinde başarılı, istekli olan öğretmenler arasından en az yüksek lisans yapmış olanlardan seçilmeleri gerekmektedir. Konuya ilgisi olan öğretmenler daha başarılı olacaktır. Üniversiteler üstün yeteneklilerin eğitim yöntemleriyle ilgili dünyadaki gelişmeleri takip etmeli, konuyla ilgili araştırmalar yapmalıdır. Yapılan bu incelemeler e araştırmalar öğretmen yetiştirme sistemine yansıtılmalıdır. Özellikle İstanbul, İzmir, Eskişehir ve Ankara'daki üniversiteler üstün yetenekliler için öğretmen yetiştirmelidir.⁸⁰ Normal okullarda çalışabilecek sayıda bu konuda yetişmiş özel eğitim uzmanı olmalıdır. Bu uzmanlar gerektiğinde öğrencilere destek eğitimi sağlayıp, yönlendirmelidir.

4. ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN YAŞADIKLARI SORUNLAR

Üstün yetenekliler farklılıklarından kaynaklanan sorunlar yaşamaktadırlar. Üstün yeteneklilerin özelliklerindeki farklılıklar nedeniyle sorunları da normal yaşatlarından farklı olmaktadır.

⁷⁸ Atay, D. Y., Öğretmen Eğitiminin Değişen Yüzü, Ankara, 2003, s.103

⁷⁹ Davaslıgil ve diğerleri, a.g.k., s.5.

⁸⁰ Çağlar, D., “ Türkiye’de Özel Eğitim Alanına Personel Yetiştirmenin Dünü, Bugünü, Yarını”, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı.2, Ankara, 1987, ss. 280-281.

Üstün yetenekli çocukların öncelikli sorunu yeteneklerinin erken fark edilememesi ve müdahalelerinde gecikmesidir. Beyin gelişimi için altın dönem olan 0-3yaş dönemi çocuğun içinde bulunduğu doğal ortam ne kazandırıyor o kadar zenginlikle sınırlı kalmaktadır. Çocuğun aile içerisinde özelliklerinin fark edilememesi ve daha sonra da okul ortamında anlaşılabilmesi gelişiminin engellenmesine neden olmaktadır. Başka bir sorun ise üstün yetenekli çocuğun kalabalık sınıflarda, tek tip müfredatla, ortalama öğrenciye göre dersin anlatıldığı, bireysel eğitime zamanın kalmadığı sınıf ortamında eğitim almak zorunda olmasıdır. Sınıfta öğretmen farklı uygulamalar yapmak istese bile, sınıftaki öğrenciler ve veliler bu farklı uygulamaya hoş bakmamaktadırlar. Üstün yetenekli çocuklar yeteneklerini kullanacakları, sınırlarını deneyecekleri zorluklarla karşılaşmamaktadırlar. Yaşantılarında her şeyi kolayca yapabilen bu çocuklarda bir süre sonra her şeyi yapabilirim düşüncesi gelişmekte ve kolaycılık başlamaktadır. Buna bağlı olarak gelişen sahte güven duygusu ile sınavlardan, mücadeleden kaçarak başarısızlık kaygısına kapılmaktadırlar.⁸¹

Üstün yetenekli çocukların eğitiminde hangi yol uygulanırsa uygulansın öğretmen problemi olmaktadır. Üstün yeteneklileri eğitecek öğretmenlerin, uygun tavra sahip olması, özel eğitime inanmış olması, zeki, hareketli, bilgili ve samimi kişilerden seçilmesi ve bu konuda yetiştirilmesi gerekmektedir. Üstün yetenekli çocukların sosyal, duygusal yönden uyumlu kişiler olarak yetiştirilmesi ve yeteneklerine uygun alanlarda gelişmeleri çok önemlidir. Bunun yerine getirilmesi rehberlik çalışmalarıyla mümkündür. Ülkemizde üstün yetenekli çocuklara istenilen şekilde rehberlik çalışmaları yapılmamaktadır. Üstün yeteneklilerden bazıları gerçekten çok üstündür. Bu gibilerin sayıları çok az olmakla beraber var olabilecekleri bilinmelidir. Bunların zihin gelişimleri normale nazaran hemen hemen iki katı bir hız göstermekte, diğer yandan beden, sosyal ve duygusal gelişimleri aynı hızda olamamaktadır. Bu çocuklar kendi içlerinde çelişki yaşamaktadır. Bu uyumsuzluklara neden olmaktadır. Öncelikle kendi içlerindeki sorunu çözmeli diğer yandan topluma uyumlarını sağlamaları gerekmektedir.⁸²

Üstün yetenekli çocuklar arasında okul başarıları oldukça düşük çocukların sayısı azımsanmayacak kadar çoktur. Okulda aranan dil, matematik ve ezber dışındaki alanlarda yeteneğe sahip üstün çocuklarda yaş ilerledikçe daha sık görülen bu durum çoğu kez yaşamdaki düşük performansa zamanla da toplumdaki iyice dışlanmaya kadar gidebilmektedir. Üstün yeteneklilerin diğer bir sorunu da düzensiz çalışmalarıdır. Sistemik çalışma alışkanlığı kazanamayan bu çocuklarda, son anda problemleri çözme,

⁸¹ Akarsu, a.g.k., ss.23-24.

⁸² Özsoy- Özyürek- Eripek, a.g.k., ss.146-147.

zekası ile sorunların üstesinden gelme gibi alışkanlıklar görülmektedir. Üstün yeteneklilerde ergenlikten sonra görülen bir sorun da yeteneklerinin geliştirilememesinden ve işe yaramamasından kaynaklanan hayal kırıklığıdır. Birden çok alanda yeteneğe sahip çocuklarda hangi alana öncelik vereceğini bilememe ve zorlandığında diğer alana yönelme eğilimi görülmektedir. Bu eğilimin sonucunda da gerekli birikime ulaşmadan alan değiştirmekten dolayı başarısızlık yaşanmaktadır.⁸³

Üstün yetenekli bazı çocuklarda ailelerinden kaynaklanan gereksiz aşırı gurur olabilmektedir. Bu aşırı gurur çocuğun iyi gelişmesini engeller. Anne babanın gururu zamanla çocuğa geçer ve çocuğu olumsuz etkilemeye başlar. Ailelerin gurur yapmaması için onlara gerekli rehberlik hizmetlerinin düzenli şekilde sunulması gerekmektedir. Üstün yetenekli çocuklar soru sormak, sürekli öğrenmek ve bildiklerini sözlü olarak paylaşmak istemektedirler. Bu durum bazı hallerde öğretmenleri ve arkadaşlarıyla arasının açılmasına neden olabilmektedir. Bu duruma düşen üstün yetenekli inatçı, bencil, saygısız, terbiyesiz, itaatsiz gibi sıfatlarla damgalanabilmektedir. Öğretmenler bu konuda öğrencilerini iyi tanımalı, bu tarz durumlara düşmelerine engel olmalıdır. Soru sorma, anlatma ve öğrenme ihtiyaçlarını karşılayacak etkinlikler geliştirmelidir.⁸⁴

Üstün yeteneklilerin karşılaştığı diğer bir sorun da eğitim gördükleri Bilim Sanat Merkezleri'nde karşımıza çıkmaktadır. Okulda normal eğitim gören çocuklar, okuldan sonra ara vermeden bu merkezlere gelmek zorundadır. Hem yorgunluk açısından hem de beslenme açısından ciddi problemler yaşamaktadırlar. Okul ile Bilim Sanat Merkezleri arasında zaman ayarlaması yapılmalı, çocukların dinlenmesine, iyi şekilde beslenmelerine zaman ayrılmalıdır.⁸⁵ Ayrıca bütün zamanlarını okul ortamı gibi bir mekanda geçirmeleri gelişimleri açısından uygun olmayabilmektedir. Öğrenci sürekli bu tarz ortamlarda bulunmaktan sıkılabilmektedir.

Üstün yetenekli çocuklar, eğitim sistemimizden kaynaklanan, ailelerin bilinçsizliğinden kaynaklanan, öğretmenlerin konuyla ilgili bilgisinin yetersizliğinden, toplumun yanlış tutumundan kaynaklanan birçok sorunlar yaşamaktadırlar. Onlara yardımcı olup sorunlarını aşmalarını sağladıkça, toplumun değer taşlarını kazanmış olacağımız unutulmamalıdır. Bu çocukların kazanılması ülkemizin gelişimi adına faydalar sağlayacaktır.

⁸³ Akarsu, a.g.k., ss.25-26.

⁸⁴ Özsoy- Özyürek- Eripek, a.g.k., ss. 146-147.

⁸⁵ Gökdere, M.- Ayvaci, H. Ş.- Küçük, M., “Üstün Yetenekli Çocukların Karşılaştıkları Temel Problemler”, Çağdaş Eğitim Dergisi, Sayı.313, Ankara, s.31.

5. YURTDIŞINA BEYİN GÖÇÜ

Bir ülkenin ikellikten ya da az gelişmişlikten kurtularak ileriye doğru adımlar atmasının ve yetersiz durumundan çıkmasının en iyi yolu, üstün beyin gücünden yararlanmakta göstereceği etkililik ve yeterliliğe bağlıdır. Beyin gücünün göçü günümüzde ortaya çıkan yeni bir kavram değildir. Tarihte ülkelerin zayıflaması, çökmesi kesinleşmeye başlayınca saraylardaki bilim, sanatla uğraşanların, düşünürlerin herkesten önce kendilerine yeni güçlü ülkeler aradıkları görülmektedir.⁸⁶ Üstün yetenekli bireylerin daha iyi hayat şartlarına ulaşmak, istedikleri olanaklara ve mevkiye sahip olmak için ülkelerinden ayrılıp başka bir ülkeye gitmeleri beyin göçünü oluşturmaktadır.

Günümüzde bilgilerin zihinde depo edilme zorunluluğu yoktur. Bunun yerini mevcut bilgilerin kullanılması, yeni bulgular elde edilmesi almıştır. Çok hızlı değişim içinde bulunan çağdaş toplumlarda çok yönlü düşünebilen, bütün seçenekleri sıralayıp en uygununu seçebilen, sınırlı ve tek yönlü düşünme alışkanlığından kurtulmuş sınırsız ve aşkın düşünebilen yaratıcı beyinler yetiştirmek zorunluluk haline gelmiştir.⁸⁷ Bu yüzden de cazip imkanlar sunularak beyin gücü göçü gerçekleştirilmektedir. Ülkelerin geleceğini değiştirenler bir grup üstün yetenekli kişiden oluşmaktadır. Bunu bilen ülkeler beyin göçünü kendi lehine çevirmeye çalışmaktadır.

Üstün beyin gücü önemli ekonomik bir yatırımdır. Göçler özellikle az gelişmiş ülkelerden çok gelişmiş ülkelere olmaktadır. Bu geçişler iki ülke arasındaki gelişmişlik düzeyindeki farklılığı daha da arttırmaktadır. Az gelişmiş ülkeler, kayıplarına çare aramak zorunda kalmışlardır. Buna karşılık göç alan ülkeler kazançlarını fark etmiş, göçe teşvik edici imkanlar sunmaya başlamışlardır.⁸⁸

Yapılan araştırmalarda beyin gücü göçünün 4grupta toplandığı görülmektedir. Bunlar:

-İçeriye doğru büyük bir beyin akımına sahip gelişmiş ülkelerdir. A.B.D ve Avustralya gibi ülkeler buna örnektir.

-İki yönlü akıma sahip ülkelerdir. İngiltere, Kanada gibi ülkeler buna örnektir.

-Dışa doğru büyük bir beyin gücü göçüne sahip gelişmiş ülkelerdir. Bunlar Hollanda, Norveç, İsviçre gibi ülkelerdir.

⁸⁶ Enç, a.g.k., s.259.

⁸⁷ Dilaver, S., “Çağdaş Eğitim Gücü ve Beyin Gücü”, Eğitim ve Bilim Dergisi, Cilt.1, Sayı.4, Ankara, 1976, s.9.

⁸⁸ Enç, a.g.k., ss.284-285.

-Dışarıya doğru büyük bir beyin akımına sahip olan az gelişmiş ülkelerdir. Hindistan, İran, bazı Asya ülkeleri ile maalesef Türkiye bu gruba giren ülkelerdendir.⁸⁹

Üstün beyin gücü göçü bireylerin yaşadıkları ülkelerdeki kazanç seviyesinin düşüklüğü, meslekteki ilerleme ve yükselme olanaklarının elverişsizliği, yetiştiği alanda çalışma yapabilme olanaklarının kısıtlılığı, ailenin kısıtlayıcı baskılarından kurtulma isteği, ülkedeki politik istikrarsızlık gibi nedenlerle gerçekleşmektedir.⁹⁰

Beyin gücü göçünü engellemek için bazı önlemler alınması gerekmektedir. Bunları sıralayacak olursak:

-Ortaöğretim ve yükseköğretim olanaklarını nitelik ve nicelik açısından yeterli duruma getirecek yatırımlara öncelik vermek.

-Dış ülkelerde eğitim alma hakkını öncelikle lisansüstü eğitim almış olanlara sağlamak.

-Kişilik özelliklerine göre seçimleri yapmak.

-Eğitimini tamamlayıp yurda dönen kişilere çalışabilecekleri uygun iş ortamlarını sağlamak.

-Ülkede henüz gelişmemiş alanlarda yetiştirilmek üzere kişileri yollamamak.

-Yurt dışında öğrenim görenlerle iletişim kurulmalı, ülkesindeki gelişmeler, çalışma olanakları, ilgili kurumlar hakkında öğrenciye bilgiler verilmelidir.⁹¹

Bu imkanlar sağlanınca beyin göçü büyük ölçüde engellenmektedir.

⁸⁹ Dalgıç, T., "Beyin Göçü Üzerine...", Eğitim ve Bilim Dergisi, Cilt. 1, Sayı. 4, Ankara, s.6.

⁹⁰ Enç, a.g.k., s.276.

⁹¹ Özgür, a.g.k., s.255

III. BÖLÜM: 7-12 YAŞ ARASI ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARIN EĞİTİMİ VE BİR YÖNTEM ÖNERİSİNE İLİŞKİN ALAN ARAŞTIRMASI

1. ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

1.1. Amaç ve Kapsam

1.1.1. Amaç

Üstün yetenekli çocuklar ülkelerin gelişimleri açısından özel önem taşımaktadırlar. Üstün yetenekli çocuklar ne kadar iyi hayata hazırlanırsa o derece ülkeye fayda sağlayacaklardır. Bu çocukların eğitimi, çok uzun yıllardır tartışmalı bir konu olmuştur. Üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili dünyada ve ülkemizde henüz sabitlenmiş bir eğitim yöntemi kabul edilmemiştir. Ülkemizde üstün yeteneklilerin nasıl eğitilmesi gerektiği konusu son dönemlerde araştırılmaya başlanmıştır. Paralel biçimde üstün yetenekli öğrencilerin eğitimlerine yönelik bir eğitim yöntemi uygulanmamıştır.

Gelişmiş ülke örneklerine baktığımızda üstün yeteneklilerin potansiyelinin çok iyi kullanıldığı dikkati çekmektedir. Türkiye dışında birçok ülkede üstün yetenekli öğrenciler için farklılaştırılmış eğitim programlarına sahip okulların olduğunu, üstün yetenekli çocukların erken yaşlarda belirlenip gruplandırılma yöntemi ile özel eğitim aldıklarını, hızlandırma yöntemi kullanılarak 11-12 yaşlarındaki çocukların üniversitelerden ders alabilmekte olduğunu hatta bu yaşlarda üniversitelerden mezun olabildikleri görülmektedir. Özel eğitim imkanları erken yaşlarda verilmektedir. Bu da kişinin erken yaşlarda ihtiyaç duyduğu eğitimin sağlanmasına, yönlendirilmesine neden olmakta, beyin göçünü azaltmaktadır.

Ülkemizde üstün yetenekli çocuklara ve ailelerine yeterli düzeyde rehberlik ve danışma hizmetleri sunulamamaktadır. Bu hizmetlerin yetersiz olması ailenin çocuğuna yardımcı olamamasına neden olmakta, hatta ailenin yanlış davranışlarda bulunmasına yol açmaktadır. Üstün yetenekli çocukların bilişsel yetenekleri geliştirilirken, duyuşsal ve sosyal yeteneklerinin güçlendirilmesi gerekmektedir. Ancak bu şekilde sağlıklı bireyler yetiştirilebilmektedir. Rehberlik Araştırma Merkezleri'nde bu konu üzerine özel çalışmalar yapılacak birimin bulunmaması da ülkemiz açısından büyük bir eksikliklerdir.

Zekanın en üst seviyelere çıktığı 7-12 yaş aralığı üstün yetenekli çocukların eğitiminde en kritik dönemdir. Bireyin, bu en üst zeka seviyesine sahip yaşlarda

yeteneklerine uygun ve etkin bir yöntemle eğitilmesi gerekmektedir. Bu araştırma ile 7-12 yaş üstün yetenekli çocukların eğitimine yönelik uygulanması gereken etkin eğitim yöntem önerisi oluşturmak amaçlanmıştır. Yöntem önerisi oluştururken, öğretmen seçimi, bireyin özelliklerine uygun eğitim programı, eğitim süresi, üstün yetenekliliğin belirlenmesinde görevli kurumlar, üstün yetenekliliğin belirlenme zamanı, üstün yetenekli çocuğun kendi özelliklerine sahip bireyler içerisindeki başarısı belirleyici faktörler olarak kabul edilmiştir.

“7-12 yaş üstün yetenekli çocukların eğitimlerinde gruplandırılmış, hızlandırılmış, zenginleştirilmiş eğitim programının normal-özel eğitim kurumu ayırımında etkin olup olmadığının belirlenmesi” araştırmanın problem cümlesidir.

Alt problemler şunlardır:

- Üstün yetenekli çocukların eğitiminde görevli öğretmenlerin, üstün yetenekli çocukların gruplandırılarak eğitilmesi konusundaki görüşleri nelerdir?

-Üstün yetenekli çocukların eğitiminde görevli öğretmenlerin, üstün yetenekli çocukların eğitiminde zenginleştirmeye yönelik uygulamalar konusundaki görüşleri nelerdir?

-Üstün yetenekli çocukların eğitiminde görevli öğretmenlerin, üstün yetenekli çocukların hızlandırılmış eğitim yöntemlerine göre eğitilmesi konusundaki görüşleri nelerdir?

-Üstün yetenekli çocukların eğitiminde görevli öğretmenlerin, üstün yetenekli çocukların eğitiminde kullanılan gruplandırma, hızlandırma ve zenginleştirme modelleri konusundaki görüşlerinin;

-Cinsiyetlerine,

-Yaşlarına,

-Medeni durumlarına,

-En son mezun oldukları öğrenim kurumlarına,

-Meslekteki kıdemlerine,

-Branşlarına,

-Şuan çalışmakta oldukları eğitim kurumuna,

-Şuan çalışmakta oldukları eğitim kurumundan önce çalışılan eğitim kurumuna,

-Üstün yetenekli çocukların eğitiminde çalışma sürelerine,

-Üstün yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili alınan özel eğitimlerine, göre farklılık göstermekte midir?

1.1.2. Kapsam

Araştırmanın evrenini 2008-2009 eğitim öğretim döneminde İstanbul ilinde bulunan, üstün yetenekli çocuklara eğitim veren resmi ve özel eğitim kurumlarında, 7-12 yaş üstün yetenekli çocukların eğitiminde görevli öğretmenler oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini, İstanbul ili, Fatih, Gaziosmanpaşa, Kadıköy ve Çamlıca ilçelerinde bulunan, üstün yetenekli çocuklara eğitim veren 2' si resmi 2'si özel eğitim kurumunda, üstün yetenekli çocukların eğitiminde görevli 67 öğretmen oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini oluşturan İstanbul ili Fatih, Gaziosmanpaşa, Kadıköy ve Çamlıca ilçelerinde bulunan üstün yetenekli çocuklara eğitim veren eğitim kurumları ve üstün yetenekliler eğitiminde görevli öğretmen sayıları Tablo-1'de gösterilmiştir

Tablo-1

Örnekleme Yeri Alan Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okullara Göre Dağılımı

No	İlköğretim Okulları	Öğretmen Sayıları
1	Beyazıt Ford Otosan İlköğretim Okulu	24
2	İstanbul Kadıköy Bilim Sanat Merkezi	23
3	Özel Çamlıca Coşkun İlköğretim Okulu	10
4	Özel Gaziosmanpaşa Şefkat İlköğretim Okulu	10
Toplam		67

1.2. Sayılı ve Sınırlılıklar

Ülkemizde üstün yetenekli çocukların eğitiminde özel eğitim uygulayan okul sayısının azlığı nedeniyle, anket kapsamındaki okul sayısı sınırlıdır. İstanbul, Türkiye'deki diğer illere göre imkanları en çok olan ildir. İstanbul ili Türkiye'nin merkezinde olmasına rağmen 7-12 yaş arasındaki üstün yetenekli bireylere eğitim veren bir tane devlet okulu bulunmaktadır. Bu devlet okulu Beyazıt Ford Otopan İlköğretim Okulu'dur. Üstün yetenekli öğrencilerin normal okullarından sonra özel yeteneklerini geliştirmek için gittikleri Bilim Sanat Merkezleri bulunmaktadır. İstanbul ilinde Kadıköy Bilim Sanat Merkezi bulunmaktadır. Son yıllarda özel okullar üstün yeteneklilere farklılaştırılmış programlar uygulamaktadır. Bunlardan yine İstanbul'da bulunan Coşkun Koleji ve Şefkat Koleji'nde de anket uygulaması yapılmıştır.

Öğretmenlerin uygulanan anket sorularına objektif ve gerçeğe uygun cevaplar verdikleri ve anket sorularına cevap veren öğretmenlerin üstün yetenekli çocukların eğitimleriyle ilgili bilgi sahibi oldukları varsayılmaktadır.

Bu araştırma;

- 1- 2008-2009 eğitim öğretim yılı bitimi seminer döneminde,
- 2- İstanbul ili Kadıköy ilçesinde bulunan 7-12 yaş üstün yetenekli çocukların eğitim gördüğü Bilim Sanat Merkezi'ndeki öğretmenleri,
- 3- İstanbul ili Fatih ilçesinde bulunan M.E.B.'na bağlı 7-12yaş üstün yetenekli çocukların eğitim gördüğü devlet okulunun öğretmenleri,
- 4- İstanbul ili Gaziosmanpaşa ve Maltepe ilçelerinde bulunan 7-12 yaş üstün yetenekli çocukların eğitim gördüğü M.E.B.' na bağlı özel okulların üstün yeteneklilere eğitim veren öğretmenleri,
- 5- Uygulanan ankete verilecek cevaplarla sınırlıdır.

1.3. Yöntem ve Analiz

1.3.1. Yöntem

Araştırma, 7-12 yaş arası üstün yetenekli çocukların eğitim yöntemlerine yönelik bir yöntem önerisi oluşturmak amacıyla yapılmıştır. Üstün yetenekli çocukların eğitiminde görevli öğretmenlerin, konu hakkındaki görüşlerinin alınabilmesi için saha çalışması

yapılmıştır. Temel probleme ait alt problemler oluşturularak, alt problemlere uygun konuyla ilgili anket soruları hazırlanmıştır. Anket formu hazırlanırken literatür taramasından, uzman görüşünden yararlanılmıştır.

Anket çalışması iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde anketin uygulandığı öğretmenlere yönelik kişisel bilgilere ait 10 adet soru bulunmaktadır. Kişisel bilgiler (cinsiyet, yaş, medeni durum, mezun olunan okul, mesleki kıdem, çalışılmakta olan okul, önceden çalışılan kurum, branş, üstün yeteneklilerin eğitiminde çalışılma süresi, alınan özel eğitimler) araştırmanın bağımsız değişkenlerini oluşturmaktadır. Birinci bölümdeki sorular çoktan seçmeli maddelerden oluşmaktadır.

Anketin ikinci bölümünde 7-12 yaş arası üstün yetenekli çocukların eğitiminde etkin eğitim yönteminin belirlenmesine yönelik öğretmenlerin fikirlerini almak üzere hazırlanmış sorular bulunmaktadır. Sorular zenginleştirme, gruplandırma, hızlandırma eğitim modellerine yönelik oluşturulmuştur. Eğitim yöntemine ilişkin 23 soru bulunmaktadır. İkinci bölüm soruları 5’li likert ölçeğiyle oluşturulmuştur. Her maddenin karşısına “tamamen katılıyorum”, “katılıyorum”, “kararsızım”, “katılmıyorum”, “hiç katılmıyorum” yazılarak öğretmenlerden uygun olanı işaretlemeleri istenmiştir.

Örnekleme oluşturan üstün yeteneklilere eğitim veren kurumlarda üstün yeteneklilerin eğitiminde görevli öğretmenlere “dağıtılan anket” ile “geri dönen anket” sayıları ve bunların geri dönüş oranları Tablo-2’de yer almaktadır. Görüldüğü üzere, uygulanan anketlerin geri dönüş oranı %100 dür.

Tablo-2
Dağıtılan Anket Sayıları ve Geri Dönüş Oranları

No	Anketin Uygulandığı Okullar	Dağıtılan Anket Sayısı	Geri Dönen Anket Sayısı	Dönüş Oranı (%)
1	Beyazıt Ford Otosan İlköğretim Okulu	24	24	100
2	İstanbul Kadıköy Bilim Sanat Merkezi	23	23	100
3	Özel Çamlıca Coşkun İlköğretim Okulu	10	10	100
4	Özel Gaziosmanpaşa Şefkat İlköğretim Okulu	10	10	100
	Toplam	67	67	100

Anketlerin uygulaması 2008–2009 eğitim öğretim yılı II. dönemi Mayıs ayında örnekleme yer alan eğitim kurumlarında, araştırmacı tarafından öğretmenlerle birebir görüşülerek gerçekleştirilmiştir. Evrende yer alan tüm öğretmenlere anket uygulanmış ve 67 anket formunun tamamı geri dönmüştür.

1.3.2. Analiz

Araştırma sürecinde toplanan veriler Microsoft Excel ve SPSS 17.0 for Windows (Statistical Package For Social Sciences) paket programı kullanılarak çözümlenmiştir.

İlk bölümde yer alan ve 10 adet sorudan oluşan bağımsız değişkenlere ait bilgilerin (cinsiyet, yaş, medeni durum, meslekteki kıdem, branş, şuan çalışılan eğitim kurumu, daha önce çalışılan eğitim kurumu, mesleki kıdem, üstün yeteneklilerin eğitiminde çalışılma süresi, üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili alınan özel eğitimler) standart sapma, yüzde ve aritmetik ortalamaları hesaplanmış, bunlarla ilgili tablo oluşturularak değerlendirilmiştir. İkinci bölümde, 7-12 yaş arası üstün yetenekli çocukların eğitimlerine yönelik uygun eğitim modelini belirlemeye yönelik 23 adet soru bulunmaktadır. Bu soruların da frekans, yüzde ve standart sapmaları hesaplanmış, tablo oluşturulmuş ve yorumlanmıştır.

Üçüncü bölümde bağımsız değişkenler (cinsiyet, yaş, medeni durum, mezun olunan okul, mesleki kıdem, çalışılmakta olan okul, önceden çalışılan kurum, branş, üstün yeteneklilerin eğitiminde çalışılma süresi, alınan özel eğitimler) ile bağımlı değişkenler arasındaki ilişkiler test edilmiş, anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığı araştırılmıştır. Bağımlı değişkenler hızlandırma, gruplandırma ve zenginleştirme eğitim yöntemleri bakımından üç grupta toplanmış, anlamlı farklılık bulunup bulunmadığına ilişkin t Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizinden yararlanılmış, verilerin aritmetik ortalama, frekans ve yüzdelik değerleri hesaplanmış, bu değerlerle ilgili tablolar oluşturularak yorumlanmıştır. Varyans çözümlemesi sonucunun anlamlı olduğu durumlarda farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Scheffe ve LSD Çoklu Karşılaştırma Testleri kullanılmıştır.

Güvenirlilik analizi yapılan anketin güvenirlilik seviyesi (Cronbach's Alpha) 0.793 (%79,3) seviyesinde gerçekleşmiştir. Güvenirlilik seviyesinin yeterli olduğu düşünülerek anketten madde çıkarılmasına gerek olmadığına karar verilmiştir.

2. ARAŞTIRMA SONUÇLARI

2.1. Bağımsız Değişkenlere İlişkin Sonuçlar

Bu bölümde araştırmanın bağımsız değişkenlerine ait veriler değerlendirilmiştir. Örnekleme yer alan öğretmenlerin bağımsız değişkenlere göre dağılımı Tablo-3'de verilmektedir.

Tablo-3
Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Cinsiyet Dağılımı

	Frekans	Yüzde
Bay	34	50,7
Bayan	33	49,3
Toplam	67	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, öğretmenlerin %50,7 sinin baylardan, %49,3 ünün ise bayanlardan oluşmaktadır. %50,7 ile baylar en fazla payı almakla birlikte, bayanlar da %49,3 ile baylara yakın bir dağılıma sahiptirler. Cinsiyet dağılımlarının eşit olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo-4
Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Yaş Dağılımı

	Frekans	Yüzde
21-29 yaş	19	28,4
30-39 yaş	33	49,3
40-49 yaş	10	14,9
50 ve üstü yaş	5	7,5
Toplam	67	100,0

Örnekleme dahil olan öğretmenlerin yaşa göre dağılımları incelendiğinde, %49,3'lük yüzde ile en çok 30-39 yaş arasının oluşturduğunu, daha sonra %28,4'lük dilim ile 21-29 yaş aralığının geldiği görülmektedir. 40-49 yaş aralığının %14,9, 50 ve üstü yaş

aralığının ise %5 olduğu görülmektedir. Dolayısıyla araştırmaya katılan öğretmenler genç bir yapı sergilemektedirler.

Tablo-5
Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Medeni Durum Dağılımı

	Frekans	Yüzde
Evli	44	65,7
Bekar	20	29,9
Boşanmış	3	4,5
Toplam	67	100,0

Ankete dahil olan öğretmenlerin evli öğretmenler %65,7 bekar öğretmenler 29,9 boşanmış öğretmenler %4,5 oranındadırlar. %65,7 ile evli öğretmenler ağırlığı oluşturmaktadırlar.

Tablo-6
Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin En Son Mezun Olunan Öğrenim Kurumu Dağılımı

	Frekans	Yüzde
Ön Lisans	1	1,5
Eğitim Enstitüsü	5	7,5
Eğitim Fakültesi	34	50,7
Yüksek Lisans	17	25,4
Fen- Edebiyat Fakültesi	8	11,9
Diğer	2	3,0
Toplam	67	100,0

Eğitim durumlarına ilişkin bulgular incelendiğinde ankete katılan öğretmenlerin %50,7 sinin eğitim fakültesinden, %25,4 ünün yüksek lisans, %11,9 unun da fen edebiyat fakültesi mezunu olduğu görülmektedir. Ankete katılan öğretmenlerin çoğunluğunun lisans ve üstü eğitim aldıkları görülmektedir. Ancak eğitim fakülteleri öne çıkmaktadır. Yüksek lisans yapan öğretmenlerin oranı da önemlidir. Yine fen edebiyat mezunlarının payı da dikkat çekicidir.

Tablo-7**Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Meslekteki Kıdem Dağılımı**

	Frekans	Yüzde
1-5 yıl	14	20,9
6-10 yıl	20	29,9
11-15 yıl	18	26,9
16-20 yıl	6	9,0
21-25 yıl	7	10,4
26 ve üstü yıl	2	3,0
Toplam	67	100,0

Mesleki kıdem durumlarına ilişkin veriler incelendiğinde ankete katılan öğretmenlerin % 29,9'unun 6-10 yıl, % 26,9'unun 11-15 yıl, % 20,9'unun da 1-5 yıl içinde oldukları görülmektedir. Kıdem aralığı %29,9 ile en fazla 6-10 yıl aralığındadır.

Tablo-8**Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Branş Dağılımı**

	Frekans	Yüzde
Sınıf Öğretmeni	19	28,4
Türkçe	4	6,0
Matematik	3	4,5
Sosyal Bilgiler	1	1,5
Rehberlik	6	9,0
Müzik	3	4,5
Beden Eğitimi	2	3,0
Bilgisayar	3	4,5
İngilizce	11	16,4
Görsel Sanatlar	3	4,5
Bilişim Teknolojileri	1	1,5
Biyoloji	1	1,5
Coğrafya	1	1,5
Edebiyat	1	1,5

Felsefe	1	1,5
Fizik	2	3,0
Kimya	1	1,5
Tarih	2	3,0
Teknoloji Tasarım	1	1,5
Üstün Zekalılar Öğretmenliği	1	1,5
Toplam	67	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerin branş dağılımları incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin %28,4 ile en yüksek yüzdeye sahip oldukları görülmektedir. İngilizce öğretmenlerinin yüzdesi ise %16,4 ile ikinci sırada yer almaktadır. İngilizce öğretmenlerini %9 ile rehber öğretmenler izlemektedir. Türkçe öğretmenleri ise %6 lık bir dilime sahiptir. %4,5'lik yüzdeliğe sahip branşlar ise sırasıyla matematik, müzik, bilgisayar, görsel sanatlardır. Fizik, tarih ve beden eğitimi branşları ise %3 lük bir dilime sahiptir. Son olarak %1,5 yüzdeliğe sahip branşlar ise sosyal bilgiler, bilişim teknolojileri, biyoloji, coğrafya, edebiyat, kimya, teknolojik tasarım ve üstün zekalılar öğretmenliğidir. Üstün yetenekli çocukların eğitiminde Bilim Sanat Merkezi ve ilköğretim okullarında sınıf öğretmenliği dışında, belli derslere branş öğretmenlerinin girmesi nedeniyle, branş çoğunluğu göze çarpmaktadır.

Tablo-9

Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Şuan Çalışmakta Oldukları Eğitim Kurumu Dağılımı

	Frekans	Yüzde
Devlet Okulu	24	35,8
Bilim Sanat Merkezi	23	34,3
Özel Okul	20	29,9
Toplam	67	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerin halen çalışmakta oldukları eğitim kurumları incelendiğinde, devlet okulunda çalışanların %35,8 Bilim Sanat Merkezinde çalışanların %34,3 ve özel okulda çalışanların %29,9 olduğu görülmüştür. Devlet okulu, Bilim Sanat

Merkezi ve özel okulda çalışanların oranlarının birbirlerine yakın oldukları görülmektedir. Dolayısıyla, üç farklı eğitim kurumu benzer oranları paylaşmaktadır.

Tablo-10

Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Şuan Çalışmakta Oldukları Eğitim Kurumundan Önce Çalıştıkları Kurum Dağılımı

	Frekans	Yüzde
Devlet Okulu	43	64,2
Bilim Sanat Merkezi	1	1,5
Özel Okul	19	28,4
Daha Önce Çalışmamış	4	6,0
Toplam	67	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerin şu an çalışmakta oldukları eğitim kurumundan önce çalıştıkları eğitim kurumuna bakıldığında, devlet okulunda olanlar %64,2 sini oluşturmaktadır. Bir önceki çalıştıkları kurum özel okul olanların payı ise %28,4 tür. Bilim Sanat Merkezinde çalışmış olanları ise %1,5'luk bir paya sahiptir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %6 lığı daha önce başka bir eğitim kurumunda çalışmamış gözükmektedir.

Tablo-11

Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitiminde Çalışma Sürelerinin Dağılımı

	Frekans	Yüzde
1-5 yıl	52	77,6
6-10 yıl	12	17,9
11-15 yıl	1	1,5
16-20 yıl	1	1,5
26 yıl ve üstü	1	1,5
Toplam	67	100,0

Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde çalışma sürelerine ilişkin veriler incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin %77,6'sını 1-5 yıllarının içerisinde oldukları gözlemlenmektedir. 6 ile 10 yıl arasında çalışmış olan kişilerin %17,9'dur.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin üstün yeteneklilerin eğitiminde çalışma süreleri 1-5 yıllarında yoğunlaşmaktadır. Bu sonuçtan hareketle öğretmenlerin üstün yeteneklilerin eğitiminde deneyimlerinin az olduğu ifade edilebilir.

Tablo-12
Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Üstün Yeteneklilerin Eğitimi İle İlgili
Aldıkları Özel Eğitimlerin Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Cevaplar Arası Yüzde
Hizmet içi eğitim	50	50,0	74,6
Lisans eğitim dersleri	7	7,0	10,4
Konuyla ilgili tez hazırlama	2	2,0	3,0
Yüksek lisans eğitim dersleri	4	4,0	6,0
Gönüllü katılan kurs veya seminerler	31	31,0	46,3
Hiçbir özel eğitim almadım	6	6,0	9,0
Toplam	100	100,0	149,3

Alınan kursların %50'si hizmet içi eğitimler olurken, %31 ile gönüllü katılımın olduğu kurs veya seminer ikinci sırayı almaktadır. Görüşülen öğretmenlerin %6'sı hiçbir özel eğitim almadığını bildirmektedirler. Bu soru çoklu cevap alınan bir soru olduğundan 67 görüşmecedan toplam 100 cevap gelmiştir. Araştırma kapsamındaki öğretmenler üstün yeteneklilerin eğitimiyle ilgili hizmet içi eğitimden geçirilmiş olup, gönüllü kurs ve seminerlere katılmışlardır. En az alınan cevap ise 'konuyla ilgili tez hazırlanması' cevabıdır. Öğretmenlerin özel bir seçimden geçirilmeden, üstün yetenekli öğrencilerin eğitimlerinde görevlendirildikleri sonucuna ulaşılabilir.

2.2. Bağımlı Değişkenlere İlişkin Sonuçlar

Bu bölümde üstün yetenekli çocukların eğitiminde görevli öğretmenlerin, 7-12 yaş arası üstün yetenekli çocukların eğitimlerinde uygulanması gereken en uygun yöntemle yönelik görüşlerinin istendiği sorular bulunmaktadır. Araştırmanın 1.,2.,3. alt problemleri olan;

-Üstün yetenekli çocukların eğitiminde görevli öğretmenlerin, üstün yetenekli çocukların Gruplandırılarak eğitilmesi konusundaki görüşleri nelerdir?

-Üstün yetenekli çocukların eğitiminde görevli öğretmenlerin, üstün yetenekli çocukların eğitiminde zenginleştirmeye yönelik uygulamalar konusundaki görüşleri nelerdir?

-Üstün yetenekli çocukların eğitiminde görevli öğretmenlerin, üstün yetenekli çocukların Hızlandırılmış eğitim yöntemlerine göre eğitilmesi konusundaki görüşleri nelerdir? sorularının yanıtları aranmaktadır.

Görüşlere verilen cevapların aritmetik ortalamaları, standart sapmaları ve yüzdeleri tablo 13'de görülmektedir.

Tablo-13
Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin 7-12 Yaş Arası Üstün Yetenekli Çocukların Eğitim Yöntemine İlişkin Görüşleri
Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Yüzdeleri Değerleri

Madde No:	Ölçek Maddeleri	Ortalama	Yüzde	Std. Sapma
1	Birlikte eğitimde eğitim hızından sıkılma.	4,46	0,892	0,804
2	Kendi özelliklerindekiyle eğitim görmesi.	3,91	0,782	1,138
3	Erken yaşta okula başlatılması.	3,06	0,612	1,358
4	Bireyselleştirilmiş eğitimprogramı hazırlanması.	4,27	0,854	0,947
5	Eğitmcilerin özel eğitim alması.	4,37	0,874	0,935
6	Eğitim sürecinde proje çalışmalarına ağırlık verilmesi.	4,42	0,884	0,742
7	Ders saatlerinin normalden fazla Olması.	2,94	0,588	1,229
8	Birlikte eğitim görmenin sosyalleşmesini engellememesi.	3,69	0,738	1,17
9	İlköğretimi erken bitirip bir üst kuruma geçmesi.	3,43	0,686	1,246
10	Belirlenmelerinin okul öncesi dönemde M.E.B tarafından yapılması.	3,79	0,758	1,162
11	Üstün yetenekli çocuklar için özel okul açılması.	4,34	0,868	0,845
12	Zenginleştirilmiş eğitim programıyla eğitim görmesi.	4,66	0,932	0,641
13	Rehberlik ve danışma hizmetlerinin ücretsiz verilmesi.	4,81	0,962	0,398
14	Öğrencinin güçlü yönlerine göre eğitim yapılması.	4,82	0,964	0,386

15	Yetenekli olduğu alanlarda üniversitedeki uzmanlardan ders alması.	4,36	0,872	0,811
16	Eğitim programının gelişim özelliklerine göre farklılaştırılması.	4,54	0,908	0,586
17	Eğitim ortamının uygulamaya elverişli dersane dışında olması.	4,72	0,944	0,454
18	Normalden fazla konu işlenmesi.	3,67	0,734	1,079
19	Üstün yeteneklilerin büyük çoğunluğuna ulaşılamaması.	4,42	0,884	0,819
20	Üstün Yeteneklilerin Ailelerin Rehberlik Araştırma Merkezlerinde bilgilendirilmesi.	4,52	0,904	0,66
21	Öğrencinin Bilim Sanat Merkezine gitmesinin tüm zamanını okul ortamında geçirmesine neden olması.	3,67	0,734	0,975
22	Üstün yeteneklilerin tanılanması ve belirlenmesi için özel birim açılması.	4,27	0,854	0,863
23	Seçmeli ders sistemiyle eğitim görmesi.	4,51	0,902	0,612
	Toplam	4,16	0,83	1,040

Tablo-13 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin 7-12 yaş arası üstün yetenekli çocukların eğitim yöntemine yönelik sorulara verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması, standart sapması ve yüzdelik değerlerine göre; 14. maddede yer alan “öğrencinin güçlü yönlerine göre eğitim yapılması” ifadesi %96; 13. maddede yer alan “rehberlik ve danışma hizmetlerinin ücretsiz verilmesi” ifadesi %96; 17. maddede “eğitim ortamının uygulamaya elverişli dersane dışında olması” ifadesi %94; 12. maddede “ zenginleştirilmiş eğitim programıyla eğitim görmesi” ifadesi %93, 16. maddede yer alan “eğitim programının gelişim özelliklerine göre farklılaştırılması”, 20. maddede yer alan “ailelerin Rehberlik Araştırma Merkezlerinde bilgilendirilmesi” ve 23. maddede yer alan “ seçmeli ders sistemiyle eğitim görmesi” ifadeleri %90 oranlarıyla en çok ağırlığa sahip ölçek maddeleri oldukları görülmektedir.

En aza paya sahip ifadeler ise, 7. maddede yer alan “ ders saatlerinin normalden fazla olması” %58, 3. maddede yer alan “erken yaşta okula başlama”ifadesi % 61, 9. maddede yer alan “ ilköğretimi erken bitirip bir üst kuruma geçmesi” ifadesi %68 olarak belirlenmektedir.

7-12 yaş arası üstün yetenekli çocukların eğitim yönteminin belirlenmesine yönelik öğretmen görüşleri hakkında toplam 23 madde bulunmaktadır. Madde bazında değerlendirme yapıldığında ulaşılan sonuçlar aşağıda sunulmuştur

Tablo-14
Birlikte Eğitimde Eğitim Hızından Sıkılma

	Frekans	Yüzde
Hiç Katılmıyorum	1	1,5
Katılmıyorum	2	3,0
Kararsızım	1	1,5
Katılıyorum	24	35,8
Tamamen Katılıyorum	39	58,2
Toplam	67	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %58,2 si üstün yetenekli öğrencilerin normal öğrencilerle beraber eğitim alırken eğitim hızından sıkılmaları konusuna tamamen katılırken, %35,8'i katılıyorum dediği görülmektedir. Öğretmenler üstün yetenekli çocukların normal öğrencilerle eğitim görürken eğitim hızından sıkıldıkları yönünde görüş bildirmişlerdir.

Tablo-15
Kendi Özelliklerindekiyle Eğitim Görmesi

	Frekans	Yüzde
Hiç Katılmıyorum	3	4,5
Katılmıyorum	6	9,0
Kararsızım	10	14,9
Katılıyorum	23	34,3
Tamamen Katılıyorum	25	37,3
Toplam	67	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %37,3'ü üstün yetenekli çocukların kendi özelliklerindeki bireylerle eğitim görmesi konusunda tamamen katılıyorum demişlerdir. katılıyorum diyen öğretmenlerin payı %34,3'tür. Öğretmenlerin üstün yetenekli çocukların kendi özelliklerindeki bireylerle birlikte eğitim görmesi gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir.

Tablo-16
Erken Yaşta Okula Başlatılması

	Frekans	Yüzde
Hiç Katılmıyorum	8	11,9
Katılmıyorum	21	31,3
Kararsızım	11	16,4
Katılıyorum	13	19,4
Tamamen Katılıyorum	14	20,9
Toplam	67	100,0

Üstün yetenekli öğrencilerin 1. sınıfa normal erken yaşta başlaması konusuna araştırmaya katılan öğretmenlerin %20,9 u tamamen katılırken, %19,4 u bu konuda olumlu görüş bildirirken, %31,3 u katılmadıklarını, %11,9 u hiç katılmamaktadır. %16,4 luk bir kısım ise kararsız görüş bildirmiştir. Genel olarak öğretmenler, üstün yeteneklilerin okula erken başlaması konusunda olumlu görüş bildirmemişlerdir. Kararsızım diyenlerin oranı da küçümsenmeyecek niteliktedir.

Tablo-17
Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Hazırlanması

	Frekans	Yüzde
Katılmıyorum	7	10,4
Kararsızım	2	3,0
Katılıyorum	24	35,8
Tamamen Katılıyorum	34	50,7
Toplam	67	100,0

Üstün yetenekli çocuklar için bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanması konusunda, araştırmaya katılan öğretmenlerin %50,7'si tamamen katılıyorum, %35,8'i de katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. %3'lük bir kısım öğretmen kararsız kalmıştır. %10,4 oranında bir kısım öğretmen ise, katılmıyorum demiştir. Hiç katılmıyorum cevabını veren öğretmen bulunmamaktadır. Dolayısıyla öğretmenler bireysel eğitim programı yönünde olumlu görüş bildirmişlerdir.

Tablo-18
Eğitimcilerin Özel Eğitim Alması

	Frekans	Yüzde
Katılmıyorum	6	9,0
Kararsızım	3	4,5
Katılıyorum	18	26,9
Tamamen Katılıyorum	40	59,7
Toplam	67	100,0

Üstün yetenekli öğrencileri eğitecek öğretmenlerin özel eğitim almaları gerektiği konusunda, araştırmaya katılan öğretmenlerin %59,7'si tamamen katılıyorum, %26,9'luk kısım ise katılıyorum görüşünü bildirmişlerdir. %6'lık kısım katılmıyorum görüşü bildirirken, hiç katılmıyorum görüşünü bildiren olmamıştır. Öğretmenler, çarpıcı bir ağırlıkla eğitimcilerin özel eğitim almasından yanadırlar.

Tablo-19
Eğitim Sürecinde Proje Çalışmalarına Ağırlık Verilmesi

	Frekans	Yüzde
Katılmıyorum	3	4,5
Kararsızım	1	1,5
Katılıyorum	28	41,8
Tamamen Katılıyorum	35	52,2
Toplam	67	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %52,2 si üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde proje çalışmalarına daha çok ağırlık verilmesi konusuna tamamen katılırken, %41,8'i olumlu görüş bildirmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %4,5'u katılıyorum, %1,5'u da kararsızım yanıtını vermiştir. Öğretmenler eğitim sürecinde proje çalışmalarının önemine dikkat çekmektedirler.

Tablo-20**Ders Saatlerinin Normalden Fazla Olması**

	Frekans	Yüzde
Hiç Katılmıyorum	6	9,0
Katılmıyorum	26	38,8
Kararsızım	9	13,4
Katılıyorum	18	26,9
Tamamen Katılıyorum	8	11,9
Toplam	67	100,0

Üstün yeteneklilerin eğitiminde ders saatlerinin normalden fazla olması konusunda, araştırmaya katılan öğretmenlerin %38,8'i katılmıyorum cevabı verdiği görülmektedir. Öğretmenlerin %9'u hiç katılmıyorum şeklinde görüş bildirmektedir. %11,9'luk kısım tamamen katılıyorum demektir. %26,9'luk kesim de olumlu görüş bildirmektedir. Denilebilirki, öğretmenler üstün yetenekli öğrencilerin ders saatlerinin normal öğrencilere göre daha fazla olması konusunda olumsuz düşünmektedirler.

Tablo-21**Birlikte Eğitim Görmenin Sosyalleşmesini Engellememesi**

	Frekans	Yüzde
Hiç Katılmıyorum	3	4,5
Katılmıyorum	10	14,9
Kararsızım	11	16,4
Katılıyorum	24	35,8
Tamamen Katılıyorum	19	28,4
Toplam	67	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenler birlikte eğitim görmenin sosyalleşmesini engellemeyeceği konusunda %35,8 oranında katılıyorum, %28,4 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. %14,9'luk kısım katılmıyorum yanıtını verirken, %4,5'luk kısım ise hiç katılmadıklarını belirtmektedirler.

Genel olarak birlikte eğitim görmenin sosyalleşmeyi engellemeyeceği görüşündedirler.

Tablo-22
İlköğretimi Erken Bitirip Bir Üst Kuruma Geçmesi

	Frekans	Yüzde
Hiç Katılmıyorum	4	6,0
Katılmıyorum	14	20,9
Kararsızım	15	22,4
Katılıyorum	17	25,4
Tamamen Katılıyorum	17	25,4
Toplam	67	100,0

Tablo-22’de görüldüğü üzere “ilköğretimi erken bitirip bir üst kuruma geçmesi” ifadesine öğretmenlerin %25,4’ü tamamen katılıyorum, %25,4’ü katılıyorum, %20,9’u katılmıyorum, %6’sı da hiç katılmıyorum şeklinde görüş belirtmişlerdir. %22,4’ü kararsızım şeklinde görüş bildirmişlerdir. %22,4’lük küçümsenmeyecek bir kısmın, üstün yeteneklilerin eğitiminde görevli olduğu halde görüş bildirememesi dikkat çekmektedir. Ancak araştırma bulguları öğretmenlerin İlköğretimi erken bitirip bir üst kuruma geçmesini düşünmektedirler.

Tablo-23
Belirlenmelerinin Okul Öncesi Dönemde M.E.B Tarafından Yapılması

	Frekans	Yüzde
Hiç Katılmıyorum	4	6,0
Katılmıyorum	5	7,5
Kararsızım	14	20,9
Katılıyorum	22	32,8
Tamamen Katılıyorum	22	32,8
Toplam	67	100,0

Üstün yetenekli çocukların belirlenmesinin okul öncesi dönemde M.E.B tarafından yapılması konusunda, araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri tablo-23’de görülmektedir. %32,8’i tamamen katılıyorum, %32,8’i katılıyorum şeklinde yanıt bildirmişlerdir. %4’ü hiç katılmıyorum, %5’i katılmıyorum demektir. Üstün yetenekli çocuklara yönelik eğitim öğretim hizmeti veren öğretmenlerin üstün yeteneklilerin

belirlenmesi ile ilgili görüş bildirememiş olması dikkat çekmektedir. Genel olarak bakıldığında öğretmenler, belirlemenin okul öncesi dönemde M.E.B tarafından yapılması gerekmektedir ifadesine katılmaktadırlar. Dolayısıyla insiyatifin M.E.B.'de olması gerektiği düşüncesindedirler.

Tablo-24
Üstün Yetenekli Çocuklar İçin Özel Okul Açılması

	Frekans	Yüzde
Hiç Katılmıyorum	1	1,5
Katılmıyorum	3	4,5
Kararsızım	1	1,5
Katılıyorum	29	43,3
Tamamen Katılıyorum	33	49,3
Toplam	67	100,0

Tablo-24'de görüldüğü gibi Üstün yetenekli çocuklar için özel okul açılması gerekmektedir ifadesine, araştırmaya katılan öğretmenlerin %49,3'ü tamamen katılıyorum, %43,3'ü katılıyorum, %1'i kararsızım, %1,5'i hiç katılmıyorum, %4,5'i katılmıyorum şeklinde görüş belirtmektedirler. Sonuç olarak, araştırmaya katılan öğretmenler her bölgede ihtiyacı karşılayacak şekilde devlete ait yetenekli öğrenciler ilköğretim okullarının açılması görüşünde birleşmektedirler.

Tablo-25
Zenginleştirilmiş Eğitim Programıyla Eğitim Görmesi

	Frekans	Yüzde
Hiç Katılmıyorum	1	1,5
Katılıyorum	19	28,4
Tamamen Katılıyorum	47	70,1
Toplam	67	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %70,1'i üstün yetenekli çocukların eğitiminde zenginleştirilmiş eğitim programıyla eğitim görmesi gerekmektedir ifadesine tamamen katılırken, %28,4'ü katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu maddeye verilen

cevaplarda kararsızım yanıtı bulunmamaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sadece %1,5'i konuyla ilgili hiç katılmıyorum görüşünü bildirmektedir. Genel olarak %1,5'lik kısım dışındaki herkesin üstün yetenekli öğrencilerin zenginleştirilmiş eğitim programıyla eğitim görmesi gerektiğini düşündükleri gözlemlenmektedir.

Tablo-26

Rehberlik ve Danışma Hizmetlerinin Ücretsiz Verilmesi

	Frekans	Yüzde
Katılıyorum	13	19,4
Tamamen Katılıyorum	54	80,6
Toplam	67	100,0

Üstün yetenekli öğrencilere duygusal ve kişilik gelişimlerini destekleyecek rehberlik hizmetleri verilmesi konusuna ankete katılan öğretmenlerin %80,6'sının tamamen katıldığı gözlemlenmektedir. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenlerin %19,4'ü de bu konuda olumlu görüş bildirmektedir. Verilen yanıtlar arasında kararsızım, katılmıyorum, hiç katılmıyorum ifadeleri bulunmamaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin tümünün üstün yetenekli öğrencilere duygusal ve kişilik gelişimlerini destekleyecek rehberlik hizmetleri verilmesi konusuna %80 gibi tamamına yakını bir ağırlıkla tamamen katılıyorum diyerek bu konuya gösterdikleri hassasiyeti de dile getirmiş olmaktadır.

Tablo-27

Öğrencinin Güçlü Yönlerine Göre Eğitim Yapılması

	Frekans	Yüzde
Katılıyorum	12	17,9
Tamamen Katılıyorum	55	82,1
Toplam	67	100,0

Üstün yetenekli öğrencinin güçlü yönleri belirlenerek geliştirilmesi konusunda araştırmaya katılan öğretmenlerin %82,1'si tamamen katılırken, %17,9'u da bu konuda olumlu görüşe sahip olduklarını belirtmiştir. Kararsızım, katılmıyorum, hiç katılmıyorum cevaplarına yer verilmediği görülmektedir. Genel olarak öğretmenlerin tümü üstün

yetenekli öğrencinin güçlü yönleri belirlenerek geliştirilmesi gerektiği konusunda ortak görüşe sahiptirler.

Tablo-28

Yetenekli Olduğu Alanlarda Üniversitedeki Uzmanlardan Ders Alması

	Frekans	Yüzde
Katılmıyorum	3	4,5
Kararsızım	5	7,5
Katılıyorum	24	35,8
Tamamen Katılıyorum	35	52,2
Toplam	67	100,0

Ankete katılan öğretmenlerin %52,2'si üstün yetenekli öğrencilerin kendilerini geliştirmek istedikleri alanlarda üniversitelerdeki uzman eğitimcilerden ders almalarının sağlanması konusuna tamamen katıldıklarını, %35,8'si katıldıklarını belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %4,5'i katılmadıklarını belirtirken, %7,5'i kararsız kalmışlardır. Büyük bir çoğunluk üstün yetenekli çocukların kendilerini geliştirmek istedikleri alanlarda üniversitelerdeki uzman eğitimcilerden ders almaları sağlanmalıdır şeklinde görüş bildirmektedir.

Tablo-29

Eğitim Programının Gelişim Özelliklerine Göre Farklılaştırılması

	Frekans	Yüzde
Kararsızım	3	4,5
Katılıyorum	25	37,3
Tamamen Katılıyorum	39	58,2
Toplam	67	100,0

Tablo-29'da görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin %58,2'si eğitim programlarının üstün yetenekli çocukların gelişim özelliklerine göre farklılaştırılması gerektiği konusunda tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmektedirler. Öğretmenlerin %37,3'ü farklılaşmaya katılmaktadır, %4,5'i kararsız kalmaktadırlar. Olumsuz görüş bildiren öğretmen bulunmamaktadır. Dolayısıyla büyük bir çoğunluğu üstün yetenekli

öğrencilerin eğitimlerinin gelişim özelliklerine göre farklılaştırılması gerektiğini düşünmektedirler.

Tablo-30

Eğitim Ortamının Dershane Dışında Uygulamaya Elverişli Olması

	Frekans	Yüzde
Katılıyorum	19	28,4
Tamamen Katılıyorum	48	71,6
Toplam	67	100,0

Üstün yeteneklilerin eğitim ortamının uygulamaya elverişli dershane dışında olması konusunda araştırmaya katılan öğretmenlerin, %71,6'sı tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca %28,4 ü de yine bu konuda olumlu görüşe sahiptir. Bu konuda olumsuz görüş bildiren, kararsız kalan öğretmen bulunmamaktadır. Genel olarak bakıldığında ankete katılan kişilerin tümünün üstün yetenekli çocukların eğitim ortamının dershane dışında uygulamaya elverişli yerler olması gerektiği görüşünde birleştiği gözlemlenmektedir.

Tablo-31

Normalden Fazla Konu İşlenmesi

	Frekans	Yüzde
Hiç Katılmıyorum	1	1,5
Katılmıyorum	11	16,4
Kararsızım	14	20,9
Katılıyorum	24	35,8
Tamamen Katılıyorum	17	25,4
Toplam	67	100,0

Üstün yetenekliler için hazırlanmış eğitim programlarında normal öğrencilere göre daha fazla konu işlenmelidir görüşüne araştırmaya katılan öğretmenlerden %25,4'ü tamamen katılıyorum cevabını verirken, %35,8'i katılıyorum cevabını vermektedir. Ayrıca %20,9'unun kararsız kaldığı bu konuya %1,5'i hiç katılmıyorum, %16,4'ü de

katılmıyorum diyerek olumsuz görüş belirtmiştir. Olumlu görüş bildirilmekle beraber, kararsız kalıp katılmayanların oranı da azımsanmayacak derecededir.

Tablo-32
Üstün Yeteneklilerin Büyük Çoğunluğuna Ulaşamaması

	Frekans	Yüzde
Hiç Katılmıyorum	2	3,0
Kararsızım	2	3,0
Katılıyorum	27	40,3
Tamamen Katılıyorum	36	53,7
Toplam	67	100,0

Ankete katılan öğretmenlerin %53,7 si mevcut eğitim sistemiyle üstün yetenekli bireylerin büyük çoğunluğuna ulaşamaması konusuna tamamen katılırken, %3 ü bu konuda tamamen zıt görüştedir. Ayrıca %3 ünün kararsız kaldığı bu konuda %40,3 lük bir kesim katıldığını belirtmiştir. Ankete katılan öğretmenler, ülkemizde üstün yeteneklilerin belirlenmesi için mevcut olan uygulamaların yetersiz kaldığını, bu çocukların çoğunluğunun tespit edilemediği konusunda hassasiyet belirtmişlerdir.

Tablo-33
Üstün Yeteneklilerin Ailelerinin Rehberlik Araştırma Merkezlerinde Bilgilendirilmesi

	Frekans	Yüzde
Katılmıyorum	1	1,5
Kararsızım	3	4,5
Katılıyorum	23	34,3
Tamamen Katılıyorum	40	59,7
Toplam	67	100,0

Üstün yeteneklilerin ailelerine gerekli rehberlik ve danışma hizmetinin verilmesi konusunda araştırmaya katılan öğretmenlerin %59,6'sı tamamen katılırken, %34,3'ü katılırken sadece %1,5'i katılmıyorum diyerek olumsuz görüş bildirmektedir.1 kişi bu konuda tamamen zıt düşüncededir. Ayrıca öğretmenlerin %4,5'inin kararsız kaldığı

görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenler, üstün yetenekli öğrencilerin ailelerine gerekli rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin sağlanamadığını, bunun ücretsiz şekilde verilmesi gerektiğini düşünmektedirler.

Tablo-34

Üstün Yeteneklilerin Bilim Sanat Merkezine Gitmesinin Tüm Zamanını Okul Ortamında Geçirmesine Neden Olması

	Frekans	Yüzde
Hiç Katılmıyorum	1	1,5
Katılmıyorum	10	14,9
Kararsızım	10	14,9
Katılıyorum	35	52,2
Tamamen Katılıyorum	11	16,4
Toplam	67	100,0

Üstün yetenekli öğrencilerin hem normal okula devam etmesi hem de kendi özelliklerini geliştirmek için farklı kurumlara devam etmesi tüm zamanını eğitim ortamında geçirmesine neden olmaktadır düşüncesine araştırmaya katılan öğretmenlerden %52,2'si katılmaktadır, %16,4'ü tamamen katılmaktadır. %14,9'u kararsız kalırken, %14,9'u katılmamakta, %1,5'i hiç katılmamaktadır. Öğretmenler, üstünlerin normal eğitim kurumu dışında, gittikleri eğitim kurumlarıyla tüm vakitlerini okul ortamında geçirdiklerini düşünmektedirler.

Tablo-35

Üstün Yeteneklilerin Tanılanması ve Belirlenmesi İçin Özel Birim Açılması

	Frekans	Yüzde
Hiç Katılmıyorum	1	1,5
Katılmıyorum	3	4,5
Kararsızım	3	4,5
Katılıyorum	30	44,8
Tamamen Katılıyorum	30	44,8
Toplam	67	100,0

Araştırmaya katılan kişinin %44,8 i Rehberlik Araştırma Merkezlerinde üstün yeteneklilerin belirlenmesi ve tanınması için ayrı bir birim açılması gerektiğini kesinlikle düşünürken, %44,8'i olumlu görüş bildirmektedir. %1,5 i bu düşünceye hiç katılmamaktadır. %4,5'i olumsuz görüş bildirmektedir. %4,5'lik kesim kararsız kalmaktadır. Şunu diyebilirizki, araştırmaya katılan öğretmenler üstün yeteneklilerin belirlenmesi konusunda yetersizlikler bulunduğu düşüncesindedirler. Bu konuda Rehberlik Araştırma Merkezlerinde ayrı bir birim açılması gerekliliğini belirtmektedirler.

Tablo-36
Seçmeli Ders Sistemiyle Eğitim Görmesi

	Frekans	Yüzde
Katılmıyorum	1	1,5
Kararsızım	1	1,5
Katılıyorum	28	41,8
Tamamen Katılıyorum	37	55,2
Toplam	67	100,0

Üstün yetenekli öğrenci temel zorunlu dersleri alırken seçmeli ders sistemi ile ilgi ve yetenekleri ölçüsünde dersler alması konusuna araştırmaya katılan öğretmenlerin %55,2'si tamamen katılmaktadır, %41,8'i katılmaktadır. %1,5'i kararsız kalırken, %1,5'i de konuyla ilgili olumsuz görüş bildirmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenler hiç katılmıyorum yanıtını vermemişlerdir. Öğretmenlerin çarpıcı bir çoğunluğu üstün yetenekli öğrenci temel zorunlu dersleri alırken seçmeli ders sistemi ile ilgi ve yetenekleri ölçüsünde dersler alması gerektiğini düşünmektedirler.

2.3. Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkilere Yönelik Sonuçlar

“7-12 yaş arası üstün yetenekli çocukların eğitimine yönelik öğretmenlerin önerdikleri yöntemler, bağımsız değişkenlere (cinsiyet, yaş, medeni durum, mezun olunan okul, mesleki kıdem, çalışılmakta olan okul, önceden çalışılan kurum, branş, üstün yeteneklilerin eğitiminde çalışılma süresi, alınan özel eğitimler) göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” araştırma sorusuna yönelik olarak üstün yeteneklilerin eğitiminde

görevli öğretmenlerin görüşleri ile ilgili bulgular aşağıda özetlenmektedir. Gruplandırma eğitim yöntemine ilişkin sorular, zenginleştirme eğitim yöntemine ilişkin sorular, hızlandırma eğitim yöntemine ilişkin sorular kendi aralarında gruplandırılmaktadır. Eğitim yöntemlerine ait bağımlı değişkenlerle, bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiler belirlenmektedir. Belirlenen bu ilişkilere ait sonuçlar aşağıda verilmektedir.

Tablo-37

“Gruplandırma” Sınıfındaki Soruların Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Yüzde Dağılımı

	Sorular		Ortalama	Yüzde	Std. Sapma
Gruplandırma	1	Birlikte eğitimde, eğitim hızından sıkılma.	4,46	0,892	0,804
	2	Kendi özelliklerindekiyle eğitim görmesi.	3,91	0,782	1,138
	5	Eğitimcilerin özel eğitim alması.	4,37	0,874	0,935
	8	Birlikte eğitim görmenin sosyalleşmesini engellememesi.	3,69	0,738	1,17
	10	Belirlenmelerinin okul öncesi dönemde M.E.B tarafından yapılması.	3,79	0,758	1,162
	11	Üstün yetenekliler için özel okul açılması.	4,34	0,868	0,845
	13	Rehberlik ve danışma hizmetlerinin ücretsiz verilmesi.	4,81	0,962	0,398
	19	Üstün yeteneklilerin büyük çoğunluğuna ulaşamaması.	4,42	0,884	0,819
	20	Ailelerin Rehberlik Araştırma Merkezlerinde bilgilendirilmesi.	4,52	0,904	0,66
	22	Üstün yeteneklilerin tanınması ve belirlenmesi için özel birim açılması.	4,27	0,854	0,863
	23	Seçmeli ders sistemiyle eğitim görmesi.	4,51	0,902	0,612
		Grup		4,28	0,856

Bağımlı değişkenlerden 1,2,5,8,10,11,13,19,20,22 ve 23. Sorular sınıflandırılarak “,gruplandırma” alt başlığı altında değerlendirilmiştir. Tablo-37’de “gruplandırma” sınıfına ilişkin tanımlayıcı istatistikler yer almaktadır. Gruplandırma sınıf ortalamasına baktığımızda 4,28 sonucunu görmekteyiz. Tüm öğretmenlerin bu grup ifadelerine %85,6 oranında katılmaktadırlar. En çok katılımın olduğu ifade 13. ifade “üstün yetenekli öğrencilere duygusal ve kişilik gelişimlerini destekleyecek rehberlik hizmetleri verilmelidir.” ifadesi olarak göze çarpmaktadır. Bu ifadenin ortalaması 4,81 iken, standart sapmasının da grup içindeki en düşük standart sapma olmasıyla verilen cevapların çok fazla değişkenlik göstermediği görülmektedir. En düşük ortalamaya sahip ifade ise 8. ifade

“üstün yetenekli öğrencinin kendi yeteneklerine sahip kişilerle aynı okulda eğitim görmesi sosyalleşmesini engellemez.” ifadesidir. Bu ifadenin de standart sapması en yüksek grup değeri olan 1,17 çıkmıştır.

Tablo-38

“Hızlandırma” Sınıfındaki Soruların Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Yüzde Dağılımı

	Sorular		Ortalama	Yüzde	Std. Sapma
Hızlandırma	3	Erken yaşta okula gitmesi.	3,06	0,612	1,358
	9	İlköğretimi erken bitirip bir üst kuruma geçmesi.	3,43	0,686	1,246
	Grup		3,25	0,649	

Tablo-38’de de görüldüğü gibi Bağımlı değişkenlerden 3 ve 9. ifadeler “hızlandırma” başlığı altında sınıflandırılmışlardır. 9. ifade “üstün yetenekli öğrencinin ilköğretimi normal yaşlılarından erken bitirip bir üst kuruma geçmesi gerekmektedir”, 3,43 ortalama ve 1,246 standart sapma değerine sahipken, 3. ifade “üstün yetenekli öğrenci 1. sınıfa normal öğrencilerden erken yaşta başlatılmalıdır” 3,06 ortalama, 1,358 standart sapma değerine sahip olmuştur. Grubun ortalama 3,25 , genel olarak katılımcılar %64,9 oranında bu iki ifadeye katılmaktadırlar. Başka bir deyişle ‘hızlandırma’ sınıfındaki ifadeler öğretmenler tarafından reddedilmemekle birlikte, çok fazla da destek görmemektedir.

Tablo-39

“Zenginleştirme” Sınıfındaki Soruların Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Yüzde Dağılımı

	Sorular		Ortalama	Yüzde	Std. Sapma
Zenginleştirme	4	Bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanması.	4,27	0,854	0,947
	6	Eğitim sürecinde proje çalışmalarına ağırlık verilmesi.	4,42	0,884	0,742
	7	Ders saatlerinin normalden fazla olması.	2,94	0,588	1,229
	12	Zenginleştirilmiş eğitim programıyla eğitim görmesi.	4,66	0,932	0,641
	14	Öğrencinin güçlü yönlerine göre eğitim yapılması.	4,82	0,964	0,386
	15	Yetenekli olduğu alanlarda üniversitedeki uzmanlardan ders alması.	4,36	0,872	0,811

16	Eğitim programının gelişim özelliklerine göre farklılaştırılması.	4,54	0,908	0,586
17	Eğitim ortamının uygulamaya elverişli dersane dışında olması.	4,72	0,944	0,454
18	Normalden fazla konu işlenmesi.	3,67	0,734	1,079
21	Öğrencinin Bilim Sanat Merkezine gitmesinin tüm zamanını okul ortamında geçirmesine neden olması.	3,67	0,734	0,975
Grup		4,21	0,841	

Bağımlı değişkenlerden 4, 6, 7, 12, 14, 15, 16, 17, 18 ve 21. İfadeleri “zenginleştirme” alt başlığı altında değerlendirilmiştir. Tablo-39 incelendiğinde grup ortalamasının 4,21 çıktığı, öğretmenlerin bu gruptaki ifadelere %84,1 oranında katıldıkları anlaşılmıştır. En yüksek ortalama 4,82 ile 14. İfade “üstün yetenekli öğrencinin güçlü yönleri belirlenerek geliştirilmelidir” olmuştur. üstün yetenekli öğrencilerin güçlü yönlerinin belirlenerek, geliştirilmesi öğretmenlerin genel olarak katıldığı bir fikir olarak göze çarpmaktadır. Bu grupta en düşük ortalama ve aynı zamanda en yüksek standart sapmaya sahip ifade 2,94 ortalama değeri, 1,229 standart sapma ile 7. ifade ‘üstün yetenekli öğrencilerin ders saatleri normal sınıflara göre daha fazla olmalıdır’ olmuştur. Öğretmenler üstün yetenekli öğrencilerin ders saatlerinin normalden fazla olması konusunda kararsızdılar.

Tablo-40

Bağımsız Değişkenlerin Gruplandırılmış Bağımlı Değişkenlere Göre Dağılımı

		Gruplandırma			Hızlandırma			Zenginleştirme		
		N	\bar{X}	Std. Sapma	N	\bar{X}	Std. Sapma	N	\bar{X}	Std. Sapma
Cinsiyet	Bay	34	4,29	,43	34	3,43	1,18	34	4,26	,42
	Bayan	33	4,27	,41	33	3,06	1,11	33	4,15	,39
Yaş	21-29	19	4,43	,27	19	3,50	,85	19	4,25	,37
	30-39	33	4,28	,35	33	3,00	1,27	33	4,23	,36
	40-49	10	4,13	,62	10	3,20	1,11	10	4,07	,59
	50 ve üstü	5	4,06	,67	5	4,00	1,17	5	4,18	,52
Medeni durum	Evli	44	4,24	,40	44	3,15	1,09	44	4,20	,39
	Bekar	20	4,43	,34	20	3,40	1,27	20	4,28	,38
	Boşanmış	3	3,88	,80	3	3,67	1,53	3	3,77	,67
	Diğer	0	.	.	0	.	.	0	.	.
En son mezun	Ön Lisans	1	3,91	.	1	4,00	.	1	3,70	.
	Eğitim	5	3,98	,56	5	3,80	1,04	5	4,24	,46

olunan öğrenim kurumu	Enstitüsü									
	Eğitim Fakültesi	34	4,33	,35	34	3,12	1,05	34	4,24	,39
	Yüksel Lisans	17	4,36	,35	17	3,56	1,09	17	4,25	,43
	Doktora	0	.	.	0	.	.	0	.	.
	Fen-Edebiyat Fakültesi	8	4,04	,58	8	2,75	1,39	8	4,00	,45
	Diğer	2	4,73	,13	2	3,00	2,83	2	4,20	,00
Mesleki kıdem	1-5yıl	14	4,46	,29	14	3,46	,87	14	4,29	,34
	6-10yıl	20	4,34	,24	20	3,08	1,04	20	4,20	,34
	11-15yıl	18	4,27	,45	18	3,22	1,52	18	4,24	,42
	16-20 yıl	6	3,86	,50	6	2,75	,94	6	4,02	,67
	21-25yıl	7	4,34	,53	7	3,79	1,15	7	4,21	,48
	26 ve üstü	2	3,68	,71	2	3,25	1,06	2	3,90	,14
Şuan çalışmakta olunan eğitim kurumu	Devlet Okulu	24	4,38	,43	24	3,35	1,13	24	4,33	,38
	Bilim Sanat Merkezi	23	4,18	,47	23	3,22	1,26	23	4,08	,45
	Özel Okul	20	4,28	,30	20	3,15	1,10	20	4,20	,36
Daha önce çalışılan eğitim kurumu	Devlet Okulu	43	4,26	,47	43	3,27	1,18	43	4,19	,43
	Bilim Sanat Merkezi	1	4,64	.	1	5,00	.	1	4,60	.
	Özel Okul	19	4,24	,25	19	3,03	1,06	19	4,17	,36
	Daha Önce Çalışmamış	4	4,64	,31	4	3,63	1,25	4	4,43	,29
Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde çalışma süresi	1-5yıl	52	4,33	,40	52	3,19	1,22	52	4,21	,42
	6-10yıl	12	4,20	,32	12	3,50	,93	12	4,22	,33
	11-15yıl	1	4,36	.	1	2,50	.	1	4,80	.
	16-20 yıl	1	3,64	.	1	3,00	.	1	3,80	.
	21-25yıl	0	.	.	0	.	.	0	.	.
	26 ve üstü	1	3,18	.	1	4,00	.	1	3,80	.
Branş	Sınıf Öğretmeni	19	4,25	,44	19	3,18	1,07	19	4,27	,37
	Türkçe	4	4,30	,24	4	3,63	,95	4	4,00	,29
	Matematik	3	3,91	,73	3	3,83	,76	3	4,23	,40
	Fen ve Teknoloji	0	.	.	0	.	.	0	.	.
	Sosyal Bilgiler	1	4,73	.	1	4,50	.	1	4,30	.
	Rehberlik	6	4,11	,66	6	2,58	,97	6	4,12	,67
	Müzik	3	4,51	,43	3	4,33	,58	3	4,53	,45
	Beden Eğitimi	2	4,73	,13	2	2,75	2,47	2	4,45	,35

Bilgisayar	3	4,09	,16	3	3,83	,29	3	4,20	,44
İngilizce	11	4,30	,24	11	2,91	1,28	11	4,19	,31
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	0	.	.	0	.	.	0	.	.
Görsel Sanatlar	3	4,36	,24	3	3,17	1,53	3	4,10	,46
Bilişim Teknolojileri	1	4,82	.	1	1,00	.	1	4,50	.
Biyoloji	1	4,45	.	1	2,50	.	1	4,40	.
Coğrafya	1	4,64	.	1	5,00	.	1	4,60	.
Edebiyat	1	4,64	.	1	4,50	.	1	3,70	.
Felsefe	1	3,82	.	1	4,00	.	1	3,50	.
Fizik	2	4,32	,33	2	3,75	,35	2	4,25	,07
Kimya	1	3,73	.	1	2,00	.	1	3,70	.
Tarih	2	4,32	,58	2	4,25	1,06	2	4,10	,99
Teknoloji Tasarım	1	4,00	.	1	2,50	.	1	3,90	.
Üstün zekalılar öğretmenliği	1	4,73	.	1	2,00	.	1	4,50	.

Bağımsız değişkenlerin gruplandırılmış bağımlı değişkenlere ilişkin betimsel (descriptive) istatistikleri tablo-40'da yer almaktadır. En yüksek frekans değerine sahip veri kümesi 52 frekans değeriyle 1-5 yıl süreli "üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde çalışan" öğretmenlerdir. Bu kişilerin gruplandırma ortalaması 4,33 st.sapması ise 0,40 olarak gerçekleşmiştir. hızlandırma' ifadeleri için ortalama 3,19 st.sapma 1,22 , "zenginleştirme" ifadeleri için ortalama 4,21 , st.sapma 0,42 olmuştur. Cinsiyet değişkeninde frekansı yüksek olan erkek öğretmenlerin gruplandırma ortalaması 4,29 hızlandırma ortalaması 3,43 ve zenginleştirme ortalaması 4,26 olmuştur. Yaş değişkeninde 33 frekanslı 30-39 yaş grubu gruplandırma ifadelerine 4,28 hızlandırma ifadelerine 3,00 ve zenginleştirme ifadelerine 4,23 ortalamalarına sahip katılım puanları vermişlerdir. Medeni durumda 44 evli öğretmen sırasıyla gruplandırma, hızlandırma ve zenginleştirme ifadelerine '4,24' '3,15' ve '4,20' ortalamalarında katılmaktadırlar. eğitim fakültesi mezunu olan öğretmenleri frekansı 44'tür. Bu öğretmenlerin gruplandırma ortalaması 4,33 iken, hızlandırma ortalaması 3,12'dür, zenginleştirme ortalaması da 4,24'tür. Meslekteki kıdeme göre baktığımızda 6-10 yıllık kıdeme sahip öğretmenler dağılımda en yüksek frekansa sahiptirler. Bu öğretmenlerin 4,34 gruplandırma, 3,08 hızlandırma ve 4,20 zenginleştirme ortalama puanlarına sahip oldukları tablo-39'da görülmektedir.

Gruplandırma ortalamalarda en yüksek değere sahip olan değişken ‘1’ frekansa sahip ‘bilişim teknolojileri’ branşdır. Sadece 1 kişinin verdiği puanlardan dolayı gruplandırma 4,82 ortalamaya ulaşmıştır. Aynı öğretmen, hızlandırma grubunda ise 1,00 ortalama ile en düşük hızlandırma ortalamasına da sahiptir. Gruplandırma ifadelerinde en düşük ortalama ise 26 yıl ve üzeri süredir Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde çalışan bir öğretmene aittir. Bu öğretmen gruplandırma ifadelerine 3,18 ortalama katılım puanı vermiştir. Hızlandırma grubu ifadelerine ‘şuan çalıştığı kurumdan önce çalıştığı kurum’ Bilim Sanat Merkezi olan bir öğretmen ve branşı ‘coğrafya’ olan 2 öğretmen tam puan vererek 5 ortalamaya sahip kişiler olmuşlardır. Zenginleştirme grubundaki ifadelere en yüksek ortalama 4,80 puan ortalamasıyla ‘11-15 yıldır üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde çalışan’ bir öğretmenin verdiği puan olarak gerçekleşmiştir. En düşük ortalama puan ise 3,50 ile 1 felsefe branş öğretmenin verdiği katılım puanıyla ortaya çıkmıştır.

Bağımsız ve gruplandırılmış bağımlı değişkenlere ait sonuçlar tablolar halinde tek tek incelenmektedir.

2.3.1. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre “Gruplandırma” , “Hızlandırma” ve “Zenginleştirme” Yöntemlerine İlişkin Sonuçlar

Bu amaçla öğretmenlerin cinsiyetlerine göre 7-12 yaş arası üstün yeteneklilerin eğitim yöntemlerine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları hesaplanmış, farkların önemli olup olmadığını belirlemek için t testi yapılmıştır.

Tablo-41
Gruplandırma Cinsiyet Değişkeni İlişkisi

	Cinsiyetiniz	N	Ortalama	Std. Sapma	T	Anlamlılık Düzeyi
Gruplandırma	Bay	34	4,29	0,43	0,161	0,873
	Bayan	33	4,27	0,41		

Tablo-41 incelendiğinde, öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre tablo-40’a bakıldığında öğretmenlerin cinsiyetlerine göre gruplandırma ifadelerine ilişkin görüşlerde anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amaçlı yapılan t-testi sonucunda bulunan p değeri 0,873’tir. Gruplandırma

ifadelerinde $p:0,873 > 0,05$ olduğu için $p < 0,05$ düzeyinde cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir.

Tablo-42

Hızlandırma Cinsiyet Değişkeni İlişkisi

	Cinsiyetiniz	N	Ortalama	Std. Sapma	T	Anlamlılık Düzeyi
Hızlandırma	Bay	34	3,43	1,18	1,307	0,196
	Bayan	33	3,06	1,11		

Tablo-42'e bakıldığında öğretmenlerin cinsiyetlerine göre hızlandırma ifadelerine ilişkin görüşlerde t testi sonucunda p değeri 0,196 çıkmıştır. $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo-43

Zenginleştirme Cinsiyet Değişkeni İlişkisi

	Cinsiyetiniz	N	Ortalama	Std. Sapma	T	Anlamlılık Düzeyi
Zenginleştirme	Bay	34	4,26	0,42	1,083	0,283
	Bayan	33	4,15	0,39		

Tablo-43 incelendiğinde öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre zenginleştirmeye ilişkin görüşlerinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amaçlı yapılan t-testi sonucunda bulunan p değeri 0,283. Bu durum $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılaşmanın olmadığını göstermektedir.

2.3.2. Öğretmenlerin Yaşlarına Göre “Gruplandırma” , “Hızlandırma” ve “Zenginleştirme” Yöntemlerine İlişkin Sonuçlar

Öğretmenlerin yaşlarına göre 7-12 yaş üstün yetenekli çocukların eğitim yöntemlerine yönelik görüşlerinin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları hesaplanmış, farkların önemli olup olmadığını belirlemek için varyans analizi yapılmıştır.

Tablo-44
Gruplandırma Yaş Değişkeni İlişkisi

		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Gruplandırma	Gruplar Arası	0,886	3	0,295	1,783	0,16
	Grup İçi	10,434	63	0,166		
	Toplam	11,32	66			

Tablo-44 incelendiğinde öğretmenlerin yaşlarına göre $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde gruplandırma ifadelerine ilişkin görüşlerinde farklılaşma görülmemektedir. Gruplandırma ifadeleri için $p = 0,16$ çıktığından dolayı, yaş değişkeni ile arasında anlamlı bir ilişkinin varlığından söz etmek mümkün değildir.

Tablo-45
Hızlandırma Yaş Değişkeni İlişkisi

		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Hızlandırma	Gruplar Arası	6,087	3	2,029	1,566	0,206
	Grup İçi	81,6	63	1,295		
	Toplam	87,687	66			

Tablo-45 incelendiğinde öğretmenlerin yaşlarına göre varyans analizi sonucunda p değeri 0,206 bulunmuştur. $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde öğretmenlerin yaş değişkenleri ile hızlandırma ifadelerine ilişkin görüşlerinde farklılaşma görülmemektedir.

Tablo-46
Zenginleştirme Yaş Değişkeni İlişkisi

		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Zenginleştirme	Gruplar Arası	0,236	3	0,079	0,464	0,708
	Grup İçi	10,662	63	0,169		
	Toplam	10,898	66			

Öğretmenlerin yaş değişkenine ilişkin 7-12 yaş arası üstün yetenekli çocukların eğitim yönteminde zenginleştirme ile ilgili görüşleri arasındaki ilişkileri tespit etmek amacıyla varyans analizi yapılmıştır. P değeri 0,708 bulunmuştur. $P < 0,05$ anlamlılık düzeyinde anlamlı farklılaşma görülmemiştir.

2.3.3. Öğretmenlerin Medeni Durumuna Göre “Gruplandırma”, “Hızlandırma” ve “Zenginleştirme” Yöntemlerine İlişkin Sonuçlar

Öğretmenlerin medeni durumlarına göre 7-12 yaş üstün yetenekli çocukların eğitim yöntemlerine yönelik ifadeler arasında farkların önemli olup olmadığını belirlemek için varyans analizi yapılmıştır.

Tablo-47

Gruplandırma Medeni Durum Değişkeni İlişkisi

		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Gruplandırma	Gruplar Arası	1,017	2	0,509	3,159	0,049
	Grup İçi	10,303	64	0,161		
	Toplam	11,32	66			

Tablo-46 incelendiğinde öğretmenlerin medeni durumlarına göre $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde gruplandırma sınıfı ifadelerine ilişkin görüşlerinde anlamlı bir farklılaşma görülmektedir. Levene testinin sonucunda çıkan Sig. Değeri 0,05’ten büyük olduğu için grup varyanslarının eşit olduğu kabul edilmiştir ve farklılığın kaynağının bulunması amacıyla Scheffe ve LSD testleri yapılmıştır. Yapılan testler sonucunda Scheffe testlerinde anlamlı farklılaşmanın kaynağına ulaşılamamış, LSD testinin sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo-48**Gruplandırma Medeni Durum Değişkeni İlişkisi LCD Test Sonucu**

		Evli	Bekar	Boşanmış
Gruplandırma	Evli	-	Önemli bir fark yok	Önemli bir fark yok
	Bekar	Önemli bir fark yok	-	<u>Önemli Fark var</u>
	Boşanmış	Önemli bir fark yok	<u>Önemli Fark var</u>	-

Tablo-48 incelendiğinde LCD testi sonucunda, bekar ve boşanmış öğretmenlerin görüşleri arasında farklılaşmanın olduğu göze çarpmaktadır. Evli öğretmenlerin görüşleri farklılık göstermemektedir.

Tablo-49**Hızlandırma Medeni Durum Değişkeni İlişkisi**

		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Hızlandırma	Gruplar Arası	1,43	2	0,715	0,531	0,591
	Grup İçi	86,256	64	1,348		
	Toplam	87,687	66			

Öğretmenlerin medeni durumu ile 7-12 yaş arası üstün yetenekli çocukların eğitiminde hızlandırma ile ilgili görüşleri arasındaki farklılaşmanın olup olmadığını bulmak için varyans analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre p değeri 0,591 bulunmuştur, $p < 0,005$ anlamlılık düzeyinde anlamlı farklılaşmanın olmadığı gözlenmektedir.

Tablo-50**Zenginleştirme Medeni Durum Değişkeni İlişkisi**

		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Zenginleştirme	Gruplar Arası	0,674	2	0,337	2,111	0,129
	Grup İçi	10,223	64	0,16		
	Toplam	10,898	66			

Uygulanan varyans analizi sonucunda, Tablo-50 incelendiğinde öğretmenlerin medeni durumlarına göre $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde zenginleştirme grubu ifadelerine ilişkin görüşlerinde $p: 0,129 > 0,05$ olduğundan farklılaşma görülmemektedir.

2.3.4. Öğretmenlerin En Son Mezun Oldukları Öğrenim Kurumuna Göre “Gruplandırma” , “Hızlandırma” ve “Zenginleştirme” Yöntemlerine İlişkin Sonuçlar

Öğretmenlerin en son mezun oldukları öğrenim kurumlarına göre 7-12 yaş üstün yetenekli çocukların eğitim yöntemlerine yönelik ifadeler arasında farkların önemli olup olmadığını belirlemek için varyans analizi yapılmıştır.

Tablo-51

Gruplandırma En Son Mezun Olunan Öğrenim Kurumu Değişkeni İlişkisi

		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Gruplandırma	Gruplar Arası	1,611	5	0,322	2,025	0,088
	Grup İçi	9,709	61	0,159		
	Toplam	11,32	66			

Varyans analizi sonucunda Tablo-50 incelendiğinde öğretmenlerin en son mezun oldukları öğrenim kurumlarına göre $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde gruplandırma ifadelerine ilişkin görüşlerinde $p: 0,088 > 0,05$ olduğundan anlamlı bir farklılaşma görülmemektedir.

Tablo-52

Hızlandırma En Son Mezun Olunan Öğrenim Kurumu Değişkeni İlişkisi

		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Hızlandırma	Gruplar Arası	6,416	5	1,283	0,963	0,447
	Grup İçi	81,271	61	1,332		
	Toplam	87,687	66			

Varyans analizi sonucunda, hızlandırma grubu ifadelerinin p değeri 0,447 çıktığından $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde, öğretmenlerin en son mezun oldukları öğrenim kurumlarının hızlandırma grubu ifadelerine ilişkin fikirleri üzerinde anlamlı bir etkiye, farklılaşmaya sebep olmamıştır.

Tablo-53

Zenginleştirme En Son Mezun Olunan Öğrenim Kurumu Değişkeni İlişkisi

		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Zenginleştirme	Gruplar Arası	0,681	5	0,136	0,813	0,545
	Grup İçi	10,217	61	0,167		
	Toplam	10,898	66			

Tablo-52 incelendiğinde öğretmenlerin en son mezun oldukları öğrenim kurumlarına göre $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde zenginleştirme grubu ifadelerine ilişkin görüşlerinde varyans analizi sonucunda $p: 0,545 > 0,05$ olduğundan anlamlı bir farklılaşma görülmemektedir.

2.3.5. Öğretmenlerin Meslekteki Kıdemlerine Göre “Gruplandırma” , “Hızlandırma” ve “Zenginleştirme” Yöntemlerine İlişkin Sonuçlar

Öğretmenlerin meslekteki kıdemlerine göre 7-12 yaş üstün yetenekli çocukların eğitim yöntemlerine yönelik ifadeler arasında farkların önemli olup olmadığını belirlemek için varyans analizi yapılmıştır.

Tablo-54

Gruplandırma Meslekteki Kıdem Değişkeni İlişkisi

		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Gruplandırma	Gruplar Arası	2,281	5	0,456	3,079	0,015
	Grup İçi	9,039	61	0,148		
	Toplam	11,32	66			

Tablo-53'teki sonuçlara göre öğretmenlerin meslekteki kıdemleri $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde gruplandırma ifadelerine ilişkin görüşlerinde $p: 0,015 < 0,05$ olduğundan anlamlı bir farklılaşmaya neden olmaktadır. Farklılığın kaynağının bulunması amacıyla Scheffe ve LSD testleri yapılmıştır. Ancak yapılan testler sonucunda Scheffe ve LSD testlerinde anlamlı farklılaşmanın kaynağına ulaşılamamıştır.

Tablo-55

Hızlandırma Meslekteki Kıdem Değişkeni İlişkisi

		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Hızlandırma	Gruplar Arası	4,777	5	0,955	0,703	0,623
	Grup İçi	82,909	61	1,359		
	Toplam	87,687	66			

Tablo-54 incelendiğinde öğretmenlerin meslekteki kıdemleri $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde hızlandırma ifadelerine ilişkin görüşlerinde $p: 0,623 > 0,05$ olduğundan anlamlı bir farklılaşma görülmemektedir.

Tablo-56

Zenginleştirme Meslekteki Kıdem Değişkeni İlişkisi

		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Zenginleştirme	Gruplar Arası	0,529	5	0,106	0,622	0,684
	Grup İçi	10,369	61	0,17		
	Toplam	10,898	66			

Zenginleştirme başlığı altındaki ifadelerinin p değeri $0,684 > 0,05$ çıktığından öğretmenlerin, meslekteki kıdemleri zenginleştirme ifadelerine ilişkin fikirleri üzerinde anlamlı bir farklılaşmaya sebep olmamaktadır.

2.3.6. Öğretmenlerin Branşlarına Göre 7 “Gruplandırma” , “Hızlandırma” ve “Zenginleştirme”Yöntemlerine İlişkin Sonuçlar

Öğretmenlerin branşlarına göre 7-12 yaş üstün yetenekli çocukların eğitim yöntemlerine yönelik ifadeler arasında farkların önemli olup olmadığını belirlemek için varyans analizi yapılmıştır.

Tablo-57
Gruplandırma Branş Değişkeni İlişkisi

		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Gruplandırma	Gruplar Arası	2,89	19	0,152	0,848	0,643
	Grup İçi	8,43	47	0,179		
	Toplam	11,32	66			

Tablo-56 incelendiğinde varyans analizi sonucunda öğretmenlerin branşlarına göre $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde gruplandırma ifadelerine ilişkin görüşlerinde $p:0,643 > 0,05$ olduğundan anlamlı bir farklılaşma görülmemektedir.

Tablo-58
Hızlandırma Branş Değişkeni İlişkisi

		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Hızlandırma	Gruplar Arası	29,235	19	1,539	1,237	0,27
	Grup İçi	58,452	47	1,244		
	Toplam	87,687	66			

Varyans analizi sonucunda, hızlandırma grubu ifadelerinin p değeri 0,27 çıktığından $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde, öğretmenlerin branşları hızlandırma grubu ifadelerine ilişkin fikirleri üzerinde anlamlı bir etkiye, farklılaşmaya sebep olmamıştır.

Tablo-59
Zenginleştirme Branş Değişkeni İlişkisi

		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Zenginleştirme	Gruplar Arası	2,276	19	0,12	0,653	0,844
	Grup İçi	8,622	47	0,183		
	Toplam	10,898	66			

Tablo-59 incelendiğinde Öğretmenlerin branşlarına göre $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde zenginleştirme grubu ifadelerine ilişkin görüşlerinde $p: 0,844 > 0,05$ olduğundan anlamlı bir farklılaşma görülmemektedir.

2.3.7. Öğretmenlerin Şuan Çalışmakta Oldukları Eğitim Kurumuna Göre Arası “Gruplandırma” , “Hızlandırma” ve “Zenginleştirme” Yöntemlerine İlişkin Sonuçlar

Öğretmenlerin şuan çalışmakta oldukları eğitim kurumuna göre 7-12 yaş üstün yetenekli çocukların eğitim yöntemlerine yönelik ifadeler arasında farkların önemli olup olmadığını belirlemek için varyans analizi yapılmıştır

Tablo-60
Gruplandırma Şuan Çalışılan Eğitim Kurumu Değişkeni İlişkisi

		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Gruplandırma	Gruplar Arası	0,435	2	0,217	1,278	0,286
	Grup İçi	10,885	64	0,17		
	Toplam	11,32	66			

Tablo-59’a bakıldığında öğretmenlerin şuan çalışmakta oldukları eğitim kurumuna göre $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde gruplandırma ifadelerine ilişkin görüşlerinde $p: 0,286 > 0,05$ olduğundan anlamlı bir farklılaşma görülmemektedir.

Tablo-61**Hızlandırma Şuan Çalışılmakta Olan Eğitim Kurumu Değişkeni İlişkisi**

		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Hızlandırma	Gruplar Arası	0,484	2	0,242	0,178	0,838
	Grup İçi	87,203	64	1,363		
	Toplam	87,687	66			

Hızlandırma grubu ifadelerinin p değeri 0,838 çıktığından $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde, öğretmenlerin şuan çalışmakta oldukları eğitimi kurumunun hızlandırma grubu ifadelerine ilişkin fikirleri üzerinde anlamlı bir etkiye, farklılaşmaya sebep olmamıştır

Tablo-62**Zenginleştirme Şuan Çalışılmakta Olan Eğitim Kurumu Değişkeni İlişkisi**

		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Zenginleştirme	Gruplar Arası	0,765	2	0,383	2,416	0,047
	Grup İçi	10,132	64	0,158		
	Toplam	10,898	66			

Tablo-61'deki sonuçlara göre öğretmenlerin şuan çalışmakta oldukları eğitim kurumunun $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde zenginleştirme ifadelerine ilişkin görüşlerinde $p: 0,047 < 0,05$ olduğundan anlamlı bir farklılaşmaya neden olmaktadır. Farklılığın kaynağının bulunması amacıyla Scheffe ve LSD testleri yapılmıştır. Yapılan testler sonucunda Scheffe testlerinde anlamlı farklılaşmanın kaynağına ulaşılamamış, LSD testinin sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo-63

**Zenginleştirme Şuan Çalışılmakta Olan Eğitim Kurumu Değişkeni İlişkisi
LCD Test Sonuçları**

		Devlet Okulu	Bilim Sanat	Özel Okul
Zenginleştirme	Devlet Okulu	-	<u>Önemli Fark var</u>	Önemli bir fark yok
	Bilim Sanat	<u>Önemli Fark var</u>	-	Önemli bir fark yok
	Özel Okul	Önemli bir fark yok	Önemli bir fark yok	-

Tablo-63 incelendiğinde devlet okulu ve Bilim Sanat Merkezlerinde görev yapmakta olan öğretmenlerin görüşleri arasında farklılaşmanın olduğu göze çarpmaktadır. Özel okulda çalışan öğretmenlerin görüşleri anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

2.3.8. Öğretmenlerin Şuan Çalışmakta Oldukları Eğitim Kurumundan Önce Çalıştıkları Kuruma Göre “Gruplandırma” , “Hızlandırma” ve “Zenginleştirme” Yöntemlerine İlişkin Sonuçlar

Öğretmenlerin şuan çalışmakta oldukları eğitim kurumundan önce çalıştıkları kuruma göre 7-12 yaş üstün yetenekli çocukların eğitim yöntemlerine yönelik ifadeler arasında farkların önemli olup olmadığını belirlemek için varyans analizi yapılmıştır.

Tablo-64

Gruplandırma Şuan Çalışılmakta Olan Eğitim Kurumundan Önce Çalışılan Kurum Değişkeni İlişkisi

		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Gruplandırma	Gruplar Arası	0,694	3	0,231	1,371	0,26
	Grup İçi	10,626	63	0,169		
	Toplam	11,32	66			

Tablo-63’te öğretmenlerin şuan çalışmakta oldukları eğitim kurumundan önce çalıştıkları kuruma göre gruplandırma ifadelerine ilişkin görüşlerde anlamlı bir fark

bulunmamıştır. Gruplandırma ifadelerinde $p:0,26 > 0,05$ olduğu için $p < 0,05$ düzeyinde şuan çalışılan eğitim kurumundan önce çalıştıkları kuruma göre anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir.

Tablo-65

Hızlandırma Şuan Çalışılan Eğitim Kurumundan Önce Çalışılan Kurum

		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Hızlandırma	Gruplar Arası	4,588	3	1,529	1,159	0,332
	Grup İçi	83,099	63	1,319		
	Toplam	87,687	66			

Varyans analizi sonucunda, öğretmenlerin şuan çalışmakta oldukları eğitim kurumundan önce çalıştıkları kuruma göre hızlandırma ifadelerine ilişkin görüşlerinde anlamlı bir fark bulunmamıştır. Hızlandırma ifadelerinde $p:0,332 > 0,05$ olduğu için $p < 0,05$ düzeyinde şuan çalışılan eğitim kurumundan önce çalıştıkları kuruma göre anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir.

Tablo-66

Zenginleştirme Şuan Çalışılmakta Olan Eğitim Kurumundan Önce Çalışılan Kurum Değişkeni İlişkisi

		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Zenginleştirme	Gruplar Arası	0,377	3	0,126	0,753	0,525
	Grup İçi	10,521	63	0,167		
	Toplam	10,898	66			

Tablo-66 incelendiğinde öğretmenlerin şuan çalışmakta oldukları eğitim kurumundan önce çalıştıkları kuruma göre $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde zenginleştirme grubu ifadelerine ilişkin görüşlerinde $p:0,525 > 0,05$ olduğundan anlamlı bir farklılaşma görülmemektedir.

2.3.9. Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitiminde Çalıştıkları Süreye Göre “Gruplandırma” , “Hızlandırma” ve “Zenginleştirme” Yöntemlerine İlişkin Sonuçlar

Öğretmenlerin yetenekli öğrencilerin eğitiminde çalıştıkları süreye göre 7-12 yaş üstün yetenekli çocukların eğitim yöntemlerine yönelik ifadeler arasında farkların önemli olup olmadığını belirlemek için varyans analizi yapılmıştır.

Tablo-67

Gruplandırma Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Çalışma Süresi Değişkeni İlişkisi

		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Gruplandırma	Gruplar Arası	1,829	4	0,457	2,987	0,025
	Grup İçi	9,491	62	0,153		
	Toplam	11,32	66			

Tablo-66'daki sonuçlara göre öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde çalıştıkları sürenin $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde gruplandırma ifadelerine ilişkin görüşlerinde $p: 0,025 < 0,05$ olduğundan anlamlı bir farklılaşmaya neden olmaktadır. Ancak Scheffe ve LSD testlerinin uygulanması için şart olan hücre frekanslarının 2'den büyük olma durumunu sağlamadığından Scheffe ve LSD testleri uygulanamamıştır. Sonuç olarak, üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde çalışma süresi gruplandırma ifadelerine verilen cevaplar üzerinde etkili olduğu görülmüştür.

Tablo-68**Hızlandırma Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminde Çalışma Süresi Değişkeni İlişkisi**

		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Hızlandırma	Gruplar Arası	2,11	4	0,527	0,382	0,821
	Grup İçi	85,577	62	1,38		
	Toplam	87,687	66			

Tablo-68'deki sonuçlara göre öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde çalıştıkları sürenin $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde hızlandırma ifadelerine ilişkin görüşlerinde $p: 0,821 > 0,05$ olduğundan anlamlı bir farklılaşmaya neden olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo-69**Zenginleştirme Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Çalışma Süresi Değişkeni İlişkisi**

		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Zenginleştirme	Gruplar Arası	0,684	4	0,171	1,038	0,395
	Grup İçi	10,214	62	0,165		
	Toplam	10,898	66			

Tablo-69'daki sonuçlara göre öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde çalıştıkları sürenin $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde zenginleştirme ifadelerine ilişkin görüşlerinde $p: 0,395 > 0,05$ olduğundan anlamlı bir farklılaşmaya neden olmamaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma ile; 7-12 yaş arası üstün yetenekli çocukların eğitimlerinde gruplandırılmış, hızlandırılmış, zenginleştirilmiş eğitim programının normal-özel eğitim kurumu ayırımında etkin olup olmadığının belirlenmesine yönelik görüşlerin analiz edilmesi ve önerilerde bulunulması amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında yapılan anket çalışmasıyla, üstün yetenekli çocukların eğitiminde görevli öğretmenlerin, 7-12 yaş arası üstün yetenekli çocukların eğitim yöntemlerine ilişkin görüşleri irdelenmiştir. Ankette ilk olarak öğretmenlerin cinsiyet, yaş, medeni durum, mezun olunan öğrenim kurumu, mesleki kıdem, branş, şuan çalışılmakta olan eğitim kurumu, şuan çalışılmakta olan kurumdan önce çalışılan kurum, üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde çalışma süresi, üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda alınan özel eğitimler gibi kişisel durumları incelenmiştir. İkinci kısımda, 7-12 yaş arası üstün yeteneklilerin eğitimlerinde kullanılan yöntemler hakkında görüş alınmış, en uygun tercih edilen yöntemlerin tespiti yapılmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin kişisel özellikleri yönünden bağımsız değişkenler incelenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin üstün yetenekliler eğitiminde görevli olmaları kişisel bilgilerini önemli kılmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %66'sı evlidir. Öğretmenlerin %78'i 21-39 yaş aralığında bulunmaktadır. Genç öğretmenlerden oluşan araştırmacı grubun mesleki kıdemleri de buna bağlı olarak 1-15 yıl arasında yoğunlaşmakta %77,6'lık kısmı oluşturmaktadırlar. Öğretmenlerin %50'si eğitim fakültesinden mezun olmuştur, buna karşılık %12'lik kısım fen edebiyat mezunudur, %3'lük kısmın da eğitim konusu ve öğretmenlik mesleğiyle hiç alakası olmayan bir eğitim aldığı görülmüştür. Üstün yetenekli çocukların eğitimlerinde çalışma süreleri %95,5 ile 1-6 yılda yoğunlaşmaktadır. Bu sonuç, öğretmenlerin üstün yeteneklilerin eğitiminde deneyimlerinin az olduğunu göstermektedir.

Sırasıyla araştırma bulgularına göre; öğretmenlerin en çok üstünde durdukları noktalar aşağıdaki gibidir;

- Üstün yetenekli öğrencilerin güçlü yönleri belirlenerek geliştirilmelidir. (%=96)
- Üstün yetenekli öğrencilere duygusal ve kişilik gelişimlerini destekleyecek rehberlik hizmetleri verilmelidir. (%=96)
- Üstün yetenekli öğrencinin eğitim ortamı, dersane dışında, uygulamaya elverişli yerler olmalıdır (laboratuvar, resim atölyesi, müzik odası vb.). (%=94)
- Üstün yetenekli öğrenci zenginleştirilmiş eğitim programıyla eğitim görmelidir. (%=93)

- Üstün yetenekli öğrencilerin eğitim programı gelişim özelliklerine göre farklılaştırılmalıdır. (%=91)
- Üstün yetenekli öğrencinin ailesine gerekli rehberlik ve danışma hizmeti ücretsiz verilmelidir. (%=90)
- Üstün yetenekli öğrenci temel zorunlu dersleri alırken seçmeli ders sistemi ile ilgi ve yetenekleri ölçüsünde dersler almalıdır. (%=90)
- Üstün yetenekli öğrenci normal öğrencilerle beraber eğitim alırken eğitim hızından sıkılabilmektedir. (%=89)
- Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde proje çalışmalarına daha çok ağırlık verilmelidir. (%=88)
- Mevcut eğitim sistemiyle üstün yetenekli bireylerin büyük çoğunluğuna ulaşamamaktadır. (%=88)
- Üstün yeteneklileri eğitecek öğretmenler, bu konuda özel eğitim almış kişiler olmalıdır. (bölüm mezunları, yüksek lisans, doktora mezunları vb.) (%=87)
- Üstün yetenekli çocukların kendilerini geliştirmek istedikleri alanlarda üniversitelerdeki uzman eğitmenlerden ders almaları sağlanmalıdır. (%=87)
- Üstün yetenekli öğrenciler için her bölgede ihtiyacı karşılayacak şekilde devlete ait üstün yetenekliler ilköğretim okulları açılmalıdır. (%=87)
- Rehberlik Araştırma Merkezleri'nde üstün yeteneklilerin belirlenmesi ve tanılanması için ayrı bir birim açılması gerekmektedir. (%=85)
- Üstün yetenekli her öğrenci için bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanmalıdır.(%=85)

Öğretmenler üstün yetenekli çocukların farklılıklarını gözönünde bulundurarak, eğitim yöntemlerine ilişkin cevaplar vermişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin neredeyse tamamının bu sorulara verdikleri yanıt tamamen katılıyorum olmuştur. Bazı sorularda hiç katılmıyorum, kararsızım yanıtına rastlanmamıştır. Buna karşılık bazı sorularda öğretmenlerin çoğunluğu konuyla ilgili görüşe katılırken, kararsızlık yaşayan öğretmenlerin de çoğunlukta olduğu görülmüştür. Bu maddelere bakıldığında;

- Üstün yetenekli öğrenciler kendi özelliklerindeki öğrencilerle eğitim görmelidir. (%=78)
- Üstün yetenekli öğrencilerin belirlenmesi okul öncesi dönemde M.E.B tarafından yapılmalıdır. (%=76)
- Üstün yetenekli öğrencinin kendi yeteneklerine sahip kişilerle aynı okulda eğitim görmesi sosyalleşmesini engellemez. (%=74)

- Üstün yetenekli öğrencilerin hem normal okula devam etmesi hem de kendi özelliklerini geliştirmek için farklı kurumlara (Bilim Sanat Merkezi vb.) devam etmesi tüm zamanını eğitim ortamında geçirmesine neden olmaktadır. (%=73)
- Üstün yetenekliler için hazırlanmış eğitim programlarında normal sınıflara göre daha fazla konu işlenmelidir. (%=73)

Öğretmenlerin çoğunluğunun görüşe katıldığı fakat, görüşün çok fazla desteklenmediği anket maddeleri de olmuştur. Bu maddeler şu şekilde sıralanmaktadır;

- Üstün yetenekli öğrencinin ilköğretimi normal yaşlılarından erken bitirip bir üst kuruma geçmesi gerekmektedir. (%=69)
- Üstün yetenekli öğrenci 1. sınıfa normal öğrencilerden erken yaşta başlatılmalıdır. (%=61)
- Üstün yetenekli öğrencilerin ders saatleri normal sınıflara göre daha fazla olmalıdır. (%=59)

“Üstün yetenekli çocukların eğitiminde görevli öğretmenlerin, 7-12 yaş arası üstün yetenekli çocukların eğitiminde kullanılan gruplandırma, hızlandırma ve zenginleştirme modelleri konusundaki görüşlerinin; bağımsız değişkenlere (cinsiyet, yaş, medeni durum, en son mezun olunan öğrenim kurumu, meslekteki kıdem, branş, şuan çalışılan eğitim kurumu, şuan çalışılmakta olan eğitim kurumundan önce çalışılan kurum, üstün yeteneklilerin eğitiminde çalışma süresi, üstün yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili alınan özel eğitimler) göre farklılık göstermekte midir?” araştırma sorusuna ilişkin olarak üstün yetenekliler eğitiminde görevli öğretmenlerin görüşleri ile ilgili bulgulara gelince:

Öğretmenlerin cinsiyet, yaş, en son mezun olunan öğrenim kurumu, meslekteki kıdem, branş, şuan çalışılmakta olan eğitim kurumundan önce çalışılan kurum, üstün yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili alınan özel eğitim değişkenine göre 7-12 yaş arası üstün yetenekli çocukların eğitiminde kullanılan gruplandırma, hızlandırma ve zenginleştirme modelleri konusundaki görüşlerinde anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Farklılaşmanın 3 değişken ile ilgili olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin medeni durum değişkenine göre gruplandırma eğitim modeli ile ilgili görüşleri arasında $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılaşmanın bulunduğu anlaşılmaktadır. Farklılaşmanın kaynağının bulunması amacıyla Scheffe ve LCD (Fischer) testleri yapılmıştır. Scheffe testinin sonucunda farklılığın kaynağına ulaşılamamıştır. LCD testinin sonucunda öğretmenlerin medeni durumları ile gruplandırma eğitim modeli ile ilgili görüşleri arasında oluşan farklılığın, bekar ve boşanmış öğretmenler arasında olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin şuan çalışmakta oldukları eğitim kurumu değişkenine göre Zenginleştirme eğitim modeli ile ilgili görüşlerinde $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılaşmanın bulunduğu anlaşılmaktadır. Farklılaşmanın kaynağının bulunması amacıyla yapılan LCD testi sonucunda Bilim Sanat Merkezinde çalışan öğretmenlerle devlet okulunda çalışan öğretmenler arasında zenginleştirme yöntemi açısından eğitim modeli ile ilgili görüşlerinde farklılaşma bulunmaktadır. Bilim Sanat Merkezinde çalışan öğretmenler zenginleştirme konusunda ayırıcı özellik göstermektedir. Bilim Sanat Merkezlerinde, bireysel yeteneklere göre, çocukların kapasitelerini geliştirmeyi en üst düzeyde kullanmayı hedef alan, bilimsel düşünce ile estetik değerleri birleştiren, üretken, yeni düşüncelere, teknik buluş ve çağdaş keşfetmeye yönelik eğitimler verilmektedir. Gruplandırılmış eğitim modeline göre çalışmalar yapılmaktadır. Bu merkezlerdeki öğrenciler üstünlerden oluşmaktadır. Özel eğitim hizmetleri sunulurken, öğrencilerle bire bir uygulamalar yapılmaktadır. Öğrenciler fen ve matematik dallarında projeler üzerinde çalıştıkları gibi, yabancı dil, müzik, resim gibi dallarda da faaliyetlerde bulunabilmektedirler. Üstünlerin ihtiyacı olan zenginleştirme çalışmaları bu merkezlerde fazlasıyla yapılmaktadır. Normal eğitim kurumlarından farklı olarak, üstünler konusunda özelleşmiş eğitim verilmektedir. Merkeze kayıtlı öğrenciler kendi özelliklerindeki bireylerle etkileşim halinde bulunmaktadır. Merkezdeki öğretmenlerin, üstünlerin eğitimlerine bakış açıları normal okuldaki öğretmenlerden farklılaşmaktadır. Bu farklılaşma Bilim Sanat Merkezlerinde sadece üstünlerle eğitim yapmalarından oluşmaktadır. Normal okul sisteminde öğretmenler hem üstün öğrenciye eğitim vermeye çalışmakta, hem de normal çocukların eğitimini sağlamaktadır. Eğitim ortamında bulunan yavaş öğrenen öğrencileri de düşünürsek, öğretmenlerin eğitim ortamını istediği şekilde düzenlemesi her zeka türüne uygun eğitim vermesi zorlaşmaktadır. Bu normal okullarda çalışan öğretmenlerin zenginleştirme konusuyla ilgili görüşlerine de yansımaktadır.

Öğretmenlerin üstün yetenekli çocukların eğitimlerinde çalışma süresi değişkenine göre Gruplandırma eğitim modeli ile ilgili görüşlerinde $p<0,05$ düzeyinde anlamlılık bulunmaktadır. Ancak Scheffe ve LCD testlerinin uygulanması için şart olan hücre frekanslarının 2'den büyük olma durumu sağlanamadığından dolayı Scheffe ve LCD testleri uygulanamamıştır. Sonuç olarak üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde çalışma süresi gruplandırma ifadelerine verilen cevaplar üzerinde etkili olduğu görülmüştür.

Araştırma bağımsız değişkenler arasında üç tane anlamlı fark bulunması açısından farklılık arz etmektedir. Ayrıca, diğer araştırmalar ağırlıklı olarak üstün yetenekli çocukların özellikleri üzerinde durmuş, eğitim yöntemlerini açıklamış fakat üstün yetenekli

çocukların yeteneklerine uygun ve uyumlu eğitim yöntemini bulmaya yönelik saha çalışması yapılmamıştır.

Sonuç olarak, 7-12 yaş arası üstün yetenekli çocukların eğitimindeki eksik uygulamalar, uygulanması gereken eğitim modelleri ve bu modellere ait yöntemler ortaya çıkmıştır. Ülkemiz koşullarında üstün yetenekliliğin öneminin kavranılması, bu çocukların özellikler yönünde eğitim almasının sağlanması öncelik arz etmektedir. Üstün yeteneklilerin özel eğitim haklarının olduğu kabul edilmelidir. Bu kişilerin eğitim şartları iyileştirilmeli, farklılıkları dikkate alınmalıdır. Üstün yetenekliliğin erken yaşlarda ve zamanında belirlenmesi sağlanmalıdır. Üstünlerin ihtiyaçlarına yönelik eğitimler verilmeli, başka ülkelere beyin göçü engellenmeye çalışılmalıdır.

7-12 yaş zekanın en yüksek seviyelere çıktığı yaş aralığı olması nedeniyle önem arz etmektedir. Bu kapsamdaki öğrencilerin yetenekleri doğrultusunda eğitim almaları özel eğitimle gerçekleşir. Ülkemizde üstün yeteneklilerin belirlenmesi için özel bir yapılanma bulunmamaktadır. Öğrenciler ailelerinin şüpheleri veya öğretmenlerin bu konudaki şüphelerine dayanarak Bilim Sanat Merkezlerine alım işlemlerinde yapılan testlere tabi tutulmaktadır. Öğretmenler, Rehberlik Araştırma Merkezlerine öğrencilerini yönlendirip, zeka testlerini uygulatabilirler. Yapılan araştırma da öğretmenlerin, üstün yeteneklilerin eğitiminde az deneyime sahip olduklarını ortaya koymuştur. Üstün yetenekli çocukların eğitiminde görevli öğretmenler deneyimsizken, normal sınıf öğretmenlerinin konuyla ilgili bilgilerinin ne kadar az olduğu şüphesizdir. Üstün yeteneklilerin belirlenmesi sistemli, genel taramalar sayesinde olmalıdır.

Üstün yetenekli çocuğa sahip olmak oldukça zordur. Ülkemizde ailelerin eğitim seviyeleri yüksek olmamakla birlikte, üstün yeteneklilik konusunda bilgiye de sahip değildirler. Üstün yetenekli bir çocuğa yardımcı olmak için öncelikle özelliklerini bilmek gerekmektedir. Ailelerin, çocuklarının özelliklerini geliştirebilecek fırsatlar yaratmaları, uygun ortamlar hazırlamaları gerekmektedir. Bu konuda aileleri bilgilendirici hizmetlerin sağlanması gerekir. Ülkemizde bu tarz hizmetler sağlanmamaktadır.

Üstün yeteneklilerin eğitiminde dünyaya öncülük eden Osmanlı imparatorluğu'nun başlattığı eğitim sistemi müessesesinden ne yazıkki günümüz koşullarına uyarlayarak yararlanamamışız. Şuan özel eğitim konusunda ileride olan A.B.D. eğitim sisteminde Enderun mektebini incelemekte, bu eğitim sisteminden yararlanmaktadır. A.B.D. üstünleri toplayarak beyin göçünü kendi ülkesine çevirmeyi sağlamıştır. Başarılı kişilere eğitim olanakları sunmakta, bünyesinde istenilen seviyede okullar barındırmaktadır. A.B.D. eğitim sisteminde tıpkı Enderun mektebindeki gibi bireyler yeteneklerine göre okullara

alınmaktadır. Yetenek sınavları yapılmakta her okulun kendi şartları bulunmaktadır. Enderun sisteminde üstün yetenekli öğrenciler özenle seçilirdi. Seçilen öğrenciler bilişsel, duygusal, sosyal, bedensel yönden bir bütün olarak eğitilirdi. Öğrencilerin üstün yetenekleri geliştirildi. Üstün yetenekli öğrencilerin kişilik özelliklerinin de geliştirilmesine, dürüst, güvenilir, sadık kişiler olması sağlanırdı. Öğrencinin gelişimi tamamlandıktan sonra başarılarına göre görevlere getirilirdi. Yöneticiler, bilim adamları, sanatçılar yetiştirilirdi. Enderun mektebinde ders verecek kişiler de üstünler kadar dikkatli seçilirdi. Öğretmenler tanınmış ustalardan, dönemin ünlü alimlerinden oluşurdu. Bu okullarda iki türlü eğitim yapılırdı. Uygulamalı ve teorik olarak. Uygulamalı alanda spor çalışmaları, güreş, saray ve protokol hizmetleri, ok atma, atlama teorik kısımda Arapça, Farsça, Türkçe, edebiyat, tarih, islami bilimler, matematik verilirdi. Bu eğitim bireyin kendini nerdeyse her alanda denemesine fırsat verirdi. Böylece yetenekleri ortaya çıkartılırdı. Ayrıca kişinin çok yönlü kendini geliştirmesi sağlanırdı. Enderun mektebi Osmanlı'da 400 yıl boyunca devam etmiştir. Bu başarılı deneyim dikkatlice incelenmeli, günümüz şartlarında uygulamaya konulmalıdır. Enderun üstünler için özel okul şeklinde gruplandırılmış eğitim modeline örnek olabilecek bir sistemdir.

Günümüzde üstün yeteneklilerin eğitim modellerinde gruplandırarak eğitime karşı çıkan görüş bulunmaktadır. Bu görüşün dayanağı, üstün kişilerin topluma ayak uydurmasının zorlaşması olmuştur. Enderun deneyimine bakıldığında asırlık eğitim veren mektepte, bireylerin üstün yetenekliler şeklinde gruplandırılarak yeteneklerini geliştirici eğitimler aldıklarını görmekteyiz. Bu eğitimin yanında verilen sosyal, kişilik gelişimlerine yönelik rehberlik hizmetleri de görülmektedir. Öğrencilerin sağlıklı düşünen, kendini gerçekleştiren bireyler olması sağlanmaktadır. Hem başarılı hem de iyi ahlaka sahip kişiler yetiştirmektedirler. Öğrencilere, sistemli özel eğitim hizmetleri verilirse sorunlar yaşanmadan gruplandırarak eğitim yapılabilir. Üstünler için özel okul uygulaması konusunda Enderun sisteminin incelenmesi ve doğru şekilde uygulanması uygun olacaktır.

Üstün yetenekli çocukların eğitiminde zenginleştirilmiş eğitim programlarının geliştirilmesi gerekmektedir. 7-12 yaş arası üstün yetenekli çocukların zihinsel gelişiminin çok hızlı olduğu bu dönemde, eğitim ortamı zenginleştirilmeli, bireyin ilgi alanlarında daha çok etkinlik, proje, bireysel çalışmalara yer verilmelidir.

Hızlandırma eğitim modelinde, öğrencilerin sınıf atlmasına, bilgi sahibi oldukları derslerden sorumlu olmamasına, okula erken başlamaya yer verilmelidir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden çok fazla destek almayan hızlandırma konusu, A.B.D ve birçok Avrupa ülkesinde uygulanan bir yöntemdir. Bireylerin zaman kaybını önlemek, verimli

yaşları 20-25 arasında mesleklerinde ilerlemelerini sağlamak amacıyla uygulanmaktadır. Ancak ülkemizde sadece sınıf atlama yöntemine izin verilmektedir. Bu yüzden üstün yetenekliler normal yaşlılarıyla beraber eğitim kurumlarından mezun olmaktadır.

Ülkemizde üstün yeteneklilerin eğitiminde gruplandırma, zenginleştirme ve hızlandırma eğitim modellerinin üçünün birlikte entegrasyonu gerekmektedir. Bu yapıya tipik örnek A.B.D'dedir. A.B.D'de hızlı gelişen, çok çabuk öğrenen, yaşlılarının birkaç yaş üstünde performans gösteren çocukların normal gelişim hızını kesmenin haksızlık olduğu belirtilmiştir. Hızlandırma yöntemi, sınıf atlatma, ders atlatma, okula erken başlatma, üniversiteye erken başlatma, ilkokula erken başlatma, kredilendirme ile hızla ilerleme şeklinde uygulanmıştır.¹ A.B.D'de öğrencilerin ders seçme sistemiyle eğitim alması sağlanmaktadır. Böylece temel zorunlu dersler dışında, çocuklar ilgi alanlarına göre ders seçebilmektedir. Ayrıca ders seçerken başarılı oldukları derslerde bir üst seviyede dersler alabilmektedir.

A.B.D'de üstün zekalıların eğitiminde tercih edilen yöntemlerden birisi de zenginleştirmedir. Zenginleştirme kapsamında ise, okulun içinde ya da matematik, bilim, sanat ve öğrenme merkezlerini devreye sokma, geziler, haftasonu programları, yaz okulları, müzik, dil, sanat ve bilgisayar kampları kurma çalışmaları da yapılmaktadır. Bunların dışında genel eğitimin bir parçası olarak okul ya da öğretmenlerce yönlendirilen bağımsız inceleme, bilimsel araştırma ve sanatla ilgili projeler hazırlama etkinliklerine yer verilmelidir.² A.B.D'de yatılı üstün zekalı okulları vardır. Bu okullar gruplandırılmış eğitim modelinde özel okul uygulamasına yönelik açılmıştır. Bu okulların yanında öğrenciler kendi normal okullarında gruplandırılan özel sınıflarda eğitilmektedirler. Üstün yetenekli öğrencilere yönelik özel farklılaştırılmış programlar uygulanmaktadır. Ayrıca ülkede üstün yetenekliler için açılmış özel birimler bulunur. Bu özel eğitim merkezlerinde, üstünlerin tanınması, belirlenmesi ve eğitimleri konusunda uygulamalar yapılmaktadır. Özel eğitim hizmetleri sunulmaktadır. Dolayısıyla üç yöntemi Türkiye koşullarına uygun entegrasyonu artık gündeme alınmalıdır.

Tüm bu sonuçlardan hareketle, 7-12 yaş arası üstün yetenekli çocukların eğitim yöntemlerine yönelik şu öneriler getirilmektedir:

- Üstün yeteneklilerin belirlenmesi ve özel eğitim imkanlarından faydalanmasına olabildiğince erken yaşlarda başlatılmalıdır. Bunun için Rehberlik ve Araştırma

¹ Akarsu, a.g.k., ss.27-28.

² Davaslıgil ve diğerleri, a.g.k., s.41.

Merkezleri'nde özel birimler açılmalıdır. Bu birimde bilimsel yöntemlerle üstünlerin belirlenmesi, tanılanması gerçekleştirilmelidir.

- Ülkemizde üstün yetenekli çocukların büyük çoğunluğuna aile ve okul ortamında anlaşamadığı için tanısı konulamamıştır. Bu çocuklara zamanında ulaşılabilmesi için erken dönemde sistemli, genel taramalar yapılmalıdır.
- M.E.B tarafından üstün yetenekli çocukların tanılanması ve belirlenmesine yönelik bir politika oluşturulmalıdır. Bu politika ülkedeki 7 yaşına gelmiş her çocuğun taranması esas alınarak yürütülmelidir.
- Erken yaşlarda tanısı konmuş üstün yetenekli çocukların güçlü yönleri belirlenmeli, güçlü yönler etrafında eğitim programları hazırlanmalıdır.
- Üstün yetenekli çocuklara rehberlik ve danışma hizmetleri sistematik şekilde sağlanmalıdır. Böylece bu çocukların kendi özelliklerini farkına varmalarına yardımcı olunmalıdır. Diğer yandan da kişilik gelişimleri olumlu desteklenmelidir.
- Üstün yeteneklilerin eğitimde bulunduğu ortamlar uygulamaya elverişli yerler olmalıdır. Dershane ortamında teorik bilgilerini uygulamaya dönüştüremeyen öğrencilerin yetenekleri körelmektedir. Kendilerin göstermeleri, özgürce çalışma imkanı bulabilmeleri için eğitim kurumlarında laboratuvar, resim atölyesi, müzik sınıfı, güzel sanatlar sınıfı, spor salonları bulunmalıdır.
- Üstün yeteneklilerin eğitim programı yaşlılarından farklılaştırılmalıdır. Zenginleştirilmiş içerikli programlar hazırlanmalı, zenginleştirme faaliyetleri uygulanmalıdır. Bu faaliyetler okul içi ve okul dışı olmalıdır. Öğrencilerin kendi ilgi alanlarında çalışmalarına fırsat vermek için çevrenin imkanlarından da yararlanılmalıdır.
- Üstün yeteneklilerin belirgin ve baskın özellikleri vardır. Bu özellikler en iyi şekilde tanımlanmalıdır. Bu özellikler temelinde, gelişim hızları dikkate alınarak eğitim programları geliştirilmelidir. Ders içeriklerinden sıkılmaları engellenmelidir.
- Tanısı konulmuş üstün yetenekli çocukların ailelerine rehberlik edilmesi gerekmektedir. Rehberlik Araştırma Merkezleri aileleri konu hakkında bilgilendirmeli, yönlendirmelidir.
- Üstün yetenekli çocuklara, temel zorunlu dersler dışında, ilgi ve yetenekler doğrultusunda seçmeli ders sistemiyle eğitim verilmelidir. Seçmeli derslerde

başarı düzeyine göre, bir üst seviyeden dersi alması sağlanmalıdır. Bu şekilde yeteneklerin gelişimi sağlanacaktır.

- Enderun deneyimi ve A.B.D.de bulunan üstünler okulları örnek alınarak, özel okul, özel sınıf uygulamalarına gidilmelidir.
- Üstün yetenekli çocukların yetenekli oldukları alanlarda, proje çalışmalarına ağırlık verilmelidir.
- Üstün yeteneklileri eğitecek kişiler, özel eğitim hakkında bilgi sahibi olmalıdır. Öğretmenler titizlikle seçilmelidir. Öğretmenler tercihen konuyla ilgili yüksek lisans, doktora eğitimi yapmış, bu konuda tez hazırlamış olmalıdırlar. Özel eğitim konusunda, lisans döneminde öğretmen adaylarına dersler konulmalıdır.
- Üstün yetenekli öğrencilerin, yetenekli oldukları alanlarda üniversitelerden faydalanması sağlanmalıdır.
- Üstün yetenekli çocukların eğitimleri için özel okullar açılmalıdır. Özel okullar, üstünlerin özelliklerine göre hazırlanmalıdır. İhtiyaçlarını karşılayacak şekilde iç ve dış dizayn yapılmalıdır.
- Üstünlerin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak, ilgi ve yetenekler yönünde ilerlemelerini sağlamak amacıyla bireyselleştirilmiş Eğitim Programları hazırlanmalıdır.
- Üstün yetenekli çocukların okul sonrasında Bilim Sanat Merkezlerine devam etmeleri, günlerini okul ortamında geçirmelerine neden olmaktadır. Bunun önlenmesi için normal okul ve Bilim Sanat Merkezleri arasında zaman açısından düzenlemeler yapılmalıdır. Çocukların okul saatlerinin belli kısımlarını bu merkezlerde geçirmeleri sağlanmalıdır.
- Üstün yetenekli çocukların ders içerikleri, ilgi ve meraklarını geliştirecek şekilde düzenlenmelidir.
- Üstün yetenekli çocukların, kendi özelliklerindeki çocuklarla eğitim görmesi sosyalleşmelerini olumlu etkilemektedir. Bu nedenle üstün yetenekli çocukların kendi özelliklerindeki çocuklarla aynı ortamları paylaşması sağlanmalıdır.
- Üstün yetenekli çocuğun, okul öncesi dönemde tanınması yapılmışsa, bilişsel, fiziksel ve duyuşsal gelişimi orantılı şekilde ilerliyorsa ve okuma yazma, belli sayı becerileri kazanılmışsa, üstün yetenekli çocuk ilköğretime erken başlatılabilir.

- Üstün yetenek gösteren çocuklarını, gerekli özellikleri taşımaları koşuluyla, dikkatli değerlendirmelerden sonra 7-12 yaş arasında en fazla 2 sınıf atlamak kaydıyla hızlandırılmış modelle eğitim almaları sağlanmalıdır.
- Üstün yeteneklilerin de çocuk olduğu, kendilerine göre ihtiyaçlarının olduğu unutulmamalıdır. Ders saatlerinin normal fazla olmamasının normal yaşlıları gibi üstünlerde de bıkkınlık yaratacağı bilinmelidir. Normal ders saatlerine konular dağıtılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akarsu, F., Üstün Yetenekli Çocuklar Aileleri ve Sorunları, Ankara, 2001.
- Akarsu, F., “Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Sorunlar”, Milli Eğitim Bakanlığı Dergisi, Ankara, sayı.121, 1993.
- Akarsu, F., “Toplumun Küçük Prens(es)leri Özel Yetenekli Çocuklar”, Bilim Teknik Dergisi, sayı.351, Ankara, 1997.
- Akarsu, F. ve diğerleri, Üstün Yetenekli Çocuklar Politika Önerileri Komisyonu Ön Raporu, 1. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi, İstanbul, 2004.
- Akçamete, G., “Türkiye’de Özel Eğitim”, Özel Eğitim (Ed.S.Eripek), Eskişehir, 1998.
- Aral, N.- Gürsoy, F., Özel Eğitim Gerektiren Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş, İstanbul, 2007.
- Ataman, A., “Üstün Zekalı ve Üstün Yetenekli Çocuklar”, Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş (Ed.A.Ataman), Ankara, 2005.
- Atay, D. Y., Öğretmen Eğitiminin Değişen Yüzü, Ankara, 2003.
- Aydın, A., Eğitim Psikolojisi, Ankara, 2007.
- Bacanlı, H., Gelişim ve Öğrenme, Ankara, 2006.
- Bümen, N., Çoklu Zeka Kuramı, Ankara, 2004.
- Clark, B., Growing Up Children, NewJersey, 2002.
- Cutts, N.- Moseley, M., Üstün Zekalı ve Yetenekli Çocukların Eğitimi (Çev.İ.Ersevrim), İstanbul, 2004, s.54.
- Çağlar, D., “ Türkiye’de Özel Eğitim Alanına Personel Yetiştirmenin Dünü, Bugünü, Yarını”, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı.2, Ankara, 1987.
- Çamurlu, A., “Üstün Veya Özel Yetenekli Çocuklar Ve Bilim Ve Sanat Merkezleri”, Milli Eğitim Dergisi, Sayı.1, Ankara, 2001.
- Çeki, E., “Özel Eğitim ve Üstün Yeteneklilerin Eğitimi”, Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, Sayı.82, Ankara, 2006.
- Dağ, İ., “Zekayı Ölçmek”, Bilim Teknik Dergisi, Sayı.33, İstanbul, 1995.
- Dalgıç, T., “Beyin Göçü Üzerine...”, Eğitim ve Bilim Dergisi, Cilt. 1, Sayı. 4, Ankara.
- Davaslıgil, Ü. ve diğerleri, Üstün Yetenekli Çocuklar Durum Tespit Komisyonu Ön Raporu, 1.Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Komisyonu, Ankara, 2004.
- Davis, G.- Rimm, S., Education Of The Gifted And Talented, U.S.A., 1998.

- Demirel, Ö.- Başbay, A.- Erdem, E., Eğitimde Çoklu Zeka Kuram ve Uygulama, Ankara, 2006.
- Dilaver, S., “Çağdaş Eğitim Gücü ve Beyin Gücü”, Eğitim ve Bilim Dergisi, Cilt.1, Sayı.4, Ankara, 1976.
- D.P.T, Uzun Vadeli Strateji ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 2000-2005, Ankara, 2000.
- Duy, B., “Güdülenme ve Bireysel Farklılıklar”, Eğitim Psikolojisi (Ed. A. Kaya), Ankara, 2007.
- Enç, M., Üstün Beyin Gücü, Ankara, 2005.
- Enç, M.- Çağlar, D.- Özsoy, Y., Özel Eğitime Giriş, Ankara, 1981.
- Erden, M.- Akman, Y., Gelişim ve Öğrenme, Ankara, 2003.
- Ergin,H.- Köse,S., Zeka Türüne Göre Çocuk Eğitimi, İstanbul, 2008.
- Eripek, S., Zeka Geriliği, Ankara, 2005.
- Eripek, S., “ Özel Eğitim Ve Kaynaştırma Uygulamaları ”, İlköğretimde Kaynaştırma (Ed.S.Eripek), Eskişehir, 2007.
- Eripek, S., “Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Ve Özel Eğitim”, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Eskişehir, Sayı.1, 1990.
- Ersoy, E.- Avcı, N., Özel Gereksinimi Olan Çocuklar ve Eğitimleri, İstanbul, 2001.
- Fiscus, E. D.- Mandell, C. J., Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Geliştirilmesi (Çev.H.,G.,Şenel-E.,Tekin), Ankara, 2002.
- Gökdere, M.- Ayvacı, H. Ş.- Küçük, M., “Üstün Yetenekli Çocukların Karşılaştıkları Temel Problemler”, Çağdaş Eğitim Dergisi, Sayı.313, Ankara.
- Güven,Y., “Özel Eğitime Giriş”, Farklı Gelişen Çocuklar (Ed.A.Kulaksızoğlu), İstanbul, 2003.
- <http://www.coskun.k12.tr/?id=566.html>. (17.02.2009)
- http://www.sefkatilkogretim.com/index.php?option=com_content&view=article&id=121:deneme&catid=49:yeni-uestuen-yetenekliler-eitim&Itemid=88.pdf (11.06.2009)
- http://s.g.b.meb.gov.tr/meb_istatistikleri_orgun_egitim_2008_2009.pdf (12.07.2009)
- <http://www.uyep.anadolu.edu.tr/Program.html> (09.11.2008)
- İftar, G. K., “Özel Gereksinimi Olan Diğer Öğrenciler”, İlköğretimde Kaynaştırma (Ed. S.Eripek), Eskişehir, 2007.
- Kaplan, Z., “Eğitim Yönetimi Ve Rehberlik Hizmetleri”, Ülkeler Ve Eğitim Sistemleri Karşılaştırma Yazıları (Ed. A.Fusun), Ankara, 2005.
- Karaçam, A., Osmanlı’yı Cihan Devleti Yapan 150 Sır, İstanbul, 2009.

- Karakurt, B., “Sınıf Yönetiminde Üstün Zeka ve Yetenekli Öğrencilere Yönelik Öğretmen Tutumu”, Eğitim Dergisi, Sayı. 2, 2003, <http://www.egitirim.gen.tr/Bilal-ustunyetenek.html> (23.05.2008).
- Kayar, Z., Gelişim ve Öğrenme, İstanbul, 2004.
- Keskinoğlu, M. Ş., Yüzünden Okumak, İstanbul, 2006.
- Kirk, S. A.- Lord, F. E., Exceptional Children, Boston, 1974.
- Koçer, D., “Üstün Zekalı Ve Yetenekli Çocuklar”, abece Eğitim ve Ekin Dergisi, Sayı.219., Ankara, 2004.
- Koçer, D., “ Zeka Nedir?”, Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, Sayı.72, Ankara, 2006.
- Kulaksızoğlu, A., “Çocuk Psikolojisi ve Gelişimi”, Farklı Gelişen Çocuklar (Ed.A. Kulaksızoğlu), İstanbul, 2003.
- Kulaksızoğlu, A.- Bilgili, A. E.- Şirin, M. R., Üstün Yetenekli Çocuklar Bildiriler Kitabı, 1. Türkiye Üstün Yetenekliler Kongresi, İstanbul, 2004.
- Küçük, Y., “ Üstün veya Özel Yetenekli Çocukların Eğitimi ve Bilim ve Sanat Merkezleri”, Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, Sayı. 64-65., Ankara, 2005.
- M.E.B, Üstün Yetenekliler ve Eğitimleri Komisyon Raporu, I.Özel Eğitim Konseyi, Ankara, 13-15 Mayıs 1991.
- M.E.B, Bilim Sanat Merkezi Yönergesi, Ankara, 2001.
- Oğuzhan, T., Normal Sınıflarda Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar, Ankara, 1963.
- Özgür, İ., Engelli Çocuklar ve Eğitimi Özel Eğitim, Adana, 2008.
- Özsoy, Y., “Üstün Yetenekli Çocuklar ve Eğitimleri”, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı. 1, Eskişehir, 1984.
- Özsoy, Y.- Özyürek, M.- Eripek,S., Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Özel Eğitime Giriş, Ankara, 2002.
- Saban, A., Çoklu Zeka Teorisi ve Eğitim, Ankara, 2005.
- Selçuk, Z., Eğitim Psikolojisi, Ankara, 2007.
- Stuart, T.- Beste, A., Farklı Olduğumu Biliyordum (Çev. A. Gönenli), Ankara, 2008.
- Şahin,S., “Özel Eğitimin Tarihçesi”, Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş (Ed.A.Ataman), Ankara, 2005.
- Taştan, M., “Kanada Eğitim Sistemi”, Karşılaştırmalı Eğitim Sistemleri (Ed.A.Balcı), Ankara, 2007.
- Terazi, M., “ Özel Eğitim Mevzuatı”, Hiperaktif Çocuk Okulda (Ed. Y.Yazgan), İstanbul, 2003.

- Topses, G., Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi, Ankara, 2006.
- Tunçdemir, İ., “Çoksesli Müzikte Harika Çocuk Kanununun Türk Müzik Kültürüne Etkisi: İdil Biret-Suna Kan Örneği”, Milli Eğitim Dergisi, Sayı.177, Ankara, 2008.
- Turan, K., “ Avrupa Birliğine Giriş Sürecinde Türk- Alman Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılarak Değerlendirilmesi”, Milli Eğitim Dergisi, Sayı.167, Ankara, 2005.
- Uzun, M., Üstün Yetenekli Çocuklar El Kitabı, 1.Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi, İstanbul, 2004.
- Vural, B., Öğrenci Merkezli Öğretim ve Çoklu Zeka, İstanbul, 2005.
- Witty, P., Üstün Zekalı Çocuklara Nasıl Yardımcı Olabilirsiniz? (Çev.İ. Özgentaş), Ankara, 1963.
- [www.http://okulweb.meb.gov.tr/34/12/381096/site/rehberlik/doc/ustunyetenek.pdf](http://okulweb.meb.gov.tr/34/12/381096/site/rehberlik/doc/ustunyetenek.pdf)
(09.07.2009)
- Yaycıoğlu, N., Başarı ve Çocuklarımız, Ankara, 1988.
- Yavuz, K.E., Çoklu Zeka Teorisi Uygulama Rehberi, Ankara, 2004.
- 2916 Sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu [www.http://meb.gov.tr](http://meb.gov.tr) (07.05.2008)

ÖZGEÇMİŞ

4 Mart 1983 Beyoğlu İstanbul doğumluyum. İlkokul ve ortaokulu İstanbul ili Zeytinburnu ilçesinde, liseyi İstanbul ili Fatih ilçesi Pertevniyal Lisesi'nde tamamladıktan sonra 2001 yılında Çanakkale 18Mart Üniversitesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Lisans Programına kayıt oldum. Bu programdan 2005 yılında mezun oldum. 2005 yılında İstanbul Zeytinburnu Nuripaşa İlköğretim Okulu'nda Sınıf Öğretmeni olarak göreve başladım. Halen aynı okulda görevimi sürdürmekteyim. 2006 yılında Beykent Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalında Yüksek Lisans eğitimine başladım.

Yabancı dilim İngilizce olup, bekarım.

Nursemin ÖZGÜLER

EK 1: Anket Formu

Değerli Öğretmen Arkadaşlarım,

Aşağıda yer alan anket formu, 7-12 yaş üstün yetenekli çocukların eğitimlerine yönelik bir yöntem önerisi oluşturmak amacıyla yürütülmekte olan. “7-12 Yaş Arası Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimine Yönelik Bir Yöntem Önerisi” konulu yüksek lisans tezi ile ilgili olup, söz konusu çalışmaya veri elde etmek amacıyla hazırlanmıştır. Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgilere ait sorular yer almaktadır. İkinci bölümde 7-12 yaş üstün yetenekli çocukların eğitim yöntemlerine yönelik sorular bulunmaktadır. Çalışmanın sağlıklı olarak gerçekleştirilebilmesi sizlerin ilgi ve katkılarıyla mümkün olacaktır. Bu bağlamda, aşağıdaki sorulara vereceğiniz objektif ve gerçeğe uygun yanıtlar büyük önem taşımaktadır. Anketimiz aracılığıyla elde edilecek bulguların yalnızca bu çalışma için kullanılacağını ve ankete isim yazma zorunluluğunuzun bulunmadığını hatırlatmak istiyorum.

Katkınız ve vakit ayırdığınız için çok teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

Nursemin ÖZGÜLER

Beykent Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek lisans öğrencisi

I.BÖLÜM: KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz

() Bay () Bayan

2. Yaşınız

() 21-29 () 30-39 () 40-49 () 50 ve üstü

3. Medeni durumunuz

() Evli () Bekar () Boşanmış () Diğer

4. En son mezun olduğunuz öğrenim kurumu

() Ön Lisans () Eğitim Enstitüsü () Eğitim Fakültesi
() Yüksel Lisans () Doktora () Fen- Edebiyat Fakültesi
() Diğer (Belirtiniz)

5. Meslekteki kıdeminiz

() 1-5yıl () 6-10yıl () 11-15yıl
() 16-20 yıl () 21-25yıl () 26 ve üstü

6. Branşınız

() Sınıf Öğretmeni () Türkçe () Matematik
() Fen ve Teknoloji () Sosyal Bilgiler () Rehberlik
() Müzik () Beden Eğitimi () Bilgisayar
() İngilizce () Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi () Görsel Sanatlar

7. Şuan çalışmakta olduğunuz eğitim kurumu

() Devlet Okulu () Bilim Sanat Merkezi () Özel Okul

8. Şuan çalışmakta olduğunuz eğitim kurumundan önce çalıştığınız kurum

() Devlet Okulu () Bilim Sanat Merkezi () Özel Okul
() Diğer (Belirtiniz)

9. Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde çalışma süreniz

() 1-5 yıl () 6-10 yıl () 11-15 yıl () 16- 20 yıl
() 21 -26 yıl () 26 ve üstü

10. Üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili aldığınız özel eğitimleri işaretleyiniz. (Birden fazla işaretlenebilir.)

() Hizmet içi eğitim () Lisans eğitim dersleri
() Konuyla ilgili tez hazırlama () Yüksek lisans eğitim dersleri
() Gönüllü katıldığınız kurs veya seminerler () Hiçbir özel eğitim almadım

II. BÖLÜM:7-12 YAŞ ARASI ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARIN EĞİTİM YÖNTEMİ

Bu bölümde üstün yeteneklilerin eğitim yöntemiyle ilgili maddeler verilmiştir. Yer alan ifadelere katılma derecenizi (X) işareti koyarak lütfen belirtiniz.

		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1	Üstün yetenekli öğrenci normal öğrencilerle beraber eğitim alırken eğitim hızından sıkılabilmektedir.	()	()	()	()	()
2	Üstün yetenekli öğrenciler kendi özelliklerindeki öğrencilerle eğitim görmelidir.	()	()	()	()	()
3	Üstün yetenekli öğrenci 1. sınıfa normal öğrencilerden erken yaşta başlatılmalıdır.	()	()	()	()	()
4	Üstün yetenekli her öğrenci için bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanmalıdır.	()	()	()	()	()
5	Üstün yeteneklileri eğitecek öğretmenler, bu konuda özel eğitim almış kişiler olmalıdır. (bölüm mezunları, yüksek lisans, doktora mezunları vb.)	()	()	()	()	()
6	Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde proje çalışmalarına daha çok ağırlık verilmelidir..	()	()	()	()	()

7	Üstün yetenekli öğrencilerin ders saatleri normal sınıflara göre daha fazla olmalıdır.	()	()	()	()	()
8	Üstün yetenekli öğrencinin kendi yeteneklerine sahip kişilerle aynı okulda eğitim görmesi sosyalleşmesini engellemez.	()	()	()	()	()
9	Üstün yetenekli öğrencinin ilköğretimi normal yaşlılarından erken bitirip bir üst kuruma geçmesi gerekmektedir.	()	()	()	()	()
10	Üstün yetenekli öğrencilerin belirlenmesi okul öncesi dönemde M.E.B tarafından yapılmalıdır.	()	()	()	()	()
11	Üstün yetenekli öğrenciler için her bölgede ihtiyacı karşılayacak şekilde devlete ait üstün yetenekliler ilköğretim okulları açılmalıdır.	()	()	()	()	()
12	Üstün yetenekli öğrenci zenginleştirilmiş eğitim programıyla eğitim görmelidir.	()	()	()	()	()
13	Üstün yetenekli öğrencilere duygusal ve kişilik gelişimlerini destekleyecek rehberlik hizmetleri verilmelidir.	()	()	()	()	()
14	Üstün yetenekli öğrencinin güçlü yönleri belirlenerek geliştirilmelidir.	()	()	()	()	()
15	Üstün yetenekli çocukların kendilerini geliştirmek istedikleri alanlarda üniversitelerdeki uzman eğitmenlerden ders almaları sağlanmalıdır.	()	()	()	()	()
16	Üstün yetenekli öğrencilerin eğitim programı gelişim özelliklerine göre farklılaştırılmalıdır.	()	()	()	()	()
17	Üstün yetenekli öğrencinin eğitim ortamı, dersane dışında, uygulamaya elverişli yerler olmalıdır (laboratuvar, Resim atölyesi, Müzik atölyesi vb.).	()	()	()	()	()
18	Üstün yetenekliler için hazırlanmış eğitim programlarında normal sınıflara göre daha fazla konu işlenmelidir.	()	()	()	()	()
19	Mevcut eğitim sistemiyle üstün yetenekli bireylerin büyük çoğunluğuna ulaşılamamaktadır.	()	()	()	()	()
20	Üstün yetenekli öğrencinin ailesine gerekli rehberlik ve danışma hizmeti ücretsiz verilmelidir.	()	()	()	()	()

21	Üstün yetenekli öğrencilerin hem normal okula devam etmesi hem de kendi özelliklerini geliştirmek için farklı kurumlara (Bilim Sanat Merkezi vb.) devam etmesi tüm zamanını eğitim ortamında geçirmesine neden olmaktadır.	()	()	()	()	()
22	Rehberlik Araştırma Merkezleri'nde üstün yeteneklilerin belirlenmesi ve tanınması için ayrı bir birim açılması gerekmektedir.	()	()	()	()	()
23	Üstün yetenekli öğrenci temel zorunlu dersleri alırken seçmeli ders sistemi ile ilgi ve yetenekleri ölçüsünde dersler almalıdır	()	()	()	()	()

EK 2: Araştırma İzni

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/ 5525/61617
Konu : **Anket.**
(Nursemin ÖZGÜLER)

05 Haziran 2009

BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne

- İlgi: a) Valilik Makamının 05/06/2009 tarih ve 5514/61522 sayılı Oluru.
b) Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı'nın Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik izin ve Uygulama Yönergesi.
c) 20/05/2009 tarih ve 2562 sayılı yazımız.

Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı öğrencisi **Nursemin ÖZGÜLER'in**, İlimizde ekte isimleri belirtilen okullarda uygulanmak üzere "**7-12 Yaş Arası Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimine Yönelik Bir Yöntem Önerisi**" konulu anket çalışmasını yapma isteği ilgi (a) Valilik Oluru ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi, gereğinin ilgi (a) Valilik Oluru doğrultusunda, gerekli duyurunun anketçi tarafından yapılmasını, işlem bittikten sonra 2(iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Kültür Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

Erdem DEMİRCİ
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EKLER :

- Ek-1. İLGI (a) Valilik Oluru.
2. Anket soruları.

EGİTİME
%100
DESTEK
4440632

NOT : Verilecek cevapta tarih, kayıt numarası, dosya numarası yazılması rica olunur.
Adres : İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğü A.Blok Ankara cad. No:2 Cağaloğlu 2125261382
E-Mail : kultur34@meb.gov.tr **Web :** <http://istanbul.meb.gov.tr/bolumler/kultur>

EK 3: Araştırma İzni

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/ 5514/61522
Konu: Anket.
(Nursemin ÖZGÜLER)

05 Haziran 2009

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi : a-)Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 20/05/2009 tarih ve 2562 sayılı yazısı.
b-)Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
c-)Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Araştırma Geliştirme Dairesi Başkanlığı'nın 11/04/2007 tarih ve 1950 sayılı emri.
d-)Millî Eğitim Müdürlüğü Anket Komisyonu'nun 04/06/2009 tarihli tutanağı.

Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı öğrencisi Nursemin ÖZGÜLER'in, İlimizde ekte isimleri belirtilen okullarda uygulanmak üzere "7-12 Yaş Arası Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimine Yönelik Bir Yöntem Önerisi" konulu anket çalışmalarını yapma istekleri hakkındaki İlgi (a) yazı ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı öğrencisi Nursemin ÖZGÜLER'in, İlimizde ekte isimleri belirtilen okullarda uygulanmak üzere "7-12 Yaş Arası Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimine Yönelik Bir Yöntem Önerisi" konulu anket çalışmalarını yapması, bilimsel amaç dışında kullanılmaması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, İlgi (c) Bakanlık Emri esasları dahilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında)bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde Olurlarınıza arz ederim.

M. Ata ÖZER
Millî Eğitim Müdürü

EKLER :
Ek-1. İLĞİ (a)yazı ve ekleri

OLUR
05/06/2009
Fezullah ÖZCAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

NOT :Verilecek cevapta tarih, kayıt numarası, dosya numarası yazılması rica olunur.
Adres :İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğü A.Blok Ankara cad. No:2 Cağaloğlu 526 13 82